

**UCHWAŁA NR XXXII/299/2025
RADY MIEJSKIEJ W RADOMIU**

z dnia 29 września 2025 r.

w sprawie przyjęcia Strategii dalszego rozwoju Gminy Miasta Radomia – Radom 2030 - Aktualizacja 2025

Na podstawie art. 10f ust. 4 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1153) Rada Miejska w Radomiu uchwala, co następuje:

- § 1.** Przyjmuje się „Strategię dalszego rozwoju Gminy Miasta Radomia - Radom 2030 - Aktualizacja 2025” stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.
- § 2.** Traci moc uchwała nr LXXXI/757/2022 Rady Miejskiej w Radomiu z dnia 29 sierpnia 2022 r. w sprawie przyjęcia Strategii dalszego rozwoju Gminy Miasta Radomia – Radom 2030.
- § 3.** Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Radomia.
- § 4.** Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miejskiej
w Radomiu

Mateusz Tyczyński

Załącznik do uchwały nr XXXII/299/2025
Rady Miejskiej w Radomiu
z dnia 29 września 2025 r.

STRATEGIA DALSZEGO ROZWOJU GMINY MIASTA RADOMIA **RADOM 2030**

Nad aktualizacją Strategii dalszego rozwoju Gminy Miasta Radomia – Radom 2030 pracował zespół w składzie:

- 1) Pani Katarzyna Kalinowska – Zastępca Prezydenta Miasta Radomia,
- 2) Pani Marta Michalska-Wilk – Zastępca Prezydenta Miasta Radomia,
- 3) Pan Łukasz Molenda – Zastępca Prezydenta Miasta Radomia,
- 4) Pan Rafał Górski – Sekretarz Miasta Radomia,
- 5) Pan Robert Chrobotowicz – Radny Rady Miejskiej w Radomiu,
- 6) Pan Adam Duszyk – Radny Rady Miejskiej w Radomiu,
- 7) Pan Jarosław Kosior – Radny Rady Miejskiej w Radomiu,
- 8) Pan Jan Pszczoła – Radny Rady Miejskiej w Radomiu,
- 9) Pani Katarzyna Bernat – Zastępca Dyrektora Wydziału Inwestycji,
- 10) Pani Sylwia Zielińska – Dyrektor Wydziału Funduszy Unijnych,
- 11) Pani Agnieszka Grabska – Dyrektor Wydziału Edukacji,
- 12) Pani Małgorzata Pietraszewska – Dyrektor Wydziału Ochrony Środowiska i Rolnictwa,
- 13) Pan Marcin Grad – Dyrektor Wydziału Budżetu,
- 14) Pan Sebastian Równy – Dyrektor Wydziału Kultury,
- 15) Pani Elwira Skoczek – Dyrektor Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej,
- 16) Pan Łukasz Horwat – Dyrektor Wydziału Geodezji,
- 17) Pan Mirosław Kosno – Dyrektor Wydziału Gospodarki Komunalnej i Lokalowej,
- 18) Pani Katarzyna Piechota – Dyrektor Wydziału Promocji i Komunikacji Społecznej,
- 19) Pani Joanna Napor – p.o. Kierownika Biura Nadzoru Właściwieckiego,
- 20) Pani Marzena Kędra – Kierownik Biura Rozwoju i Rewitalizacji, przewodnicząca Zespołu,
- 21) Pan Krzysztof Turek – Kierownik Biura Przedsiębiorczości i Obsługi Inwestora,
- 22) Pan Jakub Łuczycki – Kierownik Biura Zarządzania Ruchem,
- 23) Pani Agnieszka Korczak – Dyrektor Wydziału Gospodarowania Odpadami Komunalnymi,
- 24) Pan Piotr Kijas – Dyrektor Wydziału Architektury,
- 25) Pani Ludwika Seliga – Dyrektor Wydziału Obsługi Nieruchomości Publicznych,
- 26) Pani Magda Wielogórska – Dyrektor Miejskiej Pracowni Urbanistycznej w Radomiu,
- 27) Pan Rafał Adamczyk – Zastępca Dyrektora Miejskiej Pracowni Urbanistycznej w Radomiu,
- 28) Pan Paweł Wasilewski – Główny projektant w Miejskiej Pracowni Urbanistycznej w Radomiu,
- 29) Pan Piotr Szałas – Dyrektor Miejskiego Zarządu Dróg i Komunikacji.

Zespół redakcyjny:

- dr Marzena Kędra – Kierownik Biura Rozwoju i Rewitalizacji,
- mgr inż. arch. Paweł Wasilewski – Główny projektant w Miejskiej Pracowni Urbanistycznej w Radomiu,
- mgr Paulina Kwiecień – Starszy Inspektor w Biurze Rozwoju i Rewitalizacji.

Spis treści

1. Wprowadzenie	7
2. Wnioski z diagnozy	12
2.1. Wnioski z diagnozy strategicznej – sfera społeczna	12
2.2. Wnioski z diagnozy strategicznej – sfera gospodarcza	39
2.3. Wnioski z diagnozy strategicznej – sfera klimatyczno-środowiskowa	46
2.4. Wnioski z diagnozy strategicznej – sfera przestrzenna	54
3. Misja i wizja rozwoju oraz cele i kierunki działań	65
4. Cele Strategiczne Rozwoju Gminy Miasta Radomia	67
4.1. Cel strategiczny I	72
4.2. Cel strategiczny II	91
4.3. Cel strategiczny III	98
4.4. Cel strategiczny IV	104
5. Model struktury funkcjonalno – przestrzennej	112
5.1. Struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych	118
5.1.1. Mieszkalnictwo	118
5.1.2. Funkcje gospodarcze	119
5.1.3. Polityka kształtowania policentrycznej struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta	122
5.1.4. Struktura i powiązania przyrodnicze	122
5.2. Główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych	129
5.2.1. Struktura sieci dla ruchu pieszego	129
5.2.2. Struktura sieci dla ruchu rowerowego	132
5.2.3. Struktura i powiązania sieci kolejowej	137
5.2.4. Transport lotniczy	139
5.3. Główne elementy infrastruktury technicznej	139
6. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie.	142
6.1. Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu	142
6.1.1. Zasady ochrony i kształtowania systemu przyrodniczego	142
6.1.2. Zasady rozwoju terenów zieleni urządzonej	143
6.1.3. Zasady rozwoju terenów zieleni izolacyjnej	145
6.1.4. Zasady rozwoju ogrodów działkowych	145
6.1.5. Zasady ochrony wód powierzchniowych i podziemnych	146
6.1.6. Zasady ochrony powietrza i klimatu	147
6.1.7. Zasady ochrony przed hałasem	148
6.1.8. Zasady lokalizacji zakładów stwarzających zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej	150
6.1.9. Zasady ochrony krajobrazu przyrodniczego i przyrodniczo-kulturowego	150
6.1.10. Zasady ochrony przed powodzią	151

6.1.11. Zasady ochrony złóż	151
6.2. Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej	151
6.2.1. Zasady kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej	151
6.2.2. Zasady kształtowania leśnej przestrzeni produkcyjnej	152
6.3. Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach wymagających przekształceń, rekultywacji lub remediacji	154
6.3.1. Obszary wymagające przekształceń	154
6.3.2. Obszary wymagające rekultywacji	156
6.3.3. Obszary wymagające remediacji	156
6.4. Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko	157
6.5. Ochrona zabytków	158
6.5.1. Zabytki podlegające ochronie i opiece	158
6.5.2. Strefa ochronny konserwatorskiej	160
6.5.3. Ochrona dziedzictwa archeologicznego	160
6.6. Ochrona i kształtowanie krajobrazu kulturowego	161
6.7. Dobra kultury współczesnej	168
6.8. Zasady realizacji ustaleń Strategii w zakresie obszarów oraz zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (mpzp)	169
7. Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów	171
7.1. Zasady kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta	171
7.1.1. Rozwój zrównoważony	171
7.1.2. Efektywność ekonomiczna	171
7.1.3. Odporność	172
7.1.4. Inkluzywność	173
7.1.5. Kierunki przekształceń struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta	174
7.1.6. Odbudowa bazy ekonomicznej miasta	174
7.1.7. Rewitalizacja	175
7.1.8. „Miasto 15-to minutowe”	175
7.1.9. Relacje miasta z otoczeniem w obrębie obszaru funkcjonalnego	176
7.2. Określenie szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej	177
7.2.1. Podstawy prawne szacowania zapotrzebowania miasta na nową zabudowę mieszkaniową	177
7.2.2. Uwzględnienie preferencji dla miejskich form zabudowy mieszkaniowej	180
7.2.3. Uwzględnienie miejskiej polityki aktywnego przeciwdziałania negatywnym skutkom suburbanizacji i odpływu ludności do gmin ościennych	180
7.2.4. Uwzględnienie scenariuszy rozwoju miasta innych niż oparte na kontynuacji dotychczasowych trendów demograficznych – wariantowa prognoza demograficzna	181
7.2.5. Określenie zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową w Radomiu do 2045 r.	185
7.3. Zasady lokalizacji infrastruktury społecznej w tym usług publicznych	187
7.4. Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego	189

7.5. Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego	189
7.6. Polityka zrównoważonej mobilności	193
7.6.1. <i>Rekomendacje w zakresie kierunków rozwoju infrastruktury dla ruchu pieszego ...</i>	194
7.6.2. <i>Poprawa jakości, spójności i parametrów użytkowych infrastruktury dla pieszych</i>	194
7.6.3. <i>Priorytety rozwoju infrastruktury dla pieszych</i>	195
7.6.4. <i>Piesza dostępność do obiektów oświaty i administracji</i>	195
7.6.5. <i>Piesza dostępność do lokalnych centrów</i>	195
7.6.6. <i>Rekomendacje w zakresie kierunków rozwoju infrastruktury dla rowerów i UMO ...</i>	196
7.6.7. <i>Ustalenia funkcjonalne</i>	196
7.6.8. <i>Rozwój infrastruktury dla ruchu rowerów i UMO</i>	197
7.7. Rekomendacje w zakresie kierunków rozwoju transportu zbiorowego	198
7.7.1. <i>Założenia ogólne</i>	198
7.7.2. <i>Przystanki i węzły przesiadkowe</i>	199
7.7.3. <i>Korytarze wysokiej jakości</i>	204
7.7.4. <i>Podstawy organizacyjne</i>	204
7.8. Rekomendacje w zakresie kierunków prowadzenia polityki parkingowej	206
7.8.1. <i>Cele i planowane korzyści polityki parkingowej</i>	206
7.8.2. <i>Przewidywane środki realizacji polityki parkingowej</i>	207
7.8.3. <i>Wskaźniki parkingowe</i>	209
7.8.4. <i>Rozwiązania techniczne</i>	213
7.8.5. <i>Estetyka</i>	214
8. Gospodarka wodno-ściekowa	215
8.1. <i>Ustalenia obowiązujących dokumentów branżowych</i>	215
8.2. <i>Rekomendacje w zakresie kierunków rozwoju systemów infrastruktury wodno-ściekowej</i>	216
8.2.1. <i>Zaopatrzenie w wodę i kanalizacja sanitarna</i>	216
8.2.2. <i>Gospodarka wodami opadowymi i roztopowymi</i>	217
9. Energetyka miejska	218
9.1. <i>Ustalenia obowiązujących dokumentów branżowych</i>	218
9.2. <i>Rekomendacje w zakresie energetyki miejskiej</i>	218
9.2.1. <i>Gospodarka ciepła</i>	218
9.2.2. <i>Zaopatrzenie w gaz</i>	220
9.2.3. <i>Zaopatrzenie w energię elektryczną</i>	220
9.2.4. <i>Odnawialne źródła energii</i>	222
10. Gospodarka odpadami	222
11. Telekomunikacja	223
12. Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 KW	223
12.1. <i>Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 KW</i>	223

12.2. Zasady lokalizacji pozostałych urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 KW	225
13. Obszary strategicznej interwencji.....	226
13.1. Obszary strategicznej interwencji w Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze.	226
13.2. Radomski obszar strategicznej interwencji.....	230
13.3. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla Gminy	231
13.3.1. Strefa Śródmiejska.....	231
13.3.2. Strefa Przydworcowa	234
13.3.3. Strefa Przylotniskowa	236
13.3.4. Obszar Rewitalizacji.....	238
14. System realizacji Strategii oraz wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych.....	238
14.1. Odpowiedzialność za realizację Strategii Rozwoju	238
14.2. Podmioty uczestniczące w realizacji.....	241
14.3. Instrumenty realizacji Strategii dalszego rozwoju Gminy Miasta Radomia – Radom 2030	245
15. System monitoringu, ewaluacji oraz aktualizacji Strategii	246
15.1. Ewaluacja ex-ante.....	248
15.2. Ewaluacja on-going	249
15.3. Ewaluacja ex-post	249
15.4. Aktualizacja Strategii	249
16. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	250
16.1. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	250
16.2. Wytyczne do sporządzania dokumentów strategicznych	259
17. Ramy finansowe oraz źródła finansowania Strategii Rozwoju	259
18. Matryca zgodności celów Strategii z dokumentami wyższego rzędu	262
SPIS, TABEL, WYKRESÓW, RYCIN, SCHEMATÓW.....	266

1. Wprowadzenie

Strategia rozwoju gminy jest podstawowym narzędziem zarządzania strategicznego na szczeblu lokalnym, dlatego tak ważne, by była ona aktualna oraz wiarygodna, a jednocześnie dostosowana do nieustannie zachodzących zmian w otoczeniu wewnętrznym oraz zewnętrznym. Dynamicznie zmieniająca się rzeczywistość, a co za tym idzie, nowe wyzwania stojące przed miastami, którym należy sprostać, powodują konieczność wyznaczenia nowych, lub zweryfikowania aktualności wcześniej wyznaczonych, kierunków rozwoju i celów.

Dotychczas strategię rozwoju gminy nie miały tak silnie ugruntowanej pozycji w przepisach prawa, a z pewnością nie były tak szczegółowo potraktowane przez ustawodawcę. 13 listopada 2020 roku weszła w życie nowelizacja ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju¹, która wprowadziła zmiany w kilkudziesięciu innych aktach prawnych, w tym w ustawie o samorządzie gminnym. Dokonanie takich zmian spowodowało w pewien sposób ujednolicenie podejścia do treści strategii rozwoju na poziomie gmin. Jednocześnie wciąż utrzymano fakultatywność opracowania strategii rozwoju, decyzja w tym zakresie należy do władz samorządowych.

Zakres strategii został określony w ustawie z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym². Zgodnie z art. 10e tej ustawy, strategia rozwoju gminy zawiera wnioski z diagnozy, o której mowa w art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 06.12.2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, przygotowanej na potrzeby tej strategii. Diagnoza ta dotyczy sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i, zgodnie z nowelizacją ustawy, klimatyczno-środowiskowej z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych. Strategia opracowana na bazie tej diagnozy określa w szczególności:

- 1) cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym;
- 2) kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych;
- 3) oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia;
- 4) model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy, rozumiany jako docelowy układ elementów składowych przestrzeni, w tym:
 - a. strukturę sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych,
 - b. system powiązań przyrodniczych,
 - c. główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych,
 - d. główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej;
- 5) ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie dotyczące:

¹ Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz.U.2025.198)

² Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U.2024.1465 ze zm.)

- a) zasad ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu,
 - b) zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej,
 - c) kierunków zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej,
 - d) zasad lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1130),
 - e) zasad lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego,
 - f) kierunków rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej,
 - g) zasad lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW,
 - h) zasad lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko,
 - i) zasad kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej,
 - j) zasad kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji;
- 6) obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa, o której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2024 r. poz. 566), wraz z zakresem planowanych działań;
- 7) obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy, jeżeli takie zidentyfikowano,
- 8) wraz z zakresem planowanych działań;
- 9) system realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych;
- 10) ramy finansowe i źródła finansowania.

Zgodnie z ustawą, strategię rozwoju gminy sporządza się w formie tekstowej oraz graficznej zawierającej zobrazowane treści, o których mowa w szczególności w art. 10 e ust. 3 pkt 4-7.

Ustawa o samorządzie gminnym, określa również procedurę opracowania strategii. Zgodnie z nią, rada gminy, w drodze uchwały, określa szczegółowy tryb i harmonogram opracowania projektu strategii rozwoju gminy, w tym tryb konsultacji, które, zgodnie art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju powinny trwać nie krócej niż 35 dni i być prowadzone z: sąsiednimi gminami i ich związkami, lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi, mieszkańcami gminy oraz z właściwym dyrektorem regionalnego zarządu gospodarki wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

Istotnym elementem jest również opiniowanie projektu strategii przez zarząd województwa w celu wydania w terminie 30 dni opinii dotyczącej sposobu

uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa. W przypadku braku opinii we wskazanym terminie uznaje się, że strategia rozwoju gminy jest spójna ze strategią rozwoju województwa.

Przy opracowywaniu projektu strategii stosuje się przepisy ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Należy również – przed przyjęciem strategii przez radę gminy - przeprowadzić ewaluację *ex-ante* dotyczącą *trafności*, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji. Strategia rozwoju gminy jest przyjmowana przez radę gminy w drodze uchwały.

Strategia dalszego rozwoju Gminy Miasta Radomia – Radom 2030 została przyjęta uchwałą nr LXXXI/757/2022 Rady Miejskiej w Radomiu z dnia 29 sierpnia 2022 r. w sprawie przyjęcia Strategii dalszego rozwoju Gminy Miasta Radomia – Radom 2030. Dokument nie spełnia warunków określonych w art. 51 ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw, zgodnie z którym ustalenia pierwszego planu ogólnego gminy w danej gminie określa się, uwzględniając politykę przestrzenną gminy określoną w strategii rozwoju gminy lub strategii rozwoju ponadlokalnego, o ile gmina dysponuje strategią rozwoju gminy lub strategią rozwoju ponadlokalnego, których opracowanie zostało wszczęte od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy. Z tego powodu strategia przyjęta 29 sierpnia 2022 roku musiała zostać zaktualizowana.

Zgodnie z nowym podejściem do planowania przestrzennego, strategia jest dokumentem planistyczny, który wyznacza kierunki rozwoju lokalnej społeczności, uwzględniając potrzeby mieszkańców, cele strategiczne i taktyczne, oraz sposoby ich realizacji. Jej ustalenia są wiążące dla planu ogólnego gminy, zastępującego dotychczasowe studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Aktualizacja strategii była zasadna również z innych powodów - zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym, strategia rozwoju gminy podlega aktualizacji, jeżeli wymaga tego sytuacja społeczna, gospodarcza, przestrzenna lub klimatyczno-środowiskowa gminy albo gdy jest to konieczne dla zachowania jej spójności ze strategią rozwoju ponadlokalnego (prace nad Strategią ponadlokalną Radomskiego Obszaru Funkcjonalnego zostały rozpoczęte w maju 2022 r. w ramach krajowego projektu Centrum Wsparcia Doradczego (CWD), realizowanego na zlecenie Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej i zakończone w lipcu 2024 r.) lub strategią rozwoju województwa (Uchwała nr 72/22 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 24 maja 2022 r. w sprawie Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+).

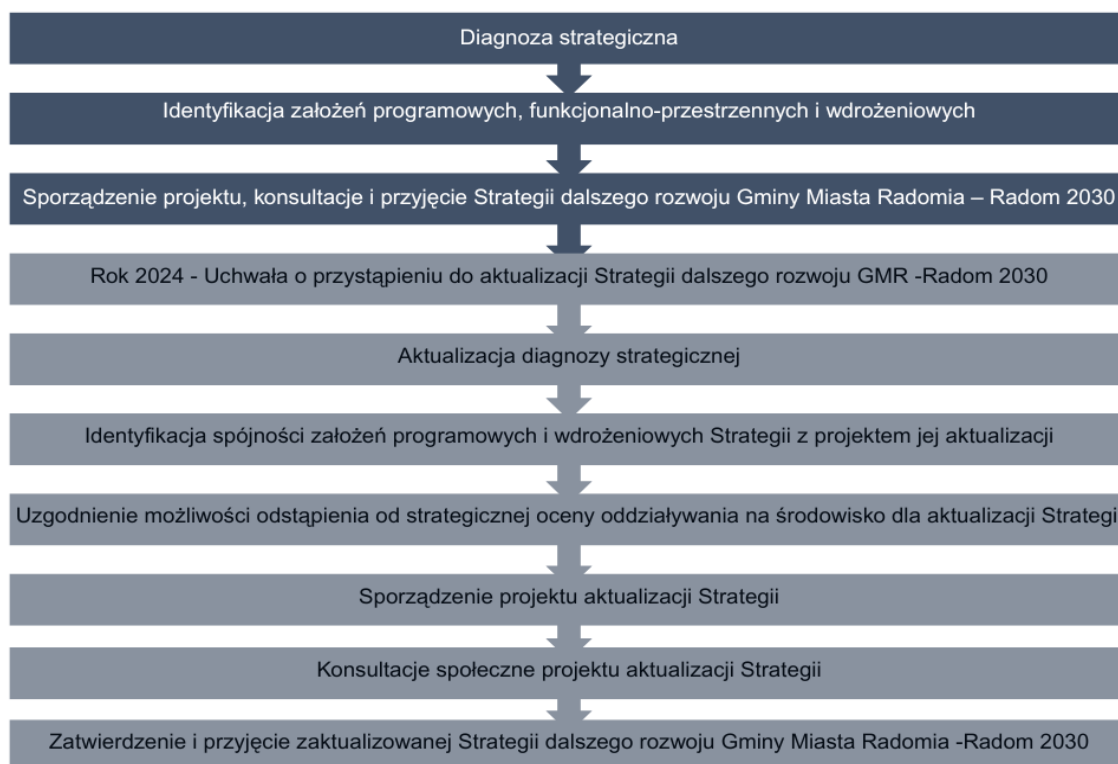
Gmina Miasta Radomia przystąpiła więc do aktualizacji strategii uchwałą nr V/66/2024 Rady Miejskiej w Radomiu z dnia 24 czerwca 2024 r. w sprawie

przystąpienia do aktualizacji Strategii dalszego rozwoju Gminy Miasta Radomia – Radom 2030, rozpoczynając proces aktualizacji diagnozy będącej podstawą opracowania nowej wersji dokumentu.

Zarówno aktualizacja diagnozy jak i Strategii dalszego rozwoju Gminy Miasta Radomia – Radom 2030 zostały opracowane przez interdyscyplinarny zespół, w skład którego weszli przedstawiciele Urzędu Miejskiego i jednostek organizacyjnych Gminy Miasta Radomia³. Prace były koordynowane przez Biuro Rozwoju i Rewitalizacji, które zgodnie ze strukturą organizacyjną Urzędu Miejskiego w Radomiu, ma w swoich kompetencjach m.in. kwestie związane z opracowaniem i aktualizacją strategii.

Rycina 1. Etapy opracowania aktualizacji Strategii dalszego rozwoju Gminy Miasta Radomia – Radom 2030

Źródło: opracowanie własne

„Strategia dalszego rozwoju Gminy Miasta Radomia – Radom 2030” w zaktualizowanej wersji jest najważniejszym dokumentem określającym cele, kierunki i możliwości rozwojowe miasta. Stanowi również szansę dla polityki lokalnej w związku z możliwościami rozwojowymi miasta, w tym pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania na realizację tych działań.

³ Zarządzenie Nr 913/2025 Prezydenta Miasta Radomia z dnia 11 marca 2025 roku w sprawie powołania Zespołu roboczego do spraw opracowania aktualizacji „Strategii dalszego rozwoju Gminy Miasta Radomia – Radom 2030”

Przedmiotowy dokument został opracowany zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, a w szczególności z:

- Ustawą z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U.2024.1465 ze zm.),
- Ustawą z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz.U.2025.198),
- Ustawą z dnia 3 października 2008r., o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U.2024.1112 ze zm.),
- Ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j.Dz.U.2024.1130 ze zm.),
- Ustawą z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2023.1688) (Dalej UPZP).

2. Wnioski z diagnozy

Diagnoza w ujęciu społecznym, przestrzennym oraz gospodarczym została uzupełniona, zgodnie z wymogami ustawowymi, o ocenę sytuacji miasta w sferze klimatyczno-środowiskowej. Aktualizacja diagnozy została przeprowadzona w formie dynamicznej tj. poprzez analizę danych z lat 2008-2023, ze szczególnym uwzględnieniem okresu 2011-2023, jak również w formie porównawczej. Ujęcie komparatystyczne jest związane z przeprowadzeniem benchmarkingu, co pozwoliło ocenić Radom w szerszym tle. W tym przypadku, dla zachowania ciągłości i spójności analiz, zachowano do porównania jednostki, które, na etapie opracowywania pierwotnej wersji dokumentu, wybrano z uwagi na analogiczną, bądź zbliżoną do Radomia sytuację:

- z uwagi na utratę w wyniku reformy administracyjnej z 1998 r. statusu stolicy województwa wybrano: Częstochowę i Elbląg,
- z uwagi na podobną do Radomia liczbę mieszkańców Częstochowę oraz Sosnowiec,
- z uwagi na obecność na liście miast średnich tracących funkcje wybrano Sosnowiec i Elbląg.

Ponadto, na etapie aktualizacji diagnozy, Radom został również porównany do województwa mazowieckiego oraz powiatu radomskiego. Dodatkowo w niektórych obszarach uwzględniono porównanie do Warszawy oraz kraju.

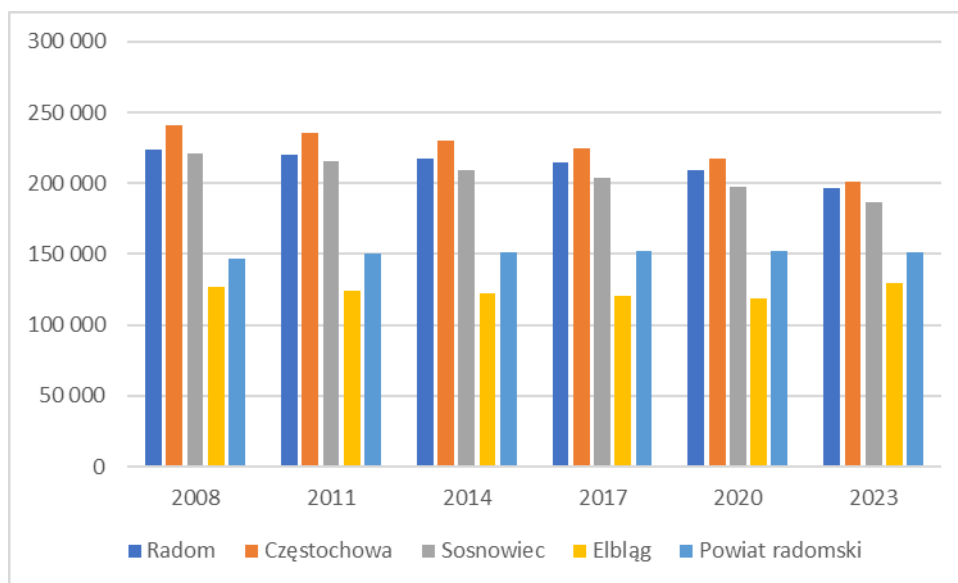
2.1. Wnioski z diagnozy strategicznej – sfera społeczna

Sytuacja demograficzna

Radom w 2023 roku zamieszkiwany był przez 196 918 osób, a jego gęstość zaludnienia wynosi 1 753 osób/km². Spadek liczby ludności miasta w porównaniu z rokiem 2008 o 27 308 jest wywołany zjawiskami depopulacyjnymi. W analizowanym przedziale czasowym odnotowywano niekorzystne tendencje demograficzne: rosnący współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi oraz zwiększający się udział osób w wieku poprodukcyjnym w strukturze ludności, malejący współczynnik dzietności kobiet, utrzymujące się ujemne saldo migracji i ujemny przyrost naturalny (Wykres 1). Wyzwania demograficzne, z jakimi zmagają się Radom są charakterystyczne dla miast z grupy porównawczej.

Wykres 1. Zmiana liczby mieszkańców Gminy Miasta Radomia i innych jednostek porównawczych w latach 2008-2023.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (dostęp 19 maja 2025)

Zjawisko ujemnego salda migracji dotyczy średnio około tysiąca radomian rocznie (w 2023 roku po raz pierwszy ujemne saldo w migracjach krajowych przekroczyło 1000 osób), przy czym najczęściej są to ludzie młodzi. Wskaźnik ten obejmuje również zjawisko suburbanizacji, zgodnie z którym ludzie opuszczają centra miast, przeprowadzając się na obszary podmiejskie, obejmujące tereny powiatu radomskiego - świadczy o tym rosnąca liczba jego mieszkańców oraz odnotowywane na tym obszarze dodatnie saldo migracji.

Wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym oraz rosnący udział tej grupy wiekowej w strukturze ludności wskazuje na kolejne niekorzystne zjawisko, jakim jest starzenie się społeczeństwa. W strukturze wiekowej mieszkańców Miasta Radomia nadal dominują osoby w wieku produkcyjnym, jednak na przestrzeni lat 2008-2023 ich udział spadł o 8,77 p.p. Ta sama tendencja dotyczy osób w wieku przedprodukcyjnym, której liczebność zmniejszyła się o 1,69 p.p, natomiast zdecydowanie wzrosła liczebność najstarszych mieszkańców o 10,47 p.p. w tym okresie. Przyczyn zmian zachodzących w strukturze demograficznej Radomia można upatrywać w migracji ludzi młodych w celach zarobkowych lub edukacyjnych oraz wejściu w wiek poprodukcyjny osób z wyżu demograficznego z lat 60. XX wieku.

Wg przewidywań GUS liczba mieszkańców Radomia zmniejszy się z 196 918 osób w 2023 roku do 183 892 osób w 2030. Aby przeciwdziałać negatywnym trendom demograficznym zakłada się dalsze prowadzenie przez samorząd Radomia aktywnej polityki sprzyjającej wzrostowi liczby mieszkańców miasta poprzez:

- tworzenie atrakcyjnych warunków, które będą zachętą dla osób młodych do powrotu po zakończeniu edukacji na uczelni w innym mieście lub jej podjęcie w Radomiu,

- zachęcanie do osiedlenia się w Radomiu mieszkańców okolicznych gmin, których mieszkańcy korzystają z infrastruktury miasta poprzez edukację, pracę czy korzystanie z placówek kultury i ochrony zdrowia.

Według scenariusza aktywizacji (wariant 3 prognozy demograficznej dla scenariusza aktywizacji) zawartego w wariantowej prognozie demograficznej dla Radomia, liczba ludności miasta w 2045 roku będzie wynosić 193 300⁴.

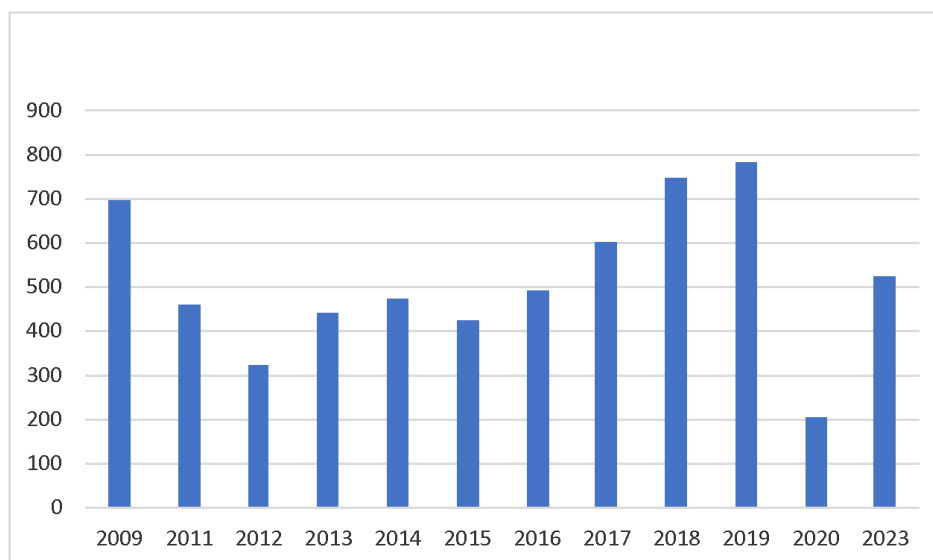
Kultura

Obszar Radomia nasycony jest różnorodną ofertą istniejących działalności kultury - działają trzy muzea, których organem prowadzącym jest samorząd województwa: Muzeum im. Jacka Malczewskiego, Mazowieckie Centrum Sztuki Współczesnej „Elektrownia” czy Muzeum Wsi Radomskiej. Gmina Miasta Radomia prowadzi instytucje kultury:

- Teatr Powszechny im. Jana Kochanowskiego (instytucja artystyczna),
- Radomska Orkiestra Kameralna (instytucja artystyczna),
- Miejska Biblioteka Publiczna im. Józefa i Andrzeja Załuskich (siedziba główna i 11 filii),
- Ośrodek Kultury i Sztuki „Resursa Obywatelska” (od 2021 roku prowadzący Muzeum Historii Najnowszej Radomia),
- Radomski Klub Środowisk Twórczych i Galeria „Łaźnia” (prowadzący American Corner),
- Miejski Ośrodek Kultury „Amfiteatr”,
- Dom Kultury „Borki”
- Dom Kultury „Idalin”.

Radomską ofertę kulturalną uzupełniają podmioty prowadzone przez sektor prywatny: domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice. Zaplecze rozwoju kultury stanowią również szkoły artystyczne (muzyczna i plastyczna), Chór Akademicki Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego, Chór Miasta Radomia Sancti Casimiri Cantores Radomienses, Chór GOSPEL Radom, Radomska Młodzieżowa Orkiestra Dęta Grandioso.

⁴ Śleszyński P, Wariantowa prognoza demograficzna Radomia na potrzeby studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN, 2020.

Wykres 2. Liczba wydarzeń kulturalnych w Radomiu w latach 2009-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (dostęp 19.05.2025).

Największym zainteresowaniem wyrażonym liczbą osób odwiedzających cieszą się Muzeum Wsi Radomskiej, Muzeum im. Jacka Malczewskiego, Mazowieckie Centrum Sztuki Współczesnej „Elektrownia”. Czynnikiem budującym pozytywny wizerunek miasta są organizowane wydarzenia, takie jak „Uliczka Tradycji”, inscenizacje i pikniki historyczne, Festiwal Filmowy Kameralne Lato, Międzynarodowy Festiwal Gombrowiczowski, Międzynarodowy Konkurs Kompozytorski Krzysztofa Pendereckiego ARBORETUM, Międzynarodowy Festiwal Muzyki Dawnej im. Mikołaja z Radomia, Nagroda Literacka im. Witolda Gombrowicza, Ogólnopolski Festiwal Muzyki Tradycyjnej „Zawieruchy Radomskie”. Ponadto w związku z istotnym znaczeniem dla nie tylko dla lokalnej społeczności wydarzeń Radomskiego Czerwca '76 oraz dużym sukcesem działań podjętych na rzecz ich upamiętnienia, cyklicznym wydarzeniem stał się „Free(Ra)dom Festival”, zachęcający do uczestnictwa widzów z całego kraju, a tym samym podnoszący rangę miasta jako organizatora wydarzeń o charakterze ogólnokrajowym. Instytucje kultury starają się zapewnić jak najbardziej zróżnicowaną ofertę, odpowiadającą jednocześnie na potrzeby mieszkańców. Wprowadzono rozwiązania usprawniające dostęp do kultury, jak np. „Książka na telefon” oraz Radomska Biblioteka Cyfrowa. Jednymi z realizowanych pomysłów są inicjatywy dotyczące plenerowych biblioteczek i ławeczek literackich, które to projekty zostały zrealizowane w ramach Budżetu Obywatelskiego. Pandemia Covid-19 i wynikające z niej ograniczenia spowodowały, że instytucje kultury wprowadziły część swojej działalności do Internetu, z czego z powodzeniem korzystają do dziś.

Pomimo szerokiej oferty publicznych instytucji oraz organizacji sektora prywatnego i społecznego spada poziom uczestnictwa w kulturze. Przyczyn należy upatrywać m.in. w odpływie z Radomia młodych mieszkańców, będących istotną częścią środowiska kulturotwórczego i jednocześnie odbiorcami działań.

W miarę własnych możliwości finansowych oraz pozyskanych zewnętrznych źródeł finansowania, takich jak środki unijne, dotacje Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz wsparcie sponsorów (firm) podejmowane są inwestycje poprawiające stan infrastruktury oraz unowocześniające wyposażenie. Są one niezbędne, by zapewnić warunki uczestnictwa w kulturze, które zachęcą do osiedlania się nowych mieszkańców i zatrzymają ludzi młodych.

WNIOSKI

Bogata oferta wydarzeń kulturalnych oraz zróżnicowana oferta istniejących instytucji kultury buduje pozytywny wizerunek miasta, warta jest zatem propagowania w skali ogólnopolskiej. Obecnie jednak konkurencyjność radomskich instytucji kultury jest niższa niż w większych ośrodkach miejskich – z miasta emigrują ludzie młodzi mający istotny udział w środowiskach kulturotwórczych, jak również będący znaczącą grupą odbiorców działań kulturalnych. Mimo podejmowanych inwestycji w stan infrastruktury kultury, potrzeby w zakresie jej odnowienia (amfiteatru, sali koncertowej, biblioteki) nie są zaspokojone.

Dziedzictwo kulturowe

Jednym z potencjałów, w oparciu, o które definiować można kierunki dalszego rozwoju Radomia jest zachowane bogactwo historyczne, mające postać zarówno materialną, jak i niematerialną. Walory kulturowe i historyczne stanowią czynniki determinujące przynależność i tożsamość regionalną.

Radom określany jest mianem „wędrującego miasta”, bowiem przez stulecia centrum życia społecznego i gospodarczego zmieniało swoje lokalizacje. W historii miasta można wyodrębnić 5 etapów rozwoju, mających jednocześnie odzwierciedlenie w koncentracji i usytuowaniu geograficznym zabudowy. Długa i bogata historia miasta sięga połowy IX wieku. Radom stawał się początkowo osadą wczesnośredniowieczną nad Mleczną, następnie grodziskiem z funkcją targową, stając się w późniejszym czasie Nowym Radomiem, aż do etapu historycznie datowanego na czas zaborów XIX wieku - miasto stało się stolicą rozległego województwa sandomierskiego, z funkcją administracyjną, gospodarczą i wojskową. Również późniejsze czasy przekształceń samorządowych, okres II wojny światowej nazwały Radom śladami historii. Pozostałościami po okresie kształtowania dzisiejszego miasta są licznie zachowane zabytki nieruchome, w tym obiekty sakralne, cmentarze, parki miejskie, czy pomniki i zabudowa urbanistyczna. Wśród nich wymienić można kościół p.w. św. Wacława, Zespół Klasztorny OO. Bernardynów z kościołem p.w. św. Katarzyny (jedyne w mieście Pomniki Historii⁵), a także obszar

⁵ <https://zabytek.pl/pl/obiekty/radom-zespol-klasztorny-bernardynow->

Miasta Kazimierzowskiego z zachowanym układem historycznej zabudowy oraz zabytkowymi obiektami, takimi jak kościół p.w. św. Jana Chrzciciela, odnowione kamienice Dom Gąski i Esterki oraz Ratusz.

Przykłady zachowanego dziedzictwa kulturowego, będące na obszarze Radomia posiadają wpis w rejestrze zabytków województwa mazowieckiego oraz w gminnej ewidencji zabytków miasta Radomia.

Pozytywnym zjawiskiem, jakie charakteryzuje Radom, jest zagospodarowanie istniejących obiektów zabytkowych w celu ulokowania w nich ważnych instytucji. Wśród wielu takich przykładów wskazać można m.in. willę Kulczyckiego wzniesioną w II połowie XIX w, zaadaptowaną obecnie na siedzibę Miejskiej Biblioteki Publicznej, budynek Powiatowego Związku Samorządowego służy dzisiaj jako „Pałac Ślubów” czy też ceglany budynek Kasy Pożyczkowej Przemysłowców Radomskich z 1897 roku, będący dzisiaj siedzibą banku. Odnowiona kamienica Deskurów stała się lokalizacją Muzeum Historii Najnowszej Radomia oraz siedzibą organizacji pozarządowych. W Domie Gąski i Esterki mieściło się Muzeum Sztuki Współczesnej, a po remoncie swoją siedzibę ma Muzeum Historii Radomia⁶.

WNIOSKI

Radom posiada bogatą historię z licznie zachowanymi zabytkami potwierdzającymi zmienne lokalizacje osadnictwa na przestrzeni wieków, świadczące o „wędrującym” charakterze miasta. Zasoby kulturowe obejmują zabytki nieruchome i ruchome, zabytki archeologiczne w postaci grodziska wczesnośredniowiecznego „Piotrówka”. Obiekty zabytkowe zyskują nowe funkcje poprzez lokowanie w nich instytucji publicznych (np. muzeów), co przyczynić się może do poprawy świadomości mieszkańców i turystów na temat dziedzictwa kulturowego Radomia.

Sport

Radomska oferta sportowa, w formie zorganizowanej opiera się o działalność klubów sportowych o znaczeniu ogólnopolskim, takich jak:

- Hydro Truck Radom (koszykówka),
- CZARNI RADOM (siatkówka),
- MOYA Radomka Radom (siatkówka),
- Klub sportowy Radomiak S.A. (piłka nożna)

Sukcesy odnoszą również członkowie sekcji i klubów dziecięcych oraz młodzieżowych, np. sekcji zapaśniczych Radomskiego Centrum Szkolenia Zapaśniczego OLIMPIJCZYK, Radomskiego Ludowego Towarzystwa Lekkoatletycznego G.G.G oraz klubu sportowego piłki ręcznej kobiet Elmas-KPS APR Radom. Sukcesy radomskich klubów sportowych idą w parze ze wzrastającą

⁶ Jest to część Muzeum im. Jacka Malczewskiego.

liczbą aktywnych członków klubów i sekcji sportowych. Na przestrzeni lat 2010-2022, liczba wzrosła o 648 członków.

Tabela 1. Liczba członków klubów sportowych w Radomiu

Lata	2010	2012	2014	2016	2018	2020	2022	2024
Liczba członków	3 786	3 827	4 173	3 545	4 104	4 518	4 434	5984

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS (19.05.2025)

Mieszkańcy Radomia mają dostęp do zróżnicowanej oferty sportowej i bogatej bazy sportowo - rekreacyjnej: basenów, boisk i sal gimnastycznych, parków spacerowo-wypoczynkowych, kortów tenisowych, lodowisk, placów zabaw, parku trampolin czy toru kartingowego. Liczne inicjatywy związane z unowocześnieniem i utworzeniem nowoczesnej bazy sportowej mają na celu zapewnienie jak najlepszego zaplecza sportowego. Przykładem takiej inicjatywy jest budowa Radomskiego Centrum Sportu: zakończonej hali widowiskowo - sportowej oraz stadionu piłkarskiego. Hala sportowo-widowiskowa powstała w 2021 roku, a Stadion Piłkarski został oddany do użytkowania w lipcu 2023 roku. Pojemność stadionu po I etapie to 8840 miejsc, w 2025 roku rozpoczęła się budowa trybun zachodniej i wschodniej w ramach II etapu, po której zakończeniu pojemność stadionu wynosić będzie 14 440 miejsc. Płyta boiska jest podgrzewana, a zamontowane oświetlenie umożliwia rozgrywanie spotkań o dowolnej porze i prowadzenie transmisji telewizyjnych. Pod południową i północną trybuną znajduje się w sumie 170 pomieszczeń, w tym toalety, zaplecze gastronomiczne, punkty pomocy medycznej czy pomieszczenia techniczne. Ze stadionu korzysta przede wszystkim zespół Radomiaka.

WNIOSKI

Miasto może poszczycić się sukcesami sportowymi drużyn i zawodników miejscowych klubów i sekcji. Rozbudowująca się baza sportowo-rekreacyjna, z nowo powstałą halą widowiskowo-sportową Radomskiego Centrum Sportu, a także wzrastająca liczba aktywnych członków klubów sportowych sprzyjają dalszemu rozwojowi potencjału sportowo-rekreacyjnego.

Turystyka i rekreacja

Radomska turystyka w głównej mierze opiera się na podróżach biznesowych. W mieście jest jeden hotel należący do sieci hoteli znanych z wysokiego standardu obsługi, mogący pomieścić więcej niż 100 gości (posiada 114 pokoi o maksymalnej

pojemności 250 osób). Zważywszy na przeważający biznesowy charakter pobytów brak tego typu obiektów może obniżać atrakcyjność Radomia jako kierunku turystyki biznesowej i kongresowo-konferencyjnej. Obecna struktura rodzajowa bazy noclegowej przekłada się na relatywnie niską dostępność miejsc noclegowych na 1000 mieszkańców - wartość tego wskaźnika w 2020 wynosiła 2,82, natomiast w 2023 roku – 4,46, a więc gorzej niż w Elblągu czy Częstochowie.

Wsparcie dla turystów świadczą dwa Centra Informacji Turystycznej: działające od 2009 w ramach MOSiR (w budynku dworca PKP) i uruchomione w 2015 roku Centrum Informacji Turystycznej w strukturze Urzędu Miejskiego (na terenie Miasta Kazimierzowskiego). Radom jest członkiem Lokalnej Organizacji Turystycznej Ziemi Radomskiej (LOTZR), której założycielami są samorządy Radomia i Szydłowca, organizacje samorządowe, przedsiębiorstwa turystyczne, instytucje kultury i znani propagatorzy turystyki, od dawna związani z Ziemią Radomską. Celem Organizacji jest wspieranie oraz aktywizowanie rozwoju turystyki w Radomiu i regionie oraz upowszechnianie wizerunku Ziemi Radomskiej jako regionu atrakcyjnego turystycznie, kulturalnie, sportowo i rekreacyjnie. LOTZR promuje także tzw. slow tourism, będący alternatywą dla turystyki masowej.

Zaplecze rekreacyjne stworzone jest na bazie istniejących obiektów sportowych, zagospodarowanych terenów zielonych, jak również licznych placów zabaw, skwerów i dostępnej oferty kulturalnej. Walory turystyczne posiadają również obiekty zabytkowe. W ramach budżetu obywatelskiego powstają nowe atrakcje, np. Szlak Symboli Radomskiego Przemysłu czy murale z obrazami malarza Jacka Malczewskiego. Zarówno turystów, jak i mieszkańców może zainteresować questing – bezobsługowa, edukacyjna gra terenowa.

Celom rekreacji sprzyjają warunki do aktywnego wypoczynku, realizowanego za pośrednictwem i w oparciu o potencjał endogeniczny. Wśród radomskiej infrastruktury rekreacyjnej sprzyjającej wypoczynkowi oraz turystyce codziennej i weekendowej są głównie trasy turystyczne (7 oznaczonych tras), szlaki turystyczne (łącznie 8 szlaków) - piesze, rowerowe i kajakowe, przebiegające przez Radom i jego najbliższe okolice, jak również tematyczne ścieżki spacerowe.

Radomski rynek – naturalne miejsce, przyciągające zwykle turystów - w tym przypadku nie jest postrzegane jako atrakcyjne. Rzadko odwiedzają go radomianie, a turyści mają trudności ze znalezieniem tu miejsc konsumpcji i odpoczynku. Tymczasem atut tego miejsca stanowi wyremontowany ratusz, dawne kolegium oo. Pijarów (muzeum im. Jacka Malczewskiego z pokaźnymi zbiorami malarza), Domy Gąski i Esterki (multimedialne i interaktywne muzeum historii Radomia), wyremontowany tzw. dom Hoppena przy ul. Rynek 8. Ponad stuletnia Kamienica Deskurów została wyremontowana i przeznaczona na cele kulturalne - w budynku mieści się Muzeum Historii Najnowszej Radomia, w którym można było obejrzeć m.in. wystawę prac Zdzisława Beksińskiego a także ekspozycję Salvador Dali w Radomiu. Stałym elementem jest ekspozycja poświęcona przemysłowi Radomia w latach 1918-1989. Część kamienicy zajmują organizacje pozarządowe – korzystają

z pomieszczeń na przygotowywanie wydarzeń darmowych dla odbiorców – w 2024 roku sale w centrum były udostępniane 2613 razy m.in. na spotkania brydżystów, klubu mam, zajęcia jogi, szkolenia czy konsultacje społeczne zmian proponowanych w mieście. Największa przestrzeń – przeszklone patio – to miejsce realizacji wydarzeń integracyjnych i edukacyjnych. W 2024 roku na patio odbyło się ponad 300 takich wydarzeń. W kamienicy działają także przedsiębiorcy oraz stowarzyszenie na rzecz osób niepełnosprawnych, które prowadzi restaurację dającą zatrudnienie podopiecznym. Kamienice będące własnością Gminy lub spółki „Rewitalizacja” zostały wyremontowane bądź są w trakcie remontów. Natomiast podjęcia pilnych prac w tym zakresie wymaga wiele obiektów zabytkowych będących własnością prywatną.

Obecny potencjał infrastruktury rekreacyjnej oceniany jest jednak jako niewystarczający, dlatego Miasto podejmuje liczne inicjatywy na rzecz poprawy i dostosowania oferty rekreacyjnej do istniejącego popytu. Zostanie zagospodarowany Park Kulturowy Stary Radom w celu m.in. ochrony wyjątkowych wartości przyrodniczych i kulturowych tego obszaru oraz zachowania wyróżniających się pod względem walorów krajobrazowych, a także historycznie ukształtowanej przestrzeni. Inwestycja wiąże się obszarowo i zadaniowo z planowaną koncepcją zagospodarowania doliny rzeki Mlecznej w postaci Parku Rzecznego i budowy ciągu rekreacyjnego wraz z atrakcjami turystycznymi. Władze miasta podejmują również działania przekładające się na łatwiejsze dotarcie do najważniejszych atrakcji miasta, takie jak montaż drogowskazów turystycznych oraz znaków informacyjnych.

WNIOSKI

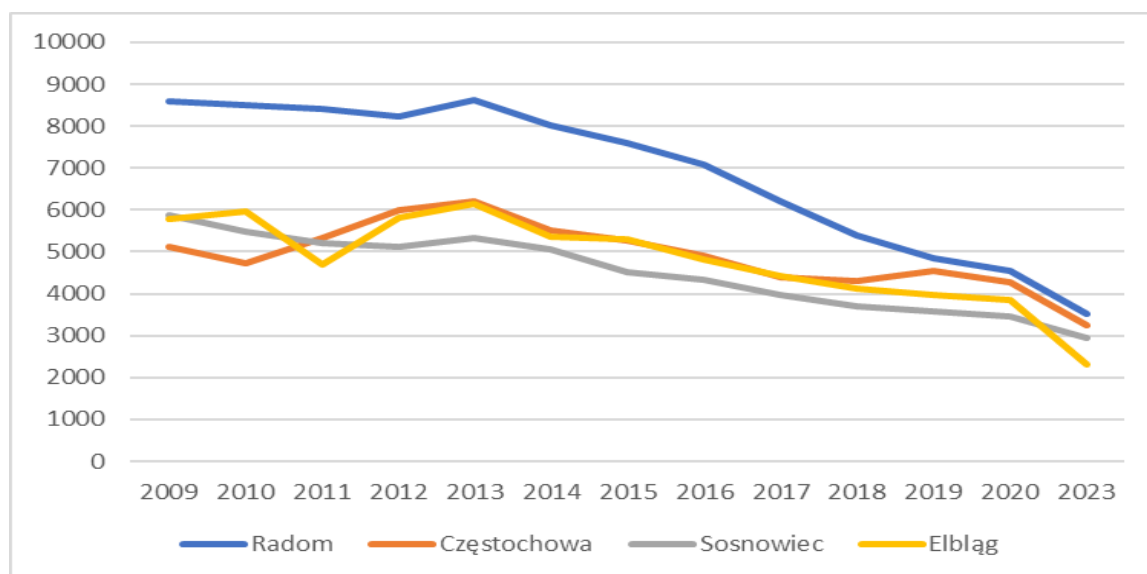
Radom nie jest postrzegany jako miasto o dużej atrakcyjności turystycznej, pomimo posiadanych zasobów endogenicznych w postaci obiektów zabytkowych, walorów przyrodniczych, miejsc rekreacji i wypoczynku oraz dostępności nowych form zwiedzania (np. questing, Szlak Symboli Radomskiego Przemysłu). Na obszarze Radomia znajdują się bogate zasoby zabytków, jednak w wielu przypadkach wymagają one promocji i odpowiedniego wyeksponowania jako atrakcji turystycznych, a czasem również poprawy stanu technicznego. Brak wypromowanego produktu oraz spójnej oferty turystycznej, opartej na zasobach kulturowych, przyrodniczych i historycznych, powoduje że turyści i mieszkańcy nie dostrzegają potencjału turystycznego miasta. Taki stan rzeczy ma również gospodarcze konsekwencje w postaci niskich wpływów z turystyki oraz ograniczonych możliwości rozwoju działalności usługowej okołoturystycznej.

Opieka społeczna

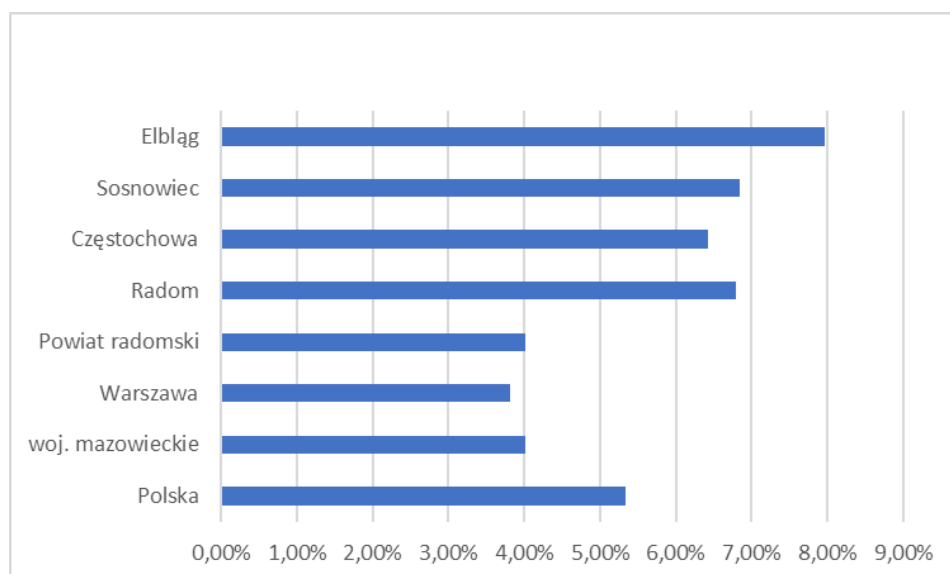
Na tle miast na prawach powiatu przyjętych do porównania, Radom, podobnie jak inne jednostki, charakteryzuje się spadkiem liczby gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej.

Wykres 3. Liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (19.05.2025)

W przypadku Radomia spadek jest bardziej znaczący z uwagi na znacznie wyższy poziom wyjściowy w 2009 roku, gdy z opieki społecznej korzystało 8 578 gospodarstw (w roku 2023 3534). Pomimo tak znaczącego zmniejszenia skali zjawiska, Radom pozostaje miastem z najwyższą liczbą gospodarstw korzystających z pomocy społecznej. Zjawisko to uwarunkowane jest przede wszystkim wciąż wysokim odsetkiem osób bezrobotnych korzystających ze świadczeń socjalnych i znajduje swoje odzwierciedlenie w wydatkach budżetowych miasta na rzecz opieki społecznej.

Wykres 4. Udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach ogółem (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (21.05.2025)

Wśród najczęściej wskazywanych powodów korzystania ze świadczeń pomocy społecznej jest przede wszystkim bezrobocie, niepełnosprawność i długotrwała lub ciężka choroba czy ubóstwo. Warto jednak podkreślić, że nie w każdym przypadku, pobieranie świadczeń społecznych związane jest z brakiem możliwości podjęcia zatrudnienia.

Zjawisku marginalizacji i wykluczenia społecznego często towarzyszy przemoc w rodzinie. Skala zjawiska i zakładanych tzw. niebieskich kart rośnie - z 611 w 2020 roku do 739 w 2024. Najczęściej ofiarami przemocy są kobiety między 18 a 67 rokiem życia – prawie 77% stwierdzonych przypadków w 2024 roku dotyczyło właśnie tej grupy, 11% dzieci i młodzieży, a prawie 9% seniorzy po 67 roku życia. Trzeba podkreślić, że w analizowanym okresie odsetek doświadczających przemocy kobiet spadł o ponad 3 p.p., natomiast dzieci i młodzieży wzrósł o 6 p.p. (z 5,2% w 2020 roku do 11,2 w 2024), seniorów o 1 p.p.⁷. Stąd tak ważna jest kontynuacja działań zarówno na rzecz seniorów, z których w sumie w 2022 roku skorzystało 5464 osoby, a w 2023 roku już 6342, jak i wobec środowisk z problemem przemocy domowej – liczba dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych dysfunkcjami i marginalizacją korzystających z placówek wsparcia dziennego wzrosła ze 149 w 2022 roku do 420 w 2023, co świadczy o skali potrzeb w tym zakresie⁸.

Skala rejestrowanego bezrobocia w Radomiu skutkuje wysokimi wydatkami na pomoc społeczną, gdyż samorząd nie dysponuje narzędziami, które mogłyby skłonić mieszkańców do podejmowania zatrudnienia. Praktyka pokazuje, że instrumenty,

⁷ Na podstawie sprawozdań z działalności MOPS za lata 2020-2024

⁸ Na podstawie monitoringu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miasta Radomia za lata 2022 i 2023. Strategia została przyjęta uchwałą nr LXX/644/2021 w sprawie przyjęcia "Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Miasta Radomia na lata 2021-2025".

którymi najczęściej posługują się urzędy pracy nie są wystarczające dla zwiększenia aktywności zawodowej osób pozostających, zwłaszcza długotrwale, w rejestrach PUP. Konieczne są w tym zakresie zmiany ustawowe, które powiążą transfery społeczne z aktywnością zawodową osób z nich korzystających.

Zasób mieszkaniowy w Radomiu nie odbiega znacząco od sytuacji w miastach porównywalnej wielkości, jednak powierzchnia przeciętnego mieszkania (63 m²) w 2023 roku była mniejsza aniżeli powierzchnia mieszkania w województwie mazowieckim (74 m²) i kraju (75,5 m²), a większa niż przeciętna powierzchnia warszawskiego mieszkania (58,8 m²). Niekorzystnie Radom wypadł również w porównaniu liczby osób na 1 mieszkanie (2,19).

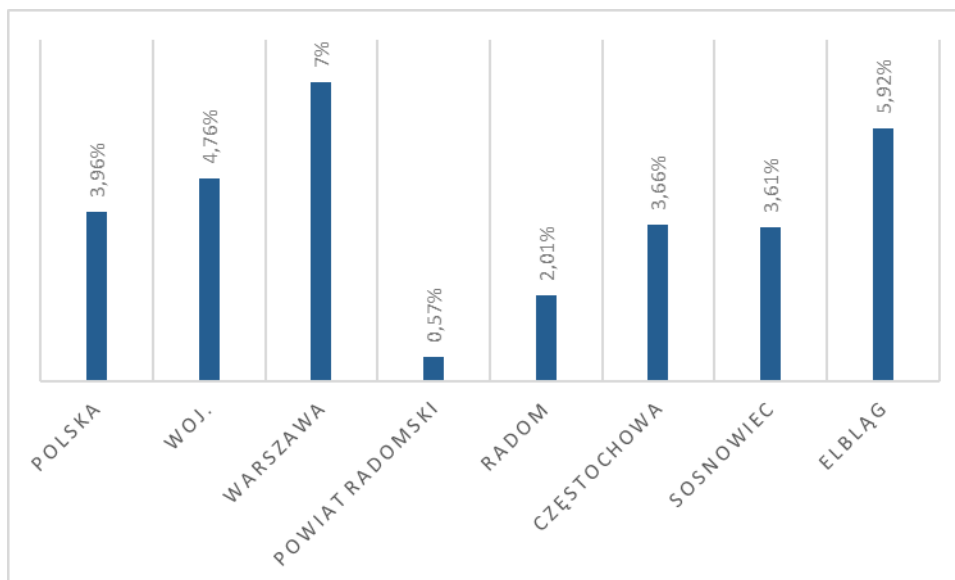
Z danych GUS wynika, że średnie wynagrodzenie radomianina pozwalało w 2023 roku na zakup 0,88 m² mieszkania na rynku pierwotnym, zaś mieszkaniec Warszawy, pomimo znacząco wyższych zarobków, posiadał zdolności zakupu jedynie 0,70 m², co wskazuje, że wyższe płace w Warszawie nie rekompensują znacząco wyższej ceny mieszkania. Sprawia to, że osiedlenie się w Radomiu staje się pod tym względem bardziej atrakcyjne.

Zaplecze mieszkaniowe w Radomiu podlega rozbudowie, czego przykładem jest nie tylko budownictwo prywatne, ale również realizacja rządowego programu Mieszkanie Plus, zlokalizowanego przy ul. Tytoniowej, w niedalekiej odległości od Starego Miasta, obejmującego dwa 7-piętrowe budynki ze 124 mieszkaniami i podstawowym wykończeniem „pod klucz”, kolejny budynek, z 90 mieszkaniami komunalnymi, powstaje przy ul. Piastowskiej. Kluczowym zadaniem, z punktu widzenia zahamowania negatywnych trendów demograficznych i przyjęcia scenariusza rozwoju zakładającego aktywną postawę samorządu w tym aspekcie, jest zwiększenie wydatków na gospodarkę mieszkaniową, ponieważ to dostępność mieszkań i ich cena są, obok jakości przestrzeni publicznej istotnym elementem decydującym o osiedleniu⁹.

⁹ Schwalbe M. Wpływ postępu technicznego na wybór miejsca zamieszkania ludności miejskiej w perspektywie historycznej, STUDIA MIEJSKIE, tom 14 (2014)

Wykres 5. Udział wydatków na gospodarkę mieszkaniową w wydatkach gminy w 2023 roku (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (21.05.2025)

W ramach transakcji na rynku pierwotnym w 2023 roku sprzedano w Radomiu 713 lokali mieszkalnych (więcej niż w Elblągu (387), Częstochowie (670), Sosnowcu (683)).

WNIOSKI

Na terenie Gminy Miasta Radomia liczba gospodarstw korzystających z pomocy społecznej zmniejszała się, jednak nadal stanowi istotny problem, który ma swoje odzwierciedlenie w wydatkach budżetowych. Wysokie wydatki na pomoc społeczną oraz duża liczba gospodarstw z niej korzystających wskazują na konieczność optymalizacji nakładów w tym zakresie oraz podejmowania szeroko zakrojonej edukacji w celu osiągnięcia długofalowych efektów. Kluczową kwestią powinny być działania skierowane do młodego pokolenia zapobiegające dziedziczeniu wyuczonej bezradności, ubóstwa i kalkulowania opłacalności trwania w sferze bierności i marginalizacji społeczno-zawodowej oraz wdrażanie narzędzi służących poprawie sytuacji na rynku pracy i obniżeniu bezrobocia. Konsekwencją podjętych działań powinno być ograniczenie wydatków na pomoc społeczną.

Aktywność społeczna

Wyrazem aktywności mieszkańców Radomia jest ich uczestnictwo w inicjatywach społecznych i gospodarczych, a także czynny udział w rozwoju lokalnym i wydarzeniach inicjowanych przez miasto i jego jednostki organizacyjne, stowarzyszenia i sektor NGO. Z „Programu Współpracy Gminy Miasta Radomia z Organizacjami Pozarządowymi na 2023 rok” wynika, iż liczba organizacji pozarządowych w Radomiu wynosi 789. Na tę wartość składa się:

- 540 zarejestrowanych stowarzyszeń:
 - 331 - stowarzyszeń sądowych (KRS),
 - 122 - jednostek terenowych stowarzyszeń (oddziały, koła),
 - 80 - stowarzyszeń zwykłych,
 - 7 - związków stowarzyszeń,
- 106 organizacji w ewidencji Biura Sportu Urzędu Miejskiego na 31.12.2023 r. w tym:
 - 75 stowarzyszeń kultury fizycznej nieprowadzących działalności gospodarczej,
 - 31 uczniowskich klubów sportowych,
- 143 fundacje według danych z Krajowego Rejestru Sądowego na 31.12.2023 r.
- 47 organizacji pozarządowych mających siedzibę w Radomiu posiada status organizacji pożytku publicznego.

Liczbę działających organizacji pozarządowych w Radomiu należy uznać za satysfakcjonującą, jednak niewiele z nich to organizacje o dużym potencjale i zasięgu oddziaływania, zdolnych do pozyskiwania i finansowania podejmowanych inicjatyw. Wiele z nich nie zatrudnia nawet 1 pracownika na umowę o pracę, pozostałe zatem nie prowadzą stałej działalności lub opierają ją głównie o pracę wolontariacką swoich członków.

W strukturach Urzędu Miejskiego działa Biuro Centrum Organizacji Pozarządowych, którego celem jest tworzenie warunków do powstawania, funkcjonowania oraz rozwoju obywatelskich grup inicjatywnych i radomskich organizacji pozarządowych działających na rzecz mieszkańców Radomia. Biuro COP oferuje radomskim organizacjom wsparcie w zakresie merytorycznym, lokalowym (część Kamienicy Deskurów), integracyjnym i promocyjnym, a także finansowym, w ramach prowadzonych konkursów dotacyjnych. W charakterze doradczym i opiniującym działają także: Zespół Konsultacyjny ds. Współpracy Samorządu z Organizacjami Pozarządowymi, Komitet Rewitalizacji, Radomska Rada Seniorów, Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych oraz Gminna Rada Sportu, w których skład wchodzi przedstawiciele lokalnych organizacji pozarządowych.

O aktywności społecznej mieszkańców świadczy rosnące zainteresowanie budżetem obywatelskim. Podczas gdy w głosowaniu budżetu na rok 2014 udział wzięło 8 350 głosujących, o tyle w głosowaniu w 2023 roku budżetu na rok 2024, wśród głosujących odnotowano 20 010 osób, a w następnej edycji 21 355.

Istotne znaczenie dla rozwoju gminy ma udział w wyborach i wybór władz, która ma realizować strategię rozwojową danej jednostki terytorialnej. W Radomiu ponad połowa uprawnionych do głosowania mieszkańców uczestniczyła w ostatnich wyborach samorządowych w 2024 roku. Frekwencja w pierwszej turze (48,65%) była jedną z najniższych spośród analizowanych jednostek (niższa była w Sosnowcu i Elblągu), w drugiej w Elblągu wynosiła 41,29%, a 41,71% w Radomiu.

WNIOSKI

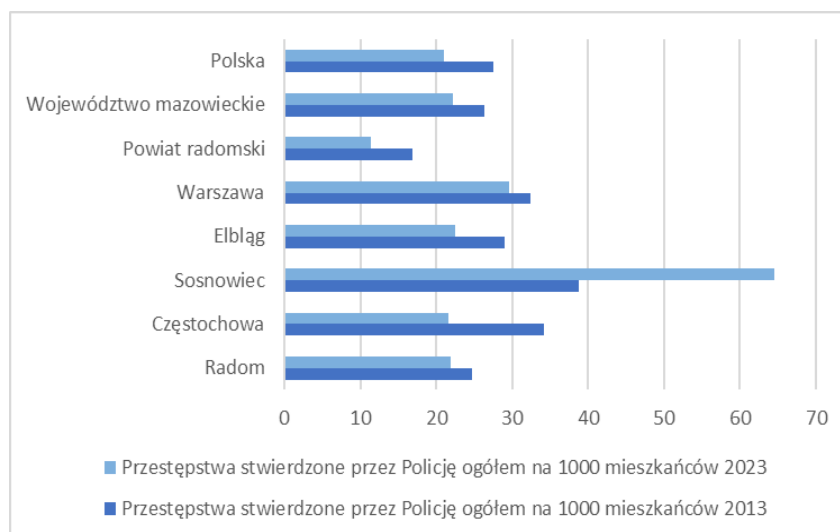
Ocena aktywności społecznej mieszkańców Radomia nie jest jednoznaczna. Dane budujące obraz kapitału społecznego miasta pokazują jednocześnie rosnącą partycypację radomian w budżecie obywatelskim, jak i relatywnie niską frekwencję w wyborach samorządowych. Dopełnieniem tego obrazu jest działalność organizacji pozarządowych, których liczbę można uznać za satysfakcjonującą. Trzeci sektor, głównie ze względu na ograniczone zasoby kadrowe i finansowe, wymaga wsparcia instytucjonalnego oraz pieniężnego. Podejmowane są liczne działania na rzecz wzmacniania potencjału radomskich NGO, realizowane poprzez przekazywanie zadań własnych miasta organizacjom pozarządowym. Konieczna jest zatem kontynuacja i zacieśnianie współpracy międzysektorowej celem wzmocnienia kapitału społecznego Radomia.

Bezpieczeństwo publiczne

Poziom bezpieczeństwa publicznego w Radomiu można ocenić jako dobry, co wyraża się spadającą liczbą przestępstw (z 8 798 w 2012 roku do 4 300 w 2023 roku). Pomimo niskiego zagrożenia przestępczością, wskaźnik wykrywalności ich sprawców jest jednym z najniższych wśród porównywanych jednostek – niższą wykrywalność notuje się jedynie na terenie Warszawy, Elbląga oraz województwa mazowieckiego. Wskaźnik wykrywalności przestępstw w Radomiu w 2023 roku wynosił 63,8 i był na poziomie z 2013 roku (63,7), co oznacza spadek wobec 2020 roku (72,4).

Wykres 6. Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych na 1000 mieszkańców 2013 i 2023 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Poprawa bezpieczeństwa publicznego, którą można zobrazować m.in. za pomocą przedstawionych wskaźników jest efektem skoordynowanej i efektywnej współpracy różnych podmiotów i instytucji. Wzrastający poziom bezpieczeństwa na terenie Radomia jest możliwy dzięki codziennym działaniom 26 instytucji, w tym m.in. Straży Miejskiej, Komendy Miejskiej Policji, Państwowej Straży Pożarnej, Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Radomskiej Stacji Pogotowia oraz Wydziału Bezpieczeństwa, Zarządzania Kryzysowego i Ochrony Urzędu Miejskiego w Radomiu. Wydział opracowuje:

1. Plan Operacyjny Funkcjonowania Miasta Radomia w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa lub w czasie wojny.
2. Plan Zarządzania Kryzysowego Miasta Radomia¹⁰:

Plan obejmuje swoją treścią wszystkie cztery fazy zarządzania kryzysowego: zapobieganie, przygotowanie, reagowanie i odbudowę oraz wskazuje organy właściwe, ich zadania i zasady działania w sytuacjach kryzysowych.

Prezydent Miasta Radomia wyznaczył na terenie Gminy Miasta Radomia Zespoły Zastępczych Miejsc Szpitalnych służące osobom lżej chorym i mniej poszkodowanym, które nie wymagają stałej opieki szpitalnej. Zespoły ZMSZ uruchomione zostaną w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych i będą funkcjonowały w oparciu o Plan Organizacji i Funkcjonowania Zespołów Zastępczych Miejsc Szpitalnych na Potrzeby Obronne Państwa na terenie Gminy Miasta

¹⁰ Plan Zarządzania Kryzysowego Radomia został sporządzony w oparciu o art.19 ust. 1 pkt. 2 lit. a ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U z 2023 r., poz.122 z późn. zm.), która określa organy właściwe w sprawach zarządzania kryzysowego oraz ich zadania i zasady działania w tej dziedzinie, a także zasady finansowania zadań zarządzania kryzysowego.

Radomia¹¹. Dodatkowo w Gminie Miasta Radomia utworzono Plan Udzielania Świadczeń Szpitalnych na Potrzeby Obronne Państwa, którego celem jest zbiorcze zestawienie funkcjonujących szpitali, stacji pogotowia ratunkowego, sanepidu, stacji krwiodawstwa i placówek medycznych z uwzględnieniem ich zakładów leczniczych, pracowni wraz z personelem medycznym, strukturami organizacyjnymi, planami sytuacyjnymi, mapami dojazdu i wszelkimi danymi kontaktowymi dla usprawnienia procesów współpracy i działania.

Ustawa o ochronie ludności i obronie cywilnej dnia 05.12.2024 r.¹², która weszła w życie 1 stycznia 2025 roku, nakłada na prezydenta Radomia szereg obowiązków związanych z realizacją zadań obrony cywilnej na terenie gminy. Prezydent odpowiada za kierowanie i koordynowanie tych działań, nadzorowanie ich realizacji, organizowanie współpracy między podmiotami ochrony ludności, a także ocenę wykonywania zadań. Jednym z zadań ochrony ludności i obrony cywilnej są działania związane z powiadamianiem, ostrzeganiem i alarmowaniem ludności o zagrożeniach. W ramach projektów unijnych, został rozbudowany i zmodernizowany System Wczesnego Ostrzegania i Alarmowania o zagrożeniach, zwiększono liczbę syren alarmowych i uruchomiono Miejską Centralę Alarmową służącą prawidłowemu sterowaniu i funkcjonowaniu systemu. Modernizacja systemu przyczynia się do zminimalizowania lub wyeliminowania negatywnych skutków katastrof i innych zagrożeń.

W 2023 roku Państwowa Straż Pożarna na terenie całego kraju przeprowadziła inwentaryzację schronów, ukryć i miejsc schronienia. Inwentaryzacji zostały poddane wszystkie pomieszczenia, które należą do instytucji państwowych, samorządowych, wspólnot mieszkaniowych, spółdzielni oraz te należące do podmiotów gospodarczych, prowadzących działalność pożytku publicznego. Podczas działań PSP zinwentaryzowała w sumie 234 735 obiektów budowlanych na terenie całego kraju. Sklasyfikowano je jako budowle ochronne, czyli schrony i ukrycia oraz miejsca doraźnego schronienia (MDS). Najwięcej obiektów zinwentaryzowano w województwie mazowieckim (29,7 tys.), a także w województwie śląskim (25,9 tys.). Na terenie całego kraju zewidencjonowano:

- 224 113 miejsc doraźnego schronienia (MDS);
- 10 622 budowle ochronne, w tym:
 - 903 – schrony,
 - 8 719 – ukrycia.

Państwowa Straż Pożarna przygotowała aplikację, dzięki której każdy może znaleźć najbliższy schron, ukrycie albo miejsce doraźnego schronienia. Z darmowej aplikacji można skorzystać za pośrednictwem przeglądarki internetowej pod adresem: <http://schrony.straz.gov.pl>

¹¹ Prezydent realizuje zadania obronne wynikające z ustawy o obronie Ojczyzny oraz Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27.10.2023 r. w sprawie przygotowania i wykorzystania podmiotów leczniczych na potrzeby obronne państwa (D.U z 2023 r. poz.2482).

¹² (Dz. U z 2024 r., poz. 1907)

Ponadto wymienione instytucje poprzez swoje zadania wdrażają założenia Powiatowego Programu Zapobiegania Przestępczości oraz Ochrony Bezpieczeństwa Obywateli i Porządku Publicznego na lata 2024 – 2028, w którym podjęto kwestie bezpieczeństwa w następujących obszarach: miejscach publicznych, szkołach, przemocy w rodzinie, sanitarno-epidemiologicznemu, weterynaryjnemu, ochronie dziedzictwa narodowego, w działalności gospodarczej, w sieci oraz przeciwpożarowego¹³.

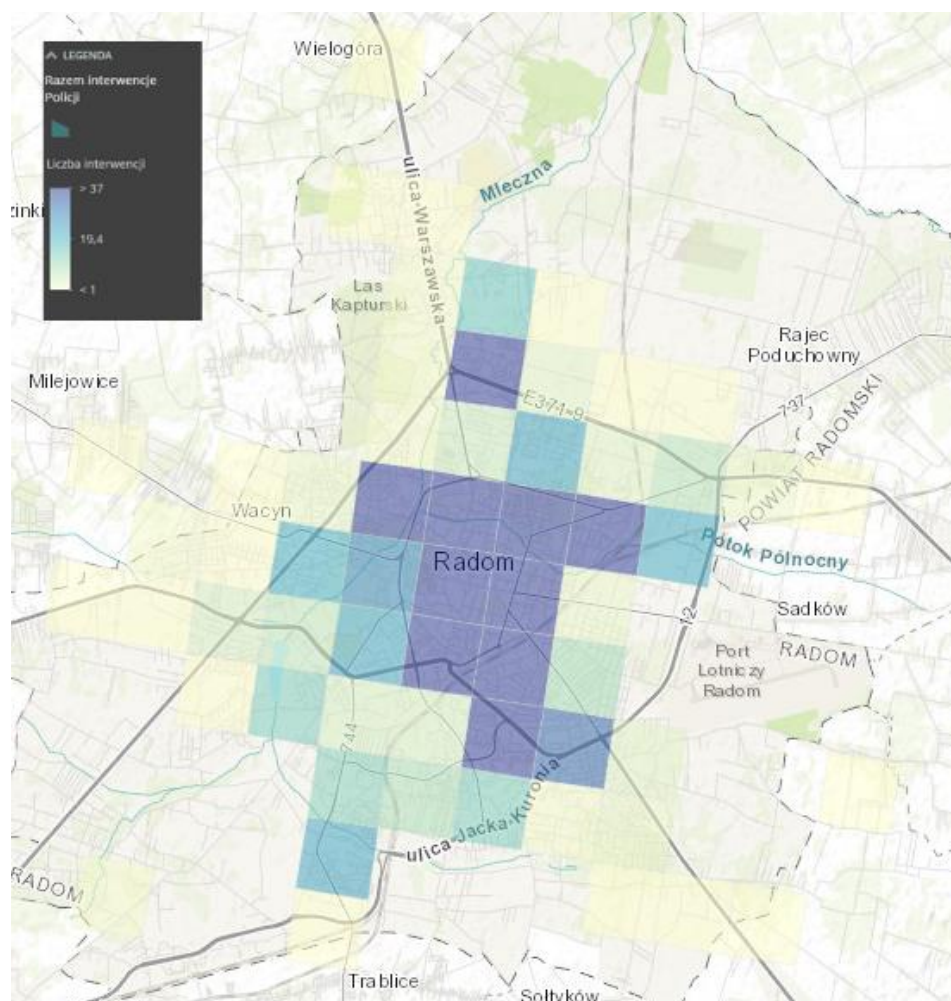
Mieszkańcy zyskali nowe narzędzie do zgłaszania przypadków naruszeń oprawa – Krajową Mapę Zagrożeń Bezpieczeństwa¹⁴. Analizując zgłoszenia dokonane za jej pomocą największym problemem w Radomiu jest nieprawidłowe parkowanie – szczególnie nasilone w 2024 roku. Mieszkańcy zgłaszali często także spożywanie alkoholu w miejscach niedozwolonych oraz przekraczanie prędkości.

¹³ Załącznik do uchwały Nr IX/117/2024 Rady Miejskiej w Radomiu z dnia 30 września 2024 r.

¹⁴ <https://mapy.geoportal.gov.pl/iMapLite/KMZBPublic.html>

Rycina 2. Interwencje policji w I półroczu 2025 roku.

Źródło: <https://mapy.geoportal.gov.pl/iMapLite/KMZBPublic.html> Dane za styczeń-czerwiec 2025, opracowane na podstawie zgłoszeń przyjętych na numery alarmowe 997 i 112 oraz bezpośrednio w jednostce organizacyjnej Policji.

WNIOSKI

Radom charakteryzuje się relatywnie wysokim poziomem bezpieczeństwa publicznego, zaś jego ukierunkowanie na utrzymanie tego założenia przejawia się w poszukiwaniu kolejnych obszarów, w których bezpieczeństwo można wzmocnić i podnieść. Wśród takich obszarów wyróżnia przede wszystkim sferę podniesienia bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego, jak również dalszy rozwój infrastruktury związanej z monitoringiem i podłączenie do niej wszystkich instytucji odpowiadających za bezpieczeństwo.

Edukacja i szkolnictwo wyższe

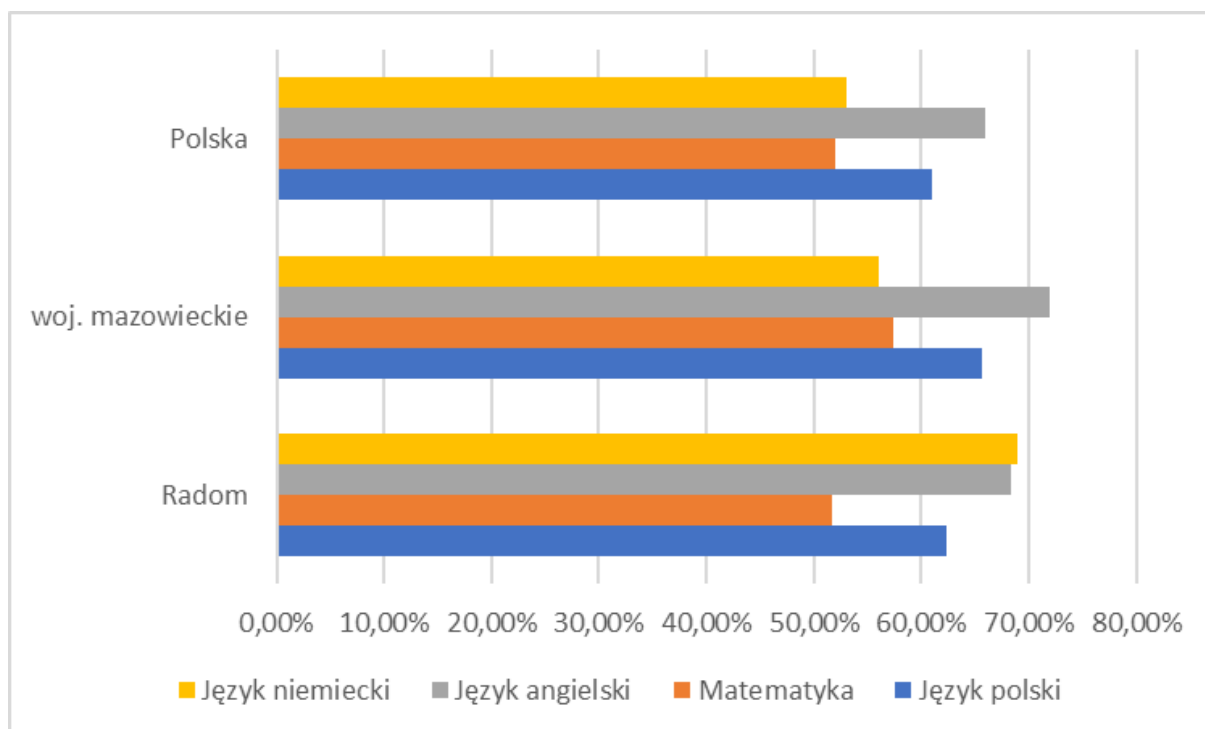
Gmina Miasta Radomia w roku szkolnym 2023-2024 roku była organem prowadzącym 86 szkół i placówek oświatowych, w tym:

- 20 samodzielnych przedszkoli,
- 4 zespołów szkolno-przedszkolnych,
- 27 samodzielnych szkół podstawowych,
- 11 liceów ogólnokształcących,
- 8 zespołów szkół zawodowych,
- 2 zespołów szkół artystycznych (muzyczna, plastyczna),
- 4 placówek specjalnych,
- 3 poradni psychologiczno-pedagogicznych,
- Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego Nr 2,
- Młodzieżowego Domu Kultury im. Heleny Stadnickiej,
- Publicznego Ogródka Jordanowskiego,
- 2 burs szkolnych,
- Szkolnego Schroniska Młodzieżowego,
- Radomskiego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli.

Placówki edukacyjne, będące jednostkami organizacyjnymi Gminy Miasta Radomia prezentują wysoki poziom edukacji, czego dowodzą wyniki egzaminów kończących kolejne etapy edukacji.

W roku szkolnym 2020/2021 ogólna zdawalność egzaminu maturalnego w radomskich szkołach publicznych kształtowała się na poziomie: dla liceów ogólnokształcących 94% i dla techników 82%. W roku szkolnym 2023/2024 ogólna zdawalność egzaminu maturalnego w radomskich szkołach publicznych wyniosła 94%¹⁵. Zdawalność matur była, więc na poziomie wyższym niż średnia dla województwa i kraju. Jakość kształcenia potwierdzają wysokie miejsca VI Liceum Ogólnokształcące im. Jana Kochanowskiego oraz Technikum w Zespole Szkół Elektronicznych im. Bohaterów Westerplatte w rankingach Fundacji Edukacyjnej „Perspektywy”. Wysoki poziom edukacji prezentują również szkoły podstawowe (Wykres 7)

¹⁵ Źródło: Opracowanie na podstawie danych z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Warszawie

Wykres 7. Zdawalność egzaminu ósmoklasisty w roku szkolnym 2023-2024

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Edukacji Urzędu Miejskiego w Radomiu.

Oferta edukacyjna radomskich szkół charakteryzuje się różnorodnością na każdym poziomie edukacji, jak również podlega bieżącej aktualizacji, dostosowywaniu do panujących warunków, potrzeb dzieci, młodzieży oraz osób dorosłych – podejmujących naukę w ramach Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego nr 2 w Radomiu.

Na szczególną uwagę zasługują branżowe centra umiejętności – w Radomiu są dwie takie placówki – w dziedzinie prace wykończeniowe, automatyka przemysłowa. Trzecie - w dziedzinie energetyka odnawialna - ma zostać uruchomione we wrześniu 2025 roku. BCU to nowatorskie miejsca szkoleniowe, które są istotnym uzupełnieniem oferty edukacyjnej. Stanowią zaawansowane technologicznie placówki kształcenia, szkolenia i egzaminowania, o zasięgu ogólnopolskim, wykraczającą poza dotychczasowe tradycyjne modele kształcenia, szkolenia i doskonalenia zawodowego.

Należy też zwrócić uwagę, że młodzież spoza Radomia stanowi duży odsetek uczących się w szkołach ponadpodstawowych, co wskazuje na ponadlokalny charakter miasta pod względem świadczenia usług edukacyjnych.

Wykres 8. Uczniowie radomskich szkół ponadpodstawowych według miejsca zamieszkania

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Edukacji Urzędu Miejskiego.

Mając na względzie jakość edukacji i rozwój uczniów, Gmina Miasta Radomia, jako organ prowadzący, podejmuje szereg inwestycji i inicjatyw skierowanych na podniesienie standardu bazy dydaktycznej, w tym również sportowej, wykorzystywanej na cele edukacji. Rozbudowywana jest infrastruktura szkolna poprzez liczne remonty, poprawę funkcjonalności oraz podniesienie komfortu cieplnego obiektów wraz z rozbudową placówek o nowe pracownie, pomieszczenia klasopracowni oraz przestrzenie służące edukacji. Działania te już przyczyniły się do znaczącego podniesienia standardu zaplecza edukacyjnego, jednak jest to założenie pozostające wciąż aktualne. Realizowano również projekty edukacyjne dofinansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, dotyczące m.in. staży, doradztwa zawodowego, zajęć kształtujących kompetencje kluczowe i umiejętności uniwersalne niezbędne na rynku pracy, jak również polegające na utworzeniu nowych miejsc w przedszkolach, przeznaczonych również dla dzieci niepełnosprawnych.

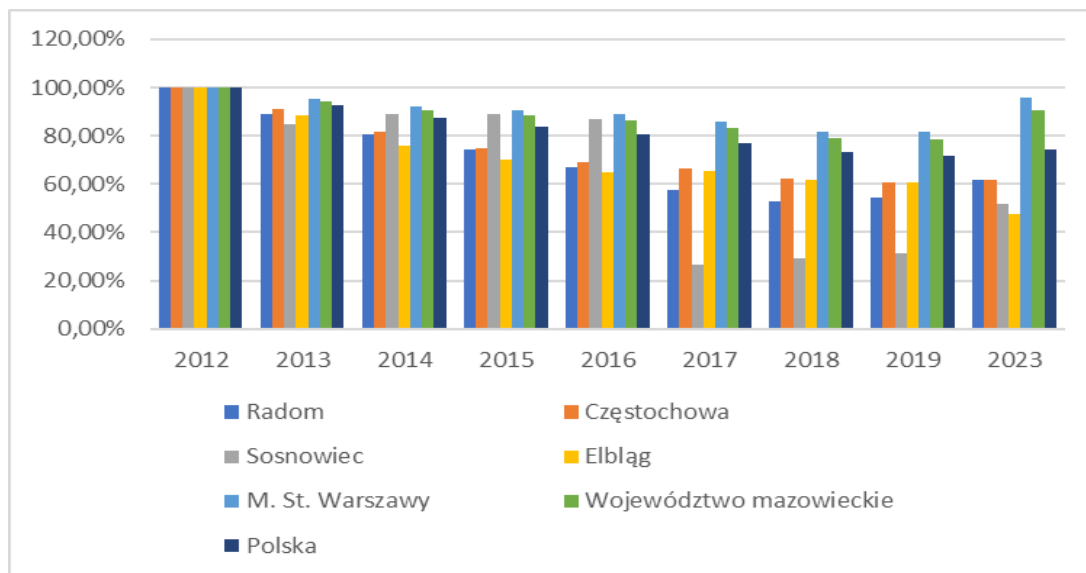
Prowadzone są działania mające na celu zmianę świadomości wśród młodych ludzi i ich rodziców w kwestii możliwości, jakie daje wybór szkoły technicznej. Promowana jest oferta edukacyjna szkół zawodowych, przedstawiająca możliwość rozwoju zawodowego oraz warunki zatrudnienia, jakie oferują radomskie firmy. Wdrożono kształcenie dualne tzn. łączące kształcenie teoretyczne z praktycznym w celu zastosowania i pogłębienia zdobytej wiedzy i umiejętności zawodowych w rzeczywistych warunkach pracy m.in. w branży metalowej i budowlanej.

Radom dysponuje ofertą edukacyjną w ramach systemu szkolnictwa wyższego – na terenie miasta funkcjonuje 6 wyższych uczelni o łącznej liczbie 8 183 studentów w 2023 r. Ich liczebność wprawdzie rośnie od 2018 roku, jednak spadek wobec 2012

roku wynosi prawie 40%, większy ubytek zanotowano w tym okresie jedynie w Sosnowcu (prawie 48%) (Wykres9).

Wykres 9. Zmiana liczby studentów w latach 2012-2023 (2012=100%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Radomskie uczelnie wyższe oferują zarówno studia I stopnia (6 jednostek), jak i II stopnia (4 jednostki). W 2023 roku liczba absolwentów uczelni wyższych wyniosła 2111 osób (w 2020 roku 1 700).

Oferta szkolnictwa wyższego obejmuje zarówno możliwości kształcenia na kierunkach humanistycznych, plastycznych i projektowych, z zastrzeżeniem, iż oferta studiów humanistycznych jest niewystarczająca w stosunku do aktualnego zapotrzebowania. Uniwersytet Radomski (wcześniej Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu) został powołany z przekształcenia politechniki, wobec czego akcentowany jest niewystarczający humanistyczny charakter tej placówki i zgłaszane zapotrzebowanie na rozwój oferty studiów w kierunku humanistycznym. Obecna oferta nie przewiduje studiów na kierunkach filozofia, historia, kulturoznawstwo, brak również politologii, socjologii oraz studiów z nauk przyrodniczych jak biologia czy geografia. Mimo wskazanego zapotrzebowania na kierunki humanistyczne, niezwykle ważne jest również kształcenie w kierunkach, których dotyczy zapotrzebowanie rynku pracy, co dotyczy zwłaszcza kierunków technicznych. To co wyróżnia radomską ofertę szkolnictwa wyższego, to fakt, że w swojej ofercie posiada możliwość studiowania na kierunku lekarskim – Radom jest jedynym miastem niewojewódzkim posiadającym uczelnię z kierunkiem lekarskim.

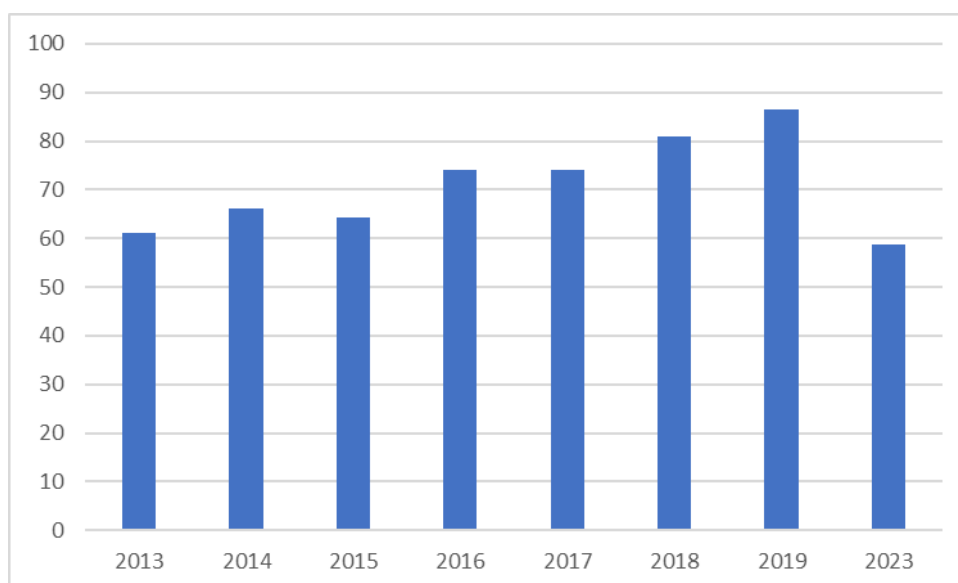
WNIOSKI

Radomskie szkoły podstawowe i ponadpodstawowe zapewniają wysoką jakość kształcenia, czego dowodem są wyniki egzaminu ósmoklasistów oraz maturalne. Dbałość o efekty edukacyjne dzieci i młodzieży przejawia się na wszystkich etapach kształcenia poprzez tworzenie miejsc w przedszkolach, edukację włączającą realizowaną zarówno poprzez specjalną ofertę zajęć dla tej grupy uczniów jak i dostosowanie infrastruktury szkół. Rozwój kształcenia dualnego oraz edukacji ustawicznej jest odpowiedzią na szybko zmieniające się warunki na rynku pracy. Ponadlokalny charakter edukacji w Radomiu oznacza dla samorządu dodatkowe koszty, ale jest też atutem, który miasto, dzięki współpracy z uczelniami, ale również budowę nowych mieszkań, rozwój infrastruktury społecznej oraz współpracę z przedsiębiorcami może wykorzystać na rzecz zapobiegania niekorzystnym trendom demograficznym.

Ochrona zdrowia

Na terenie Radomia działają 4 szpitale i pogotowie ratunkowe. Nie zawsze przekłada się to jednak na łatwy dostęp do opieki zdrowotnej dla mieszkańców. Pod względem liczby lekarzy przypadającej na 10 tys. ludności Radom (58,7) znajduje się przed Elblągiem (52,1), Sosnowcem (44,3), Polską (47,2). Najgorzej pod tym względem wypada jednak powiat radomski (11,2).

Wykres 10. Liczba lekarzy w Radomiu na 10 000 ludności w latach 2013 – 2023.

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS

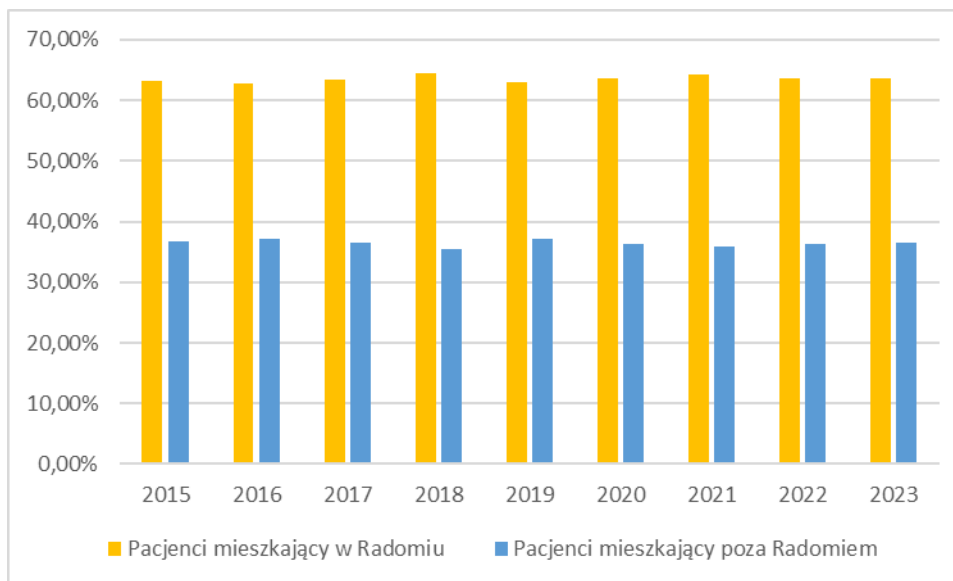
Należy zauważyć znaczący (o 27,7 p.p.) spadek liczby lekarzy w latach 2019-2023. Pamiętać również trzeba, że radomscy lekarze świadczą usługi także dla mieszkańców powiatu radomskiego, przez co rzeczywisty dostęp do lekarzy dla radomian może być niższy, niż pokazują dane. Zdecydowanie korzystniej kształtuje się sytuacja w zakresie dostępności do opieki pielęgniarek i położnych. W Radomiu jest więcej pielęgniarek i położnych na 10 tys. mieszkańców niż w Sosnowcu i Częstochowie i choć w stosunku do Elbląga miasto wypada trochę słabiej, to jednak uzyskany wynik nie odbiega od nich znacząco.

Istotnym elementem mogącym mieć wpływ dla zwiększenia dostępności do kadry medycznej w przyszłości, jest zapewnienie możliwości kształcenia na kierunkach medycznych. W ofercie miejscowego Uniwersytetu Radomskiego możliwe jest podjęcie studiów na kierunku lekarskim i pielęgniarstwie.

O ograniczonej dostępności leczenia szpitalnego świadczy również niska liczba łóżek przypadająca na 10 000 mieszkańców w 2023 roku - 62,5 (najwięcej ma ich Elbląg - 84,57, najmniej Sosnowiec - 58,41). Rzeczywiste zapotrzebowanie na leczenie stacjonarne w Radomiu jest większe niż pokazują dane liczbowe. Liczba łóżek przypadająca na 10 000 mieszkańców w 2 szpitalach funkcjonujących w powiecie radomskim (12,42) z pewnością nie odpowiada potrzebom mieszkańców powiatu ziemskiego. Należy zauważyć, że oba szpitale zlokalizowane w powiecie radomskim dysponują jedynie kilkoma podstawowymi oddziałami, zatem naturalnym kierunkiem, w którym udają się pacjenci, są najbliższe szpitale w Radomiu, co potwierdzają dane dotyczące miejsca zamieszkania pacjentów Radomskiego Szpitala Specjalistycznego im. dr. Tytusa Chałubińskiego. Dotyczy to zarówno pacjentów ambulatoryjnej opieki specjalistycznej (wykres nr 11 jak i leczenia na oddziałach szpitalnych (wykres nr 12).

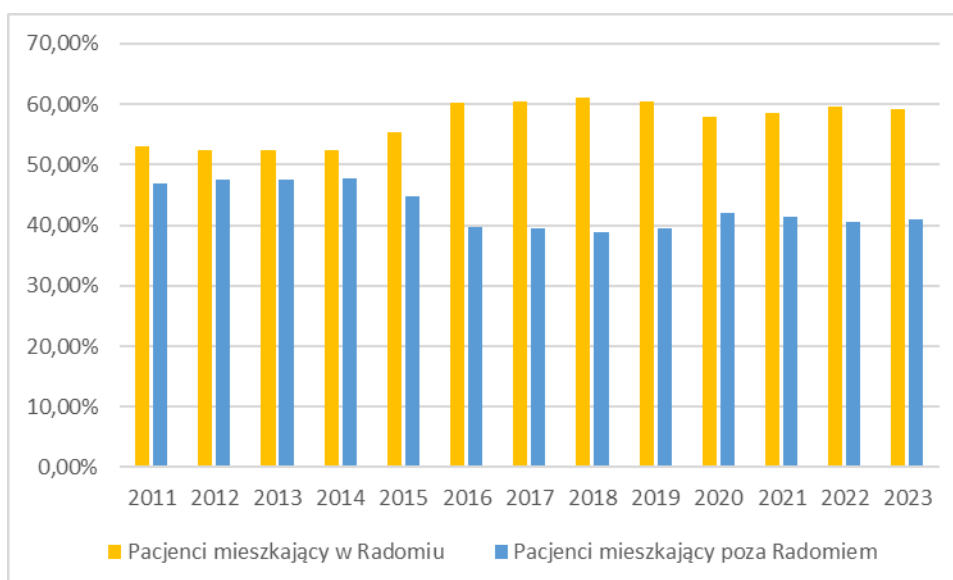
Wykres 11. Pacjenci przychodni specjalistycznych według miejsca zamieszkania w latach 2015-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Radomskiego Szpitala Specjalistycznego im. dr. Tytusa Chałubińskiego

Posiadana infrastruktura oraz kontrakty z NFZ również przekładają się na ograniczony dostęp do opieki zdrowotnej, co przejawia się w wydłużonym czasie oczekiwania na świadczenie.

Wykres 12. Pacjenci Radomskiego Szpitala Specjalistycznego im. dr. Tytusa Chałubińskiego według miejsca zamieszkania w latach 2011-2023.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Radomskiego Szpitala Specjalistycznego im. dr. Tytusa Chałubińskiego.

W 2022 roku w Radomskim Szpitalu Specjalistycznym im. dr. Tytusa Chałubińskiego pacjenci najdłużej, bo 965 dni, musieli oczekiwać na zabieg w zakresie soczewki (zaćma), w 2025 – 201 dni. Do świadczeń, na które czas oczekiwania jest najdłuższy zaliczają się również: fizjoterapia ambulatoryjna (447 dni w 2022 roku, 338 w 2025, endoprotezoplastyka stawu kolanowego (405 dni w 2022 roku, w 2025 roku – 48 dni) oraz stawu biodrowego (397 dni w 2022 roku, 24 dni w 2025 roku). Około roku trzeba było czekać w kolejce na świadczenia rehabilitacji ogólnoustrojowej w warunkach stacjonarnych w 2022 roku, natomiast ponad rok (479 dni) w 2025 roku oraz fizjoterapię ambulatoryjną, w przypadku której w 2025 roku najszybciej można trafić na zabiegi za ponad 150 dni¹⁶. Jednym z możliwych rozwiązań problemu dostępności do opieki szpitalnej (m.in. do łóżek) jest rozbudowa szpitali, zwłaszcza w zakresie specjalności wiążących się z opieką nad seniorami a także chorobami wskazanymi w mapach potrzeb zdrowotnych¹⁷.

WNIOSKI

Niedobór łóżek i lekarzy wskazuje na ograniczoną dostępność świadczonej opieki zdrowotnej. Szpitale i placówki medyczne skupione w Radomiu zaopatrują w opiekę zdrowotną również mieszkańców okolicznych obszarów, w tym powiatu radomskiego. Obecna oferta medyczna nie jest dostosowana do zachodzących zmian cywilizacyjnych, w tym zmian demograficznych i postępującego starzenia się społeczeństwa, a co za tym idzie zwiększonego zapotrzebowania na szpitalne oddziały ratunkowe, onkologię, kardiologię, geriatricę, hospicjum przyszpitalne, dzienne domy opieki, etc. Istniejąca infrastruktura wymaga więc dalszego wsparcia, ponadto zachodzące zmiany wymagają również dalszego wsparcia w zakresie cyfryzacji (e-zdrowie).

¹⁶ Na podstawie danych z <https://terminyleczenia.nfz.gov.pl/> (maj 2025)

¹⁷ <https://basiw.mz.gov.pl/mapy-informacje>

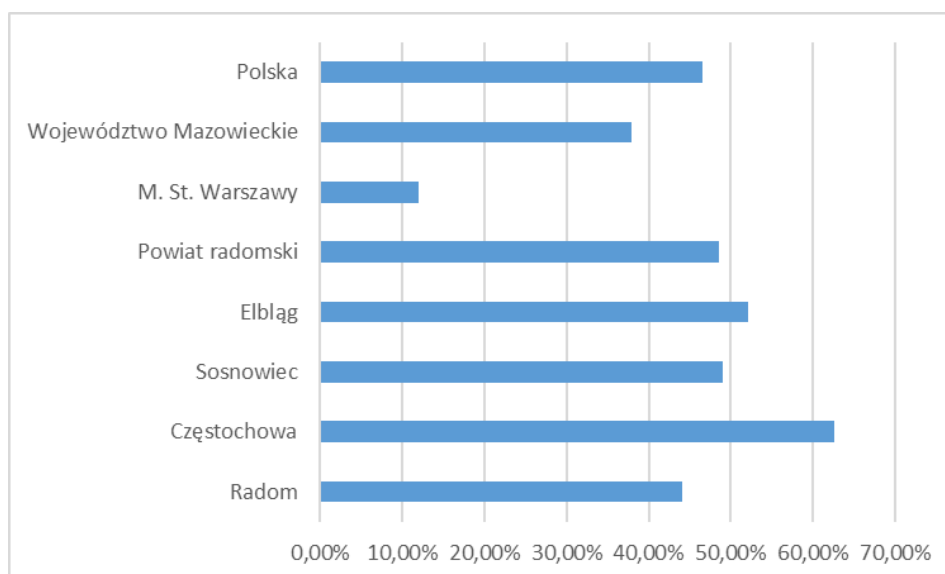

2.2. Wnioski z diagnozy strategicznej – sfera gospodarcza

Rynek pracy

Poziom bezrobocia w Radomiu ma charakter skokowy i dynamiczny, z tendencją malejącą. Na przestrzeni lat 2008-2023 liczba bezrobotnych spadła o 9 990 osób, a stopa bezrobocia obniżyła się z 21,6% w 2014 roku do 12,6% w 2020 i 9,40% w 2023 roku.

Wykres 13. Spadek stopy bezrobocia w latach 2008-2023 (%)

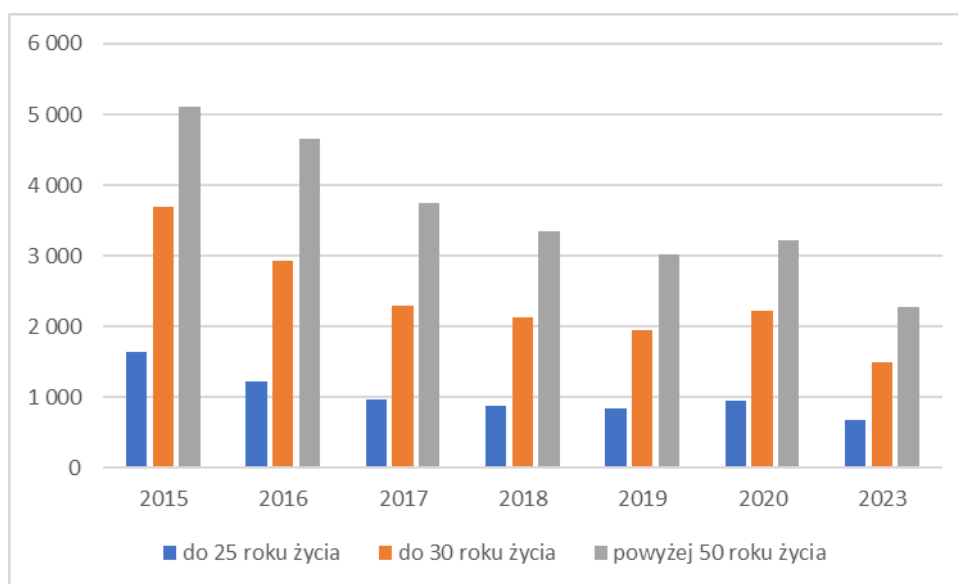
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Osoby bezrobotne, których w PUP zarejestrowanych było na koniec 2023 roku 7890, stanowiły w 2023 roku ponad 7% ogólnej liczby osób w wieku produkcyjnym, co wskazuje, iż zjawisko bezrobocia, pomimo corocznego spadku jest aspektem problemowym, zważywszy na fakt, że jest to drugi najwyższy wynik wśród jednostek z grupy porównawczej (powiat radomski 8,30%), ale najwyższy spośród analizowanych miast (Częstochowa 2,8%, Sosnowiec 3,6%, Elbląg 3,8%, Warszawa 1,6%). Należy więc zwrócić uwagę na powszechnie dostrzeganą tendencję wpływającą na poziom bezrobocia, czyli brak chęci do podjęcia zatrudnienia mimo dostępnych ofert. Konieczna jest zatem również działalność ukierunkowana na zmianę mentalności oraz sposobów motywowania do podjęcia zatrudnienia.

W strukturze osób bezrobotnych przeważają kobiety, a osoby powyżej 50 roku życia stanowią obecnie blisko 29% wszystkich osób bezrobotnych. Osoby młode, do 30 roku życia, stanowią prawie 19% całkowitej liczby osób bezrobotnych, zaś osoby do 25 roku życia – 8,68%, a ich udział wzrósł od 2020 roku o 2 p.p, co wskazuje na potrzebę wsparcia tej grupy w poszukiwaniu pierwszej pracy.

Wykres 14. Liczba najmłodszych i najstarszych bezrobotnych w Radomiu w latach 2015-2023

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zjawisko bezrobocia ma bezpośrednie przełożenie na częstotliwość i wysokość udzielanych świadczeń społecznych. Nieco ponad 18% osób bezrobotnych posiadając tytuł prawny do zasiłku korzysta z oferowanego wsparcia, co z kolei wpływa na wysoką liczbę udzielanych świadczeń pomocy społecznej. Bezrobocie, według danych MOPS, stanowi nadrzędny powód udzielania pomocy społecznej i wsparcia rodziny.

Zgodnie z corocznie analizowanymi barometrami zawodów, w tym z barometrem zawodów na rok 2025, w Radomiu największe zapotrzebowanie dotyczy pracowników takich sektorów jak:

- IT: specjaliści elektroniki, automatyki i robotyki,
- budowlanego: betoniarze i zbrojarze, cieśli i stolarzy budowlanych, kierownicy budowy,
- medyczno-opiekuńczego: lekarzy, pielęgniarek i położnych, psychologów i psychoterapeutów, pracownicy socjalni,
- oświatowego: nauczycieli praktycznej nauki zawodu, nauczycieli przedmiotów zawodowych, nauczycieli przedmiotów ogólnokształcących, nauczycieli szkół specjalnych i oddziałów integracyjnych,
- kadr i płac: samodzielnych księgowych,
- usługowego: ślusarze,
- ochrony i bezpieczeństwa: pracownicy służb mundurowych.

Jednak znaczna większość profesji zawodowych pozostaje w zestawieniu równowagi popytu i podaży. Co również istotne, tendencja taka utrzymuje się w okresie ostatnich

analizowanych lat. Należy również zaznaczyć, że w prognozie na 2025 rok nie przewidziano grupy zawodów nadwyżkowych.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto wynosiło w 2008 roku 2 818,40, w 2020 roku 5 033,24 zł, natomiast w 2023 – 7 041,60.

Corocznie odnotowuje się wzrost płac, przy czym w 2023 roku płace w Radomiu stanowiły prawie 150% wynagrodzenia z 2008 roku (w porównaniu do roku 2008 płace w mieście wzrosły bardziej niż w Częstochowie i Sosnowcu, Warszawie, województwie mazowieckim i kraju, jednak w roku bazowym były znacznie niższe niż w stolicy, województwie oraz Polsce.

WNIOSKI

Stosunkowo niska aktywność zawodowa mieszkańców Radomia wyraża się wysoką stopą bezrobocia względem jednostek porównawczych i przekłada się na wysokie obciążenie miasta wydatkami w sferze pomocy społecznej. Pożądanym kierunkiem dalszego rozwoju jest kontynuowanie obecnych i podejmowanie kolejnych inicjatyw na rzecz wsparcia i rozwoju społeczności w zakresie zatrudnienia, mobilności zawodowej i rozwijania kompetencji, niezbędnych do powrotu na rynek pracy. Rozwiązaniem wielu problemów radomskiego rynku pracy mogłoby być pozyskanie nowych inwestorów, którzy będą tworzyć miejsca pracy i zatrudniać specjalistów z naszego rynku za atrakcyjne rynkowo wynagrodzenie. Aktualnie jest to utrudnione, gdyż większość terenów inwestycyjnych znajdujących się w zasobach gminy została już rozdysponowana. Dlatego za niezbędne należy uznać przeznaczanie nowych terenów pod inwestycje. Zwiększy to atrakcyjność Radomia dla firm, co docelowo przełoży się na korzyści dla całego regionu.

Działalność gospodarcza i przedsiębiorczość

Radom, po utracie funkcji miasta przemysłowego, charakteryzuje się zróżnicowanym profilem prowadzonej działalności gospodarczej. Sektor prywatny stanowią przede wszystkim branże budownictwa, handlu hurtowego i detalicznego, w tym naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle, przetwórstwo przemysłowe oraz działalność profesjonalną, naukową i techniczną. Duże znaczenie mają również transport i gospodarka magazynowa oraz opieka zdrowotna i pomoc społeczna.

Mieszkańcy Radomia wykazują się dużą aktywnością gospodarczą, co znajduje swoje odzwierciedlenie we wskaźniku nasycenia przedsiębiorczością. Corocznie, na terenie miasta przybywa działalności gospodarczych, z których dominującą rolę odgrywają osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, stanowiące w 2023 roku 78,56% wszystkich podmiotów gospodarczych w sektorze prywatnym oraz 76,28 wszystkich podmiotów gospodarczych w Radomiu. Analiza liczebności podmiotów gospodarczych, zarówno sektora publicznego jak i sektora prywatnego, wskazuje na zróżnicowaną sytuację związaną z prowadzeniem działalności gospodarczej, co nie jest zjawiskiem odosobnionym od sytuacji w województwie czy też w kraju – dominuje działalność sektora prywatnego, a sektor publiczny pozostaje w mniejszości.

Relacja pomiędzy podmiotami nowo zarejestrowanymi oraz wyrejestrowanymi w Radomiu mimo kilku wahań charakteryzuje się nadwyżką podmiotów nowo zarejestrowanych. Przewaga nowych rejestracji nad wyrejestrowaniami działalności gospodarczej może być wynikiem m.in. dobrego klimatu do prowadzenia działalności gospodarczej na terenie miasta, co może być związane z systemem zachęt dla przedsiębiorców. Odnotowany został jednak spadek liczby podmiotów z kapitałem zagranicznym - w 2023 r. ich liczba wynosiła 201, ale na przestrzeni lat zmniejszyła się o 31 w porównaniu do roku 2008.

Tabela 2. Relacja podmiotów zarejestrowanych i wyrejestrowanych w rejestrze REGON w 2023 r.

Podmioty w rejestrze REGON	zarejestrowane (1)	wyrejestrowane (2)	zmiana (1-2)
Radom	1752	1295	457
Częstochowa	1962	1538	424
Sosnowiec	1461	977	484
Elbląg	1123	871	252
Powiat radomski	1148	678	470
m.st. Warszawa	46599	18765	27834
Województwo mazowieckie	80723	38718	42005
Polska	385170	224987	160183

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Strukturę radomskiej gospodarki uzupełniają przedsiębiorstwa duże – zatrudniające między 250 a 999 pracowników, jednakże jest ich niewiele w porównaniu do pozostałych grup przedsiębiorstw (0,07%) i ich liczba się zmniejsza – w 2020 roku odnotowano spadek aż o 5 podmiotów w porównaniu z 2008 roku, a w 2023 roku spadek o kolejne 5 podmiotów.

Jednym z ważnych elementów rozwijania działalności gospodarczej jest funkcjonowanie specjalnych stref ekonomicznych. Na terenie miasta funkcjonuje Tarnobrzaska Specjalna Strefa Ekonomiczna EURO-PARK WISŁOSAN. Na obszarze radomskiej podstrefy TSSE działa kilkadziesiąt podmiotów gospodarczych. Udzielone wsparcie na rzecz nowej inwestycji w obrębie strefy uprawnia przedsiębiorcę do pomocy regionalnej z tytułu poniesionych kosztów nowej inwestycji lub zatrudnienia określonej liczby pracowników w związku z nową inwestycją.

W zakresie rozwoju gospodarczego Radomia zauważalnym problemem rozwojowym jest niewielka ilość wolnych terenów inwestycyjnych, gdyż większość zasobów Gminy została już zagospodarowana. Pozyskiwanie nowych inwestorów jest więc utrudnione. Istotne jest zatem poszukiwanie nowych rozwiązań umożliwiających pozyskanie i przygotowanie nowych obszarów pod rozwój gospodarczy. W związku z tym ważną rolę będzie odgrywać odpowiednie przygotowanie planistyczne w zakresie nowych stref gospodarczych, uwzględniających m.in. tereny, których gmina jest właścicielem lub zarządzającym, czy też rozpatrzenie i dokładne przeanalizowanie możliwości pozyskania nowych terenów np. przez poszerzenie granic.

Ważną rolę w zakresie poprawy tej sytuacji odgrywają zachęty miasta do lokowania kapitału przez inwestorów krajowych i zagranicznych. Stąd tak pożądanym działaniem jest udana współpraca władz lokalnych z inwestorami, branżą nieruchomości komercyjnych, firmami rekrutacyjnymi, szkołami wyższymi oraz instytucjami otoczenia biznesu. W Radomiu funkcjonuje obecnie kilkanaście przedsiębiorstw świadczących nowoczesne usługi biznesowe, co wskazuje na posiadany potencjał do rozwoju tej współpracy. Z drugiej strony zauważalny jest wyraźny deficyt w postaci braku infrastruktury biznesowej i okołobiznesowej m.in. w postaci inkubatorów przedsiębiorczości, tj. podmiotów, których głównym celem jest wspieranie rozwoju przedsiębiorstw na każdym możliwym polu, czy też parków technologicznych.

WNIOSKI

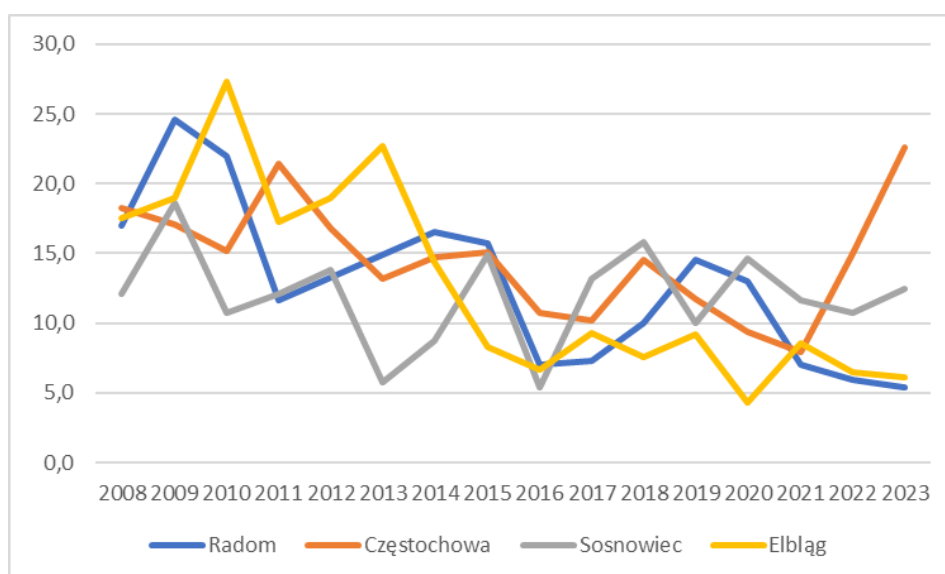
Struktura radomskich przedsiębiorstw z przewagą firm z sektora MŚP jest naturalna dla samorządów nieposiadających charakteru przemysłowego. W takich przypadkach największe potrzeby w zakresie działalności gospodarczej związane są z handlem i usługami, które zaspokajane są właśnie przez mniejszych przedsiębiorców, w tym jednoosobowe działalności gospodarcze. Jednak zmiany w liczebności dużych przedsiębiorstw mają istotny wpływ na gospodarkę, a szczególnie zatrudnienie oraz wpływy do budżetu na danym obszarze. Dlatego istotnym jest podejmowanie działań, których wynikiem będzie przyciągnięcie do miasta inwestorów, którzy ulokowaliby tu kapitał i stworzyli nowe miejsca pracy. Istotnym dla Radomia będzie rozszerzenie możliwości inwestycyjnych i biznesowych podejmując kroki w kierunku utworzenia i rozwoju działalności inkubatorów przedsiębiorczości oraz rozwoju centrów usług dla biznesu.

Finanse samorządowe

Dochody Gminy Miasta Radomia wzrastają, ale na tle wszystkich analizowanych miast na prawach powiatu mniejsze dochody własne ogółem w 2023 roku miał tylko o wiele mniejszy pod względem liczby mieszkańców Elbląg. Jeśli chodzi o udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa, wyższe w 2023 roku miała oczywiście Warszawa, ale także Częstochowa, natomiast niższe Elbląg i Sosnowiec.

Sytuację finansową Radomia pogorszyło wprowadzenie zmian w systemie podatkowym, które wiązało się z obniżeniem dochodów miasta z PIT o około 100 mln zł. Oznaczało to znaczne obniżenie kwoty, którą gmina ma do dyspozycji na świadczenie usług publicznych i wydatków prorozwojowych (Wykres nr 15).

Wykres 15. Udział wydatków inwestycyjnych w Radomiu w wydatkach ogółem (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Największy udział w strukturze wydatków budżetu Radomia stanowi oświata (aż 34,76% w 2020 roku i 41,91 w 2023), co jest jednak typowe również dla innych samorządów w Polsce. W latach 2008 - 2020 wydatki na oświatę i wychowanie znacząco przewyższały otrzymywaną subwencję ogólną, a dokładnie część oświatową subwencji ogólnej, która jest na niewystarczającym poziomie. Wydatki przeznaczone na oświatę stanowią duże obciążenie dla każdej gminy. Wysoki poziom edukacji na terenie Radomia jest jednak jednym z czynników budujących jego konkurencyjność, jednakże jednocześnie stanowiącym wysokie obciążenie, gdyż różnica pomiędzy otrzymywaną subwencją oświatową a kosztami funkcjonowania systemu edukacji musi zostać pokryta z budżetu miasta.

Wysokie nakłady, kolejne pod względem udziału w budżecie miasta, dotyczą pomocy społecznej – stanowiły one 6,65 % ogółu wydatków w 2020 r. i 6,80% w 2023 r.). Wysokość wydatków na pomoc społeczną trudno ocenić jednoznacznie. Wziąwszy pod uwagę wyższe niż w pozostałych ośrodkach bezrobocie rejestrowane, wydatki na pomoc społeczną stanowią naturalną odpowiedź na zapotrzebowanie społeczne. Jednakże, wydatki na pomoc społeczną są reakcją wyłącznie na bieżące problemy. Toteż ważna wydaje się optymalizacja wydatków w tym zakresie i koncentracja na najbardziej istotnych kwestiach, by ograniczać zjawisko dziedziczenia ubóstwa. Należy więc stawiać na edukację, która powinna wpływać na świadomość ludzi, by woleli podjąć zatrudnienie, zrezygnować z bierności społeczno – zawodowej i życia ze świadczeń pomocy społecznej, bądź trwania w szarej strefie.

WNIOSKI

Relacja dochodów i wydatków budżetu Gminy Miasta Radomia wskazuje na przewagę wydatków nad dochodami. W Gminie obserwowany jest niski poziom dochodów własnych w dochodach ogółem, jak również wysoki udział dotacji i subwencji. Radom dominującą część środków wydaje na zadania związane z edukacją i wychowaniem, a także rodziną. Również wydatki związane z pomocą społeczną stanowią istotną część budżetu. W znaczący sposób budżet Gminy obciążają wydatki w zakresie edukacji, które pokrywane są zarówno z części oświatowej subwencji ogólnej, jak również ze środków własnych. Przekazywana subwencja oświatowa jest jednak niewystarczająca by pokryć wydatki w tym zakresie, co powoduje, że miasto musi braki pokryć ze środków własnych, co w konsekwencji prowadzi do ograniczenia rozwoju innych obszarów. Wskazane elementy wpływają na możliwości inwestycyjne miasta, które w dużej mierze musi skupiać się na realizowaniu działań bieżących, a w drugiej kolejności przeznaczać środki na działalność rozwojową.

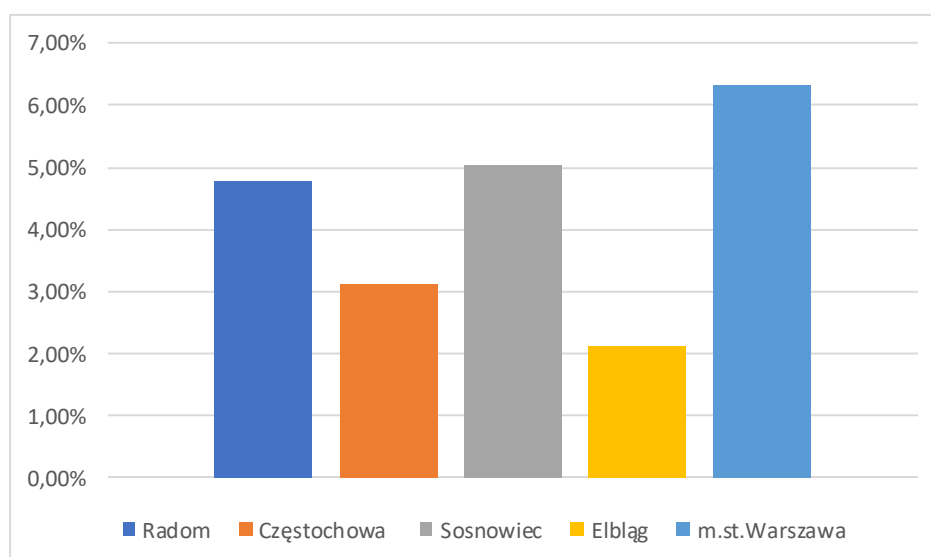

2.3. Wnioski z diagnozy strategicznej – sfera klimatyczno-środowiskowa

W porównaniu z miastami przyjętymi do analizy porównawczej, Radom charakteryzuje się stosunkowo niskim wskaźnikiem objęcia obszaru gminnego formami ochrony przyrody (3,39%) – na jego obszarze występują Obszary Natura 2000 Ostoja Kozienicka (PLB140013) i Puszcza Kozienicka (PLH140035), Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Kosówki”, Użytek ekologiczny 136 „Bagno” oraz 29 pomników przyrody.

Radom znajduje się na trzecim miejscu pod względem powierzchni parków, zieleńców i terenów zieleni urządzonej – stanowią one 4,77% powierzchni miasta, za Warszawą (6,31%) oraz Sosnowcem (5,05%) (wykres 16). Trzeba podkreślić, że tereny zieleni urządzonej nie są rozmieszczone równomiernie, są skoncentrowane głównie w strefie śródmiejskiej.

Wykres 16. Udział terenów zieleni w powierzchni miast w 2023 r. (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Przeprowadzone przez Miejską Pracownię Urbanistyczną analizy wskazują na niewystarczającą powierzchnię terenów rekreacyjnych w obrębie obszarów zurbanizowanych poza śródmiejskich, m.in. na osiedlach Wacyń, Kozia Góra, Wólka Klwatecka, Dzierzków, Idalin, Długojów. Brak jest również terenów komunalnych możliwych do przekształcenia.

Należy jednak podkreślić, że spośród 10 parków miejskich, 3 wpisane są do rejestru zabytków, tj. Park „Stary Ogród”, Park im. Tadeusza Kościuszki i Park „Leśniczówka”, podlegając ochronie na podstawie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Radom pod względem hydrograficznym należy do dorzecza Środkowej Wisły i jej lewobrzeżnego dopływu – Radomki. Największy ciek Gminy Miasta Radomia stanowi rzeka Mleczna, której bezpośrednimi dopływami są rzeka Pacynka i Potok Północny oraz rzeka Cerekwianka, rzeka Kosówka, ciek od Potkanowa i Potok Godowski. Na

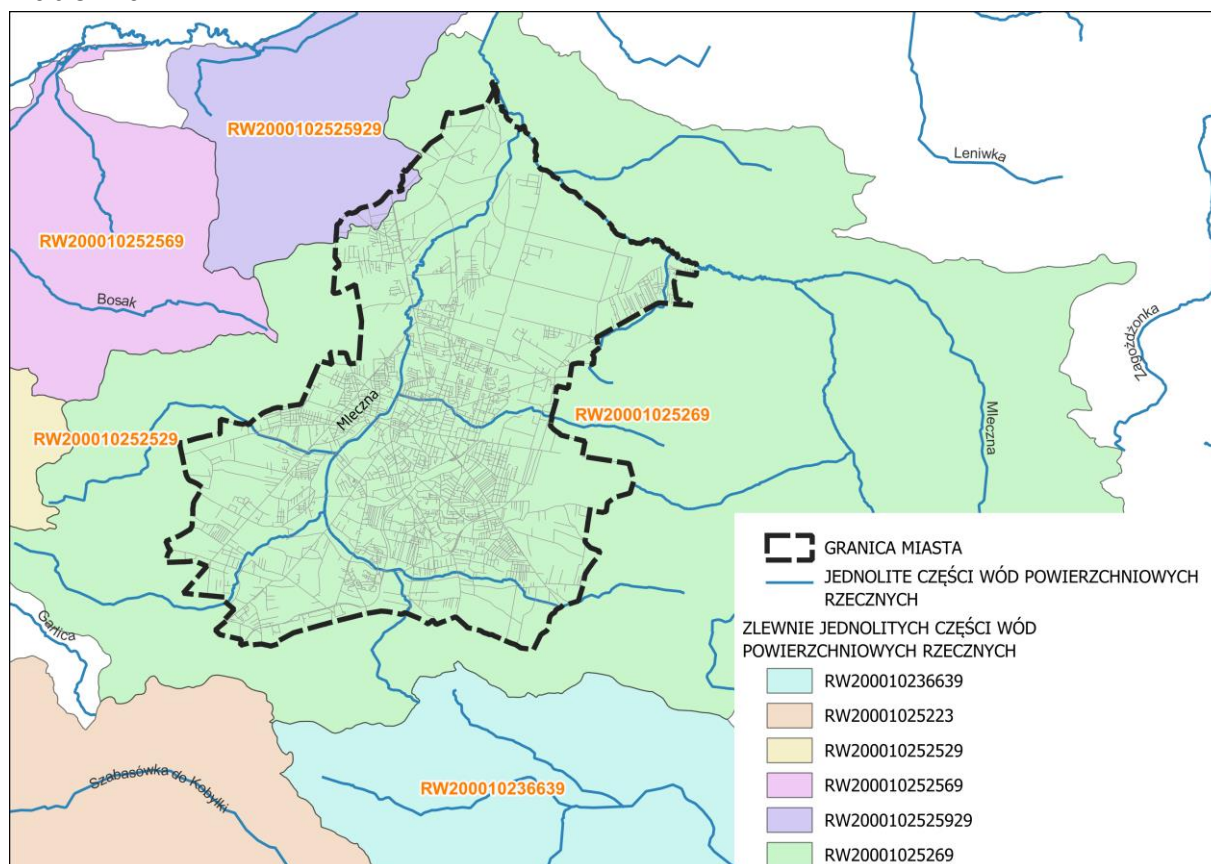

terenie miasta występują wody stojące – stawy, oczka wodne, „Zalew Borki” - sztuczny, przepływowy zbiornik zaporowy na rzece Mlecznej.

W Radomiu znajduje się jedna jednolita część wód powierzchniowych: Mleczna (RW20001025269). Zlewnia obejmuje większość obszaru miasta. Jednostka ma umiarkowany potencjał ekologiczny i zły stan wód. Na jakość wód wpływ mają m.in. wysokie zawartości azotu oraz wysoka wartość wskaźnika BZT5. Jednolita część wód jest zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych tj. dobrego potencjału ekologicznego i zapewnienia drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D oraz dobrego stanu chemicznego. Fragment północno-zachodni miasta znajduje się w zlewni jednolitej części wód powierzchniowych - Radomka Młyńska (RW2000102525929).

Rycina 3 Jednolite części wód powierzchniowych rzecznych na obszarze Radomia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PGW Wody Polskie

W mieście występuje zagrożenia powodziowe. Obszary szczególnego zagrożenia powodzią występują od rzeki Mlecznej i fragmentów rzek Pacynki i Kosówki. Obszar o prawdopodobieństwie 10% obejmuje strefę korytową, zbiorniki wodne, ujścia dopływów, podmokłe obniżenia oraz nisko położone terasy zalewowe dolin. Nieco większe tereny obejmują obszary o prawdopodobieństwie 1%, gdyż z takim prawdopodobieństwem woda powodziowa występuje także na wyżej położonych częściach terasy zalewowej. Ponadto w Radomiu występują obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2%. Obejmują koryta rzek wraz z fragmentami terenów dolinnych. Głębokość wód powodziowych 0,2%, 1% i 10% jest zróżnicowana i wynosi do 2 m. W dużej mierze zależy to lokalnych warunków hipsometrycznych.

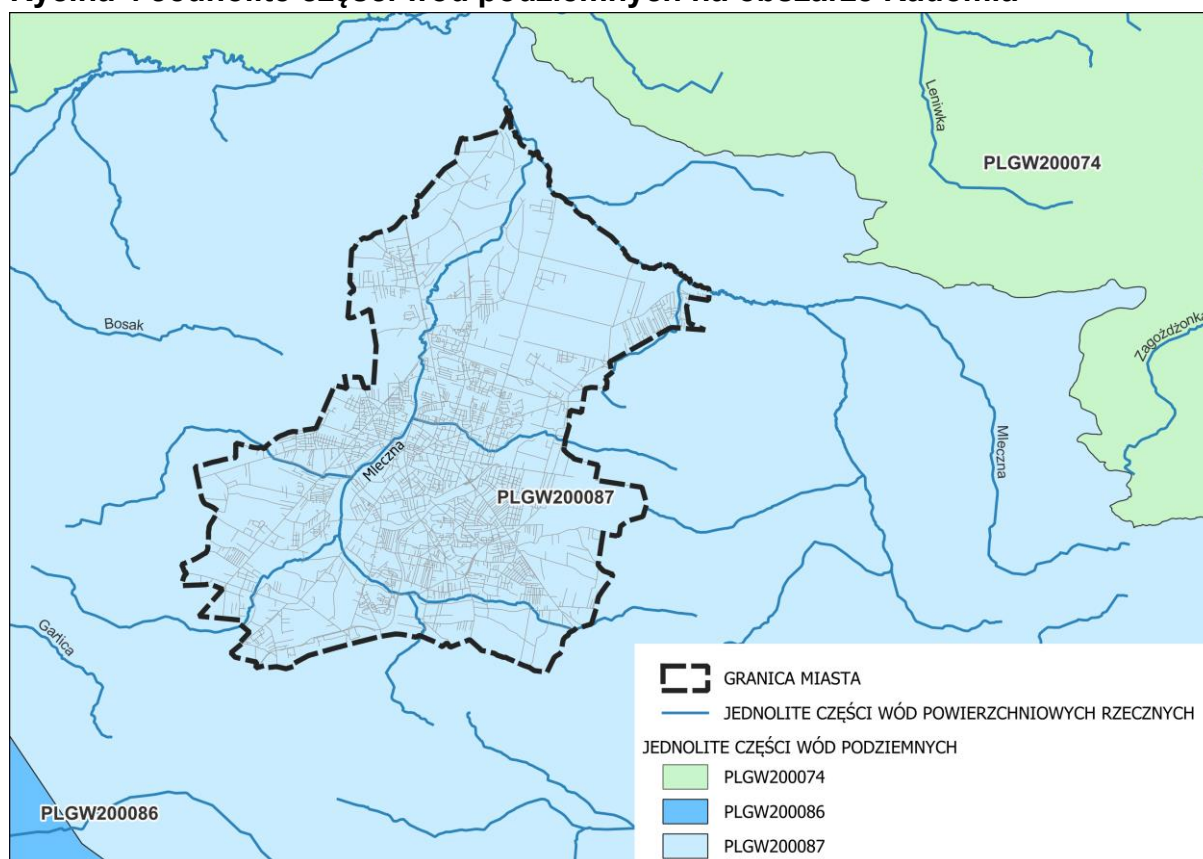
Na mapach ryzyka powodziowego wskazano, że na obszarze Radomia wodami powodziowymi o prawdopodobieństwie 0,2%, 1% i 10% zagrożone są: tereny zabudowy mieszkaniowej, rekreacyjno-wypoczynkowe, przemysłowe, komunikacyjne, lasy, grunty orne i uprawy trwałe, użytki zielone oraz o kategorii określonej jako tereny pozostałe. W zakresie zagospodarowania przestrzennego wskazuje się potrzebę zapewnienia warunków ograniczających i redukujących możliwość występowania powodzi oraz zapewnienia racjonalnego gospodarowania obszarów zagrożonych powodzią.

Ze zmianami klimatu, oprócz powodzi, związane jest także zjawisko suszy. Przejawia się ona obniżeniem poziomu wód gruntowych i powierzchniowych, co szczególnie widoczne jest w strefie silnie zurbanizowanej obszaru Radomia, gdzie występuje szybki spływ wód z powierzchni nieprzepuszczalnych, niedostateczna retencja wód opadowych i roztopowych oraz nawodnienie terenów zieleni. Obszar miasta zagrożony jest suszą atmosferyczną i hydrologiczną (stopień umiarkowany), rolniczą (stopień silny i ekstremalny) i suszą hydrogeologiczną (stopień słaby i umiarkowany). Niezbędne jest zwiększenie i odtworzenie retencji naturalnej i sztucznej.

Obszar Radomia w całości znajduje się w jednolitej części wód podziemnych nr 87 (GW200087), której stan ilościowy i chemiczny określony jest jako dobry a stan ogólny – dobry. Osiągnięcie celów środowiskowych jest niezagrożone. Woda na cele pitne pozyskiwana jest z górnokredowego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 405 Niecka Radomska.

Rycina 4 Jednolite części wód podziemnych na obszarze Radomia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PGW Wody Polskie

Pomimo dużych inwestycji w gospodarkę wodno-kanalizacyjną, na koniec 2023 roku dostęp do wodociągu miało 96% mieszkańców (mniejszy udział wśród porównywanych jednostek był tylko w powiecie radomskim (90,6%), zaś do kanalizacji 92,1%, co było wynikiem lepszym niż w powiecie radomskim 41,1%) oraz Częstochowie (88,7%).

Podobnie jak w większości gmin w Polsce, głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza w Radomiu jest sektor bytowo – komunalny, wykorzystujący do celów grzewczych paliwa powodujące wysoki poziom emisji oraz źródła ciepła o niskiej sprawności. Obecnie również w Radomiu zagrożeniami dla jakości środowiska są pyły zawieszone PM₁₀, PM_{2,5} oraz benzo(a)piren, których głównym źródłem emisji jest niepełne spalanie paliw stałych, w tym przede wszystkim słaba jakość węgla i drewna. Największym źródłem emisji tych substancji są paleniska domowe, w tym nadal użytkowane piece kaflowe oraz otwarte kominki. Aby zapobiegać tego rodzaju zanieczyszczeniom, Gmina Miasta Radomia w latach 2014 – 2024 zlikwidowała 1249 palenisk węglowych jednocześnie redukując ponad 4150 ton zanieczyszczeń emitowanych do powietrza. Miasto przeznaczyło na ten cel prawie 6,7 mln zł.

Szacuje się, że transport jako kolejny sektor przyczyniający się do degradacji środowiska naturalnego, odpowiada za nieco ponad 10% emisji zanieczyszczeń do powietrza. Stanowi on źródło emisji tlenków azotu, tlenków węgla, węglowodorów aromatycznych oraz metali ciężkich.

Gmina Miasta Radomia stara się realizować zadania przyczyniające się do poprawy jakości powietrza i ograniczenia emisji zanieczyszczeń i presji działalności człowieka na stan środowiska. W tym celu realizowane są różne działania m.in. w zakresie termomodernizacji budynków, zwiększania udziału odnawialnych źródeł energii w bilansie energetycznym Miasta, modernizacji źródeł ciepła systemowego pod kątem dostosowania do wymogów prawnych.

Wyspy ciepła są jednym z elementów wpływających na klimat miasta, jednakże podejmowane są działania mające na celu likwidację takiego zjawiska. Zachodzące zmiany klimatu i częstsze fale upałów stanowią realne zagrożenie dla klimatu jak również zdrowia ludzkiego, dlatego niezbędne jest kontynuowanie podejmowanych działań ograniczających to zjawisko, w tym rozwoju terenów zielonych.

Na terenie miasta występują przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu drogowego i kolejowego. Natomiast powierzchnia terenów chronionych akustycznie, wskazanych w obowiązujących mpzp zajmowała na koniec czerwca 2022 roku obszar 28,5 km², co stanowiło 25,45% powierzchni całego miasta.

Źródłem hałasu drogowego są przede wszystkim drogi krajowe i wojewódzkie przechodzące przez centrum miasta:

- Droga krajowa nr 9 (Radom – Ostrowiec Świętokrzyski – Rzeszów - Barwinek);
- Droga krajowa nr 12 (Piotrków Trybunalski – Radom – Lublin – Dorohusk);
- Droga wojewódzka nr 735 (Radom – Szydłowiec);
- Droga wojewódzka nr 737 (Radom – Kozienice);

- Droga wojewódzka nr 740 (Radom – Potworów);
- Droga wojewódzka nr 744 (Radom – Starachowice).

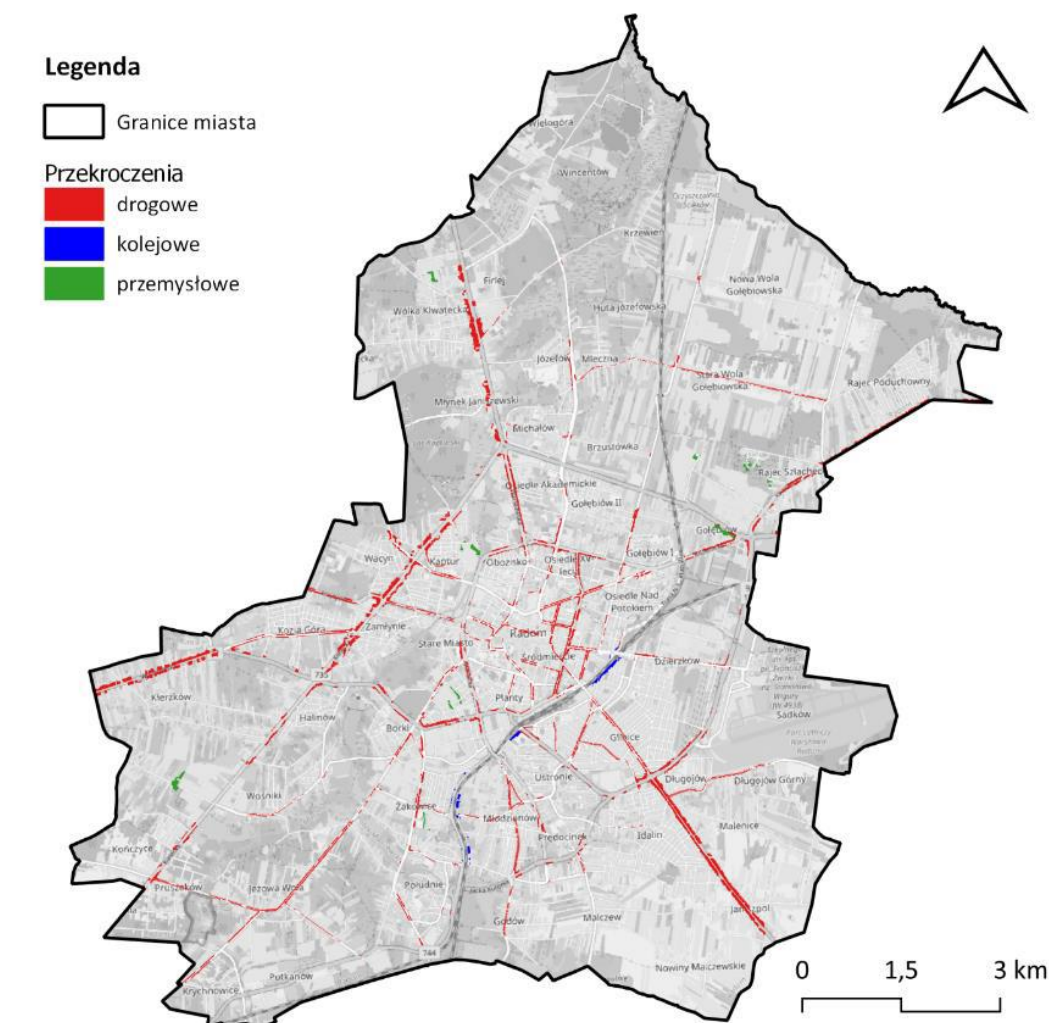
Do najbardziej newralgicznych obszarów zaliczane są w pierwszej kolejności ulice:

- Tworzące przebieg drogi wojewódzkiej nr 735 (stara droga krajowa nr 7) na przykład ul. Warszawska, ul. Czarneckiego, ul. Kielecka;
- Tworzące przebieg drogi krajowej nr 12, na przykład ul. 1905 Roku, al. Grzeczmarowski, ul. Maratońska, ul. Dowkontta, al. Wojska Polskiego;
- Tworzące drogi wjazdowe do miasta, na przykład ul. Zielona i ul. Wernera (wjazd z kierunku Janiszewa), ul. Limanowskiego.

Źródłem hałasu szynowego są przebiegające przez miasto trzy linie kolejowe - sumaryczna długość analizowanych odcinków wynosi 24,58 km.

Lokalizację obszarów, na których twierdzono występowanie przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu przedstawiono na poniższej rycinie.

Rycina 5. Lokalizacja obszarów, na których w ramach SMH Radom 2022, stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu

Źródło: PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA PRZED HAŁASEM DLA OBSZARU WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO, Załącznik nr 1 do uchwały nr 49/24 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 16 lipca 2024 r., str.254

Wyzwaniem dla miasta jest rosnąca masa wytworzonych odpadów oraz osiągnięcie wymaganych przepisami poziomów recyklingu. Po zmianie przepisów prawa w zakresie wysokości i sposobu obliczania tego wskaźnika, Gmina w latach 2020-2021 osiągnęła wymagane wielkości recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych, a nawet je przekroczyła o kilka punktów procentowych. W kolejnych latach wymagany poziom nie został osiągnięty. Przepisy prawa przewidują wzrost wartości tego wskaźnika do poziomu 60% w roku 2030. Aby osiągnąć tę wartość, należy rozwijać selektywną zbiórkę oraz podejmować działania, również inwestycyjne, umożliwiające w jak największym stopniu zagospodarowanie odpadów z wykorzystaniem procesów recyklingu materiałowego i kompostowania. W dalszym ciągu ważnymi zadaniami Gminy powinny pozostać: edukacja ekologiczna i podnoszenie świadomości mieszkańców w zakresie postępowania z odpadami komunalnymi, a także promowanie modelu gospodarki obiegu zamkniętego, który polega na dzieleniu się, ponownym wykorzystywaniu, naprawianiu, odnawianiu i recyklingu istniejących materiałów, przedmiotów i produktów tak długo, aż nie stracą swoich wartości użytkowych.

W ramach programu usuwania wyrobów azbestowych, w latach 2014–2024 zutylizowano ponad 2000 ton odpadów azbestowych.

Gmina aktywnie pozyskuje środki zewnętrzne wspierające działania na rzecz ochrony środowiska, czego przykładem jest realizacja projektu „Adaptacja do zmian klimatu poprzez zrównoważoną gospodarkę wodną w przestrzeni miejskiej Radomia” – jedyne w Polsce i jednego z dwóch w Europie projektów docenionych i dofinansowanych przez Komisję Europejską w ramach programu „LIFE” i Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie jako podmiot współfinansujący. We współpracy z naukowcami z Uniwersytetu Łódzkiego zmodernizowano zalew Borki, przebudowano stawy kolmatacyjne i infrastrukturę hydrotechniczną. Przywrócono też naturalny bieg rzeki Mlecznej w miejscu przyszłego Parku Kulturowego, wybudowano poldery zalewowe na rzece Cerekwiance i zbiornik przeciwpowodziowy na Potoku Północnym z sekwencyjnym systemem sedymentacyjno-biofiltracyjnym. Powstały też mniejsze zbiorniki i niecki chłonne, których zadaniem jest gromadzenie wód opadowych w pobliżu miejsc zagrożonych lokalnymi podtopieniami.

Na osiedlu Potkanów, w sąsiedztwie linii kolejowej, zlokalizowany jest zakład o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej – baza i rozlewnia gazu płynnego Marian Janiszek i Wspólnicy MAR-ROM Spółka z o.o. Zakład ten został sklasyfikowany do tej kategorii ze względu na ilość magazynowanego gazu. W planowaniu przestrzennym należy zachować bezpieczne odległości lokalizowanych obiektów i obszarów wymienionych w ustawie Prawo ochrony środowiska od tego zakładu.

WNIOSKI

Pomimo działań miasta na rzecz ochrony środowiska, niezbędna jest:

- ochrona różnorodności biologicznej, terenów zieleni i krajobrazu,
- ochrona korytarzy ekologicznych,
- dążenie do zwiększenia powierzchni oraz zachowania odpowiedniego udziału powierzchni biologicznie czynnej, sprzyjającej retencji wód opadowych,
- zachowanie istniejących naturalnych zbiorników wodnych i terenów podmokłych oraz ich ochrona,
- zwiększenie retencji,
- poprawa jakości wód, powietrza oraz ochrona mieszkańców przed hałasem m.in. poprzez rozwój inteligentnych systemów transportowych,
- podejmowanie działań dla zagospodarowania wytwarzanych odpadów komunalnych w sposób zapewniający jak najwyższy poziom recyklingu i ograniczenie ilości odpadów trafiających do składowania.

2.4. Wnioski z diagnozy strategicznej – sfera przestrzenna

Radom jako drugie pod względem powierzchni miasto województwa mazowieckiego, pełni istotną funkcję administracyjną, edukacyjną i kulturalną. Stanowi dla podregionu główny węzeł komunikacyjny szlaków o znaczeniu krajowym: Warszawa – Radom – Kraków – granica państwa, Warszawa – Radom – Rzeszów – granica państwa, Wrocław – Łódź – Radom – Lublin – granica państwa.

Rycina 6. Położenie Radomia

Źródło: wikipedia.pl

Strategiczny wymiar dla położenia Radomia ma fakt, iż w promieniu 200 km leżą cztery największe polskie ośrodki miejskie: Warszawa, Kraków, Łódź i konurbacja śląsko-dąbrowska, a także największe miasto Polski Wschodniej – Lublin.

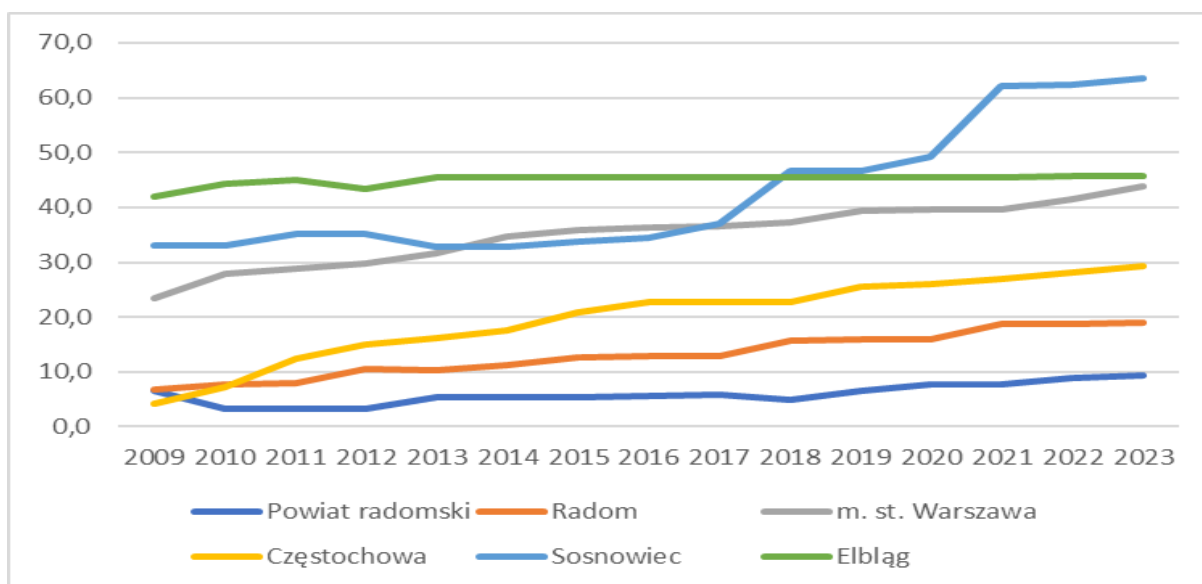
W ramach analizy sfery przestrzennej uwzględniono również zasięg Radomskiego Obszaru Funkcjonalnego.

W ujęciu zagospodarowania przestrzennego miasta, na jego obszarze wciąż obowiązuje Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego (dalej: suikzp) gminy Radom. Gmina Miasta Radomia, w ramach wykonania uchwały Rady Miejskiej w Radomiu nr CVIII/1042/2024 z dnia 29 stycznia 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego miasta Radom, zgodnie z wymaganiami ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. z 2024 r. poz. 1130, wraz z przepisami wykonawczymi), rozpoczęła prace nad opracowaniem planu ogólnego (zwanego dalej „POG”). Miejsce POG w krajowym systemie planowania przestrzennego i planowania rozwoju zostało określone za pomocą ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (zwana dalej „ustawą reformującą”). Powyższa ustawa przewiduje zastąpienie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego planem ogólnym. Zgodnie z art. 65 ust. 1 ww. ustawy studium uwarunkowań

i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy zachowuje moc do dnia wejścia w życie planu ogólnego, jednak nie dłużej niż do dnia 30 czerwca 2026 roku. Od dnia utraty mocy studium, poza wyjątkami wskazanymi w ustawie reformującej, wydawanie decyzji o warunkach zabudowy, o lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego będzie możliwe, jeżeli w gminie wejdzie w życie plan ogólny. Będzie on stanowił akt prawa miejscowego, a jego ustalenia w zakresie wskazanym w ustawie będą wiążące przy wydawaniu ww. decyzji oraz formułowaniu ustaleń planów miejscowych, którymi miasto na koniec 2023 roku było pokryte w 19% (wykres 17).

Wykres 17. Stopień pokrycia miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w latach 2009-2023 (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zgodnie z art. 13h ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1130), niniejsza strategia określa uwarunkowania polityki przestrzennej, które będą uwzględnione w części tekstowej uzasadnienia do planu.

Problemem zdiagnozowanym w sferze przestrzennej jest suburbanizacja, która niekorzystnie wpływa na radomską przestrzeń miejską, pociągając za sobą szereg problemów związanych z relokacją stref zamieszkania na obrzeża oraz tereny podmiejskie, rozproszaniem się zabudowy i zajmowaniem przez nią terenów przyrodniczych, spełniających również funkcję rekreacyjną. Generuje to konieczność zaopatrzenia tych obszarów w infrastrukturę techniczną i społeczną, a konieczność codziennych dojazdów mieszkańców przedmieść do pracy powoduje, że miasto jest dodatkowo obciążone wzmożonym ruchem samochodowym oraz koniecznością zapewnienia komunikacji zbiorowej.

W związku z występującym zjawiskiem suburbanizacji, jak również korzystaniem przez mieszkańców gmin ościennych z infrastruktury oferowanej przez Radom,

zostały przeprowadzone analizy i konsultacje społeczne dotyczące rozszerzenia granic miasta. W ich efekcie przygotowany został wniosek o dokonanie zmiany granic administracyjnych miasta Radomia, polegającej na włączeniu do miasta Radomia:

- 1) z Gminy Jedlińsk – część sołectwa Wielogóra, o powierzchni 1,03 ha.
- 2) z Gminy Jedlnia-Letnisko – część sołectwa Rajec Szlachecki, o powierzchni 96,65 ha.
- 3) z Gminy Jedlnia-Letnisko – część sołectwa Rajec Poduchowny, o powierzchni 0,51 ha.
- 4) z Gminy Kowala – część sołectwa Kosów, o powierzchni 46,56 ha.
- 5) z Gminy Kowala – część sołectwa Trablice, o powierzchni 72,70 ha.
- 6) z Gminy Jastrzębia – część sołectwa Kozłów, o powierzchni 138,21 ha¹⁸.

Celem zmiany granic jest przede wszystkim poprawa konkurencyjności Miasta Radomia jako dynamicznie rozwijającego się ośrodka miejskiego oferującego swoim mieszkańcom oraz mieszkańcom sąsiednich miejscowości szereg wyżej opisanych usług, przy czym najważniejszymi elementami tego procesu jest umożliwienie powstawania wysokiej jakości miejsc pracy oraz poprawa zewnętrznej dostępności komunikacyjnej miasta.

Zmiana jego granic w kształcie zaproponowanym we wniosku, stanowi pierwszy krok i szansę dla dalszego rozwoju miasta oraz złagodzenia szeregu problemów ograniczających ten rozwój. Zakłada ona ograniczenie do minimum negatywnych skutków w stosunku do ościennych gmin, gdyż dotyczy terenów w znacznej mierze niezagospodarowanych i nie wpłynie w znaczący sposób na pogorszenie sytuacji finansowej tych gmin. Celem jest także uspojnienie polityki przestrzennej na styku dwóch gmin – Radomia i Jastrzębi, z realizacją celów publicznych przyczyniających się rozwoju miasta oraz całego regionu radomskiego. Powiększenie granicy miasta o wskazany fragment doliny rzeki Pacynki zwiększy możliwość ochrony cennych przyrodniczo obszarów, stwarzając jednocześnie warunki do realizacji funkcji rekreacyjno-wypoczynkowej w powiązaniu z Puszcą Kozienicką. Zostanie także zwiększona ochrona przeciwpowodziowa.

Wyprowadzanie się ludności, relokacja miejsc pracy i handlu wzmacnia problem niedoinwestowania centrum miasta, które od lat zмага się z licznymi lukami zabudowy, jej złym stanem technicznym czy znacznym odsetkiem pustostanów. Przekształcenia funkcjonalne przestrzeni, w tym terenów przemysłowych na zabudowę usługową oraz mieszkaniową, jak również brak koordynacji działań spowodował, że miasto na niektórych obszarach rozwija się w sposób nieharmonijny, co wymaga poprawy w ramach wieloletnich działań.

Zabudowa w dolinach rzecznych, zwłaszcza mieszkaniowa prowadzi do powstania barier ekologicznych – powstania konfliktów przestrzennych prowadzących do degradacji procesów środowiskotwórczych, walorów krajobrazowych i zaburzenia

¹⁸ Wniosek za pośrednictwem Wojewody Mazowieckiego został skierowany do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w marcu 2025 roku.

równowagi przyrodniczej. Podobna sytuacja dotyczy leśnych węzłów ekologicznych, gdzie następuje fragmentaryzacja siedlisk roślinnych.

Negatywne oddziaływanie na stan ładu przestrzennego Radomia ma rozrost zabudowy handlowej wielkopowierzchniowej o zunifikowanym wyglądzie sieciowym w centrum miasta, przekształcenie atrakcyjnie zlokalizowanych terenów pofabrycznych na centra usługowo - handlowe słabo powiązane z terenami sąsiednimi. Niekorzystny wpływ mają również obszary rozproszonej zabudowy mieszkaniowej na terenach rolnych i dolin rzek, negatywnie wpływające na krajobraz, ze słabo rozwiniętą infrastrukturą techniczną i wąskimi drogami, niedostosowanymi do obsługi wzmożonego ruchu związanego z intensywnym rozwojem zabudowy.

Potencjał rozwojowy stanowią tereny przemysłowe, w tym m.in. obszary przy dworcu, w znacznej części dobrze skomunikowane i zlokalizowane w rejonach przyległych do centrum miasta. Istotną rolę w tkance miejskiej Radomia odgrywa również istniejąca infrastruktura kolejowa, która w okresie rozwoju przemysłu w Radomiu doprowadziła do ukształtowania pasma terenów zainwestowania o funkcji produkcyjnej. Aktualnie stanowi ona potencjał dla rozwoju transportu publicznego integrującego podlegające przekształceniom funkcjonalnym tereny przemysłowe oraz obszary węzłowe z otoczeniem zewnętrznym, w tym ze strefą podmiejską. W najbliższych latach planowana jest rozbudowa kolejowej infrastruktury przystankowej. Utworzenie przystanków pociągnie za sobą konieczność ich integracji z siecią komunikacji zbiorowej, co wpłynie na poprawę dostępności do usług przewozowych świadczonych przez kolej. W wyniku realizacji inwestycji przystanki kolejowe staną się węzłami przesiadkowymi integrującymi komunikację zbiorową kolejową - regionalną i miejską - lokalną oraz indywidualną.

Radom charakteryzuje się rozwiniętą ofertą publicznej komunikacji transportowej, opierającej się o 30 funkcjonujących linii autobusowych (w tym 3 linie nocne). Do obsługi linii zaangażowanych jest 180 autobusów, z których 42 szt. wyposażone są w proekologiczny napęd CNG, zaś 25 szt. w bezemisyjny napęd elektryczny. Dla zwiększenia komfortu i bezpieczeństwa pasażerów, ich mobilności oraz poprawy jakości życia w mieście, użytkowana infrastruktura transportowa, w tym tabor autobusowy, podlega stałej modernizacji. Wdrożono rozwiązania w postaci Radomskiej Karty Miejskiej oraz Systemu Dynamicznej Informacji Pasażerskiej w Radomiu, nadal jednak zauważalna jest potrzeba związana z koniecznością zwiększenia ilości inteligentnych rozwiązań w zakresie komunikacji miejskiej, poprzez wprowadzenie inteligentnych systemów transportowych, jak również z dalszym aktywnym działaniem na rzecz podniesienia jakości podróżowania i przemieszczania się. Gmina Miasta Radomia współpracuje z gminami ościennymi w zakresie obsługi gmin sąsiednich przez radomską komunikację miejską.

Zauważalna jest również systematyczna poprawa jakości dróg i połączeń komunikacyjnych. Długość dróg gminnych o twardej nawierzchni lub twardej ulepszonej na przestrzeni lat 2007-2023 zwiększyła się o odpowiednio o 77,3 km oraz 79,3 km. Natomiast drogi powiatowe o takich standardach zostały rozbudowane

po ok. 20 km. Przez obszar Radomia przebiegają trzy drogi krajowe (DK7 Żukowo – Chyżne, DK9 Radom – Rzeszów i DK12 Łęknica – Dorohusk), które w ostatnim czasie poddane zostały modernizacji, poprawiając przepustowość w centrum miasta. Drogi krajowe przebiegające przez Radom należą do transeuropejskiej sieci transportowej TEN-T.

Szansą sprzyjającą rozwojowi miasta, w tym zwiększeniu jego dostępności komunikacyjnej jest m.in. budowa trasy S12, dla której planowany jest nowy wariant przebiegu z Radomia do Puław. Ważną dla miasta inwestycją jest także lotnisko, które ma przyczynić się zwiększenia ruchu turystycznego oraz rozwoju gospodarczego i społecznego miasta na terenach w jego pobliżu.

Uzupełnieniem sieci transportowej miasta jest sieć ścieżek rowerowych, której długość na terenie Gminy Miasta Radomia wynosiła w 2020 r. – 81,4 km, a w 2023 prawie 91,1 km i jest konsekwentnie rozwijana. Są one ważnym elementem komunikacji w mieście, dlatego też niezbędna jest ich dalsza rozbudowa i stworzenie systemu dróg rowerowych łączących poszczególne osiedla oraz miasto z ościennymi gminami.

Miasto dokłada starań, by przemieszczanie się po mieście było ułatwione i komfortowe. Dobrze przemyślana infrastruktura transportowa jest jedną z odpowiedzi na problemy z przestrzenią miejską. Choć nadal jest wiele do zrobienia w tej kwestii, stan dróg w Radomiu – przy dużym współudziale środków unijnych – nieustannie się poprawia. Potencjał zrównoważonych środków transportu - pieszego, rowerowego i zbiorowego – w obsłudze śródmieścia i dzielnic mieszkaniowych jest niedostatecznie wykorzystany na skutek braku faktycznej preferencji dla nich w rozwiązaniach infrastrukturalnych i organizacji ruchu. Barrierami rozwojowymi miasta w tym zakresie są: brak komunikacji zbiorowej wysokiej przepustowości, słaba dostępność centrum oraz wymagająca dopracowania sieć linii autobusowych.

Zadaniami miasta w zakresie produkcji i przesyłania ciepła zajmuje się Radomskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej „RADPEC” Spółka Akcyjna. Miejska sieć ciepłownicza Radomia obejmuje długość wysokoparametrowych i niskoparametrowych sieci ciepłowniczych „RADPEC” S.A. i wynosi 183,5 km, z czego sieci preizolowane stanowią 74,6%. Ciepło z sieci dostarczane jest do 1163 węzłów cieplnych, a odbiorcami ciepła systemowego są gospodarstwa domowe, handel i usługi, przemysł, podmioty użyteczności publicznej oraz inne kategorie odbiorców. W zakresie dalszego rozwoju systemu ciepłowniczego niezbędne jest jego dostosowywanie do wymogów prawnych, szczególnie w zakresie emisji zanieczyszczeń i stosowania rozwiązań proekologicznych.

WNIOSKI

Utrata funkcji przemysłowej, spadek liczby mieszkańców, rozproszenie zabudowy, której towarzyszy suburbanizacja spowodowały, że w latach 2008-2023 Radom stał się mało atrakcyjnym miejscem do zamieszkania. Nieharmonijny rozwój przestrzenny wynika z niskiego pokrycia miasta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, co prowadzi do przekształceń terenów, zwłaszcza dawnej zabudowy przemysłowej, na funkcje, które nie są komplementarne względem siebie. Dla prawidłowego zagospodarowania przestrzeni niezbędne jest wyznaczenie w planie ogólnym ról dla poszczególnych części miasta, co zmniejszy rozproszenie zabudowy, pozwoli przywrócić ład przestrzenny oraz wpłynie na estetykę. Kolejnym etapem powinno być opracowywanie i uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Działania te pozwolą uporządkować zabudowę, tworzyć tereny o spójnym charakterze i przeznaczeniu, co wpłynie na poprawę jakości życia w mieście.

Radom stanowi ważny węzeł komunikacyjny i transportowy, dlatego rozbudowa infrastruktury drogowej, poprawa dostępności do różnych form komunikacji ma duże znaczenie dla tworzenia pozytywnego wizerunku miasta. Niezbędne są jednak, dla poprawy jakości życia mieszkańców, dalsze działania pozwalające wyprowadzić ruch tranzytowy z terenów zurbanizowanych, a także budowa dróg dla rowerów w mieście i poza jego granicami, we współpracy z sąsiednimi gminami. Aby zwiększać niezależność energetyczną i jednocześnie chronić środowisko, niezbędne są działania w zakresie wykorzystania biomasy oraz frakcji odpadów komunalnych nie nadających się do recyklingu do produkcji ciepła.

Analiza SWOT

Wnioski z aktualizacji diagnozy strategicznej podsumowano w sposób syntetyczny w opracowanej analizie SWOT, która pokazuje zidentyfikowane silne i słabe strony Gminy Miasta Radomia oraz jej możliwości i zagrożenia. Analiza ta jest również kompleksowym podsumowaniem aktualnej sytuacji, w jakiej znajduje się Gmina Miasta Radomia, będąc jednocześnie podstawą do określenia perspektywicznych kierunków rozwoju.

Analiza SWOT stanowi punkt wyjścia do opracowania ram strategicznych dokumentów planistycznych. Jest etapem przejścia pomiędzy częścią diagnostyczną, stanowiącą podstawę do dalszych prac, a częścią projekcyjną. Analiza SWOT jest kompleksową metodą służącą usystematyzowaniu zasobów i potencjałów obszaru Radomia oraz jego otoczenia. Jest ona oparta na prostym schemacie klasyfikacji.

Analiza SWOT polega na zidentyfikowaniu czterech grup czynników:

- **S (Strengths)** – mocne strony: wewnętrzne czynniki pozytywne, stanowiące atuty, wyróżniające Gminę od innych jednostek, stanowiących przewagę konkurencyjną.
- **W (Weaknesses)** – słabe strony: wewnętrzne czynniki negatywne, stanowiące słabe strony jednostki, wynikające z ograniczeń zasobów.
- **(Opportunities)** – szansa: zewnętrzne czynniki pozytywne, będące korzystnymi tendencjami w otoczeniu jednostki, które właściwie wykorzystane mogą stanowić istotny impuls do zmiany.
- **T (Threats)** – zagrożenia: zewnętrzne czynniki negatywne, mogące być poważną barierą w rozwoju jednostki przez osłabianie silnych stron Gminy i ograniczanie możliwości wykorzystania szans rozwojowych.

Tabela 3. Analiza SWOT - sfera społeczna

Silne Strony	Słabe Strony
• Rosnący poziom kapitału społecznego. • Zróżnicowana oferta istniejących instytucji kultury. • Walory kulturowe i historyczne Radomia stanowiące istotny zasób endogeniczny miasta. • Organizacja wydarzeń o charakterze międzynarodowym. • Dostępność do nowoczesnego zaplecza sportowego i rekreacyjnego. • Wzrost poziomu bezpieczeństwa publicznego. • Odpowiednia dostępność do opieki zdrowotnej niższego szczebla (POZ i AOS). • Wysoki poziom edukacji w radomskich placówkach oświatowych. • Działalność Lokalnej Organizacji Turystycznej Ziemi Radomskiej. • Aktywna polityka prodemograficzna samorządu.	• Niekorzystna i niestabilna sytuacja demograficzna w ostatnich latach. • Niższa konkurencyjność radomskich instytucji kultury w stosunku do większych ośrodków miejskich. • Mała świadomość społeczności lokalnej i ponadlokalnej odnośnie zasobów kulturowych Radomia • Za mało wyeksponowane możliwości turystyczne miasta. • Niska dostępność do leczenia szpitalnego. • Zbyt wysoki udział mieszkańców korzystających z pomocy społecznej. • Niska konkurencyjność radomskiego szkolnictwa wyższego. • Ograniczony zakres współpracy pomiędzy samorządem a organizacjami pozarządowym. • Niski wskaźnik wykrywalności przestępstw.
Szanse	Zagrożenia
• Dostępność funduszy zewnętrznych na politykę społeczną. • Współpraca międzysektorowa, np. z organizacjami pozarządowymi, innymi samorządami. • Programy nauczania zawodowego ukierunkowane na współpracę z pracodawcami i dostosowanie kwalifikacji do rynku pracy. • Wzrost zainteresowania turystyką krótkoterminową, w pobliżu miejsca zamieszkania. • Zaangażowanie przedsiębiorców w ramach społecznej odpowiedzialności biznesu. • Rozwój ekonomii społecznej. • Wykorzystanie nowoczesnych technologii w rozwoju	• Wzrost zachorowań na choroby cywilizacyjne i rosnąca liczba pacjentów z chorobami przewlekłymi. • Konieczność zabezpieczenia opieki zdrowotnej dla mieszkańców Radomia i pobliskich gmin oraz powiatów. • Niepewna prognoza demograficzna - pogłębiająca się depopulacja wg GUS wobec scenariusza aktywizacji. • Konkurencja innych ośrodków w zatrudnianiu lekarzy specjalistów. • Wzrastające koszty turystyki krajowej w porównaniu do turystyki zagranicznej. • Pogorszenie się warunków funkcjonowania III sektora. • Uzależnienie liczby i skali wydarzeń kulturalnych

dostępności do usług publicznych. Wykorzystanie potencjału dziedzictwa przemysłowego i dóbr kultury współczesnej.	poprawiających wizerunek miasta od dostępności funduszy. - Ubożenie społeczeństwa. - Wzrost w budżecie gminy wydatków na edukację i wynikające z tego ograniczenia wydatków inwestycyjnych.
---	--

Tabela 4. Analiza SWOT- sfera gospodarcza

Silne Strony	Słabe Strony
- Spadek bezrobocia w ostatnich latach. - Rozwijająca się przedsiębiorczość. - Korzystna struktura gospodarki zapewniająca stabilność na rynku pracy. - Miejsce przyjazne dla biznesu.	- Utrzymujący się wyższy niż w porównywanych jednostkach poziom bezrobocia. - Zbyt niska dynamika rozwoju gospodarczego. - Niewielka dostępność terenów inwestycyjnych. - Niekorzystna kondycja finansów publicznych miasta. - Za mało miejsc wsparcia przedsiębiorczości.
Szanse	Zagrożenia
- Promocja gospodarcza obszaru przez podmioty zewnętrzne. - Wzrost popytu na dobra i usługi wytwarzane lokalnie. - Pozyskanie zewnętrznych inwestorów. - Rozwój nowych inwestycji w związku z lokalizacją portu lotniczego. - Rozwijający się sektor usług biznesowych. - Powstanie terenów inwestycyjnych w pobliżu węzłów komunikacyjnych (PKP, lotnisko). - Dobrze wykwalifikowana kadra techniczna stanowiąca zasób kadr dla gospodarki.	- Wzrost atrakcyjności i konkurencyjności pobliskich miast o porównywalnym znaczeniu gospodarczym. - Wzrost kosztów pracy. - Brak inwestycji drogowych o znaczeniu krajowym i międzynarodowym w pobliżu miasta. - Niekorzystne zmiany czynników wpływających na jakość i poziom życia (np. inflacja, system podatkowy). - Zmiana polityki UE w kierunku neutralności klimatycznej co stanowi zagrożenie dla przedsiębiorstw w tradycyjnych sektorach gospodarczych (produkcja, transport). - Wzrastające ceny uprawnień do emisji CO₂. - Nadmierne obciążenie kosztami prowadzenia działalności gospodarczej.

Tabela 5. Analiza SWOT - sfera klimatyczno-środowiskowa

Silne Strony	Słabe strony
• Systematycznie rosnąca powierzchnia terenów zieleni. • Budowa dróg wyprowadzających ruch tranzytowy z centrum miasta. • Rozbudowa ścieżek rowerowych. • Rozbudowa systemu transportu zbiorowego, w tym inteligentnych systemów transportowych. • Realizacja programów na rzecz ograniczania niskiej emisji (wymiany źródeł ciepła) oraz usuwania azbestu. • Budowa zbiorników retencyjnych. • Działalność organizacji pozarządowych na rzecz ekologii i ochrony środowiska. • Opracowane programy na rzecz ochrony środowiska • Alternatywne formy selektywnego zbierania odpadów. • Występowanie parków miejskich podlegających ochronie – wpisanych do rejestru zabytków. • Aktywna działalność NGO zmierzająca do poprawy jakości środowiska (podejmowanie inicjatyw własnych, jak również pozyskiwanie środków zewnętrznych).	• Zbyt niski udział powierzchni biologicznie czynnych. • Zbyt niski udział terenów zieleni urządzonej w pobliżu miejsc zamieszkania, zwłaszcza na obrzeżach miasta. • Zagrożenie mieszkańców hałasem komunikacyjnym. • Zanieczyszczenie powietrza w wyniku niskiej emisji i emisji liniowej. • Sieć ścieżek rowerowych nie zapewnia możliwości płynnego przemieszczania się rowerem pomiędzy osiedlami – brak ciągłości sieci. • Duża ilość odpadów komunalnych trafiających do składowania. • Zagrożenie powodzią i podtopieniami w wyniku gwałtownych opadów deszczu. • Funkcjonowanie jednego punktu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. • Występowanie miejskich wysp ciepła. • Zbyt małe nakłady finansowe na ochronę środowiska. • Niski poziom lesistości gminy. • Zbyt niski poziom wykorzystania OZE.
Szanse	Zagrożenia
• Dostępność funduszy zewnętrznych na ochronę środowiska w efekcie uczynienia jej priorytetem w polityce Unii Europejskiej. • Zmiana polityki w zakresie promowania ruchu pieszego oraz prymatu transportu publicznego w miastach. • Intensyfikacja działań podnoszących świadomość ekologiczną, w tym przy udziale funduszy zewnętrznych.	• Niestabilne prawo w zakresie ochrony środowiska i gospodarowania odpadami. • Brak spójności i koordynacji na poziomie aktów wykonawczych wprowadzanych przepisów. • Degradacja środowiska w wyniku presji inwestycyjnej samorządu. • Wysokie koszty inwestycji proekologicznych.

• Zmiana prawa służącego poprawie ochrony środowiska. • Możliwość pozyskania funduszy na stworzenie systemu dróg rowerowych w mieście. • Rozwiązania planu ogólnego w zakresie zabezpieczenia terenów otwartych i terenów zieleni. • Zabezpieczenie w planie ogólnym terenów przed nadmiernym zagęszczeniem zabudowy. • Zmniejszenie ilości składowanych odpadów dzięki wykorzystaniu ich w ciepłownictwie.	• Postępujące zmiany klimatyczne oraz wynikające z nich anomalie pogodowe.
---	--

Tabela 6. Analiza SWOT - sfera przestrzenna

Silne Strony	Słabe strony
• Status Radomia jako miasta o ponadlokalnej randze. • Dobra dostępność komunikacyjna. • Postępujący rozwój mobilności miejskiej. • Rozwijające się budownictwo mieszkaniowe.	• Miasto o słabnącym znaczeniu i pełnionych funkcjach społeczno-gospodarczych. • Niski poziom uporządkowania przestrzeni publicznej wyrażony niewielkim pokryciem obszaru miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. • Występowanie dróg o nawierzchni gruntowej • Brak wytycznych do lokalizacji Odnawialnych Źródeł Energii.
Szanse	Zagrożenia
• Rozwój nowych inwestycji w związku z lokalizacją portu lotniczego, • Wsparcie z budżetu państwa i środków zewnętrznych na transformację energetyczną, • Planowana budowa drogi S12.	• Postępujący trend przemieszczania się samochodowym transportem indywidualnym, • Niewystarczające moce przerobowe firm zajmujących się wykonawstwem inwestycji, • Wysokie koszty realizacji inwestycji dotyczących mobilności miejskiej.

3. Misja i wizja rozwoju oraz cele i kierunki działań

Misję można definiować na wiele sposobów, jednak w przypadku miasta, będącego jednostką samorządu terytorialnego można odnieść się m.in. do zadań wyznaczonych przez ustawodawcę i wskazać, że ich misją jest zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty samorządowej. Misja jest również ogólnym kierunkiem działań wyznaczającym sposób uzyskania stanu pożądanego, jaki określa wizja rozwoju. W związku z powyższym misję Gminy Miasta Radomia zdefiniowano w następujący sposób:

Dostarczanie najwyższej jakości usług i tworzenie przyjaznych warunków do zrównoważonego rozwoju społeczno – gospodarczego miasta i społeczności lokalnej, zapewniając jednocześnie aktywne włączenie mieszkańców w ich kształtowanie.

Wizja rozwoju jest stanem docelowym, do jakiego chce się dążyć, definiuje jakim miastem ma być Radom w 2030 r. Na etapie aktualizacji strategii, przyjęte zapisy zachowały swoją aktualność. Realizacja założonej wizji uzależniona jest od skuteczności wdrożenia niniejszej strategii.

Radom jest miastem województwa mazowieckiego, ujętym jako ważny ośrodek o znaczeniu subregionalnym, skupiającym szereg funkcji ponadlokalnych, będących ważnymi elementami determinującymi rozwój województwa. Obszar zakwalifikowano również jako miasto średnie tracące funkcje społeczno – gospodarcze. Będąc ośrodkiem o znaczeniu subregionalnym, w Radomiu funkcjonuje wiele instytucji o znaczeniu regionalnym. Istotnym założeniem jest fakt, wskazujący na to, że typowym dla miast regionalnych jest dostępność do usług wyższego rzędu, do których zaliczyć można m.in. wyższe uczelnie, instytuty naukowe, szpitale specjalistyczne, placówki kultury – a Radom dysponuje taką ofertą, co dodatkowo podkreśla jego ponadlokalny charakter. Miasto opiera swój potencjał regionalny o trwałe komponenty, wśród których ujmuje spójne i zintegrowane społeczeństwo, rozwijającą się i innowacyjną gospodarkę, zrównoważone i czyste środowisko oraz sprawne i efektywne zarządzanie. Podstawowym założeniem miasta są aktywne i wielostronne działania wspierające dążenie do wysokiej jakości życia mieszkańców oraz konkurencyjnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości i lokowania nowego kapitału, co pozwala wzmacniać pozycję Radomia wśród innych ośrodków subregionalnych i aspirować do znaczenia regionalnego. Dążenia miasta, jego wysoki potencjał kulturowy, społeczny i gospodarczy pozwalają na to, żeby wizerunek miasta wskazywał na jego ponadlokalny charakter, nawiązując do ośrodka pełniącego funkcje o znaczeniu regionalnym. W związku z powyższym wizję miasta Radomia w 2030 r. sformułowano następująco:

Radom – to silne miasto, mające znaczenie w wymiarze regionalnym, które rozwija usługi publiczne w skali ponadlokalnej. W mieście zapewnia się atrakcyjne warunki do życia, pracy i wypoczynku oraz dostęp do wysokiej

jakości środowiska i przestrzeni. Radom to miasto wykorzystujące potencjały społeczne, gospodarcze, przyrodnicze oraz kulturowe do kreowania rozpoznawalnej marki, do budowania zintegrowanego i świadomego swojej tożsamości społeczeństwa oraz tworzące klimat dla dynamicznie rozwijającej się gospodarki.

Realizacja powyższej wizji sprawi, że Radom będzie miastem:

- ludzi kreatywnych i ambitnych, aktywnych kulturalnie i sportowo, dumnych z bycia radomianinem, przedsiębiorczych, dobrze wykształconych, o wysokich umiejętnościach społecznych, dbających o ekologię,
- o innowacyjnej gospodarce, rozwijających się, zakorzenionych, rozpoznawalnych marek, myślących sieciowo firmach, innowacyjnego przemysłu, zaawansowanych usług biznesowych oraz rozwijającego się sektora kreatywnego,
- dużego, dobrze płatnego rynku pracy, pozyskującego nowe zasoby ludzkie, w tym ludzi młodych,
- tętniącym życiem wielkomiejskim, o wyeksponowanym dziedzictwie kulturowym, bogatymi usługami kultury, rozrywki, rekreacji i turystyki,
- akademickim i naukowym, z bogatymi usługami zdrowotnymi, centrum usług wyższego rzędu, administracji regionalnej i centralnej,
- dobrze skomunikowane transportem drogowym, kolejowym i lotniczym, o efektywnej komunikacji publicznej, bogatym w alternatywne rozwiązania transportowe,
- atrakcyjnym jako miejsce zamieszkania, rozwijającego się budownictwa wielo- i jednorodzinnego, o zwartych, estetycznych, osiedlach mieszkaniowych, wyposażonych w infrastrukturę i usługi,
- o czystym środowisku, bogatym w infrastrukturę proekologiczną, dbające o zachowanie obszarów cennych zasobów przyrodniczych,
- nowoczesnej i dobrze zarządzanej administracji publicznej, utrzymującej dobry kontakt z mieszkańcami i przedsiębiorcami,
- o znaczeniu regionalnym.

Na etapie aktualizacji strategii i diagnozy będącej jej podstawą, wszystkie elementy wizji i misji zachowały swą aktualność.

CELE STRATEGICZNE ROZWOJU GMINY MIASTA RADOMIA

Cele strategiczne	Cele operacyjne	Kierunki działań
Cel strategiczny I: Radom – miejsce wykorzystanych potencjałów	I.1. Miasto społecznie przyjazne	I.1.1. Rozwój infrastruktury i usług społecznych uwzględniających osoby o szczególnych potrzebach I.1.2. Deinstytucjonalizacja usług i reintegracja społeczna I.1.3. Pogłębienie współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi i podmiotami integracji społecznej I.1.4. Włączenie społeczne mieszkańców I.1.5. Aktywizacja zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ubóstwem, z grup defaworyzowanych na rynku pracy
	I.2. Miasto z dostępną opieką zdrowotną	I.2.1. Rozwój infrastruktury zdrowotnej I.2.2. Rozwój usług zdrowotnych i rehabilitacyjnych uwzględniających trendy demograficzne, wyzwania rozwojowe i cywilizacyjne I.2.3. Wzrost profilaktyki, promocji zdrowia I.2.4. Rozwój usług e-zdrowia i teleopieki I.2.5. Dostępność wysokiej jakości kadry medycznej
	I.3. Miasto ożywionej kultury, turystyki oraz sportu i rekreacji	I.3.1. Wykorzystanie bogatej historii i dziedzictwa kulturowego do wzmocnienia funkcji turystycznej i promocji miasta I.3.2. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych I.3.3. Ochrona dziedzictwa kulturowego i historycznego I.3.4. Budowa tożsamości lokalnej I.3.5. Rozwój zróżnicowanej oferty kulturalnej i turystycznej I.3.6. Wdrażanie rozwiązań cyfrowych w kulturze i turystyce I.3.7. Rozbudowa oferty spędzania czasu wolnego, rekreacji i sportu I.3.8. Rozwój infrastruktury kulturalnej, turystycznej i sportowo-rekreacyjnej I.3.9. Produkt turystyczny promujący Radom

Cel strategiczny II: Radom – środowisko przyjazne mieszkańcom	I.4. Miasto perspektyw edukacyjnych i zawodowych	I.4.1. Rozwój infrastruktury edukacyjnej (ogólnej i zawodowej) I.4.2. Wdrażanie idei edukacji ustawicznej i włączającej w odpowiedzi na zróżnicowane potrzeby edukacyjne oraz rozwojowe I.4.3. Budowa atrakcyjnego wizerunku lokalnych szkół i współpraca z uczelniami (relacje biznes – oświata i szkolnictwo wyższe – samorząd terytorialny) I.4.4. Dostosowanie edukacji do potrzeb gospodarki I.4.5. Podnoszenie kompetencji uczniów i kadry pedagogicznej I.4.6. Wdrażanie rozwiązań cyfrowych w oświacie
	I.5. Radom – miasto sprawnie zarządzane	I.5.1. Wdrażanie nowoczesnych technologii w administracji publicznej i świadczeniu usług publicznych (e-administracja) na rzecz społeczności lokalnej I.5.2. Podnoszenie kompetencji, kwalifikacji i umiejętności pracowników administracji publicznej I.5.3. Zwiększenie partycypacji mieszkańców w zarządzaniu miastem I.5.4. Kreowanie pozytywnego wizerunku miasta I.5.5. Budowanie partnerstw na rzecz rozwoju miasta I.5.6. Modernizacja i rozwój infrastruktury teleinformatycznej na obszarze miasta
	II.1. Miasto odporne na zmiany klimatu	II.1.1. Rozwój niebieskiej i zielonej infrastruktury II.1.2. Wsparcie gospodarowania wodami opadowymi II.1.3. Rozwój systemu zarządzania klęskami i katastrofami II.1.4. Budowa świadomości ekologicznej II.1.5. Skuteczna ochrona przyrody i różnorodności biologicznej II.1.6. Działania na rzecz ochrony przed hałasem II.1.7. Zwiększenie liczby działań w obszarze poprawy jakości powietrza II.1.8. Transformacja energetyczna sektora publicznego, prywatnego i mieszkaniowego

Cel strategiczny III: Radom – centrum aktywności gospodarczej		II.1.9 Rozwój systemu gospodarowania odpadami
		II.1.10 Działania ograniczające występowanie miejskich wysp ciepła
	II.2. Miasto odnawialnej energii	II.2.1. Rozwój OZE
		II.2.2. Stosowanie rozwiązań proekologicznych w systemach ciepłowniczych
		II.2.3. Promowanie zielonej energii
		II.2.4. Systematyczna aktualizacja Planu gospodarki niskoemisyjnej
	III.1. Miasto dobrych perspektyw	III.1.1. Pozyskiwanie nowych inwestorów
		III.1.2. Rozwój terenów inwestycyjnych
		III.1.3. Doskonalenie systemu zachęt do inwestowania
		III.1.4. Rozwój infrastruktury okołobiznesowej i działalności IOB
Cel strategiczny IV: Radom – harmonijnie ukształtowana przestrzeń		III.1.5. Rozwój usług dla biznesu
		III.1.6. Utworzenie inkubatorów Przedsiębiorczości
		III.1.7. Promowanie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym
	III.2. Miasto rozpoznawalnej marki gospodarczej	III.2.1. Promocja wykorzystania nowych technologii
		III.2.2. Współpraca międzysektorowa na rzecz promocji i rozwoju innowacyjnej gospodarki
		III.2.3. Gospodarcze wykorzystanie potencjału nowego lotniska
		III.2.4. Wzmocnienie współpracy ponadlokalnej oraz międzynarodowej
	IV.1. Miasto racjonalnie zagospodarowane	IV.1.1. Zintegrowana polityka przestrzenna miasta
		IV.1.2. Zwiększenie dostępności i atrakcyjności przestrzeni publicznych
		IV.1.3. Modernizacja i rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej
		IV.1.4. Rozwój gospodarki mieszkaniowej

	IV.1.5. Kreowanie zwartej struktury zagospodarowania miasta
	IV.2.1. Komunikacja i transport przyjazne środowisku
	IV.2.2. Rozwój transportu niezmotoryzowanego
	IV.2.3. Wewnętrzna dostępność komunikacyjna
	IV.2.4. Rozwój transportu zbiorowego
	IV.2.5. Rozwój węzłów przesiadkowych i infrastruktury P&R, B&R
	IV.2.6. Ograniczenia dla indywidualnego transportu zmotoryzowanego w strefie śródmiejskiej
	IV.2.7. Usprawnienie podstawowego układu komunikacyjnego miasta
	IV.2.8. Racjonalizacja powiązań transportowych z układem zewnętrznym

CEL STRATEGICZNY I

Radom – miejsce wykorzystanych potencjałów

CELE OPERACYJNE

**Miasto społecznie
przyjazne**

**Miasto z dostępną
opieką zdrowotną**

**Miasto ożywionej kultury,
turystyki oraz sportu
i rekreacji**

**Miasto perspektyw
edukacyjnych
i zawodowych**

**Radom –
miasto sprawnie
zarządzane**

Miasto społecznie przyjazne

Kierunki działań:

- Rozwój infrastruktury i usług społecznych uwzględniających osoby o szczególnych potrzebach
- Deinstytucjonalizacja usług i reintegracja społeczna
- Pogłębienie współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi i podmiotami integracji społecznej
- Włączenie społeczne mieszkańców
- Aktywizacja zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ubóstwem, z grup defaworyzowanych na rynku pracy

Cel operacyjny „Miasto społecznie przyjazne” obejmuje swoim zakresem szeroko rozumiane usługi świadczone na rzecz mieszkańców z zakresu integracji oraz aktywizacji społecznej, realizowanej i zapewnianej grupom i osobom o szczególnych potrzebach. Podstawowym założeniem dla tworzenia wysokiej jakości oferty usług społecznych, przyjaznej dla wszystkich mieszkańców jest niewątpliwie rozwój infrastruktury, rozumiany jako poprawa dostępności wraz z podniesieniem standardu i dostosowaniem do wymogów osób najbardziej potrzebujących, w tym osób z niepełnosprawnościami, osób starszych, rodzin z dziećmi itp. Usługi świadczone przez miasto, dostępne będą dla mieszkańców zarówno w sensie architektonicznym, cyfrowym i informacyjno-komunikacyjnym, w tym poprzez nadanie im charakteru usług elektronicznych, jak również dostosowania infrastruktury użyteczności publicznej, w ramach której świadczone są usługi.

W zakresie zapewniania odpowiedniej realizacji potrzeb społecznych podejmowane będą działania mające na celu deinstytucjonalizację tychże usług i zapobieganie umieszczaniu w placówkach opieki długoterminowej osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, eliminując tym samym zjawisko izolacji od najbliższego otoczenia oraz społeczeństwa. W związku z powyższym będą mogły być realizowane inwestycje polegające na wyposażeniu, dostosowaniu, adaptacji i modernizacji infrastruktury niezbędnej do realizacji usług na rzecz osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, osób starszych i z niepełnosprawnościami.

Aktywizacja społeczno - zawodowa realizowana będzie w celu reintegracji oraz zapewnienia możliwości rozwoju zawodowego, eliminując tym samym zjawisko wykluczenia społecznego, zagrożenia ubóstwem z powodu bezrobocia oraz niepełnosprawności. Wspierane będą placówki reintegracyjne typu: Centrum Integracji Społecznej (CIS), Klub Integracji Społecznej (KIS), Zakład Aktywności

Zawodowej (ZAZ) czy Warsztat Terapii Zajęciowej (WTZ). Podejmowane będą działania aktywizujące skierowane do osób poszukujących zatrudnienia w formie szkoleń i kursów kwalifikacyjnych, staży i innych instrumentów aktywizacji zawodowej także z wykorzystaniem Branżowych Centrów Umiejętności. Ich zakres i charakter będą dostosowany do indywidualnych potrzeb uczestników. Rozwojowi postaw przedsiębiorczych u mieszkańców pozostających bez pracy sprzyjać będą dotacje na utworzenie działalności gospodarczej.

Pożądanym kierunkiem jest pogłębienie współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi i podmiotami integracji społecznej, której istotą w ramach niniejszego celu powinno być podejmowanie działań ukierunkowanych na włączenie społeczne osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym np. poprzez rozwój ekonomii społecznej oraz stosowanie klauzul społecznych.

Rezultaty	Wskaźniki
Ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego i ubóstwa, Zmniejszenie skali korzystania z pomocy społecznej, Wzmocnienie więzi społecznych, Wzrost aktywności społecznej.	Liczba nowo utworzonych miejsc ¹⁹ świadczenia usług społecznych w społeczności lokalnej (szt.), Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej (os.), Liczba nowych inicjatyw na rzecz aktywizacji społecznej (szt.), Liczba zawartych umów z organizacjami pozarządowymi na realizację zadań publicznych (szt.), Liczba organizacji pozarządowych na 1 tys. mieszkańców (szt.), Liczba środowisk objętych pracą socjalną (szt.) Liczba osób zaktywizowanych zawodowo w grupach defaworyzowanych (os.).

¹⁹ Miejsce jako placówka świadczenia usług społecznych.

CEL OPERACYJNY - MIASTO SPOŁECZNIE PRZYJAZNE

Wskaźniki	Wartość bazowa 2020	Wartość średniookresowa 2024	Wartość docelowa 2030	Źródło do pomiaru wskaźnika
Liczba nowo utworzonych miejsc świadczenia usług społecznych w społeczności lokalnej (szt.)	0,00	4	4	Dane Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej
Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej (os.)	6 179	5650	4500	Dane MOPS
Liczba nowych inicjatyw na rzecz aktywizacji społecznej (szt.)	0,00	10	45	Dane Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej i MOPS
Liczba zawartych umów z organizacjami pozarządowymi na realizację zadań publicznych (szt.)	82,00	251	860,00	Dane Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej
Liczba organizacji pozarządowych na 1 tys. mieszkańców (szt.)	2,94	3,12	3,15	Dane GUS
Liczba środowisk objętych pracą socjalną (szt.)	1 384,00	1 223	1 200	Dane MOPS
Liczba osób zaktywizowanych zawodowo w grupach defaworyzowanych (os.)	0,00	4792	10 000	Dane PUP

Miasto z dostępną opieką zdrowotną

Kierunki działań:

- Rozwój infrastruktury zdrowotnej
- Rozwój usług zdrowotnych i rehabilitacyjnych uwzględniających trendy demograficzne, wyzwania rozwojowe i cywilizacyjne
- Wzrost profilaktyki, promocji zdrowia
- Rozwój usług e-zdrowia i teleopieki
- Dostępność wysokiej jakości kadry medycznej

Realizacja tego celu operacyjnego będzie wiązała się z podejmowaniem działań inwestycyjnych w zakresie rozbudowy infrastruktury ochrony zdrowia oraz zwiększenia dostępności do tej infrastruktury. Planuje się przeanalizowanie różnych możliwych wariantów w celu zwiększenia dostępności leczenia szpitalnego.

W ramach rozwoju infrastruktury zdrowotnej będą realizowane działania wynikające z dostosowania opieki do zachodzących zmian cywilizacyjnych, w tym postępującego starzenia się społeczeństwa. W związku z powyższym będą mogły być realizowane inwestycje dotyczące szpitalnych oddziałów ratunkowych, onkologii, kardiologii, geriatrici, hospicjów przyszpitalnych, dziennych domów opieki, etc. Ponadto ważnym będzie również uwzględnienie działań na rzecz zapewnienia zdeinstytucjonalizowanych form opieki zdrowotnej, m.in. opieki domowej, oddziałów dziennych itp. Uzupełnieniem działań infrastrukturalnych będzie dostosowanie i/lub zakup sprzętu oraz aparatury medycznej.

Ze względu na postępujący rozwój chorób cywilizacyjnych i dążenie do zapobiegania ich powstawaniu, szczególne istotnym będzie wzmocnienie profilaktyki i promocji zdrowia, począwszy od dzieci, aż po osoby dorosłe. Działania będą zatem ukierunkowane na wsparcie podmiotów leczniczych w zwiększaniu dostępności do profilaktyki, diagnostyki i rehabilitacji. Planuje się opracowywanie i wdrażanie programów profilaktycznych, realizację kampanii promujących aktywny i zdrowy styl życia, skierowanych do różnych grup wiekowych.

Z uwagi na postępujące zmiany technologiczne realizowane będą działania związane z dalszą cyfryzacją placówek radomskiej ochrony zdrowia, w szczególności zakup i doposażenie w nowoczesną infrastrukturę teleinformatyczną oraz oprogramowanie umożliwiające m.in. doskonalenie obecnie świadczonych usług w zakresie e-zdrowia i wdrażania nowych rozwiązań z zakresu telemedycyny i e-usług.

Wszystkie powyżej wymienione działania będą uwzględniały również wdrożenie standardów dostępności.

Wysoka jakość opieki medycznej nie będzie możliwa bez wykwalifikowanej kadry medycznej, o różnorodnych specjalizacjach. Zadaniem jakie uznaje się za konieczne do realizacji jest stworzenie warunków umożliwiających rozwój specjalizacji lekarskich. Wobec tego, za szczególnie istotne w tej materii uznaje się stworzenie dostępności, jak również oferty specjalizacyjnej w radomskich placówkach medycznych.

Rezultaty	Wskaźniki
Poprawa jakości i dostępności usług zdrowotnych, Poprawa świadomości na temat chorób w największym stopniu wpływających na stan zdrowia mieszkańców i przeciwdziałania im.	Liczba łóżek na oddziałach szpitalnych (szt.), Liczba wdrażanych programów profilaktyki zdrowotnej (szt.), Liczba osób objętych programem polityki zdrowotnej (os.), Liczba lekarzy na 10 tys. ludności (os.), Liczba przychodni (szt.) Liczba wdrożonych e-usług i teleopieki (szt.)

CEL OPERACYJNY - MIASTO Z DOSTĘPNĄ OPIEKĄ ZDROWOTNĄ

Wskaźniki	Wartość bazowa 2020	Wartość średniookresowa 2024	Wartość docelowa 2030	Źródło do pomiaru wskaźnika
Liczba łóżek na oddziałach szpitalnych (szt.)	1 327	1 225 ²⁰	1 350	Dane GUS
Liczba wdrażanych programów profilaktyki zdrowotnej (szt.)	3	15	38	Dane Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej
Liczba osób objętych programem polityki zdrowotnej (os.)	1 000	2 652	9 000,00	Dane Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej
Liczba lekarzy na 10 tys. ludności (os.)	78,10	²¹ 58,70	78,30	Dane GUS
Liczba przychodni (szt.)	145,00	161	165	Dane GUS
Liczba wdrożonych e-usług i teleopieki (szt.)	2,00	11	19	Dane Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej, MOPS

²⁰ Dane za 2023 r. Brak dostępnych danych za rok 2024 (GUS BDL maj 2025)

²¹ Dane za 2023 rok, brak dostępnych danych za 2024 rok (GUS, BDL, maj 2025)

Miasto ożywionej kultury, turystyki oraz sportu i rekreacji

Kierunki działań:

- Wykorzystanie bogatej historii i dziedzictwa kulturowego do wzmocnienia funkcji turystycznej i promocji miasta
- Rewitalizacja obszarów zdegradowanych
- Ochrona dziedzictwa kulturowego i historycznego
- Budowa tożsamości lokalnej
- Rozwój zróżnicowanej oferty kulturalnej i turystycznej
- Wdrażanie rozwiązań cyfrowych w kulturze i turystyce
- Rozbudowa oferty spędzania czasu wolnego, rekreacji i sportu
- Rozwój infrastruktury kulturalnej, turystycznej i sportowo-rekreacyjnej
- Produkt turystyczny promujący Radom

Czynnikiem kulturotwórczym Radomia jest jego bogata historia i zachowane do dzisiaj walory dziedzictwa kulturowego (np. grodzisko Piotrówka, historyczny układ urbanistyczny Miasta Kazimierzowskiego), jak również swoista struktura osadnictwa potwierdzająca „wędrujący” charakter miasta na przestrzeni wieków, co stanowić może bazę do rozwoju funkcji turystycznej miasta. Istotnym dla realizacji celu będzie podejmowanie działań na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i historycznego, przejawiające się w konserwacji, poprawie stanu technicznego zabytków nieruchomych i ewentualne zagospodarowywanie ich na nowe, społecznie pożądane cele. Przełoży się to w przyszłości na wzmocnienie atrakcyjności turystycznej miasta i jego wizerunku jako wykorzystującego potencjał posiadanych zasobów historycznych i kulturowych.

Jednym z kluczowych działań, służących temu celowi będzie również rewitalizacja obszarów zdegradowanych - nadawanie obszarom, gdzie kumulują się negatywne zjawiska społeczno-gospodarcze, przestrzenne, środowiskowe oraz techniczne, nowych funkcjonalności, estetyki i przeznaczenia, co sprzyja tworzeniu miejsc służących aktywizacji i integracji społecznej oraz rekreacji i wypoczynkowi. Działania koncentrować się mogą np. na zawiązywaniu współpracy na rzecz obszaru poddanego rewitalizacji, ukierunkowanej na wsparcie rozwoju gospodarczego i poprawę estetyki przestrzeni publicznej. Wykorzystywanie i zagospodarowywanie przestrzeni o walorach historycznych wpływa na utrwalenie i przedłużenie ich historii, jak również pozostaje bezpośrednim czynnikiem zwiększania świadomości kulturowej mieszkańców i turystów na temat historii i dziedzictwa kulturowego Radomia oraz budowania tożsamości lokalnej.

Elementem kulturotwórczym i tworzącym zasoby turystyczne miasta jest niewątpliwie oferta kulturalna, dlatego podejmowane działania ukierunkowane będą na jej rozwój i dostosowanie do potrzeb mieszkańców a także osób odwiedzających miasto. Wartością dodaną takiej oferty będzie możliwość promowania przez nią Radomia i budowania w ten sposób pozytywnego i przyjaznego wizerunku. Rozbudowana oferta instytucji kultury oraz inicjatyw społeczno-kulturalnych, zwiększenie liczby wydarzeń czy kreowanie nowych form oferty kulturalnej wiąże się ze wzrostem atrakcyjności zarówno wśród mieszkańców, jak i turystów. Sposobem na wzmocnienie atrakcyjności oferty kulturalnej i turystycznej miasta jest wdrożenie kolejnych rozwiązań cyfrowych.

Obok kultury i turystyki, równie istotnym elementem miasta ożywionego i atrakcyjnego jest rozbudowana oferta spędzania czasu wolnego, rekreacji i sportu. Realizowane będą więc działania dotyczące tworzenia nowych i zachowania istniejących terenów rekreacyjnych oraz łączenia ich w sieć, jak również ochrony otwartych terenów rekreacyjnych i przyrodniczych oraz zapewnienia ich dostępności dla wszystkich mieszkańców. Przewiduje się rozbudowę infrastruktury przeznaczonej do aktywnego wypoczynku, np.: ścieżek rowerowych, placów zabaw, parków, siłowni, towarzyszącej jej małej infrastruktury, itp.

Komponenty takie jak zachowane dziedzictwo kulturowe, atrakcyjność turystyczna oraz rozbudowana i innowacyjna oferta kulturalna to właściwości, na podstawie których można zbudować produkt turystyczny. Dlatego pożądane będzie podejmowanie działań scalających atrakcje miasta w jednolity produkt korzystający z posiadanych potencjałów endogenicznych. Ważnym będzie kompleksowe podejście do ochrony wyjątkowych wartości krajobrazowych, przyrodniczych (związanych m.in. z rzekami Mleczną i Kosówką) i kulturowych przy jednoczesnym wykorzystaniu ich do promocji miasta i zachęcania turystów do odwiedzin. Przykładem takich działań może być Park Kulturowy Stary Radom wiążący się obszarowo i zadaniowo z zamierzeniem polegającym na zagospodarowaniu doliny rzeki Mlecznej w postaci Parku Rzecznego.

Kluczowym zadaniem jakie Radom wyznacza w ramach niniejszej aktualizacji Strategii jest budowanie pozytywnego wizerunku miasta, opartego na silnym kapitale ludzkim, wysokiej atrakcyjności oferty kulturalnej i turystycznej oraz innowacyjnych i nowoczesnych metodach upowszechniania oferty miasta.

Rezultaty

Wskaźniki

- Wzrost znaczenia dziedzictwa historycznego i kulturowego Radomia,
- Wzrost poczucia tożsamości lokalnej u mieszkańców Radomia,
- Zróżnicowanie oferty kulturalnej i dostosowanie jej do potrzeb odbiorców,
- Poprawa wizerunku Radomia jako miasta atrakcyjnego turystycznie,
- Wzrost dostępu do zasobów oferowanych przez instytucje kultury,
- Wzrost różnorodności i dostępności oferty sportowo-rekreacyjnej,
- Poprawa dostępności i jakości infrastruktury kulturalnej, turystycznej i sportowo-rekreacyjnej,
- Zwiększenie znaczenia i rozpoznawalności Radomia na mapie turystycznej Polski.

- Stopień wykorzystania miejsc noclegowych (%),
- Turyści korzystający z noclegów na 1000 ludności (os.)
- Użytkownicy korzystający z obiektów instytucji kultury (os./rok.),
- Liczba wydarzeń kulturalnych oraz o charakterze artystyczno-rozrywkowym (szt./rok.),
- Liczba zbudowanych/ przebudowanych/ wybudowanych / zrewitalizowanych obiektów infrastruktury kultury, turystycznej i sportowo-rekreacyjnej (szt.),
- Liczba nowych przedsięwzięć zrealizowanych na obszarze rewitalizacji (szt.)
- Liczba nowych przedsięwzięć z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego i historycznego (szt.),
- Liczba wdrożonych nowych rozwiązań w obszarze udostępnienia kultury i turystyki online (szt.),
- Liczba wydarzeń sportowych o charakterze ogólnopolskim (szt./rok),
- Liczba nowych obiektów sportowych (szt.),
- Liczba umów zawartych z organizacjami pozarządowymi na realizację zadań publicznych zawartych w zakresie kultury, turystyki, sportu i rekreacji (szt.),
- Długość dróg dla rowerów w pasie drogowym (km.),
- Długość dróg dla rowerów ogółem (km),
- Liczba nowych działań promocyjnych (szt.).

CEL OPERACYJNY - MIASTO OŻYWIONEJ KULTURY, TURYSTYKI ORAZ SPORTU I REKREACJI

Wskaźniki	Wartość bazowa 2020	Wartość średniookresowa 2024	Wartość docelowa 2030	Źródło do pomiaru wskaźnika
Stopień wykorzystania miejsc noclegowych (%)	26,50	36,90	40	Dane GUS
Turyści korzystający z noclegów na 1000 ludności (os.)	137,46	437,42	500	Dane GUS
Użytkownicy korzystający z obiektów instytucji kultury (os./rok)	41 314	170 000	180 000	Dane Wydziału Kultury/ Instytucji kultury
Liczba wydarzeń kulturalnych oraz o charakterze artystyczno-rozrywkowym (szt./rok)	205	640	650	Dane Wydziału Kultury/ Instytucji kultury
Liczba przebudowanych/ wybudowanych / zrewitalizowanych obiektów infrastruktury kultury, turystycznej i sportowo-rekreacyjnej (szt.)	0	14	30	Dane Wydziału Inwestycji/ Biura Sportu/Biura Nadzoru Właścicielskiego
Liczba nowych przedsięwzięć zrealizowanych na obszarze rewitalizacji (szt.)	0	8	15	Dane Biura Rozwoju i Rewitalizacji
Liczba nowych przedsięwzięć z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego i historycznego (szt.)	0	8	20	Dane Wydziału Kultury/ Instytucji kultury

Liczba wdrożonych nowych rozwiązań w obszarze udostępnienia kultury i turystyki online (szt.)	0	6	8	Dane Wydziału Kultury/ Instytucji kultury/ Wydziału Promocji i Komunikacji Społecznej
Liczba wydarzeń sportowych o charakterze ogólnopolskim (szt./rok)	20	46	54	Dane Biura Sportu
Liczba nowych obiektów sportowych (szt.)	0	10	12	Dane Wydziału Inwestycji
Liczba umów zawartych z organizacjami pozarządowymi na realizację zadań publicznych zawartych w zakresie kultury, turystyki, sportu i rekreacji (szt.)	0	307	320	Dane Biura Sportu, Wydziału Kultury, Wydziału Promocji i Komunikacji Społecznej, Biura Centrum Organizacji Pozarządowych
Długość dróg dla rowerów w pasie drogowym (km.)	81,43	91,46	110,30	Dane MZDIK
Długość dróg dla rowerów ogółem (km)	101,20	113,90	170,00	Dane GUS
Liczba nowych działań promocyjnych (szt.).	0,00	6	10	Dane Wydziału Promocji i Komunikacji Społecznej

Miasto perspektyw edukacyjnych i zawodowych

Kierunki działań:

- Rozwój infrastruktury edukacyjnej (ogólnej i zawodowej)
- Wdrażanie idei edukacji włączającej w odpowiedzi na zróżnicowane potrzeby edukacyjne i rozwojowe
- Budowa atrakcyjnego wizerunku lokalnych szkół i współpraca z uczelniami (relacje biznes – oświata i szkolnictwo wyższe – samorząd terytorialny)
- Dostosowanie edukacji do potrzeb gospodarki
- Podnoszenie kompetencji uczniów i kadry pedagogicznej
- Wdrażanie rozwiązań cyfrowych w oświacie

W celu podtrzymania wysokiego poziomu edukacji w radomskich placówkach oświatowych podejmowane będą dalsze działania dotyczące rozwoju infrastruktury edukacyjnej, w tym rozbudowy, przebudowy i modernizacji sieci szkół w sposób odpowiadający obecnemu zapotrzebowaniu wraz z doposażeniem placówek w niezbędne pomoce dydaktyczne i sprzęt ułatwiający zdalną edukację, zapewniając tym samym wysoki standard placówek, sprzyjając edukacji i zdobywaniu wiedzy w możliwie najpełniejszy sposób. Realizowane będą zamierzenia infrastrukturalne poprawiające dostępność, eliminujące bariery architektoniczne oraz dostosowujące obiekty i proces edukacji tak, by uwzględniał zróżnicowane potrzeby edukacyjne i rozwojowe uczniów. Podejmowane będą również dalsze działania w zakresie upowszechnienia edukacji przedszkolnej, zwłaszcza dla dzieci z niepełnosprawnościami, a także zapewnienia odpowiadającej potrzebom oferty zajęć dodatkowych.

Celem założonych działań jest objęcie wsparciem wszystkich poziomów edukacji, skupiając się na zapewnieniu wysokiej jakości edukacji i jej skorelowania z obecnymi uwarunkowaniami rynku pracy.

W zakresie edukacji ogólnej przewiduje się kompleksowe programy rozwojowe ukierunkowane na rozwój kompetencji kluczowych, np. cyfrowych i w zakresie przedsiębiorczości, rozbudzających kreatywność i zdolność do podejmowania inicjatywy, jak również planowania ścieżki zawodowej (doradztwo zawodowe). Szczególnie istotnym w tym ujęciu jest poziom edukacji zawodowej i szkolnictwa wyższego, po których młodzież i osoby dorosłe decydują się na podjęcie pracy. Odpowiadając na istniejące potrzeby Gmina planuje rozwój i ściślejsze powiązanie nauki teoretycznej i praktycznej, ułatwiając start na regionalnym rynku pracy. W tym celu rozwijane jest kształcenie dualne, wsparcie uczniów przy wyborze dalszej ścieżki nauczania i przyszłej drogi zawodowej, rozwijanie oferty kształcenia

zawodowego w oparciu o współpracę z rynkiem pracy, dalszy rozwój istniejących i tworzenie nowych klas patronackich oraz nawiązanie współpracy z uczelniami wyższymi, kontynuacja dotychczasowych kierunków wraz z utworzeniem nowych – odpowiadających obecnemu zapotrzebowaniu wynikającemu z analizy rynku. Podejmowane będą również działania na rzecz promocji koncepcji uczenia się przez całe życie, np. poprzez korzystanie z branżowych centrów umiejętności, ale także konferencje, sympozja.

Podniesienie jakości funkcjonowania systemu doskonalenia nauczycieli w szkołach wszystkich szczebli edukacji w Radomiu możliwe będzie poprzez podejmowanie różnorodnych form doskonalenia zawodowego nauczycieli: szkolenia, warsztaty, konsultacje, studia podyplomowe. W ramach oferty wsparcia przewiduje się również możliwość nabywania przez nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz praktycznej nauki zawodu dodatkowych umiejętności i kwalifikacji, jak również wsparcie kadry oświaty w zakresie edukacji włączającej.

Elementem decydującym o nowoczesnej i dostosowanej ofercie edukacyjnej będzie też nawiązanie do wyzwań gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach wraz ze zwiększeniem intensywności wykorzystywania technologii cyfrowych w procesach edukacji.

Rezultaty	Wskaźniki
Przygotowanie zawodowe adekwatne do potrzeb rynku pracy, Zwiększenie zaangażowania pracodawców na wszystkich szczeblach edukacji, Wzrost jakości kształcenia na wszystkich etapach edukacji, Wyrównanie dostępu do edukacji.	Liczba studentów radomskich uczelni (os.), Liczba istniejących obiektów dostosowanych do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami w zakresie dostępności (szt.) Liczba staży dla osób do 25 r.ż. (szt.), Liczba nowych projektów poprawiających jakość kształcenia (szt.), Wyniki egzaminu ósmoklasisty i egzaminu maturalnego (%), Liczba dzieci/uczniów o specjalnych potrzebach rozwojowych i edukacyjnych objętych wsparciem (os/rok.), Liczba zmodernizowanych/ wyposażonych szkół i placówek oświatowych (szt.), Liczba szkoleń/kursów/studiów podyplomowych dla kadry pedagogicznej (szt.), Liczba rozpoczętych zajęć dodatkowych dla uczniów (szt.), Liczba nowych przedsięwzięć z zakresu cyfryzacji (szt.).

CEL OPERACYJNY - MIASTO PERSPEKTYW EDUKACYJNYCH I ZAWODOWYCH

Wskaźniki	Wartość bazowa 2020	Wartość średniookresowa 2024	Wartość docelowa 2030	Źródło do pomiaru wskaźnika
Liczba studentów radomskich uczelni (os.)	7 219,00	8 183 ²²	8200	Dane GUS
Liczba istniejących obiektów dostosowanych do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami w zakresie dostępności (szt.)	0	8	30	Dane Wydziału Inwestycji, Wydziału Kultury, Wydziału Funduszy Unijnych, Wydziału Edukacji, WZiPS, Biura Sportu, Wydziału Gospodarki Komunalnej i Lokalowej
Liczba staży dla osób do 25 r.ż. (szt.)	0	533	1 500	Dane PUP, Wydziału Funduszy Unijnych
Liczba nowych projektów poprawiających jakość kształcenia (szt.)	0	11	30	Dane Wydziału Funduszy Unijnych, Wydziału Edukacji
Wyniki egzaminu ósmoklasisty i egzaminu maturalnego (%)				
dla języka polskiego	63%	62%	70%	Dane Wydziału Edukacji/ Centralnej Komisji Egzaminacyjnej
dla matematyki	49%	52%	60%	
dla języka angielskiego	69%	68%	75%	
dla języka niemieckiego	54%	69%	75%	
egzamin maturalny	89,6%	93,5%	95%	
Liczba dzieci/uczniów o specjalnych potrzebach rozwojowych i edukacyjnych objętych wsparciem (os/rok.)	0,00	2521	3800	Dane Wydziału Edukacji/ System Informacji Oświatowej
Liczba zmodernizowanych/doposażonych szkół i placówek oświatowych (szt.)	0,00	86	86	Dane Wydziału Inwestycji, Wydziału Edukacji, Wydziału

²² Dane za 2023 rok

				Funduszy Unijnych
Liczba szkoleń/kursów/studiów podyplomowych dla kadry pedagogicznej (szt.)	0,00	7 973	40 000	Dane Wydziału Edukacji
Liczba rozpoczętych zajęć dodatkowych dla uczniów (szt.)	0,00	343	2 000	Dane Wydziału Edukacji, Wydziału Funduszy Unijnych
Liczba nowych przedsięwzięć z zakresu cyfryzacji (szt.)	0,00	2	2	Dane Wydziału Edukacji, Wydziału Funduszy Unijnych

Radom – miasto sprawnie zarządzane

Kierunki działań:

- Wdrażanie nowoczesnych technologii w administracji publicznej i świadczeniu usług publicznych (e-administracja) na rzecz społeczności lokalnej
- Podnoszenie kompetencji, kwalifikacji i umiejętności pracowników administracji publicznej
- Zwiększenie partycypacji mieszkańców w zarządzaniu miastem
- Kreowanie pozytywnego wizerunku miasta
- Budowanie partnerstw na rzecz rozwoju miasta
- Modernizacja i rozwój infrastruktury teleinformatycznej na obszarze miasta

Cel ten dotyczy poprawy zarządzania miastem jako całością, doskonalenia usług publicznych, jak również ich jakości, co będzie możliwe dzięki podejmowaniu działań z zakresu dostępności cyfrowej, wdrażania nowoczesnych technologii w administracji publicznej i świadczenia usług publicznych na rzecz społeczności lokalnej, które będą mogły być realizowane drogą elektroniczną z możliwością załatwienia wielu spraw bez konieczności wychodzenia z domu. Kontynuowane będą działania związane z cyfryzacją usług publicznych, co wynika z nieustającego postępu technicznego, jak również oczekiwań mieszkańców, inwestorów i ogólnie wszechobecnego przenoszenia działań do świata wirtualnego. Niezbędne jest również zapewnienie nowoczesnej infrastruktury teleinformatycznej, która jest w niektórych przypadkach przestarzała. Pomimo istniejącej sieci teleinformatycznej i zapewnionej już pewnej dozy dostępności, wdrażane będą dalsze działania na rzecz cyfryzacji kolejnych obszarów działalności, jak również istotna będzie kontynuacja realizowanych już działań.

Sprawnemu zarządzaniu służyć będzie profesjonalizacja zawodowa kadr administracji publicznej i podnoszenie wiedzy merytorycznej oraz efektywności jej działania, rozumiana m.in. jako nabywanie i rozwój kompetencji, kwalifikacji i umiejętności pracowników Urzędu Miejskiego, jak również jednostek organizacyjnych: jednostek budżetowych, zakładów budżetowych, publicznych zakładów opieki zdrowotnej czy instytucji kultury. Rozpoznanie i analiza potrzeb szkoleniowych zwiększą dopasowanie tematyki szkolenia i jego formy do uczestnika. Sprawnemu zarządzaniu i realizacji zadań na danym stanowisku, jak również pozyskaniu umiejętności np. reagowania w związku z wystąpieniem sytuacji

kryzysowych, służyć może nie tylko udział w kursach i szkolenia, ale nauka przez doświadczanie (case study, job shadowing).

Nawet najlepsze zarządzanie może okazać się niewystarczające, jeśli nie będzie odpowiednio i skutecznie promowane. Dlatego kreowanie pozytywnego wizerunku miasta zarówno do wewnątrz, jak i na zewnątrz jest istotne dla właściwego zarządzania miastem. W tym celu pożądanymi są działania zwiększające identyfikację mieszkańców z Radomiem, podnoszące ich świadomość związaną z kreowaniem przez nich opinii o swoim mieście. Ważnym jest wykorzystanie wszelkich zasobów posiadanych przez miasto, w tym promocji poprzez sport, imprezy kulturalne, wszelkie sukcesy radomian, kreowanie wizerunku poprzez osoby znane i lubiane, podkreślanie wysokiego poziomu bezpieczeństwa w mieście etc. Wizerunek miasta musi być tworzony w powiązaniu z nowoczesnymi formami przekazu. Istotnym działaniem będzie również pozyskiwanie partnerów z różnych sektorów do planowania, realizacji i współfinansowania rozwoju miasta, a także włączanie ich w proces poprawy jakości przestrzeni publicznej i świadczenie usług na rzecz mieszkańców. Wzrostowi aktywności obywatelskiej i współpracy międzysektorowej sprzyjać będzie wdrażanie i rozwój narzędzi elektronicznych do prowadzenia dialogu.

W ramach celu należy również podejmować współpracę z innymi samorządami – w szczególności z najbliższym otoczeniem, tzn. Radomskim Obszarem Funkcjonalnym, w celu wypracowania wspólnych działań zmierzających do poprawy jakości życia mieszkańców miasta.

Rezultaty

Wskaźniki

Poprawa jakości i dostępności do usług publicznych,
Profesjonalizacja kadr administracji publicznej,
Wzrost aktywności obywatelskiej,
Poprawa wizerunku miasta w opinii mieszkańców i turystów.

Liczba pracowników administracji publicznej, którzy podnieśli kwalifikacje, umiejętności i kompetencje (os.),
Liczba prowadzonych form partycypacji społecznych (szt./rok).
Liczba uczestników partycypacji społecznych (os.)
Liczba nowych działań marketingowych promujących miasto (szt.),
Liczba inicjatyw partnerskich służących poprawie rozwoju miasta (szt.)
Liczba zgłoszonych projektów do budżetu obywatelskiego (szt.)
Liczba publicznych punktów dostępu (HotSpot'ów) do sieci Internet (szt.)

CEL OPERACYJNY - RADOM – MIASTO SPRAWNIE ZARZADZANE

Wskaźniki	Wartość bazowa 2020	Wartość średniookresowa 2024	Wartość docelowa 2030	Źródło do pomiaru wskaźnika
Liczba pracowników administracji publicznej, którzy podnieśli kwalifikacje, umiejętności i kompetencje (os.)	0,00	745	2 200	Dane Biura Kadr i Szkoleń
Liczba prowadzonych form partycypacji społecznych (szt./rok)	3,00	3,00	5,00	Dane Wydziału Promocji i Komunikacji Społecznej, Biura Centrum Organizacji Pozarządowych
Liczba uczestników partycypacji społecznych (os.)	26 000,00	104 278	200 000,00	Dane Wydziału Promocji i Komunikacji Społecznej, Biura Centrum Organizacji Pozarządowych
Liczba nowych działań marketingowych promujących miasto (szt.)	0,00	12	18	Dane Wydziału Promocji i Komunikacji Społecznej
Liczba inicjatyw partnerskich służących poprawie rozwoju miasta (szt.)	0,00	8	15	Dane Wydziału Promocji i Komunikacji Społecznej / Biuro Przedsiębiorczości i Obsługi Inwestora, Biuro Prezydenta
Liczba zgłoszonych projektów do budżetu obywatelskiego (szt.)	314,00	1471	3200	Dane Wydziału Promocji i Komunikacji Społecznej
Liczba publicznych punktów dostępu (HotSpot'ów) do sieci Internet (szt.)	12,00	21	25	Dane Wydziału Teleinformatycznego

CEL STRATEGICZNY II

Radom – środowisko przyjazne mieszkańcom

CELE OPERACYJNE

Miasto odporne na zmiany klimatu

Miasto odnawialnej energii

Miasto odporne na zmiany klimatu

Kierunki działań:

- Rozwój niebieskiej i zielonej infrastruktury
- Wsparcie gospodarowania wodami opadowymi
- Rozwój systemu zarządzania klęskami i katastrofami
- Budowa świadomości ekologicznej
- Skuteczna ochrona przyrody i różnorodności biologicznej
- Działania na rzecz ochrony przed hałasem
- Działania w obszarze poprawy jakości powietrza
- Transformacja energetyczna sektora publicznego, prywatnego i mieszkaniowego
- Rozwój systemu gospodarowania odpadami
- Działania ograniczające występowanie miejskich wysp ciepła

Niniejszy cel związany jest z poprawą stanu środowiska miejskiego. Jedną z odpowiedzi na problemy klimatyczne będzie tworzenie zielonej i błękitnej infrastruktury w oparciu o podejście ekosystemowe. Pozwoli to na łagodzenie skutków zmian klimatu w zakresie przewidywanych podwyższonych temperatur, nasilonych katastrofalnych opadów i długich okresów suszy wpływających negatywnie na bezpieczeństwo ekologiczne.

Ponadto zachodzące zmiany klimatu wpływają na częstsze występowanie zjawisk pogodowych jak obfite opady deszczu, susze i inne zjawiska. Niwelowanie skutków tych zdarzeń wymaga zapewnienia odpowiedniego wyposażenia służb w infrastrukturę i sprzęt umożliwiający szybkie reagowanie. Ponadto ulewne deszcze przyczyniają się również do lokalnych podtopień oraz utrudnień w pracy infrastruktury retencyjnej. W ramach niniejszego celu przewiduje się zatem wsparcie działań z zakresu zarządzania lokalnymi zasobami wód, w tym gospodarowania wodami opadowymi np. związanych z budową/modernizacją infrastruktury kanalizacji deszczowej, zastosowanie różnych form retencji na terenach zurbanizowanych, leśnych i rolniczych (np. zbiorniki retencyjne), rozwój infrastruktury zieleni, stosowanie rozwiązań w obszarze zabezpieczenia przeciwpowodziowego oraz ochrony wód przed zanieczyszczeniami pochodzącymi z różnych źródeł (np. rolniczych), itp.

Przy realizacji założeń Strategii, w tym powyższego celu, będą uwzględniane przepisy ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz.U. z 2024 poz.1087 ze zm.), jak również ustalenia dokumentów planistycznych, o których w art. 315 pkt.

1-3 tego aktu prawnego, tj. plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, plany zarządzania ryzykiem powodziowym, plan przeciwdziałania skutkom suszy.

Ogromnym problemem wielu miejscowości w Polsce, jest zła jakość powietrza przekraczająca dopuszczalne normy ilości zanieczyszczeń szkodliwych dla zdrowia. W celu rozwiązania problemu niskiej emisji – wynikającej nie tylko z transportu miejskiego, ale również tej związanej z paliwem złej jakości i piecami starego typu w prywatnych domach, jak również systemach ciepłowniczych – prowadzona będzie wymiana źródeł energii, modernizacja sieci, inwestycje ukierunkowane na ograniczanie strat ciepła, digitalizacja sieci itp. Dlatego miasto planuje wspierać mieszkańców w tej kwestii, gdyż ubóstwo energetyczne nie pozwala części z nich na dostosowanie ogrzewania domów prywatnych do obowiązujących standardów.

Istotne są też wszelkie działania mające wpływ na zrównoważony rozwój zielonej mobilności miejskiej itp. W ramach celu planowane jest realizowanie postanowień programu ochrony powietrza, jak również rozwijanie i doskonalenie systemów kontroli jakości powietrza, w tym zakup nowych lub wymiana posiadanych urządzeń umożliwiających pomiary jakości powietrza.

Hałas jest jednym z istotnych problemów na terenach miejskich, w tym Radomia, co wynika m.in. z dużego natężenia ruchu. Miasto będzie podejmowało działania na rzecz ochrony przed hałasem, w tym będzie realizowało działania przewidziane w Programie ochrony środowiska przed hałasem (np. monitoring hałasu, kontynuacja nasadzeń zieleni wzdłuż ulic, optymalizacja sieci połączeń autobusowych), jak również poprzez podjęcie działań przewidzianych w zakresie celu „Radom – miasto zielonej mobilności”.

Istotne w rozwoju czystego miasta będzie też właściwe nim zarządzanie. Jego elementem będzie wypracowanie w planie ogólnym polityki przestrzennej miasta uwzględniającej ochronę środowiska przyrodniczego, w tym w szczególności ochronę i odtwarzanie korytarzy ekologicznych, rozwój terenów zieleni i ochronę przed degradacją wód powierzchniowych oraz takie projektowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, by uniknąć tworzenia tzw. „wysp ciepła”. Dodatkowo istotne będzie inteligentne zarządzanie budynkami użyteczności publicznej w ramach optymalizacji zużycia ciepła i energii, co będzie jednym z elementów podniesienia efektywności energetycznej całego miasta. Inną jej częścią powinno być inteligentne zarządzanie oświetleniem miejskim.

Równolegle miasto musi dbać o zwiększenie odporności na zmiany klimatu poprzez rozbudowę zielonej infrastruktury, w tym zwiększenie powierzchni terenów zieleni z zachowaniem różnorodności biologicznej i unikaniem nasadzeń gatunków inwazyjnych oraz ochroną gatunków rodzimych, efektywnego i skutecznego zarządzania infrastrukturą zieloną, rozwijanie systemu ochrony przyrody, utrzymanie i odbudowa funkcji ekosystemów. Takimi rozwiązaniami może być np. wyznaczanie nowych terenów zieleni, zwiększanie zasobu gminy o tereny pod realizację zieleni publicznej, zagospodarowanie pionowych i poziomych powierzchni budynków, rozwój ogrodów miejskich, itp.

Miasto Radom jak wiele innych dużych ośrodków miejskich Polski, jest szczególnie zagrożone skutkami zmian klimatu, a jego dynamiczny rozwój będzie potęgować te zagrożenia. Opracowany „Plan Adaptacji do zmian klimatu Miasta Radomia do roku 2030” wskazuje główne zagrożenia w czterech najbardziej wrażliwych obszarach (zdrowie publiczne, transport, gospodarka przestrzenna i gospodarka wodna), dla których określono działania adaptacyjne korzystne dla miasta, w szczególności istotne dla poprawy jakości życia i bezpieczeństwa jego mieszkańców.

W Radomiu wzrasta ilość wytwarzanych odpadów oraz występują trudności z osiągnięciem ustawowo określonych, rosnących poziomów recyklingu. Pożądane będzie podejmowanie działań na rzecz racjonalizacji i rozwijania systemu gospodarowania odpadami. Wśród takich działań przewiduje się m.in. utworzenie alternatywnych form, w tym mobilnych, selektywnego zbierania odpadów, wyznaczenie miejsc umożliwiających wymianę i powtórne wykorzystanie rzeczy - co również wpisuje się w ideę minimalizacji odpadów i gospodarki o obiegu zamkniętym. Warto zaznaczyć konieczność dostosowania bądź rozbudowy terenów obecnego składowiska pod kątem spełniania zmieniających się wymagań.

Efektu ekologicznego, dobrej jakości powietrza i lepszej segregacji odpadów nie da się uzyskać bez edukacji mieszkańców w tym zakresie i ich zaangażowania. Stąd podejmowane będą kampanie społeczne i edukacyjne związane ze świadomością ekologiczną oraz propagowaniem idei gospodarki o obiegu zamkniętym skierowane zarówno do dzieci, jak i osób dorosłych. W zakresie przetwarzania odpadów konieczne jest takie unowocześnianie instalacji, by jak największa ilość odpadów była poddana recyklingowi, a nie trafiała na wysypisko. Stąd konieczne są zarówno inwestycje w tym zakresie, tworzenie większej liczby miejsc, w których można oddać odpady, a także wspomniane kampanie społeczne.

Rezultaty

Wskaźniki

Poprawa odporności na zmiany klimatyczne, Wzmocnienie potencjału do zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, Poprawa stanu środowiska, Poprawa jakości powietrza Poprawa efektywności energetycznej budynków i struktur miejskich Ograniczenie konsumpcji zasobów środowiska Ograniczenie występowania zjawiska wysp ciepła	Liczba nowych inwestycji z zakresu gospodarowania wodami opadowymi (szt.), Liczba dni z dobrą jakością powietrza, Liczba nowych działań na rzecz ochrony środowiska (szt.), Liczba inicjatyw na rzecz budowania świadomości ekologicznej (szt./rok), Poziom realizacji w danym roku wartości ustawowego wskaźnika dotyczącego udziału recyklingu odpadów w ogólnej ich masie (%) Powierzchnia terenów zieleni (ha)
--	---

CEL OPERACYJNY - MIASTO ODPORNE NA ZMIANY KLIMATU

Wskaźniki	Wartość bazowa 2020	Wartość średniookresowa 2024	Wartość docelowa 2030	Źródło do pomiaru wskaźnika
Liczba nowych inwestycji z zakresu gospodarowania wodami opadowymi (szt.)	0,00	3	30	Dane Wydziału Inwestycji, Wydziału Ochrony Środowiska i Rolnictwa, Wodociągów Miejskich Sp. z o.o.
Liczba dni z dobrą jakością powietrza (szt.)	354,00	363	355	Dane Wydziału Ochrony Środowiska i Rolnictwa, Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska
Liczba nowych działań na rzecz ochrony środowiska (szt.)	0,00	40	50	Dane Wydziału Ochrony Środowiska i Rolnictwa, Biuro Nadzoru Właścicielskiego
Liczba inicjatyw na rzecz budowania świadomości ekologicznej (szt./rok)	10,00	15	20	Dane Wydziału Ochrony Środowiska i Rolnictwa
Poziom realizacji w danym roku wartości ustawowego wskaźnika dotyczącego udziału recyklingu odpadów w ogólnej ich masie (%)	*23	74,64	100	Dane Wydziału Gospodarowania Odpadami Komunalnymi
Powierzchnia terenów zieleni (ha)	446,4	533,8 ²⁴	550	Dane GUS

²³ Zmiana przepisów w zakresie raportowania i sposobu obliczania poziomu recyklingu

²⁴ Dane za 2023 rok. Brak dostępnych danych za 2024 rok (GUS, BDL, maj 2025)

Miasto odnawialnej energii

Kierunki działań:

- Rozwój OZE
- Stosowanie rozwiązań proekologicznych w systemach ciepłowniczych
- Promowanie zielonej energii
- Systematyczna aktualizacja Planu gospodarki niskoemisyjnej

Cel ten został wyodrębniony ze względu na konieczność niwelowania negatywnego wpływu na środowisko źródeł ciepła i energii elektrycznej wykorzystującej paliwa o wysokim stopniu emisyjności. W ramach tego celu przewiduje się rozwój OZE zarówno w sektorze publicznym, jak i prywatnym, jak również podejmowanie inwestycji upowszechniających zastosowanie instalacji hybrydowych wykorzystujących co najmniej 2 samodzielne instalacje OZE (np. pompy ciepła i panele fotowoltaiczne).

Planuje się również kontynuowanie działań edukacyjnych w zakresie kształtowania właściwych postaw, jak również informujących o korzyściach płynących dla środowiska, a więc również dla społeczności lokalnej ze stosowania tego typu rozwiązań. Ponadto planuje się również realizację działań proekologicznych w zakresie miejskiego systemu ciepłowniczego, w tym stopniowego odchodzenia od węgla poprzez zastąpienie tego paliwa miksem energetycznym paliw zero- i niskoemisyjnych w ciepłe systemowym źródła oraz modernizację infrastruktury. Możliwe będzie również prowadzenie działań dotyczących zastosowania źródeł hybrydowych, w tym kogeneracji opartej o OZE lub inne źródła niskoemisyjne, jak np. wodór. Realizacja działań w zakresie tego celu ma przyczynić się do zwiększenia w bilansie energetycznym miasta zielonej/odnawialnej energii.

Systematycznie będzie aktualizowany Plan gospodarki niskoemisyjnej dla miasta Radomia, co jest podyktowane jest dostosowaniem jego zapisów do nowych celów polityki klimatyczno-energetycznej UE oraz określeniem nowych planów inwestycyjnych.

Rezultaty	Wskaźniki
Zwiększenie zastosowania OZE na terenie Radomia.	Liczba nowych instalacji OZE zamontowanych w obiektach publicznych (szt.),
Ograniczenie emisji zanieczyszczeń z sektora ciepłowniczego.	Liczba obiektów publicznych, w których zamontowano nowe OZE (szt.).
Poprawa jakości powietrza	Liczba wdrożonych nowych proekologicznych rozwiązań w systemach ciepłowniczych (szt.).

CEL OPERACYJNY - MIASTO ODNAWIALNEJ ENERGII

Wskaźniki	Wartość bazowa 2020	Wartość średniookresowa 2024	Wartość docelowa 2030	Źródło do pomiaru wskaźnika
Liczba nowych instalacji OZE zamontowanych w obiektach publicznych (szt.)	0,00	3	10	Dane Wydziału Inwestycji, Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej, Wydziału Edukacji, Wydziału Gospodarki Komunalnej i Lokalowej, Biura Nadzoru Właścicielskiego
Liczba obiektów publicznych, w których zamontowano nowe OZE (szt.)	0,00	3	7	Dane Wydziału Inwestycji, Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej, Wydziału Edukacji, Wydziału Gospodarki Komunalnej i Lokalowej, Biura Nadzoru Właścicielskiego
Liczba wdrożonych nowych proekologicznych rozwiązań w systemach ciepłowniczych (szt.)	0,00	0,00	1	Dane Biura Nadzoru Właścicielskiego (RADPEC),

CEL STRATEGICZNY III

Radom – centrum aktywności gospodarczej

CELE OPERACYJNE

**Miasto dobrych
perspektyw**

**Miasto rozpoznawalnej
marki gospodarczej**

Miasto dobrych perspektyw

Kierunki działań:

- Pozyskiwanie nowych inwestorów
- Rozwój terenów inwestycyjnych
- Doskonalenie systemu zachęt do inwestowania
- Rozwój infrastruktury okołobiznesowej i działalności IOB
- Rozwój usług dla biznesu
- Utworzenie inkubatorów przedsiębiorczości
- Promowanie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym

Wśród zadań związanych z tworzeniem dobrych perspektyw rozwoju lokalnego przewiduje się wzmocnienie atrakcyjności inwestycyjnej, wyrażanej jako poprawa dostępności do terenów, na których możliwe jest lokowanie nowych inwestycji. Wobec tego działania skierowane będą na rozwój oferty terenów inwestycyjnych, w tym pozyskiwania nowego terenu wraz ze scalaniem obszarów istniejących, doprowadzając do uwolnienia nowych powierzchni. Rozwinięta oferta terenów inwestycyjnych niezbędna jest dla wzmocnienia atrakcyjności Radomia z perspektywy przyszłych inwestorów, co może zostać osiągnięte również poprzez zwiększenie obszaru gminnego w wyniku proponowanego rozszerzenia granic miasta oraz wykorzystanie możliwości współpracy w ramach Radomskiego Obszaru Funkcjonalnego.

Realizacja celu zakłada również nawiązanie i prowadzenie dialogu pomiędzy przedstawicielami biznesu i prywatnymi właścicielami gruntów oraz lokalnymi przedsiębiorcami, wspierając tym samym warunki dla rozwoju usług dla biznesu. Przewiduje się również doskonalenie form informowania o możliwościach inwestycyjnych w mieście, w tym celu planuje się m.in. stworzenie zintegrowanego systemu informacji o działkach będących w zasobach zarówno miasta jak i prywatnych właścicieli (zgodnie z przepisami RODO), co umożliwi przedstawianie potencjalnym inwestorom kompleksowej oferty inwestycyjnej miasta. Cel ten ma przyczynić się nie tylko do tworzenia nowych terenów inwestycyjnych, ale również ich uzbrajania w infrastrukturę.

Działania skupione zostaną również na doskonaleniu i rozwijaniu systemowej oferty zachęt i warunków ułatwiających prowadzenie działalności gospodarczej, skierowanej zarówno do obecnych, jak i nowych firm z sektora MŚP oraz dużych podmiotów gospodarczych. Pozyskanie nowych inwestorów, jak i wsparcie obecnych podmiotów gospodarczych jest ważne dla rozwijania nowych branż, tworzenia

nowych miejsc pracy i wzmocnienia gospodarki miasta. Podejmowane będą również działania mające na celu zabezpieczenie działania istniejących dziedzin lokalnej gospodarki.

Realizacja celu obejmuje także doskonalenie standardów obsługi inwestorów, czego wyrazem będzie podejmowanie współpracy ze specjalistami Instytucji Otoczenia Biznesu, dążąc do zapewnienia wysokich i profesjonalnych standardów przygotowania i obsługi oferty. Planuje się rozwijanie infrastruktury biznesowej i okołobiznesowej, atrakcyjnej dla potencjalnych przedsiębiorców. Przewiduje się wsparcie w zakresie budowy i wdrożenia rozwiązań inkubatora przedsiębiorczości oraz parku technologicznego.

Budowanie konkurencyjnej gospodarki realizowane jest w zgodzie z ideą GOZ-gospodarki o obiegu zamkniętym, zgodnie z którą Radom planuje wdrożenie i kontynuację działań na rzecz rozwoju lokalnego, uwzględniając rozwój infrastruktury sprzyjającej zapobieganiu powstawania odpadów i zwiększeniu selektywnego ich udziału, ochronę środowiska naturalnego wraz z inwestycjami w zakresie gospodarki wodno-ciekowej oraz przedsięwzięciami z zakresu stosowania rozwiązań energooszczędnych. Dla podmiotów z sektora prywatnego planuje się wdrożenie działań o charakterze edukacyjnym i informacyjnym z tego zakresu, uświadamiając czym jest GOZ (oszczędność zasobów, surowców, wody, energii, przestrzeni) i jak oddziałuje na gospodarkę lokalną.

Rezultaty

Wskaźniki

Poprawa dostępności terenów inwestycyjnych na terenie miasta, Poprawa atrakcyjności prowadzenia działalności gospodarczej na terenie Radomia, Wzmocnienie powiązań pomiędzy nauką a gospodarką. Wzrost uporządkowania gospodarki odpadowej.	Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON na 1 tys. mieszkańców (szt.), Liczba zarejestrowanych bezrobotnych (os.) Powierzchnia budynków zajętych na działalność gospodarczą (m²) Powierzchnia terenów zajętych na działalność gospodarczą (ha) Liczba utworzonych centrów usług biznesowych (szt.), Liczba działań edukacyjnych i promocyjnych przyczyniających się do realizacji działań GOZ przeprowadzonych przez Miasto oraz jednostki podległe (szt.).
---	---

CEL OPERACYJNY - MIASTO DOBRYCH PERSPEKTYW

Wskaźniki	Wartość bazowa 2020	Wartość średniookresowa 2024	Wartość docelowa 2030	Źródło do pomiaru wskaźnika
Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON na 1 tys. mieszkańców (szt.)	120	137	150	Dane GUS
Liczba zarejestrowanych bezrobotnych (os)	11 300	8 032	7 600	Dane GUS
Powierzchnia budynków zajętych na działalność gospodarczą (m ²)	2 253 211	2 774 406	2 800 000	Dane Wydziału Podatków
Powierzchnia terenów zajętych na działalność gospodarczą (ha)	1 042,50	1 209,19	1 220,00	Dane Wydziału Podatków
Liczba działań edukacyjnych i promocyjnych przyczyniających się do realizacji działań GOZ przeprowadzonych przez Miasto oraz jednostki podległe (szt.)	0,00	164	200	Dane Wydziału Ochrony Środowiska i Rolnictwa, Biura Nadzoru Właścicielskiego, Wydziału Gospodarowania Odpadami Komunalnymi, Biura Rozwoju i Rewitalizacji

Miasto rozpoznawalnej marki gospodarczej

Kierunki działań:

- Promocja wykorzystania nowych technologii
- Współpraca międzysektorowa na rzecz promocji i rozwoju innowacyjnej gospodarki
- Gospodarcze wykorzystanie potencjału nowego lotniska
- Wzmocnienie współpracy ponadlokalnej oraz międzynarodowej

Priorytetowym zadaniem miasta będą działania prowadzące do wzmocnienia pozycji radomskiej gospodarki na tle regionu i wzrostu jej atrakcyjności. Istotne znaczenie ma promocja oferty gospodarczej miasta, a efektywnymi narzędziami promocyjnymi będzie aktywny udział przedstawicieli miasta w wydarzeniach gospodarczych lub gospodarczo-biznesowych, targach branżowych, jak również organizacja tego typu wydarzeń w mieście.

Zakres planowanych do realizacji działań, zmierzających do wzmocnienia pozycji Radomia obejmuje podejmowanie inwestycji skupiających się na wsparciu i rozwoju radomskich ośrodków i przedsiębiorstw innowacyjnych poprzez rozwój i usystematyzowanie oferty i warunków zachęt do zakładania i rozwijania firm w mieście, w tym również lokowania kapitału inwestorów zewnętrznych. Miasto zamierza podejmować inicjatywy na rzecz wzrostu atrakcyjności i zwiększenie rozpoznawalności gospodarczej, co realizowane będzie na bazie zawiązywania nowych oraz rozwoju istniejących klastrów i partnerstw międzysektorowych.

Wśród istotnych inicjatyw inwestycyjnych wskazuje się również na wdrażanie rozwiązań opartych o nowe technologie, innowacje oraz usprawnienia w zakresie pozyskiwania informacji przestrzennych z obszaru miasta. Kluczowym zadaniem inwestycyjnym będzie także gospodarcze wykorzystanie potencjału nowego lotniska oraz obszaru przylotniskowego, jako ważnego obszaru inwestycyjnego i rozwoju nowych obszarów działalności gospodarczej.

Dążąc do rozpoznawalności i budowania marki Radomia, miasto skupiać się będzie na podejmowaniu, rozwijaniu oraz zacieśnianiu współpracy wielostronnej, w tym mającej charakter publiczno-prywatny, publiczny oraz prywatny, zarówno na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym, jak i międzynarodowym.

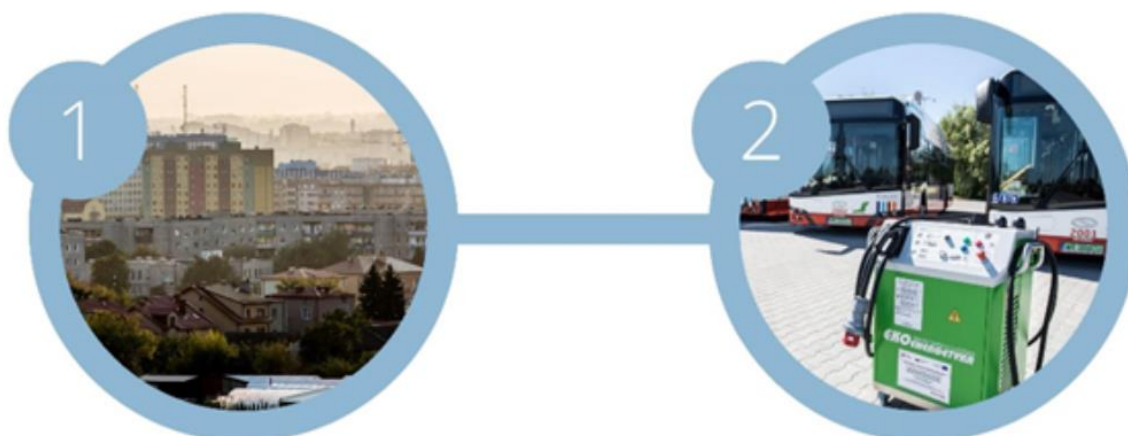
CEL OPERACYJNY - MIASTO ROZPOZNAWALNEJ MARKI GOSPODARCZEJ

Wskaźniki	Wartość bazowa 2020	Wartość średniookresowa 2024	Wartość docelowa 2030	Źródło do pomiaru wskaźnika
Liczba podmiotów w systemie REGON (szt.)	25 069	26 625	27 000	Dane GUS
Liczba wydarzeń gospodarczych, na których promowano markę gospodarczą miasta (szt.)	0,00	20	25	Dane Biura Przedsiębiorczości i Obsługi Inwestora
Liczba wspólnie podjętych inicjatyw samorządu i biznesu (szt.)	1,00	16	17	Dane Biura Przedsiębiorczości i Obsługi Inwestora, Biura Nadzoru Właścicielskiego

CEL STRATEGICZNY IV

Radom – harmonijnie ukształtowana przestrzeń

CELE OPERACYJNE

Miasto racjonalnie zagospodarowane

Miasto zielonej mobilności

Miasto racjonalnie zagospodarowane

Kierunki działań:

- Zintegrowana polityka przestrzenna miasta
- Zwiększenie dostępności i atrakcyjności przestrzeni publicznych
- Modernizacja i rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej
- Rozwój gospodarki mieszkaniowej
- Kreowanie zwartej struktury zagospodarowania miasta

Realizacja celu wiąże się z podejmowaniem kroków inwestycyjnych w kierunku zwiększonej jakości przestrzeni publicznej, w tym zapewnienia i rozwoju infrastruktury sieciowej, infrastruktury technicznej, zielono - błękitnej i mieszkaniowej, jak również rewitalizacją oraz zagospodarowaniem przestrzeni miejskiej.

Dążenie do osiągnięcia zintegrowanej oraz kompleksowej polityki przestrzennej wyrażać się będzie poprzez uporządkowanie przestrzeni miejskiej pod względem urbanistycznym. Podejmowane będą działania skierowane na zwiększenie pokrycia terenu miasta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego wraz z opracowaniem planu ogólnego, służących do uporządkowania i dalszego rozwoju przestrzennego miasta.

Podejmowane będą inwestycje mające znaczenia dla zwiększenia dostępności i atrakcyjności przestrzeni publicznych poprzez ich rewitalizację, odnowę oraz zagospodarowanie, w tym regulowanie parków i terenów zieleni miejskiej wraz z ich powiększaniem, nowymi nasadzeniami, sprzyjając poprawie stanu środowiska oraz ogólnej estetyki. Planowane jest tworzenie i doposażenie przestrzeni miejskiej w obiekty małej architektury zielonej, klomby, parklety. Planowane działania, skierowane na zwiększenie atrakcyjności miejskiej realizować będą również zadania z zakresu wzmocnienia i ochrony przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury na obszarach miasta. Przykładem działań realizujących cel może być również utworzenie ogrodu botanicznego.

Wśród planowanych zadań inwestycyjnych przewiduje się również budowę, rozbudowę i modernizację sieci wodno-kanalizacyjnej. Podejmowane będą działania mające na celu wyrównanie istniejących dysproporcji pomiędzy zapewnieniem dostępności do sieci kanalizacyjnej i wodociągowej, poprzez ich rozbudowę i usprawnienie.

W związku z rozwojem oferty terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową oraz postępującym procesem urbanizacji realizowane będą inwestycje w infrastrukturę techniczną i społeczną. Zarówno zdegradowane, jak i niezagospodarowane dotąd przestrzenie wykorzystane zostaną pod zabudowę, wpływając na rozwój oferty mieszkaniowej i usługowej miasta. Obiekty dotąd

nieużytkowane i zaniedbane poprzez ich rewitalizację otrzymają nową funkcjonalność i przeznaczenie, zaś w przypadku obiektów publicznych użytkowanych obecnie, planuje się kontynuację poprawy ich stanu technicznego i estetyki.

Zamierzeniem inwestycyjnym będzie również opracowanie spójnej i zintegrowanej polityki miasta. Rozwój urbanistyczny miasta niesie za sobą konieczność przekształceń terenów przemysłowych i poprzemysłowych w celu wyznaczenia stref o spójnym charakterze i zwartej oraz spójnej zabudowie (obszary centrum miasta, rejon dworca PKP/PKS). Regulowanie i kreowanie przestrzeni miejskiej oparte będzie o zasadę policentryczności, tj. tworzenie układu urbanistycznego, podzielonego zgodnie z funkcjonalnością, gdzie zgodnie z realizowaną funkcją, dostosowane będą odpowiednie struktury publiczne (centra handlowe, zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna, obiektu użyteczności publicznej, komunikacja).

Rezultaty	Wskaźniki
Skoordynowana polityka przestrzenna miasta, Poprawa jakości i dostępności infrastruktury publicznej, Poprawa atrakcyjności miasta poprzez rozwój wspólnej przestrzeni, w tym terenów zielonych, Uporządkowana gospodarka wodno-ściekowa. Poprawa istniejącej zabudowy oraz wzrost dostępności do nowego budownictwa mieszkaniowego, Ochrona zasobów środowiska, Poprawa efektywności energetycznej struktur miejskich, Możliwość stosowania niskoemisyjnych rozwiązań transportowych, Minimalizacja konfliktów funkcjonalno-przestrzennych za pomocą odpowiedniej segregacji funkcji zagospodarowania, Przewidywalność i usprawnienie procesów inwestycyjnych.	Procent pokrycia miasta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (%), Udział parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w zieleni ogółem (%), Długość zmodernizowanej infrastruktury wodno-kanalizacyjnej (km), Liczba nowych przedsięwzięć zwiększających dostępność i atrakcyjność przestrzeni publicznych, Liczba nowo oddanych lokali znajdujących się w mieszkaniowym zasobie gminy (szt.), Liczba nowo wyremontowanych lokali znajdujących się w mieszkaniowym zasobie gminnym (szt.).

CEL OPERACYJNY - MIASTO RACJONALNIE ZAGOSPODAROWANE

Wskaźniki	Wartość bazowa 2020	Wartość średniookresowa 2024	Wartość docelowa 2030	Źródło do pomiaru wskaźnika
Procent pokrycia miasta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (%)	16,00	20,60	25,00	Dane MPU
Udział parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w zieleni ogółem (%)	3,99	4,80 ²⁵	5,00	Dane GUS
Długość zmodernizowanej infrastruktury wodno-kanalizacyjnej (km)	0	74,39	110,00	Dane Biura Nadzoru Właścielskiego (Wodociągów Miejskich)
Liczba nowych przedsięwzięć zwiększających dostępność i atrakcyjność przestrzeni publicznych (szt.)	0	7	50,00	Dane Wydziału Inwestycji, Biura Rozwoju i Rewitalizacji
Liczba nowo oddanych lokali znajdujących się w mieszkaniowym zasobie gminy (szt.)	0	0	190	Dane Wydziału Inwestycji
Liczba nowo wyremontowanych lokali znajdujących się w mieszkaniowym zasobie gminnym (szt.)	0	79	150	Dane Wydziału Gospodarki Komunalnej i Lokalowej

²⁵ Dane za 2023 rok. Brak danych za 2024 rok (GUS, BDL, maj 2025)

Miasto zielonej mobilności

Kierunki działań:

- Komunikacja i transport przyjazne środowisku
- Rozwój transportu niezmotoryzowanego
- Wewnętrzna dostępność komunikacyjna
- Rozwój transportu zbiorowego
- Rozwój węzłów przesiadkowych i infrastruktury P&R, B&R
- Ograniczenia dla indywidualnego transportu zmotoryzowanego w strefie śródmiejskiej
- Usprawnienie podstawowego układu komunikacyjnego miasta
- Racjonalizacja powiązań transportowych z układem zewnętrznym

Realizacja celu operacyjnego zakłada działania inwestycyjne obejmujące ograniczenie indywidualnego ruchu zmotoryzowanego, na rzecz komunikacji publicznej oraz ruchu rowerowego i pieszego. Zakres interwencji dotyczy wdrażania i kontynuacji działań na rzecz rozwiązań przyjaznych środowisku wraz z rozwojem alternatywnych form transportu rowerowego i pieszego.

Planowane jest dalsze uzupełnianie taboru komunikacji miejskiej o autobusy niskoemisyjne oraz zeroemisyjne wraz z rozwojem infrastruktury niezbędnej do obsługi tego typu pojazdów. Ponadto podejmowane będą działania uwzględniające potrzeby osób z niepełnosprawnościami w zakresie komunikacji miejskiej, w tym poprzez wyposażenie pojazdów transportu zbiorowego w rozwiązania zgodne ze standardem transportowym, informacyjnym i cyfrowym oraz dostosowaniem infrastruktury przystankowej do obsługi pasażerów o obniżonej sprawności sensorycznej i motorycznej. Wyrazem usprawnienia komunikacji zbiorowej oraz podniesienia standardu ruchu pasażerskiego będzie kontynuacja budowy buspasów (wydzielone pasy dla autobusów) sprzyjających zwiększeniu przepustowości dróg.

Zielona mobilność wyrażana będzie poprzez wdrażanie i stosowanie rozwiązań w zakresie ruchu pieszego i rowerowego. Przewiduje się kontynuację działań z zakresu budowy dróg dla rowerów wraz z niezbędną infrastrukturą, w tym uzupełnianiem brakujących odcinków dróg i ścieżek rowerowych oraz budową nowych połączeń, zapewniając spójną infrastrukturę rowerową, pozwalającą na przemieszczanie się pomiędzy miastem, a ościennymi miejscowościami. Planuje się także rozwój infrastruktury chodników, energooszczędnego oświetlenia ulicznego wraz z budową i planowaniem rozwoju sieci ścieżek rowerowych i chodników.

W ramach zadań związanych z mobilnością miejską planuje się zwiększenie dostępności komunikacyjnej poprzez modernizację układu drogowego, w tym budowę i przebudowę dróg wojewódzkich stanowiących połączenie dróg krajowych

z systemem TEN-T oraz dróg powiatowych i lokalnych wraz z usprawnieniem i przeniesieniem ruchu tranzytowego z centrum miasta. Zaplanowano także budowę węzłów przesiadkowych z wydzieleniem korytarzy wysokiej jakości obsługi komunikacyjnej oraz działania z zakresu budowy i przebudowy infrastruktury publicznego transportu zbiorowego, w tym obiekty P&R oraz B&R. Planuje się także ściśle powiązanie istniejących oraz planowanych do wybudowania przystanków kolejowych z siecią komunikacji miejskiej, tak aby zapewnić mieszkańcom szybki dostęp do kolejowych środków transportu regionalnego i międzyregionalnego. Przewiduje się również montaż energooszczędnego i inteligentnego oświetlenia ulicznego, działania takie jak optymalizacja sieci połączeń komunikacji miejskiej wraz z wprowadzeniem inteligentnych rozwiązań do zarządzania ruchem, zwłaszcza systemów ITS, oraz rozbudową Systemu Dynamicznej Informacji Pasażerskiej. Ważnym aspektem będzie również priorytetyzacja transportu zbiorowego.

W ramach celu operacyjnego „Miasto zielonej mobilności” zamierzone są inwestycje z zakresu elektromobilności poprzez uzupełnienie publicznej sieci infrastruktury ładowania samochodów elektrycznych o nowe punkty, ograniczenie ruchu samochodowego poprzez zwiększenie systemu ścieżek rowerowych oraz podniesienia jakości komunikacji miejskiej wraz z dostępnością do infrastruktury parkingowej. Planuje się również usprawnienia dla pieszych, w tym wyznaczaniem brakujących przejść, poszerzaniem chodników, strefowym uspokojeniem ruchu, ograniczaniem rozmiarów skrzyżowań, zastąpieniem sygnalizacji wzbudzanej przyciskami lub automatyczną detekcją itp. Istotnym aspektem tego celu będzie również kontynuowanie i rozwijanie współpracy z okolicznymi samorządami w zakresie komunikacji i transportu.

Rezultaty	Wskaźniki
Optymalizacja infrastruktury transportowej i komunikacyjnej, Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego, Wykreowanie korytarzy wysokiej jakości transportu zbiorowego, Zmiana modal-split w kierunku zwiększenia udziału transportu zbiorowego i niezmotoryzowanego, Redukcja emisyjności transportu, Redukcja kosztów zewnętrznych powiązań transportowych z układem zewnętrznym.	Stan taboru niskoemisyjnego i zeroemisyjnego na koniec roku (szt.), Udział pojazdów bezemisyjnych w taborze komunikacji miejskiej (%), Liczba stacji ładowania pojazdów elektrycznych (szt.), Liczba wybudowanych parkingów i węzłów przesiadkowych, w tym P&R i B&R (szt.), Długość zmodernizowanych/ przebudowanych, wybudowanych dróg (szt.), Powierzchnia dróg utwardzonych odtworzonych po przeprowadzonych robotach sieciowych (m²) Powierzchnia chodników odtworzonych po przeprowadzonych robotach sieciowych (m²) Liczba wybudowanego energooszczędnego oświetlenia (szt.), Liczba skrzyżowań objętych ITS (szt.).

CEL OPERACYJNY - MIASTO ZIELONEJ MOBILNOŚCI

Wskaźniki	Wartość bazowa 2020	Wartość średniookresowa 2024	Wartość docelowa 2030	Źródło do pomiaru wskaźnika
Stan taboru niskoemisyjnego i zeroemisyjnego na koniec roku ²⁶ (szt.)	47	67,00	103	Dane Biura Nadzoru Właścicielskiego (MPK), MZDiK ²⁷
Udział pojazdów bezemisyjnych w taborze komunikacji miejskiej (%)	5,34	13,88	31,25	Dane MZDiK, Biura Nadzoru Właścicielskiego (MPK)
Liczba stacji ładowania pojazdów elektrycznych (szt.)	14	29 ²⁸	50	Dane Wydziału Ochrony Środowiska i Rolnictwa
Liczba wybudowanych nowych parkingów i węzłów przesiadkowych, w tym P&R i B&R (szt.)	0,00	1,00	9,00	Dane MZDiK
Długość zmodernizowanych/ przebudowanych, wybudowanych dróg (km)	0,00	9,35	10,00	Dane MZDiK
Powierzchnia dróg utwardzonych odtworzonych po przeprowadzonych robotach sieciowych (m ²)	123 869,47	141 640,78	150 608,28	Dane Wodociągów Miejskich sp. z o.o.
Powierzchnia chodników odtworzonych po przeprowadzonych robotach sieciowych (m ²)	50 819,00	74 578,14	76 717,04	Dane Wodociągów Miejskich sp. z o.o.
Liczba wybudowanego energooszczędnego oświetlenia (szt.)	0,00	689	1000	Dane MZDiK, Wydziału Inwestycji
Liczba skrzyżowań objętych ITS (szt.)	2	2	39	Dane MZDiK

* *nw.- nie wyznaczono*²⁶ Z uwzględnieniem kasacji pojazdów²⁷ Miejskiego Zarządu Dróg i Komunikacji²⁸ Stan w 2023 roku

5. Model struktury funkcjonalno – przestrzennej

Model struktury funkcjonalno – przestrzennej jest obligatoryjnym elementem strategii rozwoju gminy. Zgodnie z art. 10e ust. 4 pkt 4 ustawy o samorządzie gminnym, strategia rozwoju gminy określa w szczególności „model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy, rozumiany jako docelowy układ elementów składowych przestrzeni, w tym:

- a) strukturę sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych,
- b) system powiązań przyrodniczych,
- c) główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych,
- d) główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej”.

Model ten przedstawia długookresową strategiczną wizję rozwoju gminy, wynika z wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań gminy oraz zdiagnozowanych potrzeb i potencjału, z uwzględnieniem jej specyfiki i zróżnicowania.

Funkcja i cel opracowania modelu struktury funkcjonalno – przestrzennej

Zgodnie z założeniami systemu zintegrowanego planowania, priorytetowe znaczenie dla rozwoju ma ujęcie przestrzenne interwencji planowanych w sferze gospodarczej lub społecznej. Z tego punktu widzenia przestrzeń stanowi kluczowy zasób oraz wartość publiczną, ponieważ w niej przebiegają wszystkie procesy społeczne, gospodarcze, przyrodnicze. Kształtowanie przestrzeni, zarówno w sposób planowy jak i niekontrolowany, wpływa na warunki życia i gospodarowania oraz los przyszłych pokoleń. Przestrzeń winna być zatem wspólną perspektywą przy formułowaniu celów rozwojowych z uwzględnieniem interesu publicznego, w tym ładu przestrzennego, a narzędziem umożliwiającym realizację tego założenia ma być model struktury funkcjonalno-przestrzennej, będący obowiązkowym elementem strategii rozwoju, zgodnie z dyspozycją art. 10e ust. 3 pkt 4 ustawy z dn. 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Ma on w graficznej oraz opisowej formie prezentować pożądane kierunki rozwoju przestrzennego określonego terytorium/obszaru w danym horyzoncie czasowym, w tym przedstawiać zmiany, jakie powinny zaistnieć w przestrzeni, by zrealizowane zostały wyznaczone cele strategiczne oraz osiągnąć efekty tych celów. W takiej postaci ma on wyznaczać ramy procesów rozwojowych na danym terytorium, w których uczestniczyć będą poszczególni interesariusze: władze samorządowe, rząd, potencjalni inwestorzy, właściciele i zarządzający nieruchomościami, itp. Na bazie modelu ma być dokonane przestrzenne rozmieszczenie strategicznych inwestycji celu publicznego, mają się też wpisać obszary strategicznej interwencji.

Modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta Radomia: powiązanie z diagnozą uwarunkowań i strategicznymi kierunkami rozwoju

Opracowania strategicznego modelu rozwoju miasta dokonano na podstawie analiz zawartych w części diagnostycznej niniejszej strategii, z uwzględnieniem wyników

analiz wykonanych prac nad studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Miasta Radomia oraz planem ogólnym gminy Miasta Radomia. Model ten zakłada ograniczenie ingerencji w środowisko oraz zużycia jego zasobów za pomocą szerokiego spektrum narzędzi zarządzania gospodarką przestrzenną miasta. Celem jest tu zabezpieczenie zasobów środowiska na użytek przyszłych pokoleń, które winny mieć możliwość realizacji swoich potrzeb w stopniu nie mniejszym niż obecne. Innymi celami przyjęcia tego modelu są: niskonakładowość i trwałość systemów miejskich oraz ograniczenie konsumpcji zasobów. Celem tym podporządkowane są też założenia programowania rozwoju społeczno-gospodarczego, w tym. m.in. kształtowanie struktur przestrzennych, które będą najmniej kosztowne w budowie i eksploatacji, a przy tym zapewnią odpowiednie warunki życia, w tym określone standardy wyposażenia w infrastrukturę społeczną i otwarty dostęp do bogatych zasobów środowiska naturalnego. Efektem prowadzonej polityki mają być zwarte, energooszczędne i niskoemisyjne struktury intensywnego zagospodarowania z łatwym dostępem do terenów otwartych o odpowiedniej wielkości i jakości środowiska. Możliwie ścisła segregacja funkcji zagospodarowania terenów zapobiegać będzie powstawaniu konfliktów, umożliwi obsługę transportem zbiorowym i ukształtuje trwałe relacje pomiędzy terenami usług i obsługiwanym przez nie mieszkalnictwem.

Relacje pomiędzy miastem i obszarami gmin sąsiednich winny być przedmiotem regulacji mającej na celu ograniczenie transportochłonności, emisji i konsumpcji zasobów środowiska, a także ograniczenie rozwoju mieszkalnictwa niespełniającego odpowiednich standardów dostępności do infrastruktury społecznej. Dzięki odpowiednim restrykcjom, ograniczeniu podlegać winny koszty generowane przez obsługę gmin obszaru funkcjonalnego, o ile nie stanie się ona przedmiotem odpowiedniego, systemowo rozwiązanego współdzielenia tych kosztów pomiędzy poszczególnymi jednostkami. Zakłada się, że zamieszkiwanie w mieście zarządzanym wg wyżej opisanych zasad staje się bardziej atrakcyjne, a procesy migracji ludności w kierunku obszarów wiejskich zahamowane. Model koncentracji i równoważenia rozwoju tworzy uwarunkowania dla realizacji scenariusza rozwoju demograficznego określonego jako scenariusz aktywizacji, który zakłada znaczne wyhamowanie suburbanizacji.

Celem maksymalizacji szans rozwojowych miasta zakłada się nadto wykorzystanie czynników egzogenicznych i wielokierunkowe stymulowanie powiązań miasta z układem zewnętrznym. Kluczową rolę w tym zakresie mają:

- 1) rozbudowane w stosunku do stanu istniejącego funkcje administracyjne miasta;
- 2) możliwie jak największa skala i wybrane kierunki inwestycji publicznych.

Za strategiczny kierunek interwencji uznaje się te działania i inwestycje publiczne, które związane będą z lokalizacją portu lotniczego Radom-Sadków, będą warunkowały jego przyszły rozwój lub stymulowały funkcje miejskie oraz lokalizację zainwestowania powiązanego z funkcją portu (logistyka i spedycja, produkcja przemysłowa, usługi, w tym usługi turystyczne, itp.). Samorząd miejski ma w tym zakresie prowadzić politykę ułatwiającą realizację inwestycji publicznych, także kosztem ograniczenia wykonywania prawa własności prywatnej (wywłaszczenia,

spec-ustawowe ścieżki lokalizacji inwestycji, itp.), pozyskiwać wsparcie z zewnętrznych źródeł finansowania oraz zachęcać inwestorów zewnętrznych m.in. poprzez przygotowanie atrakcyjnych terenów inwestycyjnych i tworzenie odpowiedniego otoczenia biznesu.

Inwestycje prorozwojowe mogą być lokalizowane w obrębie istniejących struktur miejskich (np. działania rewitalizacyjne, przekształcenia funkcjonalne, itp.), co do zasady jednak systemowe ułatwienia dla inwestowania obejmować będą także udostępnianie nowych terenów pod zabudowę, tworzenie nowych, uporządkowanych struktur miejskich oraz rozwój powiązań komunikacyjnych dla udostępnienia jak największych rynków i zasobów.

Rozwój strefy około lotniskowej oraz funkcji gospodarczych miasta w znacznym stopniu uwarunkowany jest podażą terenów inwestycyjnych, która może zostać zwiększona dzięki wnioskowanemu poszerzeniu granic administracyjnych miasta. Działanie to umożliwi także lepszą koordynację powiązań w obrębie obszaru funkcjonalnego Radomia, który w obecnym stanie prawnym podlega władztwu planistycznemu odrębnych i niezależnych podmiotów, konkurujących między sobą o korzyści wynikające z urbanizacji, często ze szkodą dla finansów publicznych, perspektyw rozwoju funkcji miejskich oraz jakości życia mieszkańców.

Oczekiwana koncentracja nowego zainwestowania w obrębie przestrzennie ograniczonej, zwartej struktury osadniczej miasta, możliwa będzie pod warunkiem przekształceń części tych obszarów, które uległy degradacji funkcjonalnej lub z innych powodów nie są wykorzystane w sposób wystarczająco efektywny. Obszary takie mogą zatem zostać potraktowane jako obszary strategicznej interwencji kluczowe dla gminy (zgodnie z delegacją art. 10c ust. 3 pkt 7 ustawy o samorządzie gminnym) i jako takie zostać uwzględnione w ramach modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta oraz przy określeniu szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej.

Skala 200-tysięcznego miasta praktycznie uniemożliwia ukształtowanie tak zwartej struktury funkcjonalno-przestrzennej, aby większość mieszkańców mogła być beneficjentami koncepcji tzw. „miasta 15-minutowego”, jeśli wskaźnik 15 minut czasu dostępu do centrum zaspokajającego większość potrzeb miałby dotyczyć tylko historycznie ukształtowanej strefy śródmiejskiej. Dlatego istotnymi składnikami modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej są wskazania lokalizacji centrów lokalnych, wspomagających i odciążających strefę śródmiejską.

Inwestycje publiczne o znaczeniu ponadlokalnym w ośrodku radomskim mają być kołem zamachowym dla rozwoju sektora prywatnego w dziedzinie produkcji, usług i mieszkalnictwa. W pierwszym rzędzie winny być lokalizowane w obrębie istniejących struktur miejskich (np. w wyniku działań rewitalizacyjnych przekształceń funkcjonalnych, itp.), co do zasady jednak systemowe ułatwienia dla inwestowania obejmują także udostępnianie nowych terenów pod zabudowę, tworzenie nowych, uporządkowanych struktur miejskich oraz rozwój powiązań komunikacyjnych dla udostępnienia jak największych rynków i zasobów. Za priorytetowe obszary uznaje

się strefę/obszar około - lotniskową oraz centrum administracyjno-usługowe ośrodka regionalnego.

Standardy i normy w zakresie zagospodarowania przestrzennego, ochrony środowiska oraz spójności i estetyki zabudowy i krajobrazu winny być wdrażane za pomocą ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, z ograniczeniem roli decyzji administracyjnych w sprawach indywidualnych.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie struktury terenów zainwestowania:

- kształtowanie zwartych struktur osadniczych, o wysokim standardzie dostępu do usług społecznych i komercyjnych,
- rozwój mieszkalnictwa w pierwszej kolejności w obrębie przeznaczonych pod zabudowę terenów już zagospodarowanych i wyposażonych w odpowiednią infrastrukturę komunikacyjną, techniczną społeczną i „zieloną” tak, by intensyfikować obecne tereny mieszkaniowe oraz przeznaczone na działalność handlowo – usługową, a w dalszej kolejności na obszarach rozwoju zabudowy – zgodnie z ustaleniami nowego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego,
- kształtowanie policentrycznej struktury przestrzennej, wzmacniającej znaczenie istniejących obiektów o ważnych funkcjach lokalnych i ponadlokalnych,
- racjonalna segregacja funkcji zagospodarowania, pozwalająca na minimalizację konfliktów funkcjonalno-przestrzennych,
- zapewnienie dla terenów zabudowy mieszkaniowej dostępności do terenów zieleni oraz estetycznych przestrzeni publicznych,
- rewitalizacja i przekształcenia funkcjonalne terenów przemysłowych,
- wyznaczanie nowych terenów inwestycyjnych, w tym rozwój strefy przylotniskowej,
- ukierunkowanie na poprawę dostępności do infrastruktury społecznej, w tym dla osób starszych, dzieci i młodzieży, rodzin a także infrastruktury edukacyjnej oraz technicznej,
- zapewnienie dostępności do terenów rekreacyjno – wypoczynkowych.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego:

- rewitalizacja historycznej tkanki miejskiej na zasadach określonych w Gminnym programie Rewitalizacji,
- renowacja i ochrona obiektów zabytkowych,
- ochrona wartości krajobrazowych, w tym za pomocą kontroli wysokości nowej zabudowy,
- zapobieganie procesom niekontrolowanego rozlewania się zabudowy poza obszary wskazane do zainwestowania w dokumentach planistycznych miasta,
- rozwijanie terenów zieleni, obszarów rekreacyjno – wypoczynkowych oraz turystycznych z uwzględnieniem potencjału przyrodniczego i kulturowego miasta,

- zachowanie ochrony terenów cennych przyrodniczo i kulturowo oraz rozwijanie systemu ich ochrony (formy ochrony prawnej przyrody i zabytków),
- porządkowania istniejących i tworzenie nowych zespołów zieleni urządzonej (parki, skwery, parki kieszonkowe, zieleń przyuliczna, itp.),
- wdrażanie rozwiązań gospodarki niskoemisyjnej i poprawa efektywności energetycznej struktur miejskich i zabudowy,
- poprawa retencyjności wodnej tkanki miejskiej i terenów zieleni,
- zapobieganie powstawaniu i likwidacja istniejących wysp ciepła,
- ochrona oraz kontrola obszarów zagrożonych powodzią.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie układu komunikacyjnego miasta:

- zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej struktur miejskich: drogowej, pieszej oraz rowerowej, w tym poprawa skomunikowania kluczowych obszarów; portu lotniczego, stref przemysłowych, centrów usługowo-administracyjnych, itp.,
- wdrażanie rozwiązań gospodarki niskoemisyjnej i poprawa efektywności energetycznej systemów transportowych,
- rozwój zrównoważonej mobilności i transportu niezmotoryzowanego, m.in. poprzez rozbudowę infrastruktury komunikacji pieszej i rowerowej,
- wykonywanie koniecznych działań modernizacyjnych pozwalających na utrzymywanie dobrej jakości dróg i ulic, tras rowerowych i szlaków pieszych o funkcji rekreacyjno-wypoczynkowej, szczególnie w powiązaniu z obszarami leśnymi i cennymi przyrodniczo oraz tworzenia nowych odcinków,
- działania związane z poprawą bezpieczeństwa ruchu i jakością przestrzeni publicznej dróg i ulic, ścieżek rowerowych,
- rozwój i racjonalizacja miejskiej polityki parkingowej,
- działania związane z ograniczeniem negatywnego wpływu indywidualnego transportu
- na środowisko i jakość przestrzeni miejskiej,
- zapewnienie dobrej jakości komunikacji zbiorowej oraz jej priorytetyzacja w komunikacji miejskiej i zamiejskiej (w tym budowa i modernizacja węzłów przesiadkowych, systemu P&R, korytarzy wysokiej jakości transportu zbiorowego, integracja kolei aglomeracyjnej z systemem transportu miejskiego, ITS itp.).

Ustalenia i rekomendacje w zakresie infrastruktury technicznej:

- modernizacja i racjonalna rozbudowa systemów wodociągowych i kanalizacji na terenach przeznaczonych pod zabudowę w odpowiednich dokumentach planistycznych miasta,
- rozwój i racjonalizacja gospodarki odpadami,
- rozwój infrastruktury retencji wodnej w ramach budowy odporności miasta na zmiany klimatu,
- wdrażanie rozwiązań gospodarki niskoemisyjnej i poprawa efektywności energetycznej w energetyce miejskiej, w tym budynkach użyteczności publicznej, rozwój infrastruktury obiektów kubaturowych,

- rozwój energetyki z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii.

Wyszczególnione powyżej rekomendacje wpisują się w kierunki wskazane w Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze, natomiast w zakresie inwestycyjnym wynikają z dokumentów szczebla regionalnego m.in. takich jak: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego, przyjęty uchwałą Nr 22/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 19 grudnia 2018 roku (Dz. Urz. Woj. Maz. Z dnia 28 grudnia 2018 r., poz. 13180), Regionalny Plan Transportowy Województwa Mazowieckiego w perspektywie do 2030 r., przyjęty Uchwałą nr 515/313/22 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 5 kwietnia 2022 r., Wieloletnia Prognoza Finansowa Województwa Mazowieckiego, przyjęta uchwałą 131/24 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 17 grudnia 2024 r. w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Województwa Mazowieckiego na lata 2025-2038 (ze zmianami).

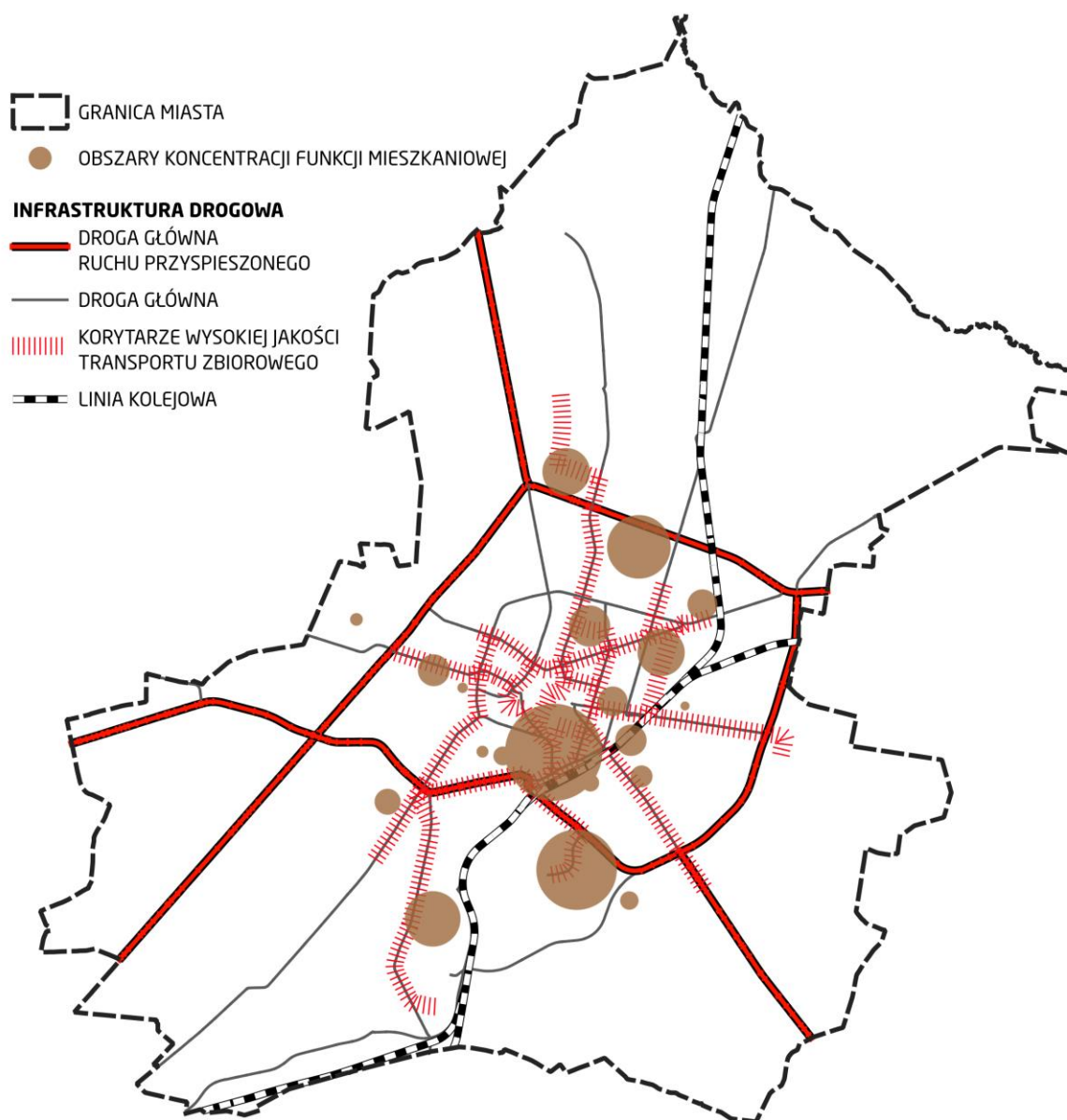
5.1. Struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych

5.1.1. Mieszkalnictwo

1. Zasady rozwoju zrównoważonego, efektywności ekonomicznej, odporności i inkluzyjności będą realizowane poprzez kształtowanie zwartych i jednocześnie policentrycznych struktur mieszkaniowych w mieście.
2. Struktury, o których mowa w ust. 1, zakładają preferencję dla intensywnych form budownictwa mieszkaniowego, głównie zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej. Preferencja ta winna być uwzględniana przy określaniu zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową na potrzeby planu ogólnego zgodnie z dyspozycją § 3 ust. 10 ww. rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów (Dz. U. 2023 r. Poz. 2758).
3. Zakłada się, że nowa zabudowa mieszkaniowa w pierwszej kolejności będzie realizowana na niezabudowanych terenach wyznaczonych w zachowujących aktualność mpzp, które dotychczas sporządzono, a także jako wypełnienie luk w zabudowie lub dogęszczenie ekstensywnie zainwestowanych obszarów uzupełnienia zabudowy.
4. Rozlokowanie nowych terenów zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej wino być dokonane zgodnie z zasadami obowiązującymi na mocy art. 1 ust. 4 pkt 4 lit. b UPZP, czyli na obszarach w najwyższym stopniu przygotowanych do zabudowy, przez co rozumie się obszary charakteryzujące się najlepszym dostępem do sieci komunikacyjnej oraz najlepszym stopniem wyposażenia w sieci wodociągowe, kanalizacyjne, elektroenergetyczne, gazowe, ciepłownicze oraz sieci i urządzenia telekomunikacyjne, adekwatnych dla nowej, planowanej zabudowy.
5. Rozwój mieszkalnictwa wielorodzinnego zakłada się także w obrębie obszarów podlegających przekształceniom funkcjonalnym, w obrębie zabudowanych obszarów przemysłowych, powojkowych i pousługowych. Na obszarach tych dopuszcza się ustalanie przeznaczenia terenów z uwzględnieniem zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej (1_2_), co winno mieć odzwierciedlenie w wyznaczonych w POG miasta Radomia strefach planistycznych wielofunkcyjnych z zabudową mieszkaniową wielorodzinną (SW).
6. W przypadkach, o których mowa w ust. 5, w mpzp należy stosować rozwiązania ograniczające konfliktowość funkcji mieszkaniowych i pozostałych funkcji w przedmiotowych strefach planistycznych, jak np. separacja funkcji potencjalnie konfliktowych za pomocą ciągów komunikacyjnych lub lokalizacji na osobnych poziomach, stosowanie zieleni izolacyjnej, unikanie ekspozycji mieszkań na tereny o funkcjach potencjalnie konfliktowych, itp.

Rycina 7. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – główne elementy sieci osadniczej

5.1.2. Funkcje gospodarcze

1. Funkcje produkcyjne będą mogły być lokalizowane w obrębie wydzielonych w POG miasta Radomia strefach planistycznych gospodarczych (SP). W celu odpowiedniego odseparowania od terenów osiedleńczych, co pozytywnie skutkować będzie ograniczeniem negatywnych oddziaływań środowiskowych, nowo wyznaczone strefy tego rodzaju winny być lokalizowane poza istniejącymi strukturami miejskimi. Dopuszcza się także wyznaczanie tego rodzaju stref w dotychczasowych

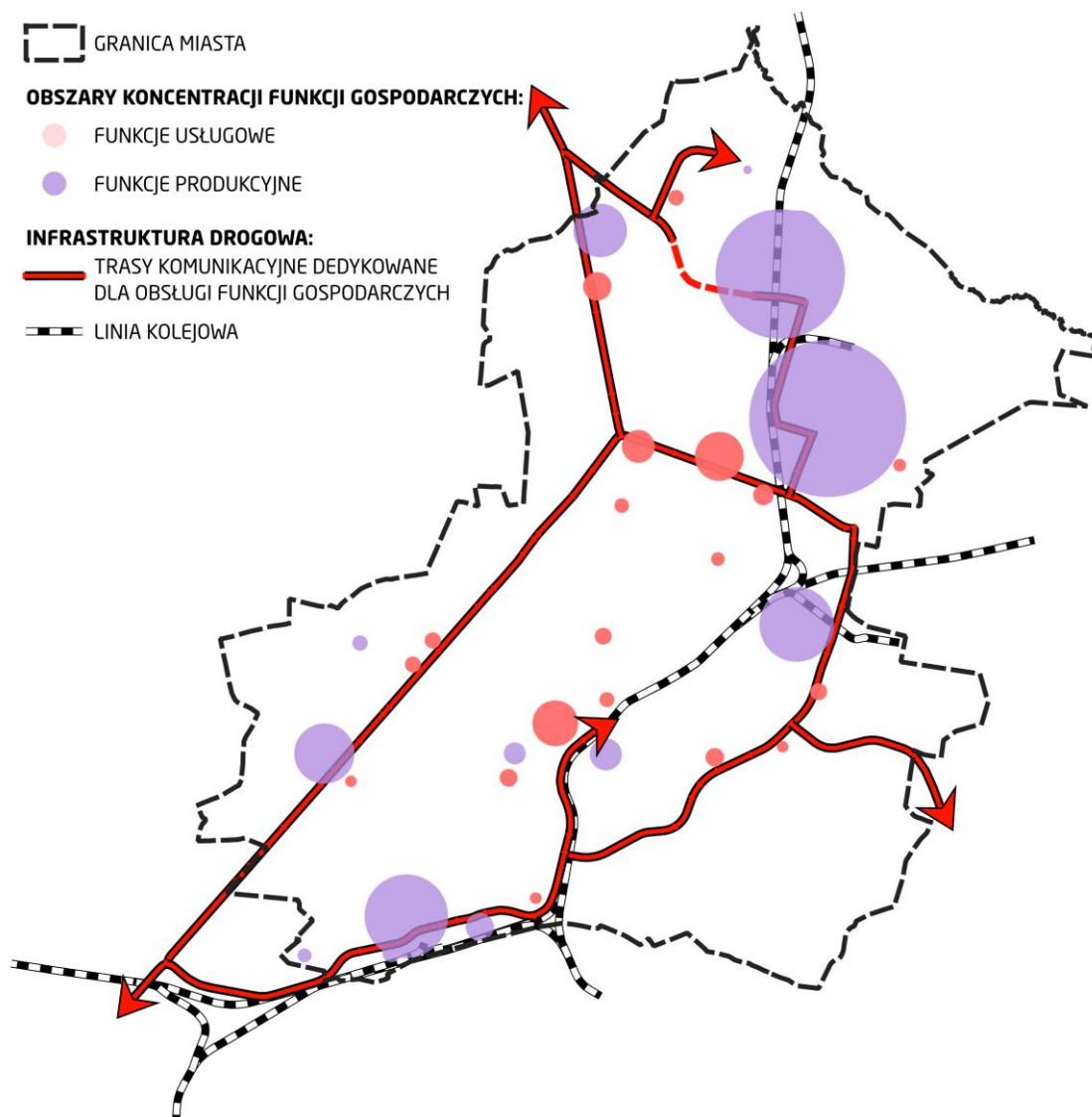

lokalizacjach funkcji przemysłowych, przy złożeniu ograniczenia ich oddziaływań środowiskowych na strefy przyległe.

2. Podobnie jak w przypadku funkcji mieszkaniowych, rozlokowanie nowych terenów zabudowy o funkcjach gospodarczych, o których mowa w ust. 3, winno być dokonane zgodnie z zasadami obowiązującymi na mocy art. 1 ust. 4 pkt 4 lit. b UPZP, czyli na obszarach w najwyższym stopniu przygotowanych do zabudowy, z tą różnicą, że w przypadku nowej zabudowy o funkcjach gospodarczych, adekwatne wyposażenie w infrastrukturę nie obejmuje infrastruktury społecznej ani „zielonej”, wymaga natomiast skomunikowania za pomocą dróg wyższej kategorii i klasy techniczno-funkcjonalnej.
3. Zakłada się, że nowa zabudowa usług komercyjnych będzie realizowana na niezabudowanych terenach wyznaczonych w zachowujących aktualność mpzp, które dotychczas sporządzono, a także jako wypełnienie luk w zabudowie obszarów uzupełnienia zabudowy.
4. Funkcje usługowe o znaczeniu ogólnomiejskim i regionalnym należy lokalizować w obrębie wydzielonych w POG miasta Radomia strefach planistycznych usługowych (SU).
5. W zakresie lokalizacji funkcji usługowych w obrębie strefy śródmiejskiej i ważniejszych centrów uzupełniających (centra regionalne) przyznać należy priorytet dla lokalizacji usług miastotwórczych (rozumianych jako kompleksy publicznych i/lub komercyjnych usług o zasadniczo ogólnomiejskim lub regionalnym zasięgu, wynikającym ze skali, zróżnicowania lub rodzaju tych usług (np. szkoły wyższe, urzędy, hotele, kompleksy biurowe, wielofunkcyjne centra handlowo-usługowe i rozrywkowe, kina, teatry itp.), wymagające integracji z miejską strukturą osadniczą i stosownych rozwiązań transportowych).

Rycina 8. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – rozmieszczenie funkcji gospodarczych

5.1.3. Polityka kształtowania policentrycznej struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta

1. Policentryczność jako cecha struktury funkcjonalno-przestrzennej Radomia, w miarę możliwości zbliżająca go do modelu „miasta 15 minutowego”, jest rozwiązaniem nakierowanym na osiągnięcie następujących celów rozwojowych:
 - 1) poprawa dostępu mieszkańców do infrastruktury społecznej, usług i miejsc pracy;
 - 2) ograniczenie transportochłonności, energochłonności i emisyjności struktur miejskich;
 - 3) wsparcie rozwoju zrównoważonej mobilności;
 - 4) wsparcie rewitalizacji obszarów zdegradowanych technicznie i społecznie;
 - 5) ograniczenie rozpełzania się zainwestowania, dekoncentracji akcji inwestycyjnych i degradacji obszarów dotychczasowej urbanizacji.
2. Policentryczna koncentracja zróżnicowanych funkcji w lokalizacjach kluczowych dla zrównoważonego rozwoju miasta bazować będzie nie tylko na aktywizacji wolnych terenów inwestycyjnych, ale zwłaszcza na przekształceniach i rozwoju istniejących struktur miejskich. Zmierzać będzie do zachowania funkcji i trwałego rozwoju obszarów węzłowych oraz systemu centrów uzupełniających w trakcie ich cykli życiowych.
3. Polityka kształtowania policentrycznej struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta obejmuje następujące elementy struktury:
 - 1) strefę śródmiejską;
 - 2) centra uzupełniające;
 - 3) lokalizacje wielkopowierzchniowych obiektów handlowych;
 - 4) lokalizacje kluczowych elementów infrastruktury społecznej (w tym usług publicznych).

5.1.4. Struktura i powiązania przyrodnicze

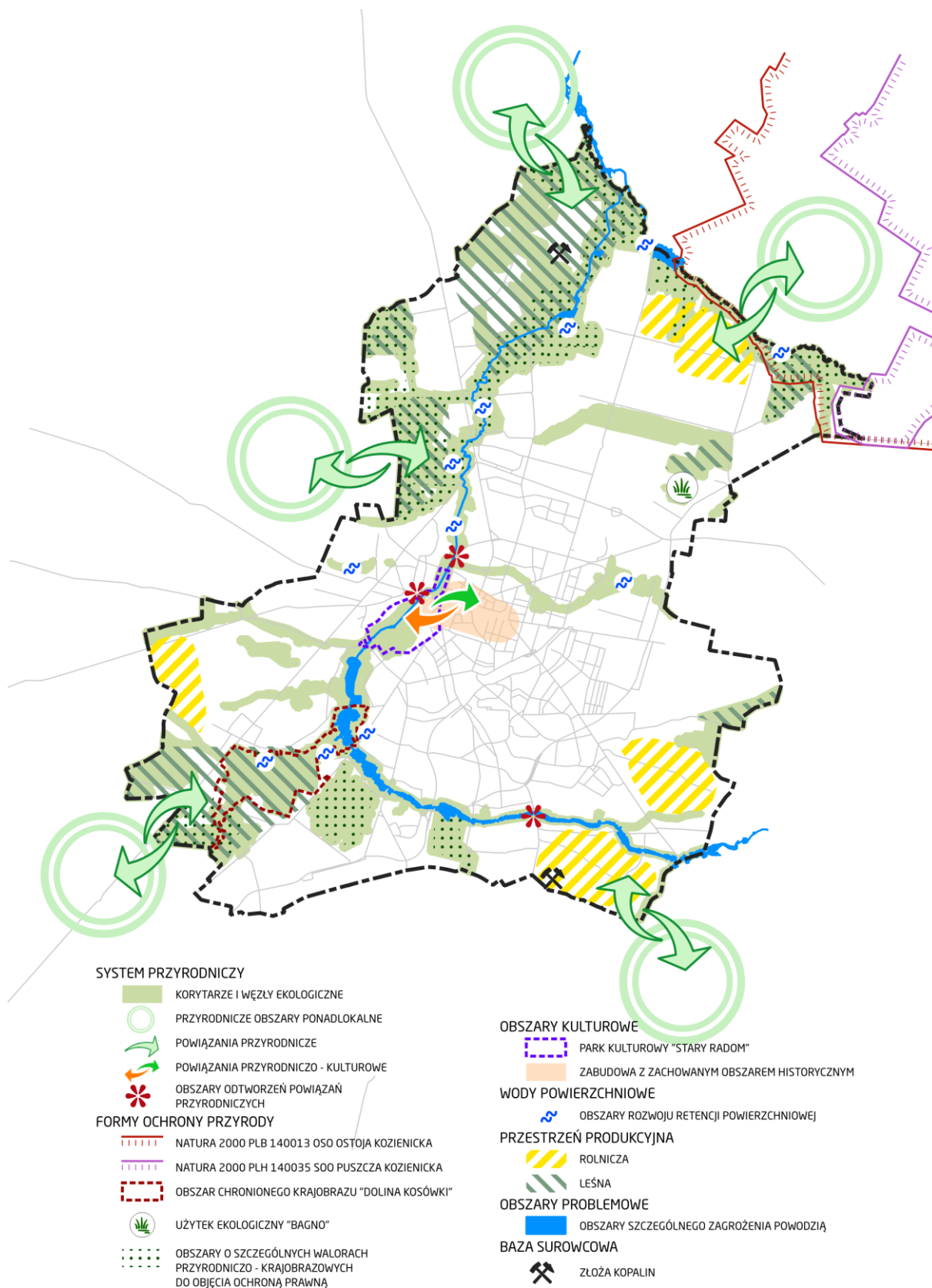
1. Zakłada się kształtowanie pasmowo-węzłowego modelu rozwoju zieleni Radomia, obejmującego system przyrodniczy. W skład tych terenów wejdą tereny zieleni nieurządzonej i urządzonej, w tym lasy. Model obejmuje następujące elementy:
 - 1) korytarze ekologiczne w formie pasm zieleni dolin rzek Mlecznej i Kosówki wraz z dopływami,
 - 2) węzły ekologiczne otaczające strefę zurbanizowaną, w formie kompleksów zieleni leśnej i zadrzewień,

- 3) pierścienia, obejmującego parki i skwery oraz zielone ulice otaczającego Śródmieście.
2. Zakłada się zachowanie funkcji przyrodniczych oraz fizycznej ciągłości korytarzy ekologicznych i zwartości węzłów ekologicznych w systemie przyrodniczym Radomia. W miejscach zawężeń przewiduje się odtworzenie funkcji środowiskotwórczej.
3. Należy dążyć do zachowania powiązań przyrodniczych z układem zewnętrznym lokalnym i ponadlokalnym Radomskiego Obszaru Funkcjonalnego, w szczególności z obszarem o znaczeniu krajowym tj. z Puszcą Kozienicką, a także kompleksem leśnym Makowiec, Wsola i korytarzem ekologicznym dolina Garlicy. Zachowanie powiązań przyrodniczo-kulturowych dotyczy doliny rzeki Mlecznej z grodziskiem Piotrówka, a zabudową historyczną - Starym Miastem i Miastem Kazimierzowskim z ul. Żeromskiego. W obrębie zwartej struktury miasta przewiduje się lokalizację sieci zielonej infrastruktury, połączonej zielonymi łącznikami m.in. zielenią przydrożną czy parkami kieszonkowymi.
4. Należy dążyć do zachowania parków i skwerów w strefie zurbanizowanej, tworzących lokalne biocentra.
5. Przewiduje się zwiększenie retencji dolinnej: powierzchniowej i gruntowej, poprzez realizację zbiorników wodnych i polderów zalewowych, a także zadrzewień i zalesień.
6. Struktura przyrodnicza miasta chroniona jest przez formy ochrony przyrody: obszary Natura 2000 - Ostoję Kozienicką i Puszcę Kozienicką, Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Kosówki” i użytek ekologiczny „Bagno” oraz formy ochrony zabytków: Park Kulturowy „Stary Radom”.
7. Mając na celu zachowanie, wzmocnienie i ochronę systemu przyrodniczego, wskazuje się potrzebę rozszerzenia systemu obszarów i obiektów chronionych, w szczególności o użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe i obszary chronionego krajobrazu.

Rycina 9. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – system powiązań przyrodniczych

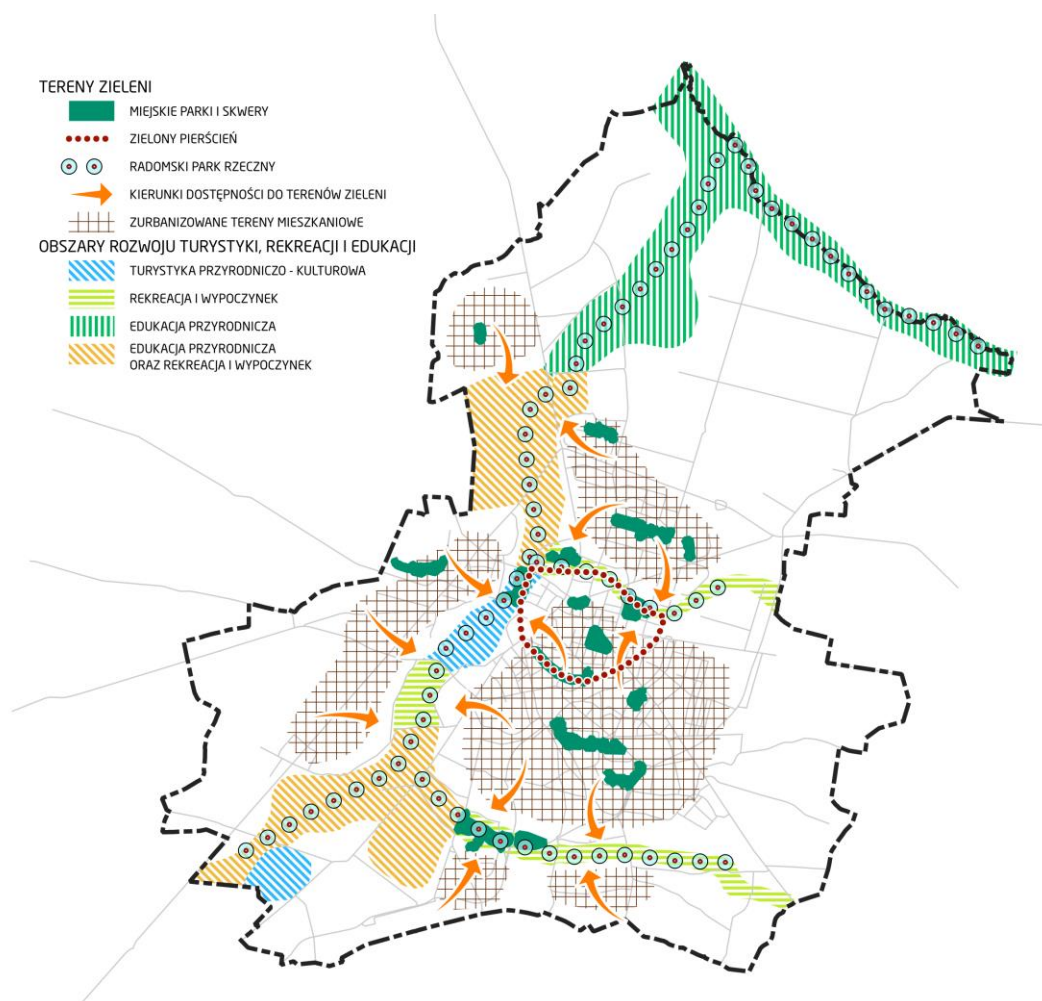

Formy rozwoju zieleni

1. Rozwój terenów zieleni powinien zapewnić obecnym i przyszłym pokoleniom usługi ekosystemowe: społeczne (rekreacyjne, wypoczynkowe, estetyczne, dydaktyczne) i ekologiczne. Nowe tereny powinny powstać w obszarach aktualnie najuboższych w tę funkcję i być skorelowane z istniejącą oraz projektowaną zabudową mieszkaniową.
2. W ramach rozwoju terenów zieleni przewiduje się powstanie różnych form zieleni o określonej tematyce m.in. parki naturalistyczne, promenady, ogrody botaniczne itp.
3. Tereny zieleni mają pełnić funkcję wypoczynku oraz rekreacji codziennej i weekendowej dla mieszkańców. W oparciu o grodzisko Piotrówka i dolinę rzeki Mlecznej winno się stworzyć warunki dla rozwoju turystyki przyrodniczo-kulturowej. Edukacja przyrodnicza dotyczyć ma głównie walorów przyrodniczych Obszaru Chronionego Krajobrazu „Dolina Kosówki”, Lasu Kapturskiego, dolin dolnej Mlecznej, Pacynki i cieku od Potkanowa.

Rycina 10. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – tereny zieleni

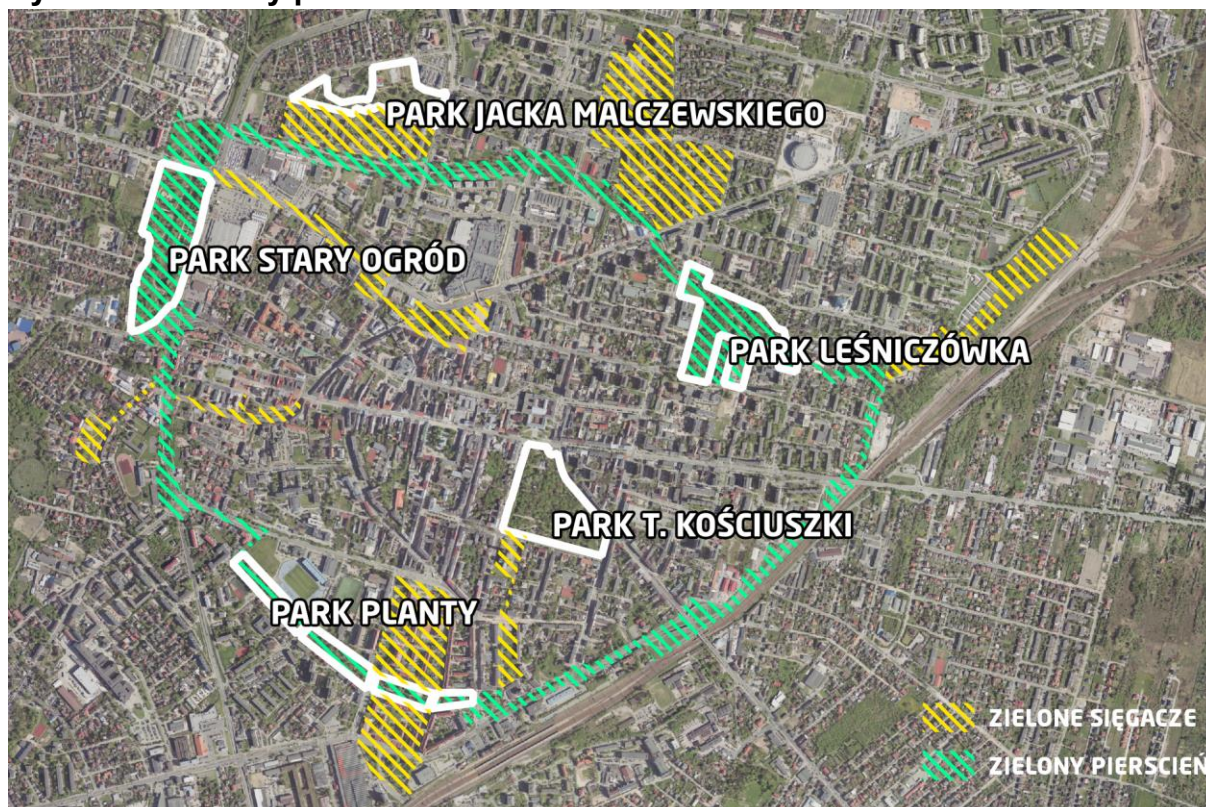

4. W strukturze funkcjonalno-przestrzennej zakłada się rozwój następujących form zieleni:

- 1) Zielony pierścień Śródmieścia – zakłada się ochronę i utrzymanie parków Planty, Stary Ogród, Leśniczówka, skweru Z. Domagały oraz doliny Potoku Północnego z Aleją Kołakowskiego. Obszary te będą powiązane ciągami pieszymi i pieszo-rowerowymi obudowanymi zielenią urządzoną. Ciągi te będą przebiegać wzdłuż ulic: Szklanej, Prażmowskiego, Traugutta, Sedlaka, Narutowicza i Limanowskiego. Zielony pierścień powiązany będzie z większymi kompleksami zieleni urządzonej znajdującymi się w strefie śródmiejskiej lub w jej bezpośrednim otoczeniu.

Rycina 11. Zielony pierścień Śródmieścia

2) Radomski Park Rieczny – linealny park wzdłuż dolin rzek Mlecznej, Kosówki i Potoku Północnego, składający się z terenów:

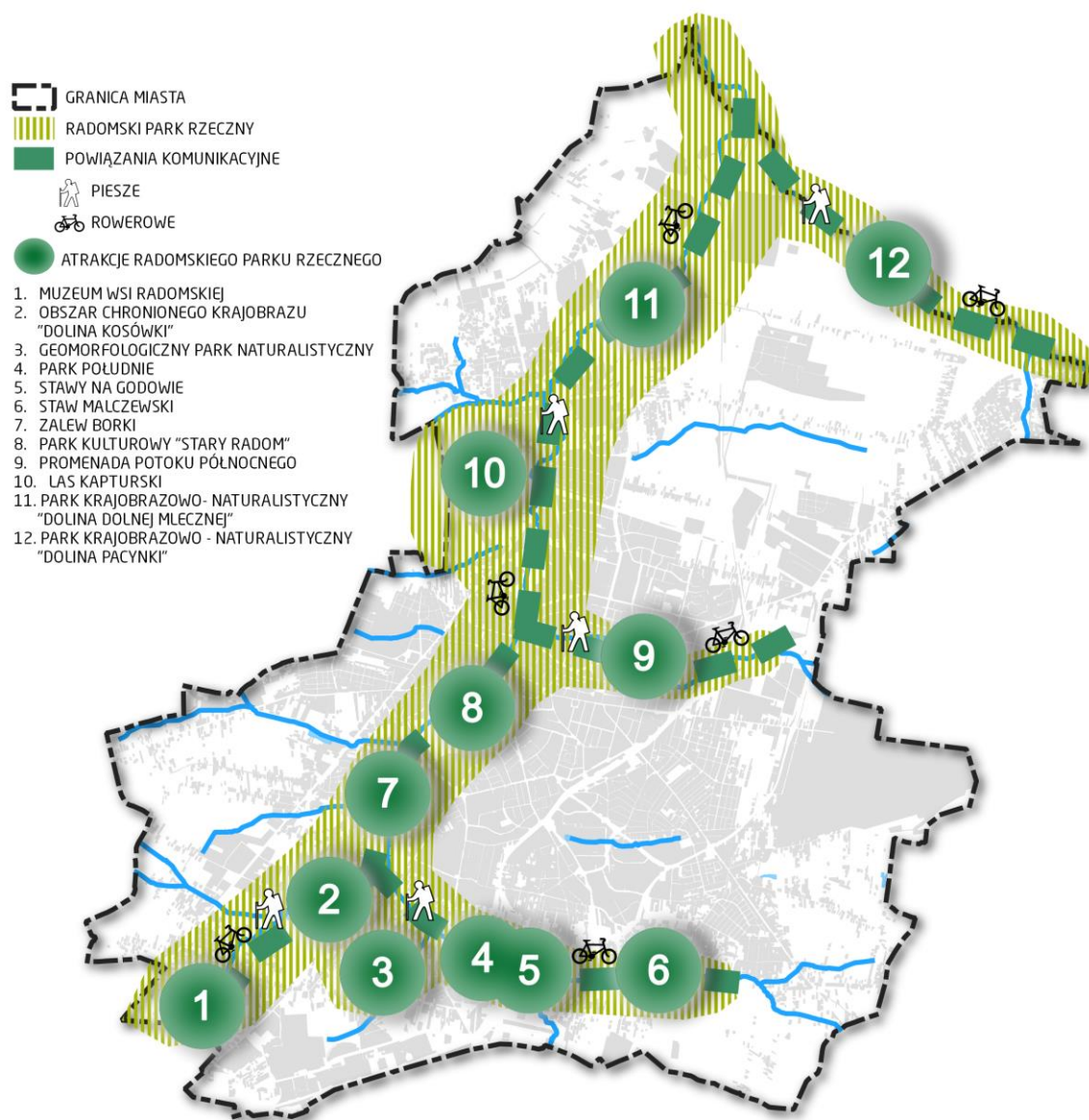
- a) *Muzeum Wsi Radomskiej* – przedstawiającego budownictwo regionu radomskiego (obiekty architektury ludowej, dwory), wkomponowanego w las łąkowy i łęgowy.
- b) *Obszar Chronionego Krajobrazu „Dolina Kosówki”* – zróżnicowane ekosystemy przyrodnicze do zachowania, z wprowadzeniem form rozwoju turystyki i wypoczynku: ogrodu zoo-botanicznego lub botanicznego, promenady leśnej i parku naturalistycznego, z realizacją urządzeń rekreacyjnych, edukacyjnych i turystycznych.

- c) *Geomorfologiczny Park Naturalistyczny* – obszar obejmujące twory przyrody nieożywionej: wydmy śródlądowe, doliny rzeczne, kras powierzchniowy, pagóry denudacyjne.
- d) *Park Południe* – założenie parkowe z obiektami rekreacyjnymi.
- e) *Stawy na Godowie* - kompleks rekreacji wodnej i wędkarstwa, uzupełniony bazą gastronomiczną. Założenie wkomponowane w zielen parkową i wodno-bagienną.
- f) *Staw Malczewski* – kompleks rekreacji wodnej i wędkarstwa, uzupełniony bazą gastronomiczną. Założenie wkomponowane w zielen parkową i wodno-bagienną.
- g) *Zalew Borki* – kompleks rekreacji wodnej wraz z obiektami sportowymi, uzupełniona bazą hotelarsko-gastronomiczną. Założenie wkomponowane z zielen parkową, leśną i wodno-bagienną.
- h) *Park Kulturowy Stary Radom* – park krajobrazowo-naturalistyczny, związany z początkiem osadnictwa na obszarze Radomia oraz XIX-wieczny park miejski.
- i) *Promenada Potoku Północnego* – ciąg pieszo-rowerowy, z alejowymi drzewami i obiektami rekreacyjnymi.
- j) *Las Kapturski* – leśny park tematyczny, powiązany z rzeką Mleczną wraz z obiektami rekreacyjnymi i edukacyjnymi.
- k) *Park Krajobrazowo-Naturalistyczny Dolina Dolnej Mleczej* – obszary objęte różnymi formami ochrony przyrody, ze szlakami turystycznymi.
- l) *Park Krajobrazowo-Naturalistyczny Dolina Pacynki* - obszary objęte różnymi formami ochrony przyrody, ze szlakami turystycznymi.

Rycina 12. Radomski Park Rieczny

Poszczególne atrakcje powiązane będą pasmami zieleni - ciągami pieszymi i rowerowymi biegnącymi wzdłuż dolin rzecznych. W zależności od warunków siedliskowych, krajobrazowych i przyrodniczych dopuszcza się realizację zieleni urządzonej. W pasmach tych możliwa będzie realizacja urządzeń rekreacyjnych, turystycznych, edukacyjnych i sportowych.

3) parki miejskie – lokalizacja nowych i rozbudowa istniejących parków,

4) pozostałe formy zieleni miejskiej, w tym:

- realizacja drobnych założeń zieleni m.in. parków kieszonkowych, skwerów, zieleńców, ogrodów społecznych,
- lokalizacja zieleni izolacyjnej przy uciążliwych obiektach oraz zieleni przydrożnej.

5.2. Główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych

5.2.1. Struktura sieci dla ruchu pieszego

1. Przyjmuje się, że działania dotyczące rozwoju infrastruktury dla pieszych będą:

- 1) w zakresie efektów skierowane na:
 - a) skracanie długości podróży pieszych,
 - b) poprawę jakości, spójności i parametrów użytkowych tej infrastruktury,
 - c) zwiększenie komfortu i bezpieczeństwa ruchu pieszych,
- 2) w zakresie podstaw organizacyjnych i planistycznych uwzględniać:
 - a) powiązanie infrastruktury pieszej z komunikacją zbiorową,
 - b) rozkład ludnościowy,
 - c) rozkład generatorów ruchu, w tym w szczególności dostępność do śródmieścia, lokalnych centrów i pozostałych obszarów koncentracji usług.

2. W ramach rozwoju infrastruktury dla pieszych wskazuje się sieć głównych korytarzy pieszych.

Rycina 13. Główne korytarze i elementy sieci transportowych – Główne korytarze piesze

1. W celu wsparcia ruchu pieszego w śródmiejskiej części miasta zakłada się stworzenie strefy przyjaznego ruchu, w której:

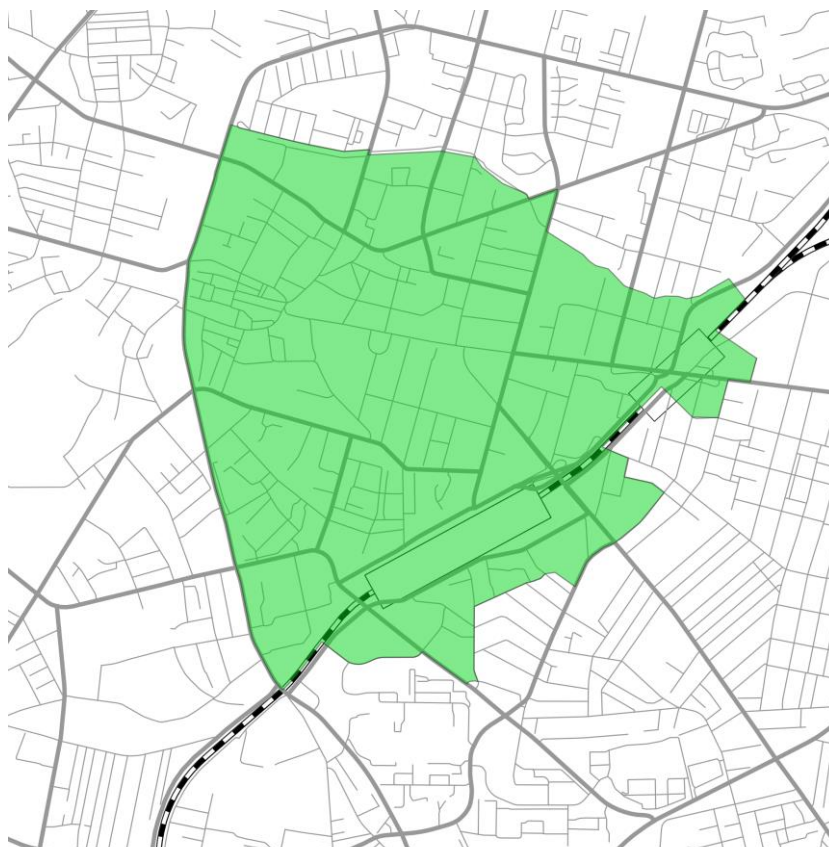
- 1) należy eliminować niekorzystne dla pieszych, rowerzystów i użytkowników urządzeń mobilności osobistej (dalej: UMO)²⁹ wzbudzone sygnalizacje świetlne na skrzyżowaniach, na których sterowanie ruchem dotyczy wszystkich uczestników ruchu,

²⁹ Za Miejską Pracownią Urbanistyczną w Radomiu: UMO - Urządzenia mobilności osobistej do których zaliczane są: rowery elektryczne, hulajnogi elektryczne, urządzenia transportu osobistego, urządzenia wspomagające ruch i inne podobne im urządzenia i pojazdy przeznaczone do transportu indywidualnego

- 2) na skrzyżowaniach oraz na wydzielonych przejściach dla pieszych oraz przejazdach dla rowerzystów i użytkowników UMO, należy eliminować niekorzystne dla tych użytkowników programy sygnalizacji świetlnej, skracające dla nich czas zielony i wymuszające długie oczekiwanie na czas zielony,
- 3) na ulicach przebiegających na jej granicy stosowanie rozwiązań wskazanych w pkt 2 powinno być każdorazowo badane pod kątem wpływu konkretnego rozwiązania na warunki ruchu pojazdów indywidualnych, w tym w szczególności na możliwość migracji samochodowego ruchu tranzytowego do środka tej strefy.

Rycina 14. Główne korytarze i elementy sieci transportowych – Obszar strefy przyjaznego ruchu pieszych w śródmiejskiej części Radomia

5.2.2. Struktura sieci dla ruchu rowerowego

1. Przyjmuje się, że infrastruktura rowerowa będzie funkcjonalnie wykorzystywana również przez użytkowników urządzeń mobilności osobistej (UMO).
2. Przyjmuje się, że przez miasto będzie przebiegać trasa EuroVelo 11.
3. Zakłada się, że podstawą sieci komunikacyjnej dla rowerzystów i użytkowników UMO będą:
 - 1) drogi dla rowerów,
 - 2) pasy ruchu dla rowerów,
 - 3) ciągi pieszo-rowerowe,
 - 4) strefy uspokojonego ruchu i ulice przyjazne dla rowerów.
4. W ramach rozwoju infrastruktury dla rowerzystów i użytkowników UMO wskazuje się sieć głównych korytarzy rowerowych.

Rycina 15. Główne korytarze i elementy sieci transportowych – Główne korytarze rowerowe

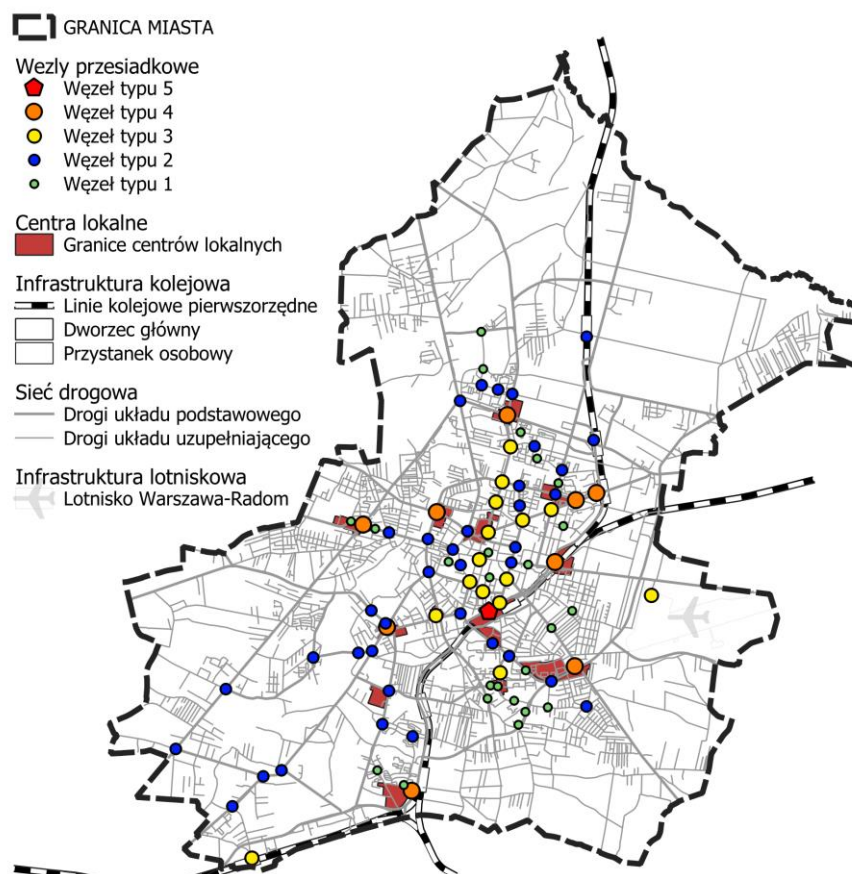

Struktura systemu transportu zbiorowego

1. Przyjmuje się, że autobusy pozostaną podstawowym środkiem publicznego, miejskiego transportu zbiorowego, a ewentualna decyzja o wprowadzeniu innego środka (np. tramwaju), będzie oparta na wynikach oddzielnego, eksperckiego opracowania.
2. Przyjmuje się, że funkcjonowanie transportu zbiorowego oparte zostanie na rozwoju systemu przystanków i węzłów przesiadkowych oraz sieci korytarzy wysokiej jakości.
3. W zakresie systemu przystanków i węzłów przesiadkowych zakłada się budowę zhierarchizowanego systemu, obejmującego pięć typów węzłów:
 - 1) ważne przystanki komunikacji miejskiej,
 - 2) przystanki węzłowe,
 - 3) węzły przesiadkowe,
 - 4) ważne węzły multimodalne integrujące różne moduły transportowe,
 - 5) główny węzeł multimodalny o znaczeniu regionalnym.

Rycina 16. Główne korytarze i elementy sieci transportowych – System przystanków i węzłów przesiadkowych

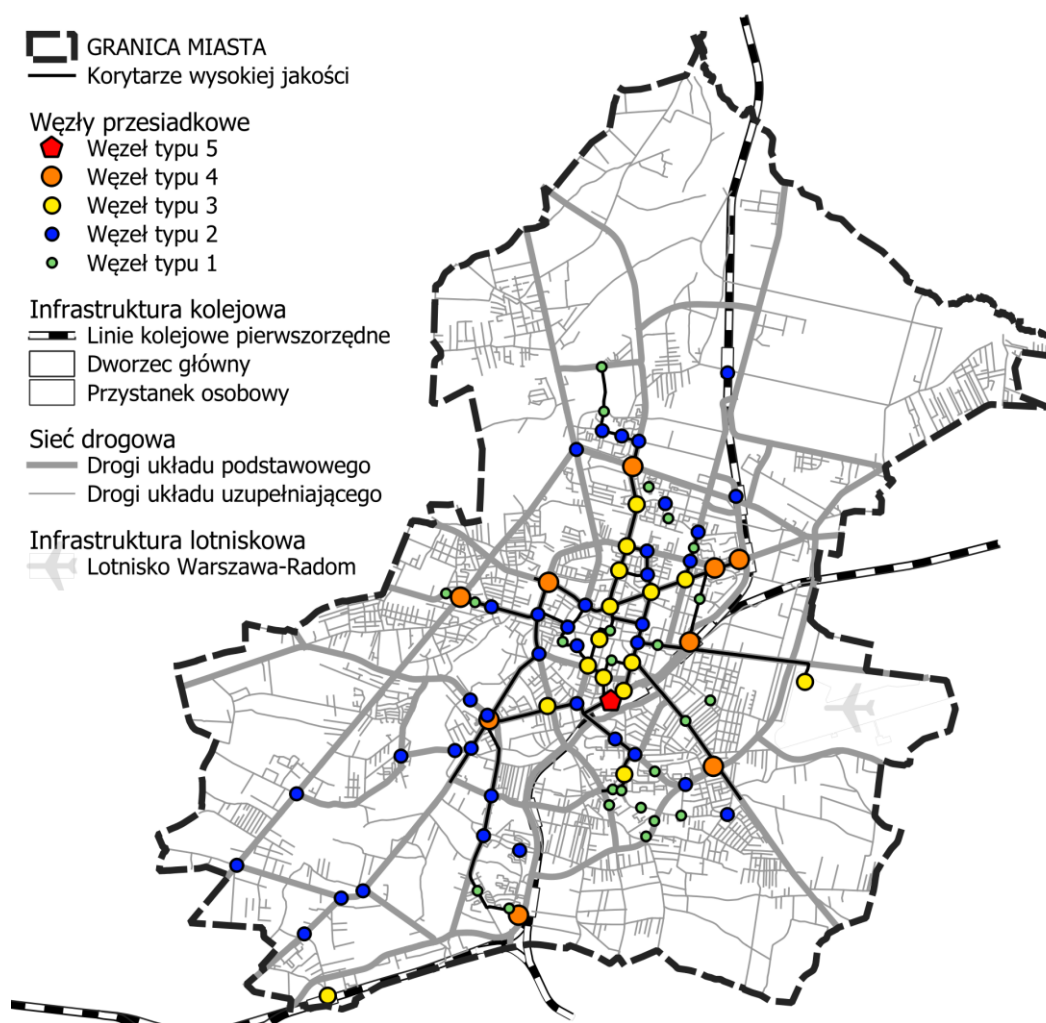

4. W zakresie sieci korytarzy wysokiej jakości zakłada się realizację korytarzy wysokiej jakości, rozumianych jako ulice, na których w szerokim zakresie stosowane będą elementy dające przywilej komunikacji zbiorowej:

- 1) wydzielone jezdnie dla autobusów,
- 2) buspasy,
- 3) śluzy, dodatkowe relacje na wlotach skrzyżowań,
- 4) inteligentne sygnalizacje świetlne,
- 5) przystanki przykrawędziowe,
- 6) inne, usprawniające poruszanie się autobusom.

Rycina 17. Główne korytarze i elementy sieci transportowych – System korytarzy wysokiej jakości

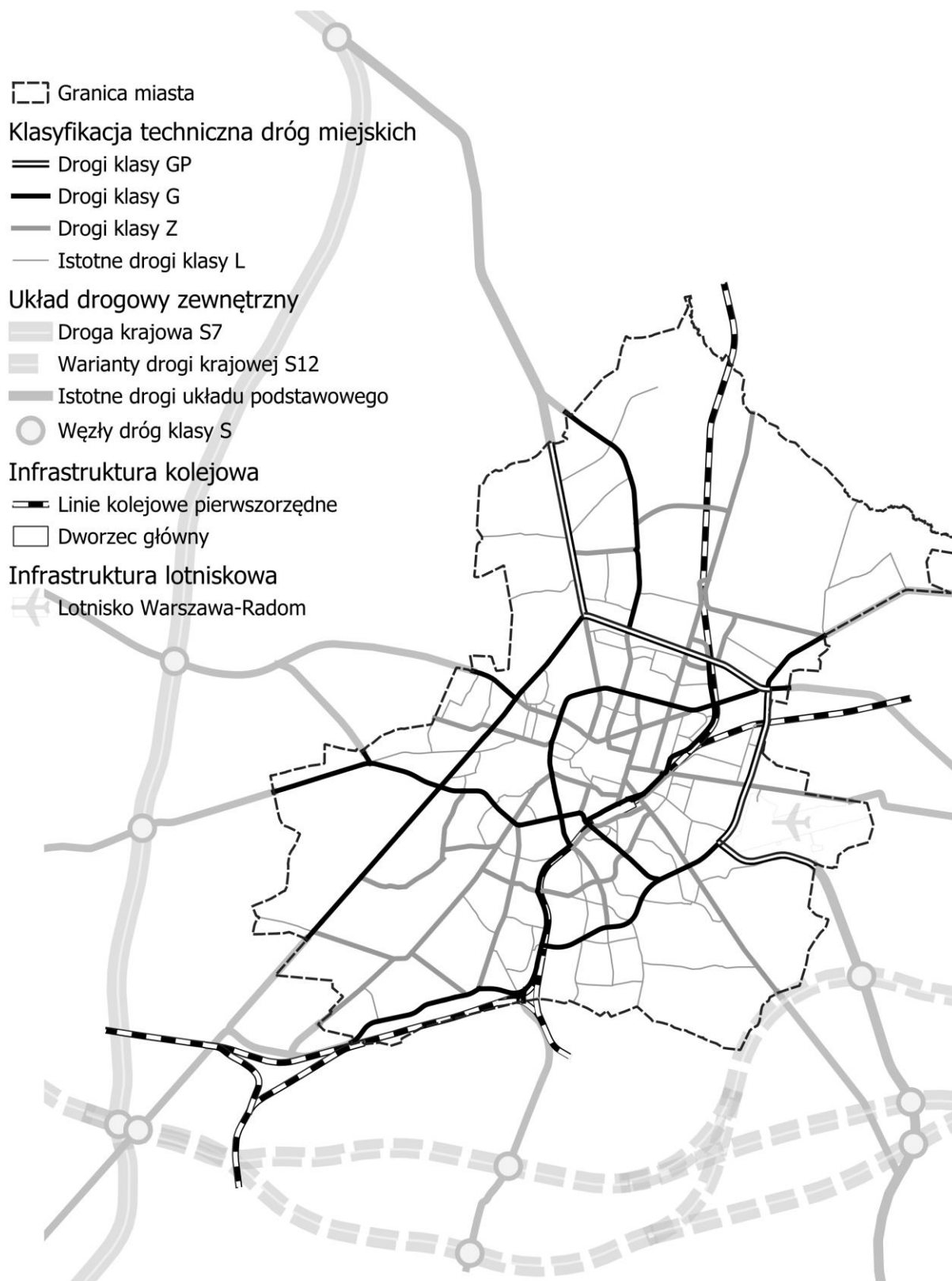

Struktura i powiązania sieci drogowej

1. Przyjmuje się kierunki polityki transportowej w zakresie powiązania miejskiego układu drogowego z drogami ekspresowymi S7 i S12 poprzez drogi klasy technicznej GP i G, które stanowią:
 - 1) Ulica Warszawska – obecny ślad drogi wojewódzkiej nr 735 – klasa techniczna GP – połączenie z węzłem drogi S7 „Radom Północ”,
 - 2) Ulica Mieszka I wraz z jej przedłużeniem na terenie gminy Jedlińsk – klasa techniczna G – połączenie z węzłem drogi S7 „Radom Północ”,
 - 3) Przedłużenie ulicy Wernera/przedłużenie ulicy NSZZ Solidarność – przyszły, nowy ślad drogi wojewódzkiej nr 740 – klasa techniczna G – połączenie z węzłem drogi S7 „Radom Zachód”. Ostateczny przebieg drogi ustalony zostanie w oparciu o dokumentację projektową nowego przebiegu drogi,
 - 4) Ulica Wolanowska – obecny ślad drogi krajowej nr 12 – klasa techniczna G – połączenie z węzłem drogi S7 „Wolanów”,
 - 5) Ulica Kielecka – obecny ślad drogi wojewódzkiej nr 735 – klasa techniczna G – połączenie z węzłem dróg S7 i S12 „Radom Południe”,
 - 6) Ulica J. J. Lipskiego – droga powiatowa – klasa techniczna G – połączenie z węzłem dróg S7 i S12 „Radom Południe”,
 - 7) Nowy ślad drogi wojewódzkiej nr 744 – klasa techniczna G – połączenie węzła drogi S12 z ulicą Anny Walentynowicz,
 - 8) Nowa droga klasy technicznej GP podłączona do al. Wojska Polskiego – planowana jako nowy ślad drogi krajowej nr 9 – połączenie z węzłem drogi S12 o roboczej nazwie „DK9”.
2. Przyjmuje się, że drogowy układ podstawowy miasta tworzyć będą drogi klasy technicznej GP, G i Z.
3. Istotnym elementem kształtowania podstawowego układu drogowego Radomia jest system połączeń ulic tego układu. Hierarchizacji elementów układu, która jest ważnym procesem równoważenia systemu transportowego, służyć ma budowa węzłów na ciągach dróg klasy technicznej GP, G i Z.
4. W zakresie drogowego układu uzupełniającego wskazuje się ważniejsze drogi klasy L, stanowiące ważne połączenia znaczących obszarów generacji ruchu z drogami układu podstawowego.

Rycina 18. Główne korytarze i elementy sieci transportowych - Struktura i powiązania sieci drogowej

5.2.3. Struktura i powiązania sieci kolejowej

1. Przyjmuje się, że rozwój infrastruktury kolejowej na terenie Radomia prowadzony będzie w zakresie rozbudowy elementów systemu zarówno dla transportu pasażerskiego jak i towarowego.
2. W zakresie korytarzowego układu torowego zakłada się:
 - 1) funkcjonowanie pierwszorzędnych linii nr 8, 22, 26 oraz linii nr 585 łączącej dworzec główny ze stacją przeładunkową Radom Wschodni,
 - 2) budowę wlotu nowej pierwszorzędnej linii kolejowej nr 84,
 - 3) w południowej części miasta przełożenie odcinka linii nr 8 stycznie do terenu linii nr 22.
3. W zakresie obsługi transportu pasażerskiego zakłada się:
 - 1) funkcjonowanie dworca Radom Główny oraz przystanków osobowych: Radom Stara Wola, Radom Północny, Radom Gołębiów, Radom Wschodni.
 - 2) zmianę lokalizacji przystanku Radom Potkanów poprzez przesunięcie go w kierunku zachodnim, w rejon obecnego skrzyżowania linii kolejowej nr 22 z ul. Stalową,
 - 3) budowę nowych przystanków osobowych:
 - a) na wysokości os. Południe, obejmującego dwie funkcjonujące już linie nr 8 i nr 22 oraz docelowo projektowaną obecnie linię nr 84,
 - b) w rejonie skrzyżowania linii kolejowych nr 8 i 22 z ulicami Wjazdową i Gajową.
4. W zakresie obsługi transportu towarowego zakłada się:
 - 1) utrzymanie istniejących towarowych bocznic kolejowych położonych w północnej oraz południowej części miasta. Stanowią one rezerwę transportową obsługi terenów przemysłowych funkcjonujących w ich otoczeniu,
 - 2) utrzymanie punktu przeładunkowego zlokalizowanego w rejonie przystanku Radom Wschodni,
 - 3) zastosowanie rezerwy przestrzennej dla realizacji hubu towarowego w południowej części miasta na styku z gminą Kowala. Wspólny przebieg linii nr 8 i 22 oraz wlot linii nr 84 stwarzają potencjał budowy takiego hubu,
 - 4) budowę w północnej części miasta na linii nr 8 stacji towarowej jako elementu infrastruktury kolejowej poszerzającego możliwości obsługi transportem kolejowym terenów przemysłowych.

Rycina 19. Główne korytarze i elementy sieci transportowych - Struktura i powiązania sieci kolejowej

--- Granica miasta

Kolejowa infrastruktura liniowa

- Pierwszorzędna linia kolejowa
- - - Bocznicą kolejową
- - - Bocznicą towarową
- - - Projektowa linia nr 84

Kolejowa infrastruktura punktowa

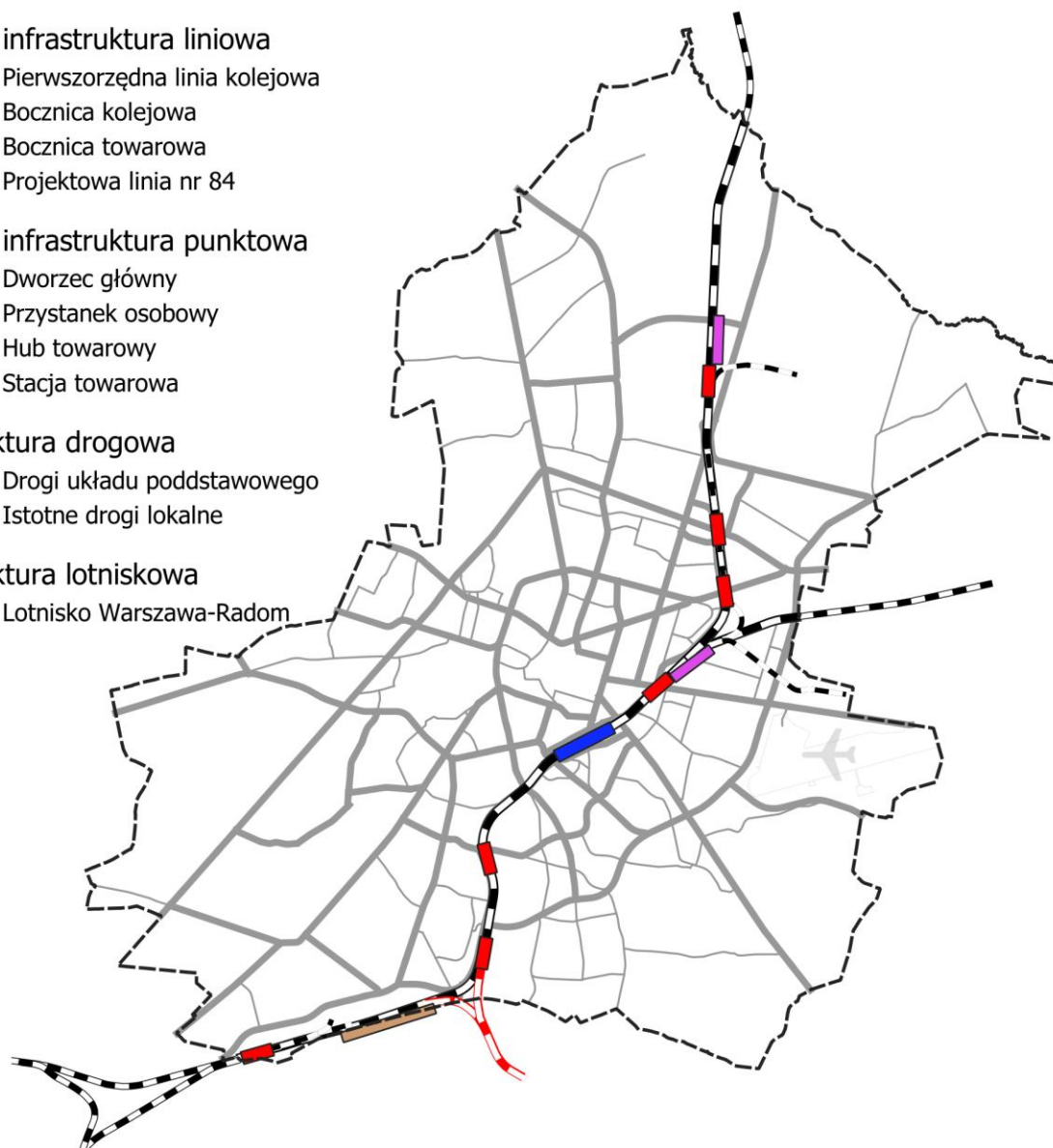
- Dworzec główny
- Przystanek osobowy
- Hub towarowy
- Stacja towarowa

Infrastruktura drogowa

- Drogi układu podstawowego
- Istotne drogi lokalne

Infrastruktura lotniskowa

- ✈ Lotnisko Warszawa-Radom

5.2.4. Transport lotniczy

W zakresie integracji podsystemu transportu lotniczego z pozostałymi podsystemami transportowymi przyjmuje się następujące kierunki działań:

- 1) Zapewnienie dostępności drogowej portu lotniczego Warszawa-Radom z kierunku dróg S7 i S12 na poziomie dróg klasy technicznej GP.
- 2) Zapewnienie dostępności drogowej portu lotniczego Warszawa-Radom z kierunku wschodniego poprzez udrożnienie istniejącego korytarza drogowego (przedłużenie ul. Lubelskiej).
- 3) Przekształcenie istniejącego zagospodarowania i zabudowy wzdłuż ul. Lubelskiej w celu wytworzenia atrakcyjnej przestrzeni komunikacyjnej, łączącej centrum miasta z portem lotniczym.
- 4) Zapewnienie dostępu do lotniska z nowej drogi klasy technicznej GP.
- 5) Zachowanie drożności istniejącej bocznicy kolejowej prowadzącej do terenów zaplecza lotniska.
- 6) Wprowadzenie wysokiej jakości połączenia komunikacją zbiorową pomiędzy dworcem kolejowym Radom Główny, przystankiem kolejowym Radom Wschodni i terminalem portu lotniczego.
- 7) Zapewnienie wysokiej jakości korytarza komunikacyjnego dla ruchu rowerowego i UMO, pomiędzy terminalem lotniska, przystankiem kolejowym Radom Wschodni, węzłem przesiadkowym zlokalizowanym w rejonie skrzyżowania ulic 25 Czerwca i Struga oraz deptakiem miejskim (ulicą Żeromskiego, placem Konstytucji 3 Maja i Rynkiem).
- 8) Wsparcie dla lokalizacji stacji wypożyczania pojazdów współdzielonych (hulajnogi, rowery, skutery, samochody) przy terminalu lotniska, przystanku kolejowym Radom Wschodni, węźle zlokalizowanym w rejonie skrzyżowania ulic 25 Czerwca i Struga oraz dworcu kolejowym Radom Główny.

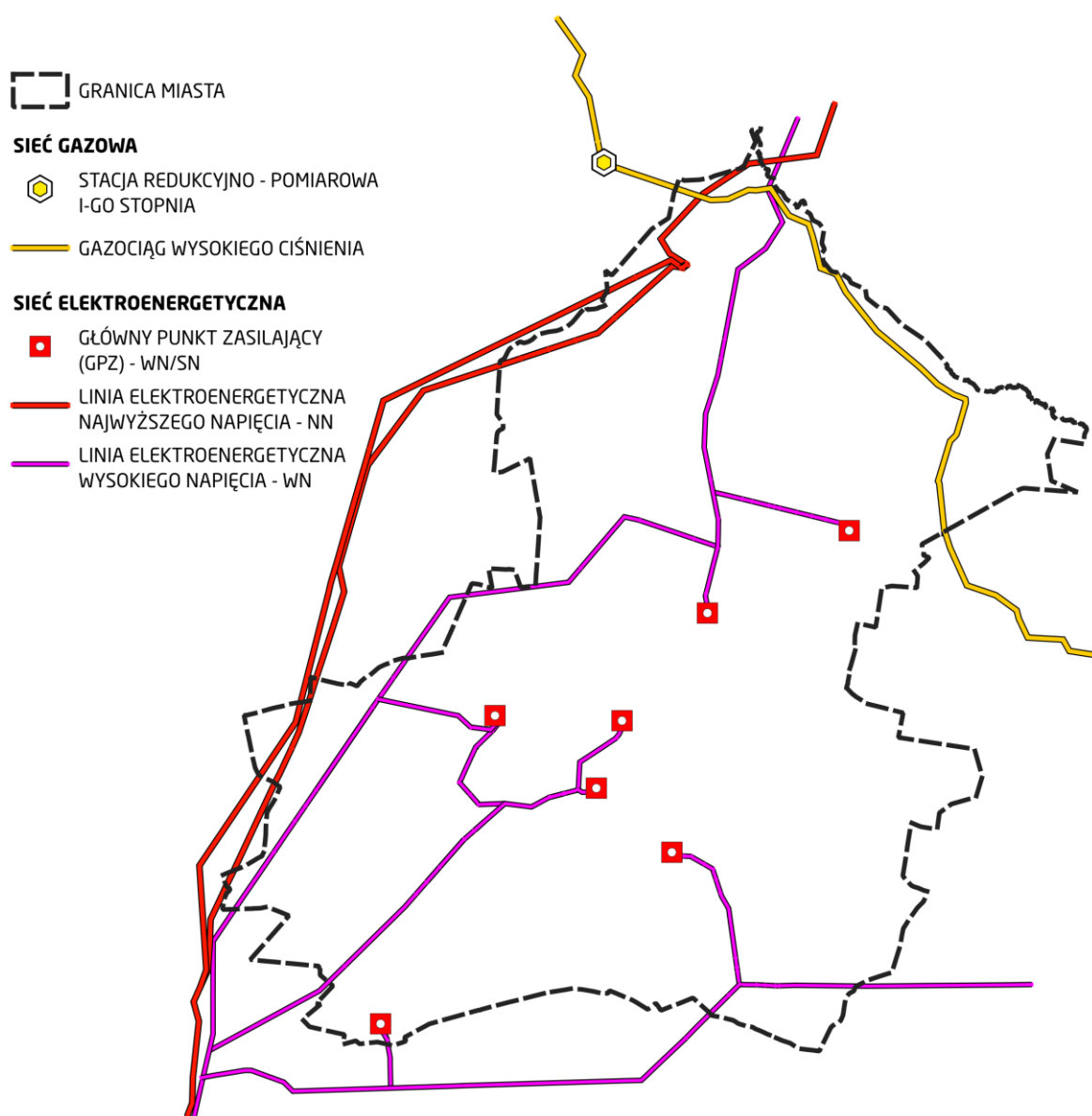
5.3. Główne elementy infrastruktury technicznej

1. Podstawowymi elektroenergetycznymi węzłami zasilającymi Radomia są stacje rozdzielcze: 400/220/110 kV Kozienice i 220/110/30 kV Rożki, pracujące w układzie dwustronnego zasilania w powiązaniu z innymi stacjami systemu elektroenergetycznego. Stacje te są elementami Krajowego Systemu Energetycznego (KSE) - zasilane są napowietrznymi liniami przesyłowymi najwyższych napięć 400 kV i 220 kV m.in. z Elektrowni Kozienice. Przesyłowe linie elektroenergetyczne ze względu na pełnioną rolę utrzymywane są na wysokim poziomie technicznym i stanowią pewny punkt funkcjonującego systemu elektroenergetycznego.

2. Miasto Radom zaopatrywane jest w gaz ziemny wysokometanowy, zaazotowany z krajowego systemu gazowniczego rurociągiem wysokiego ciśnienia DN 300 relacji Lubienia-Sękocin za pośrednictwem trzech stacji redukcyjno-pomiarowych I-go stopnia (Figietów, Wielogóra i Skaryszew). Część ww. gazociągu przebiega w granicach administracyjnych miasta Radomia przez dzielnice Wielogóra, Wincentów, Krzewień, Nowa Wola Gołębiowska, Rajec Poduchowny na łącznej długości 8.9 km, równoległe do ul. Potkańskiego, częściowo wzdłuż koryta rz. Pacynki i ul. Wycech.

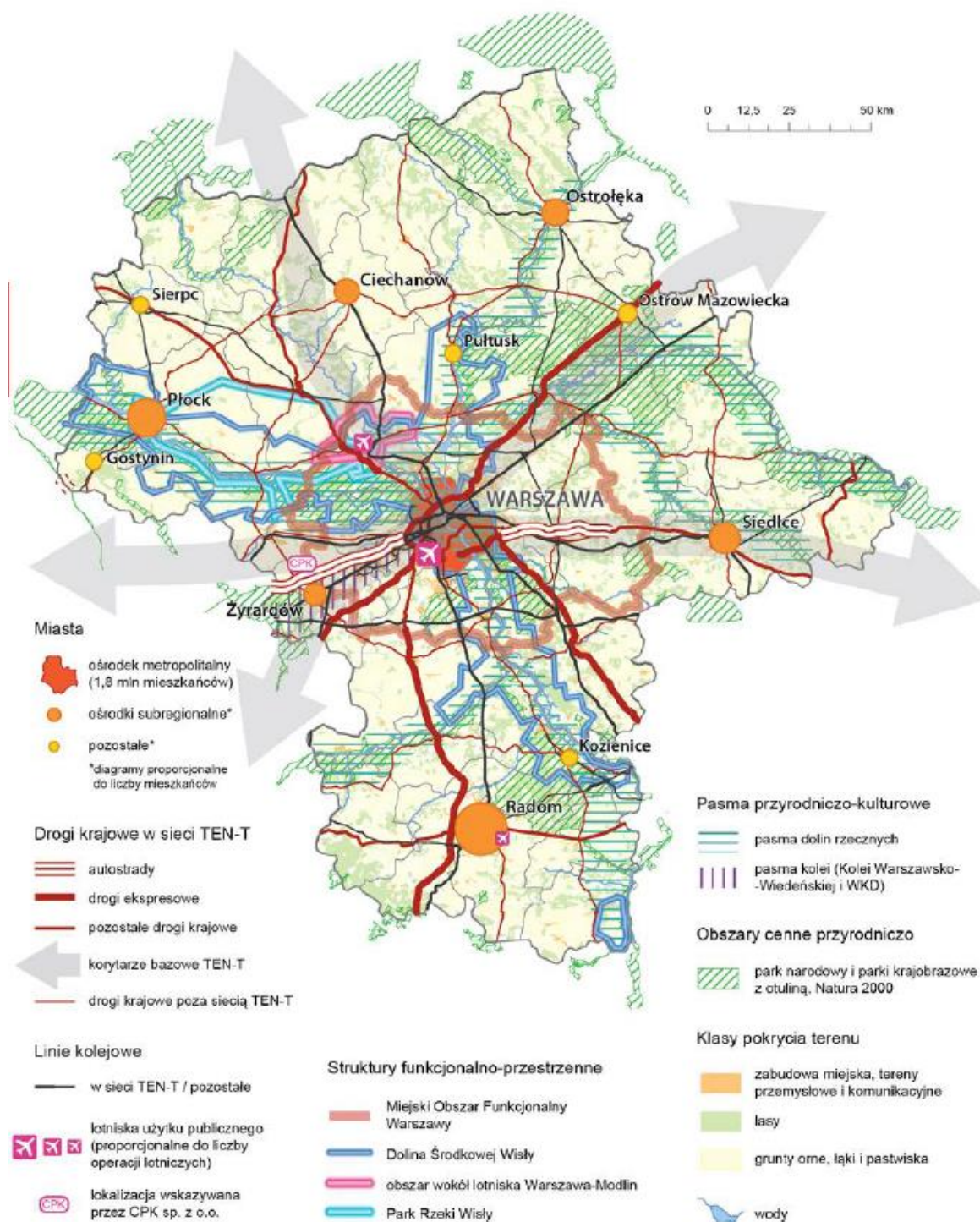
Rycina 20. Główne korytarze i elementy sieci infrastruktury

Wyżej omówiony model struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta Radomia jest zgodny z modelem struktury funkcjonalno – przestrzennej województwa mazowieckiego, zawartym w obowiązującej „Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze”, zilustrowany na rycinie 18.

Rycina 21. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa mazowieckiego

Źródło: „Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze”.

6. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie.

6.1. Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu

6.1.1. Zasady ochrony i kształtowania systemu przyrodniczego

1. Dla obszarów systemu przyrodniczego ustala się następujące zasady ochrony:

1) w zagospodarowaniu przestrzennym należy dążyć do:

a) zachowania funkcji przyrodniczych oraz fizycznej ciągłości korytarzy ekologicznych i zwartości węzłów ekologicznych w systemie powiązań przyrodniczych o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym poprzez:

- zaniechanie dokonywania wygrodzeń w obrębie przydennej części dolin rzecznych,
- przeciwdziałanie obustronnej zabudowie dolin rzecznych,
- ochronę roślinności torfowiskowej i bagiennej,
- wprowadzenie zadrzewień i zakrzewień oraz zalesień, z wyłączeniem obszarów o wysokiej bioróżnorodności w ekosystemach nieleśnych,
- zachowanie i ochrony cennych biocenozy oraz stanowisk chronionych i rzadkich gatunków roślin, zwierząt i grzybów,
- przeciwdziałanie lokalizacji zabudowy w kompleksach leśnych,
- zachowanie cennych okazów drzew i ich skupisk - szczególnie drzew gatunków rodzimych o wyróżniających się rozmiarach oraz reprezentujących oryginalne formy morfologiczne, a także alei i szpalerów drzew o wysokich walorach krajobrazowych,
- zachowanie wyróżniających się tworów przyrody nieożywionej takich jak okazałe głazy i ich zgrupowania,

b) w strefach barier ekologicznych (istniejących zwężeń i nieciągłości systemu przyrodniczego) stosowanie rozwiązań technicznych i funkcjonalnych umożliwiających migrację zwierząt oraz przewietrzanie miasta,

c) usługi lokalizować w kompozycji z istniejącą zielenią (z ograniczaniem jej usuwania, zachowaniem walorów przyrodniczych i estetyczno-widokowych zieleni) w formie zespołów kulturowo-parkowych lub rekreacyjno-parkowych.

2) w stosunku do sieci hydrograficznej należy:

a) przeciwdziałać zmianom w ukształtowaniu terenów dolin rzecznych,

b) prace regulacyjne przy ciekach wodnych prowadzić tylko w zakresie niezbędnym dla ochrony przeciwpowodziowej, gospodarki wodnej i rekreacyjnego wykorzystania wód, w oparciu o zasady proekologicznych dobrych praktyk utrzymania rzek i potoków,

c) tworzyć i utrzymywać strefy buforowe wzdłuż cieków wodnych oraz wokół zbiorników wodnych w postaci pasów zakrzewień, zadrzewień, łąk i pastwisk,

- jako naturalną obudowę biologiczną, celem zwiększenia bioróżnorodności oraz ograniczenia wpływu zanieczyszczeń,
- d) zakazywać lub ograniczać lokalizowanie ogrodzeń w poprzek wszystkich cieków wodnych,
 - e) prowadzić działania zwiększające naturalną zdolność retencyjną dolin cieków wodnych przez zakaz wydobywania torfu na skalę przemysłową oraz lokalizację zbiorników wodnych i polderów zalewowych.
- 3) w zakresie ochrony bioróżnorodności należy:
- a) utrzymywać ciągłość i trwałość ekosystemów leśnych oraz zwartych zadrzewień i zakrzewień,
 - b) ograniczać przekształcenia użytków zielonych (łąk i pastwisk) w grunty orne,
 - c) realizować tereny zieleni urządzonej z preferencją gatunków rodzimych, zgodnych z istniejącymi warunkami siedliskowymi i krajobrazowymi.
2. Ochrona systemu przyrodniczego w polityce przestrzennej powinna polegać na przeważającym wskazaniu w jego granicach w planie ogólnym stref otwartych lub zieleni i rekreacji, pozwalających na zachowanie zasobów przyrodniczych i zwiększenia dostępności zielonej infrastruktury społecznej dla funkcji mieszkaniowej.
3. Ochrona terenów cennych przyrodniczo oraz okazów przyrody ożywionej i nieożywionej poprzez obejmowanie ich ochroną prawną w formie pomników przyrody ożywionej i nieożywionej, zespołów przyrodniczo – krajobrazowych, użytków ekologicznych czy obszarów chronionego krajobrazu.”

6.1.2.Zasady rozwoju terenów zieleni urządzonej

1. Dokumentem, na podstawie którego należy określać politykę przestrzenną w zakresie rozwoju terenów zieleni stanowi gminny „Program rozwoju terenów zieleni w Radomiu”.
2. W zakresie rozwoju terenów zieleni urządzonej ustala się:
 - 1) zwiększenie powierzchni terenów zieleni urządzonej, w szczególności w strefie śródmiejskiej, a także ich łączności w postaci pasów zieleni,
 - 2) zwiększenie dostępności terenów zieleni urządzonej w obszarach zurbanizowanych,
 - 3) kształtowanie powiązań pieszo-rowerowych pomiędzy poszczególnymi terenami zieleni urządzonej, obudowanych zielenią, w tym wysoką,
 - 4) zwiększenie powierzchni terenów zieleni urządzonej w pasach drogowych, poprzez nasadzenia drzew i krzewów, zachowanie wysokiego wskaźnika

- powierzchni biologicznie czynnych, a także tworzenie zielonych ulic (w tym woonerfów i zielonych przystanków),
- 5) ochronę zieleni osiedlowej w terenach zabudowy mieszkaniowej, poprzez przekształcanie ich w parki i skwery, wraz z realizacją urządzeń i obiektów sportowych i rekreacyjno-wypoczynkowych,
 - 6) poddanie ochronie drzew, alei i rzędów o szczególnych walorach przyrodniczo – krajobrazowych,
 - 7) uzupełnienie zagospodarowania terenów zieleni urządzonej o urządzenia rekreacyjne, wypoczynkowe i sportowe, w tym służące celom zdrowotnym,
 - 8) zwiększanie powierzchni biologicznie czynnej na obszarach o największej intensywności wyspy ciepła poprzez tworzenie m.in. zielonych ścian i dachów (ekstensywnych i intensywnych), lokalizację skwerów i parków oraz zieleni przydrożnej,
 - 9) realizację tematycznych parków i skwerów oraz zakładanie kolekcji roślin (głównie wieloletnich),
 - 10) zachowanie i odtwarzanie historycznych układów zieleni, w szczególności w parku kulturowym i w strefie śródmiejskiej,
 - 11) tworzenie stref zieleni w istniejących zadrzewieniach o szczególnych walorach przyrodniczo – krajobrazowych,
 - 12) podkreślanie walorów krajobrazowych zabytkowej zabudowy zielenią urządzoną,
 - 13) ograniczanie lokalizacji parkingów na rzecz terenów zieleni urządzonej,
 - 14) realizacja „zielonych wejść” do parków i skwerów w miejscach o ograniczonej dostępności,
 - 15) zwiększenie różnorodności biologicznej poprzez tworzenie tzw. „zielonych zakątków” oraz ochronę bioróżnorodności poprzez zachowanie i ochronę tzw. „dzikich enklaw”,
 - 16) realizację błękitnej infrastruktury jako elementu uzupełniającego kompozycję założenia zieleni urządzonej.
 - 17)) realizacja zielonego pierścienia.
3. Rozwój systemów terenów zieleni urządzonej winien polegać na działaniach skoordynowanych z polityką przestrzenną miasta, polegających na:
- 1) planowaniu terenów zieleni urządzonej dostępnej dla wyznaczonych w planie ogólnym strefach planistycznych przewidujących zabudowę mieszkaniową, w uwzględnieniu wskaźnika powierzchni biologicznie czynnej,

- 2) określaniu wskaźnika powierzchni biologicznie czynnej w zabudowie mieszkaniowej uwzględniające realizację zieleni urządzonej.

6.1.3. Zasady rozwoju terenów zieleni izolacyjnej

1. W zakresie rozwoju terenów zieleni izolacyjnej ustala się:
 - 1) lokalizację pasa zieleni izolacyjnej w strefach gospodarczych przewidujących realizację obiektów uciążliwych na środowisko i zdrowie ludzi, od strony terenów podlegających standardom ochrony środowiska,
 - 2) strukturę gatunkową i przestrzenną pasa zieleni izolacyjnej należy określać jako wielopiętrową, złożoną z drzew, krzewów i bylin, pełniącą funkcje ochronne m.in. od zanieczyszczeń powietrza, odorów, hałasu, wibracji komunikacyjnych,
 - 3) minimalną szerokość pasa zieleni izolacyjnej należy ustalać na 20 m, przy czym dopuszcza się:
 - a) zmniejszenie szerokości pasa zieleni izolacyjnej w przypadku:
 - braku na działce budowlanej terenu biologicznie czynnego o wymiarach umożliwiających realizację pasa o szerokości 20 m,
 - powierzchni lub geometrii działki budowlanej uniemożliwiającej realizację pasa o szerokości 20 m,
 - b) zwiększenie szerokości pasa zieleni izolacyjnej w przypadku pozostawienia po wyznaczeniu pasa części nieruchomości uniemożliwiającej zainwestowanie.
2. Lokalizacja zieleni izolacyjnej powinna polegać na działaniach skoordynowanych z polityką przestrzenną miasta, polegającą na:
 - 1) planowaniu pasa zieleni izolacyjnej w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, w terenach o przeznaczeniu produkcyjnym,
 - 2) w pasach zieleni izolacyjnej należy dopuszczać realizację urządzeń wodnych oraz dojazdów wyłącznie w szerokości umożliwiającej ich realizację,
 - 3) zakazywaniu realizacji stanowisk postojowych w pasach zieleni izolacyjnej.

6.1.4. Zasady rozwoju ogrodów działkowych

1. W zakresie zasad rozwoju ogrodów działkowych ustala się:
 - 1) w istniejących ogrodach działkowych należy dążyć do udostępnienia ich ogółowi mieszkańców, w szczególności w sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej. Jednocześnie dopuszcza się przekształcanie ogrodów działkowych lub ich części w kierunku terenów zieleni urządzonej,

w tym realizację w obrębie nich ogólnodostępnych ciągów pieszych i rowerowych. W ramach ogrodów działkowych należy przeciwdziałać realizacji „dzikiej” zabudowy, w tym mieszkaniowej,

- 2) dopuszcza się możliwość likwidacji ogrodu działkowego lub jego części w przypadku realizacji inwestycji celu publicznego, wprowadzenia ładu przestrzennego i uzasadnionymi potrzebami rozwoju miasta, na zasadach określonych w ustawie o rodzinnych ogrodach działkowych,
 - 3) w celu zwiększenia dostępności ogródków działkowych oraz promowania rolnictwa miejskiego sieć istniejących ogródków działkowych należy uzupełnić o nowe tereny. Nowe ogrody działkowe należy lokalizować w związku z likwidacją istniejących, a także zgodnie z zainteresowaniem mieszkańców.
2. Rozwój ogrodów działkowych winien polegać na działaniach skoordynowanych z polityką przestrzenną miasta, polegających na:
- 1) preferowaniu lokalizacji ogrodów działkowych dostępnych w wyznaczonych w planie ogólnym strefach planistycznych przewidujących zabudowę mieszkaniową, w szczególności wielorodzinną,
 - 2) lokalizowaniu terenów ogrodów działkowych w rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

6.1.5. Zasady ochrony wód powierzchniowych i podziemnych

1. W celu poprawy jakości wód powierzchniowych i podziemnych oraz poprawy bilansu wodnego miasta należy:
 - 1) zachować jako otwarte śródlądowe wody powierzchniowe – rzeki, zbiorniki wodne i pozostałe ciek wodne,
 - 2) objąć ochroną naturalnie występujące w dolinach rzecznych bagna fluwiogeniczne i oczka wodne,
 - 3) dążyć do dalszej pełnej (lub częściowej) renaturyzacji koryt rzek i cieków wodnych, której podstawowym celem będzie zwiększenie retencji wodnej i poprawa stanu ekologicznego wód,
 - 4) tereny o niskim stanie wód gruntowych i wysokiej przepuszczalności wykorzystywać jako odbiorniki wód opadowych lub roztopowych,
 - 5) zmniejszyć ilości odprowadzanych wód opadowych i roztopowych do sieci kanalizacji deszczowej poprzez rozwój urządzeń i infrastruktury służącej retencjonowaniu i zagospodarowaniu wód opadowych lub roztopowych "opartej na naturze" (natur-based-solution) np. niecki i rowy infiltracyjne, muldy, ogrody deszczowe itp. oraz zbiorniki retencyjne,
 - 6) zapewnić obsługę terenów zabudowanych przez zbiorowy system kanalizacji sanitarnej,

- 7) rozwój sieci wodociągowej skorelować z rozwojem sieci kanalizacji sanitarnej,
 - 8) zapewnić odpowiedni stopień podczyszczania wód opadowych lub roztopowych trafiających systemem rurowym do odbiorników,
 - 9) w lokalizacji nowych inwestycji wodochłonnych z zakresu przemysłu uwzględnić ograniczone zasoby wód Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 405 Niecka Radomska.
2. Ochrona układu hydrograficznego w polityce przestrzennej powinna polegać na przeważającym wskazaniu w jego granicach w planie ogólnym stref otwartych lub zieleni i rekreacji, pozwalających na zachowanie zasobów wodnych i zwiększenie dostępności zielonej infrastruktury społecznej dla funkcji mieszkaniowej.
 3. Zasady, o których mowa w ust. 1 pkt 4-5 powyżej, winny być uwzględniane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego przy ustalaniu zasad odprowadzania wód opadowych lub roztopowych.

6.1.6. Zasady ochrony powietrza i klimatu

1. Dokumentami, na podstawie których należy określać politykę przestrzenną w zakresie ochrony powietrza i klimatu stanowią: Plan adaptacji do zmian klimatu miasta Radomia do roku 2030, Program ochrony środowiska dla miasta Radomia oraz Program ochrony powietrza dla stref w województwie mazowieckim, w których zostały przekroczone poziomy dopuszczalne i docelowe substancji w powietrzu.
2. Zwiększenie odporności miasta na zmiany klimatu winny być realizowane poprzez:
 - 1) rozwój systemu błękitnej i zielonej infrastruktury: zwiększenie powierzchni i rewitalizację istniejących terenów zieleni,
 - 2) realizację powierzchni biologicznie czynnej oraz jej powiększanie na terenach o największej intensywności wyspy ciepła (m.in. poprzez zmianę nawierzchni nieprzepuszczalnych na przepuszczalne),
 - 3) zagospodarowanie wód opadowych lub roztopowych odprowadzanych z dróg przez budowę otwartych rowów z przepustami, rowów i niecek chłonnych, kanałów łączących rowy ze stawami retencyjnymi, budowę stawów retencyjnych i rozwiązań typu "tree-trench" wspierających zieleni wysoką w pasach drogowych,
 - 4) przy realizacji nowych inwestycji oraz przebudowie już zainwestowanych struktur miejskich uwzględnienie konieczności zagospodarowania wód opadowych lub roztopowych poprzez budowę parków osiedlowych, zieleńców, zbiorników rekreacyjno-retencyjnych, placów deszczowych, ogrodów deszczowych, zielonych ścian i dachów,

- 5) budowę rozwiązań lokalnego zagospodarowania wód opadowych lub roztopowych, zwłaszcza w strefach centralnych miasta,
 - 6) rewitalizację dolin rzecznych z dostosowaniem ich do celów adaptacyjnych, obejmujących renaturyzację rzek, renaturyzację i ochronę dolin, budowę zbiorników, polderów retencyjnych, suchych zbiorników i innych, z uwzględnieniem metod ekosystemowych oraz wsparcia dla bioróżnorodności.
3. W celu uzyskania poprawy jakości powietrza należy wprowadzić następujące zasady:
- 1) zachowanie i odpowiednie kształtowanie zieleni miejskiej stanowiącej główne strefy wymiany gazowej, oczyszczania i przewietrzania miasta,
 - 2) ochronę systemu przyrodniczego przed zainwestowaniem, w skład którego wchodzi doliny rzeczne, jako głównego systemu przewietrzania miasta,
 - 3) tworzenie nowych terenów zieleni urządzonej, zwłaszcza w obrębie terenów zwartej zabudowy, w tym wpływających korzystnie na mikroklimat parków, skwerów, parków kieszonkowych,
 - 4) prowadzenie polityki zrównoważonego transportu miejskiego z naciskiem na rozwój komunikacji zbiorowej, pieszej, rowerowej i urządzeń mobilności osobistej (UMO),
 - 5) ograniczanie niskiej emisji pochodzącej z indywidualnych palenisk domowych poprzez rozwój sieci ciepłowniczej i gazowej oraz odnawialnych źródeł energii,
 - 6) tworzenie zieleni izolacyjnej,
 - 7) uwzględnienie w projektowaniu układów urbanistycznych potrzeby swobodnego przemieszczania powietrza.
4. Ochrona powietrza i klimatu w polityce przestrzennej powinna polegać na przeważającym wskazaniu w planie ogólnym w systemie przyrodniczym stref otwartych lub zieleni i rekreacji, pozwalających na zachowaniu warunku przepływu powietrza i rozwoju terenów zieleni, a także określaniu wskaźnika powierzchni biologicznie czynnej.

6.1.7. Zasady ochrony przed hałasem

1. Dokumentem, na podstawie których należy określać politykę przestrzenną w zakresie ochrony przed hałasem, opartym o aktualne strategiczne mapy hałasu, stanowi Program ochrony środowiska przed hałasem dla obszaru województwa mazowieckiego.
2. W celu dotrzymania norm dla funkcji terenów posiadających określone standardy ochrony przed hałasem winno się stosować następujące zasady:

- 1) wprowadzenie ograniczeń w możliwości rozwoju funkcji terenów, dla których określa się standardy ochrony przed hałasem w obszarach przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu,
 - 2) separacja funkcji uciążliwych (m.in. przemysł, infrastruktura techniczna, komunikacja) i wymagających ochrony,
 - 3) odpowiednie wycofanie linii zabudowy od źródeł hałasu, umożliwiające zapewnienie standardów akustycznych w budynkach,
 - 4) planowanie układów urbanistycznych w sposób ograniczający możliwość przenoszenia się hałasu z zewnątrz układu do wewnątrz,
 - 5) wprowadzenie strefowania funkcjonalnego: przy ciągach komunikacyjnych i innych obiektach uciążliwych akustycznie należy lokalizować zabudowę niechronioną akustycznie lub zieleni izolacyjną, natomiast zabudowę wrażliwą na hałas w kolejnej, dalszej strefie,
 - 6) wprowadzanie zieleni izolacyjnej,
 - 7) wprowadzanie rozwiązań z zakresu akustyki budowlanej i budownictwa drogowego, w tym stosowanie elewacji pochłaniających fale dźwiękowe, cichych nawierzchni drogowych, ekranów akustycznych (z preferencją przegród naturalnych) itp.,
 - 8) w przypadku braku możliwości zastosowania skutecznych rozwiązań w celu dotrzymania standardów ochrony akustycznej na terenach, dla których one obowiązują, nakazywać realizację rozwiązań techniczno-budowlanych umożliwiających ich dotrzymanie wewnątrz budynków,
 - 9) przekształcanie struktur komunikacyjnych miasta w kierunku priorytetu dla komunikacji zbiorowej, pieszej, rowerowej i urządzeń mobilności osobistej (UMO),
 - 10) w uzasadnionych przypadkach wprowadzanie ograniczeń w ruchu samochodów osobowych oraz ciężarowych,
 - 11) stosowanie ograniczeń prędkości oraz rozwiązań technicznych i projektowych wymuszających zmniejszenie prędkości (np. zwężenia jezdni, progi zwalniające).
3. Zasady, o których mowa w ust. 1 pkt 1-6 powyżej, winny być uwzględniane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

6.1.8. Zasady lokalizacji zakładów stwarzających zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej

1. Lokalizację zakładów o zwiększonym i dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej na obszarze Radomia dopuszcza się w strefach gospodarczych.
2. Zasady lokalizacji i funkcjonowania zakładów o zwiększonym i dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej oraz określania bezpiecznych odległości tych zakładów od siebie nawzajem oraz innych obiektów i obszarów należy ustalać na podstawie przepisów ustawy Prawo ochrony środowiska.

6.1.9. Zasady ochrony krajobrazu przyrodniczego i przyrodniczo-kulturowego

1. Dokumentem, na podstawie którego należy określać politykę przestrzenną w zakresie ochrony krajobrazu stanowi Audyt krajobrazowy województwa mazowieckiego.
2. Dla obszarów krajobrazu przyrodniczego i przyrodniczo-kulturowego ustala się następujące zasady zagospodarowania:
 - 1) zachowanie i ochrona cennych krajobrazów - leśnego i bagienno-łąkowego - stanowiących główne walory przyrodnicze miasta,
 - 2) ochrona wyróżniających się wizualnie w środowisku form geomorfologicznych,
 - 3) ochrona cennych wnętrz widokowych,
 - 4) ochrona ciągów i punktów widokowych,
 - 5) zachowanie tradycyjnych obiektów regionalnej kultury materialnej, m.in. zespołów dworsko-parkowych,
 - 6) ochrona struktury leśno-osadniczej o charakterze willowym na osiedlu Pruszków.
3. Ochrona krajobrazu powinna być skoordynowana z polityką przestrzenną miasta, w następujący sposób:
 - 1) przyrodniczego – w wyznaczonych w planie ogólnych strefach planistycznych, z uwzględnieniem w profilu funkcjonalnym zakazu zabudowy,
 - 2) przyrodniczo-kulturowego - w wyznaczonych w planie ogólnych strefach planistycznych, z uwzględnieniem wskaźników zagospodarowania terenu, w szczególności minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej, maksymalnej nadziemnej intensywności zabudowy.

6.1.10. Zasady ochrony przed powodzią

1. Dokumentem planistycznym, na podstawie którego należy realizować politykę przeciwpowodziową stanowi Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły.
2. Wskazuje się na potrzebę wyłączenia obszarów szczególnego zagrożenia powodzią z lokalizacji budynków i obiektów mogących stanowić źródło zanieczyszczeń dla wód powodziowych.
3. W ramach polityki przeciwpowodziowej działania powinny być nakierowane na zwiększenie retencyjności dolin rzecznych – realizację zalesień, zbiorników wodnych, polderów zalewowych oraz elementów błękitno-zielonej infrastruktury.

6.1.11. Zasady ochrony złóż

1. W zakresie gospodarki złożami kopalin ustala się:
 - 1) ochronę polegającą na racjonalnym zagospodarowaniu i wykorzystaniu złóż, zgodnie z warunkami wydanymi w koncesji,
 - 2) eksploatacja złóż nie może powodować naruszenia równowagi środowiska przyrodniczego, w szczególności w zakresie wód podziemnych i powierzchniowych oraz przekroczeń stanu jakości środowiska dla terenów sąsiednich, w tym mieszkaniowych.
2. Ochrona złóż powinna być skoordynowana z polityką przestrzenną miasta, poprzez wprowadzanie w ich granicach w planie ogólnym strefy górnictwa.

6.2. Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

6.2.1. Zasady kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej

1. Nadrzędnym kierunkiem w sposobie kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej jest utrzymanie funkcji wytwórczej na równi z dbałością o realizację funkcji regulującej jakość środowiska (w tym stosunki wodne i klimat), zachowaniem bioróżnorodności i krajobrazu przyrodniczo-kulturowego.
2. Preferuje się rozwój rolnictwa ekologicznego, z ograniczonym stosowaniem środków ochrony roślin i sztucznych nawozów, ogrodnictwa i sadownictwa oraz hodowli roślin ozdobnych.
3. W zakresie kierunków zagospodarowania i zasad kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej ustala się:
 - 1) trwałe użytki zielone należy utrzymywać w dotychczasowym użytkowaniu,

- 2) zachować i ochronić przed zmianą użytkowania istniejące wartościowe ekosystemy, w tym zadrzewienia śródpolne i przydrożne,
 - 3) ograniczenie zmiany przeznaczenia gruntów rolnych o najwyższych klasach bonitacyjnych na cele nierolnicze i nieleśne, w tym gruntów zmeliorowanych,
 - 4) stosować struktury upraw i dobór odmian roślin sprzyjających gospodarce wodnej,
 - 5) realizację zalesień, w szczególności w obrębie nieużytków, gruntów rolnych nieprzydatnych do produkcji rolnej i gruntów rolnych nieużytkowanych rolniczo, poza trwałymi użytkami zielonymi,
 - 6) racjonalną rozbudowę i modernizację systemu melioracji wodnych,
 - 7) w ramach prowadzenia racjonalnej gospodarki rolnej należy dopuszczać realizację obiektów małej retencji,
 - 8) produkcję rolną należy prowadzić w sposób ograniczający i zapobiegający zanieczyszczeniom wód pochodzących ze źródeł rolniczych, poprzez wdrożenie i przestrzeganie zasad Dobrej Praktyki Rolniczej,
 - 9) zwiększenie wielkości gospodarstw rolnych (zmiana struktury agrarnej),
 - 10) w przypadku gleb w użytkowaniu rolniczym z oznakami degradacji preferuje się ich zalesianie,
 - 11) zapobiegać procesom erozyjnym gleb poprzez wprowadzanie trwałej szaty roślinnej,
 - 12) przywracać funkcję rolniczą na gruntach zdegradowanych i zdewastowanych.
4. Obiekty chowu i hodowli zwierząt należy lokalizować w taki sposób, aby ograniczyć ich oddziaływanie na środowisko, w tym emisję odorów na zabudowę mieszkaniową.
 5. W rolniczej przestrzeni produkcyjnej dopuszcza się możliwość lokalizacji urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł.
 6. Dopuszcza się przekształcanie istniejących terenów zabudowy zagrodowej w kierunku terenów zabudowy mieszkaniowej i usług, w związku ze zmniejszaniem się liczby gospodarstw rolnych w mieście.

6.2.2. Zasady kształtowania leśnej przestrzeni produkcyjnej

1. W zakresie kierunków zagospodarowania i zasad kształtowania leśnej przestrzeni produkcyjnej ustala się:
 - 1) racjonalne gospodarowanie zasobami leśnymi poprzez zachowanie ich trwałości i ochronę leśnych zasobów genowych,

- 2) zakaz realizacji zabudowy z wyjątkiem zabudowy związanej z gospodarką leśną, w obrębie zwartych i najcenniejszych kompleksów leśnych,
 - 3) ograniczanie zmiany przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne,
 - 4) wdrażanie zasad prowadzenia gospodarki leśnej na podstawie planów urządzenia lasów,
 - 5) możliwość realizacji urządzeń i obiektów związanych z gospodarką wodną, poza melioracjami, które w sposób znaczący zmieniają stosunki wodne w obrębie lasów,
 - 6) ochronę przed zmianą zainwestowania oraz wygradzaniem istniejących stref ekotonowych lasu.
2. W zakresie kierunków zagospodarowania i zasad kształtowania terenów zalesień ustala się:
- 1) zwiększanie lesistości terenów miasta, w szczególności w obrębie nieużytków, gruntów rolnych nieprzydatnych do produkcji rolnej i gruntów rolnych nieużytkowanych rolniczo, poza trwałymi użytkami zielonymi,
 - 2) planowanie zalesień w sposób umożliwiający integrację rozproszonych gruntów leśnych i zadrzewionych w większe struktury i ciągi,
 - 3) przy przekształcaniu gruntów rolnych na leśne wykorzystywać procesy spontanicznego rozwoju lasu oraz dostosowanie zalesień do warunków siedliskowych i przewidywanej antropopresji.
3. W zakresie realizacji w obrębie gruntów leśnych funkcji związanych z rekreacją, wypoczynkiem i edukacją:
- 1) koncentracja działań związanych z realizacją infrastruktury rekreacyjnej, wypoczynkowej i edukacyjnej w lasach należących do jednostek samorządu terytorialnego i Skarbu Państwa,
 - 2) gospodarka leśna w przypadku lasów, o których mowa w pkt 1), winna być ukierunkowana na zachowanie wartości krajobrazowych, trwałości zasobów oraz bezpieczeństwo odwiedzających,
 - 3) kierowanie ruchu związanego z rekreacją, wypoczynkiem i edukacją do wybranych kompleksów winno odbywać się przez: urządzenie odpowiedniej jakości dróg leśnych, szlaków turystycznych, ścieżek edukacyjnych i parkingów leśnych,
 - 4) w celu zapobiegania wygradzania i poprawy dostępności dla mieszkańców, wokół kompleksów, o których mowa w pkt 1), zaleca się tworzenie systemu dróg rowerowych, szlaków pieszych oraz urządzeń i instalacji związanych z rekreacją, wypoczynkiem i edukacją,

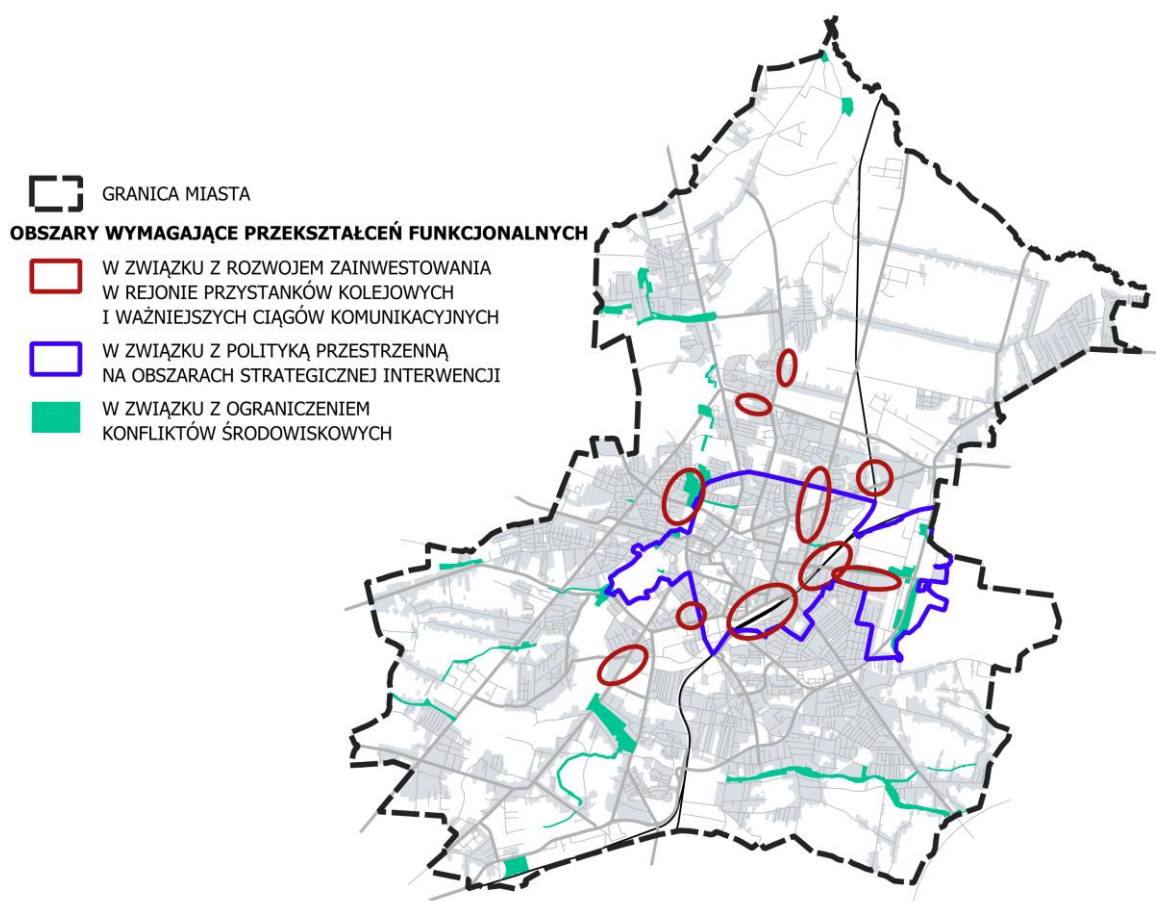
- 5) w przypadku przebudowy drzewostanu w lasach, o których mowa w pkt 1), uwzględnienie konieczności podnoszenia ich odporności na antropopresję.

6.3. Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach wymagających przekształceń, rekultywacji lub remediacji

6.3.1. Obszary wymagające przekształceń

1. Wskazuje się następujące typy obszarów wymagających przekształceń funkcjonalnych:
 - 1) w związku z rozwojem zainwestowania w rejonie przystanków kolejowych i ważniejszych ciągów komunikacyjnych,
 - 2) w związku z polityką przestrzenną na obszarach strategicznej interwencji,
 - 3) w związku z ograniczeniem konfliktów środowiskowych.

Rycina 22. Obszary wymagające przekształceń funkcjonalnych

2. Na obszarach, o których mowa w ust. 1 pkt 1, należy dążyć do aktywizacji zainwestowania miejskiego poprzez wyznaczanie w POG stref planistycznych wielofunkcyjnych z zabudową mieszkaniową wielorodzinną o szerokim spektrum

możliwych przeznaczeń, których doprecyzowanie i dostosowanie do lokalnych uwarunkowań może zostać dokonane w ramach sporządzenia mpzp.

3. Na obszarach, o których mowa w ust. 1 pkt 2, kierunki przekształceń i odpowiednie zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego określono w rekomendacjach dotyczących odpowiednich OSI o znaczeniu lokalnym.
4. Wskazuje się następujące zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na następujących obszarach, o których mowa w ust. 1 pkt 3:
 - 1) tereny produkcyjno-usługowe, w tym zdegradowane, w sąsiedztwie doliny rzeki Mlecznej, dla których ustala się:
 - a) preferencję ustalenia w POG stref planistycznych wielofunkcyjnych z zabudową mieszkaniową wielorodzinną celem redukcji niekorzystnych oddziaływań środowiskowych oraz umożliwienia wykorzystania potencjału sąsiedztwa obszarów śródmiejskich i obszarów cennych przyrodniczo,
 - b) odtworzenie funkcji hydrologicznej poprzez zwiększenie retencji powierzchniowej i gruntowej na powierzchniach biologicznie czynnych;
 - 2) tereny mieszkaniowe w bezpośrednim sąsiedztwie stref z uciążliwym zainwestowaniem produkcyjnym, usługowym lub infrastrukturalnym, dla których ustala się preferencję ustalenia w POG stref planistycznych niemieszkaniowych, celem ograniczenia liczby mieszkańców narażonych na niekorzystne oddziaływania środowiskowe oraz stopniowej relokacji funkcji mieszkaniowych na tereny o odpowiednich predyspozycjach.
 - 3) fragmenty zdegradowanych dolin rzeki Mlecznej i jej dopływów, dla których ustala się:
 - a) zachowanie lub odtworzenie funkcji hydrologicznej poprzez zwiększenie retencji powierzchniowej i gruntowej, ze wzrostem bioróżnorodności, a także przywracanie miejscowo naturalnego koryta (renaturyzacji),
 - b) dostosowanie do rozwoju funkcji rekreacyjno-wypoczynkowej, w tym lokalizacji ciągów pieszych lub pieszo-rowerowych,
 - c) kształtowanie zieleni dostosowanej do istniejących warunków siedliskowych i krajobrazowych,
 - d) odtworzenie funkcji ekologicznej – redukcja barier migracji zwierząt i przewietrzania miasta.
 - 4) doliny cieków okresowych, ujętych w rowy w obrębie wyznaczonych w POG strefach gospodarczych, dla których ustala się:
 - a) utrzymanie ciągłości i przepustowości rowów,
 - b) zachowanie rowów jako otwartych z obudową biologiczną, z wyłączeniem miejsc lokalizacji przepustów pod dojęcia i dojazdy,
 - c) realizację zieleni, w tym wysokiej, dostosowanej do dolinnych warunków siedliskowych,
 - d) kształtowanie lokalnego zagospodarowania wód opadowych lub roztopowych poprzez realizację zbiorników retencyjnych, retencyjno-chłonnych lub bioretencyjnych.

6.3.2. Obszary wymagające rekultywacji

1. Na obszarze Radomia wskazuje się następujące obszary wymagające rekultywacji:
 - 1) wyrobiska poeksploatacyjne po wydobywaniu kopalin, które nie zostały poddane rekultywacji, m.in. na osiedlach: Malczew, Jeżowa Wola, Kierzków,
 - 2) złoża, które są obecnie eksploatowane,
 - 3) po zakończeniu eksploatacji: istniejące składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne na Wincentowie.
2. Przyjmuje się następujące zasady rekultywacji:
 - 1) rekultywacja powinna polegać na przywróceniu terenom funkcji użytkowej lub zachowaniu funkcji przyrodniczej, w celu włączenia ich w otaczającą strukturę przestrzenną,
 - 2) na terenach poeksploatacyjnych ustala się odtworzenie dawnej funkcji lub nadanie nowej, m.in.: gospodarczej (związanej z lokalizacją odnawialnych źródeł energii niepowodujących emisji do środowiska), rekreacyjnej, rolnej, leśnej lub pozostawienia ukształtowanej już funkcji przyrodniczej (w tym wodnej),
 - 3) na terenie istniejącego składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne na Wincentowie, po zakończeniu jego eksploatacji wskazuje się potrzebę realizacji funkcji leśnej lub przyrodniczej (po zabezpieczeniu zagrożeń związanych z zanieczyszczeniem środowiska, w tym warunków gruntowo-wodnych),
 - 4) wybór kierunku rekultywacji i zasady jej przeprowadzania będą określane na podstawie stosownych decyzji administracyjnych, zgodnie z przepisami prawa.

6.3.3. Obszary wymagające remediacji

1. Obszary wymagające remediacji, na których występuje historyczne zanieczyszczenie powierzchni ziemi są rozpoznawane i wyznaczane zgodnie z przepisami w zakresie ochrony środowiska i zapobieganiu szkodom w środowisku. Obszary takie zostały wyznaczone na terenach m.in. bazy lotnictwa szkolnego, fabryki farb i lakierów przy ul. Czarnej czy terenie przemysłowym przy ul. Energetyków.
2. Przyjmuje się następujące zasady remediacji:
 - 1) remediację przeprowadzać na podstawie opracowanych planów dla terenów, w których potwierdzono zanieczyszczenie,

- 2) dobór metody remediacji: chemicznej, biologicznej, termicznej, elektrochemicznej czy fizycznej, powinien zależeć od rodzaju zanieczyszczeń i lokalnych uwarunkowań środowiskowych,
 - 3) remediacja prowadzić ma do usunięcia lub zmniejszenia ilości zanieczyszczeń historycznych, przywracając równowagę przyrodniczą i wartości użytkowe terenu,
 - 4) prace remediacyjne powinny uwzględniać odtworzenie pierwotnego zagospodarowania lub nadanie nowej funkcji m.in. gospodarczej, wkomponowując teren w istniejącą strukturę funkcjonalno-przestrzenną.
3. Fitoremediacji powinny podlegać tereny przy ruchliwych ciągach komunikacyjnych, zanieczyszczone m.in. metalami ciężkimi, tlenkami azotu czy pyłami zawieszonymi.

6.4. Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

1. Za przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko uznaje się przedsięwzięcia, które zaliczane są jako mogące zawsze i potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.
2. Przyjmuje się następujące zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko:
 - 1) lokalizować przedsięwzięcia z uwzględnieniem aspektów środowiskowych, kulturowych i krajobrazowych, z zastosowaniem rozwiązań ograniczających ich negatywny wpływ na środowisko i zdrowie ludzi, zgodnie z przepisami odrębnymi,
 - 2) wariantować lokalizację przedsięwzięć na podstawie kryteriów oddziaływania na poszczególne komponenty środowiska i sąsiedztwo obszarów wrażliwych na te oddziaływania (m.in. terenów zabudowy mieszkaniowej, rekreacji, zieleni urządzonej),
 - 3) nie lokalizować przedsięwzięć w obrębie terenów mieszkaniowych (z wyłączeniem przedsięwzięć związanych z realizacją budownictwa mieszkaniowego, inwestycji celu publicznego oraz ochroną środowiska),
 - 4) ograniczać lokalizację przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko w sąsiedztwie dużych zgrupowań zabudowy mieszkaniowej, z wyłączeniem inwestycji celu publicznego,
 - 5) tworzyć od przedsięwzięć strefy buforowe dla obszarów wrażliwych na oddziaływania, między innymi w formie pasów zieleni izolacyjnej i rozwiązań techniczno-budowlanych.

6.5. Ochrona zabytków

6.5.1. Zabytki podlegające ochronie i opiece

1. Ochronie podlegają zabytki:

1) objęte formami ochrony na podstawie przepisów odrębnych o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, wraz z ich otoczeniem, w szczególności:

a) wpisane do rejestru zabytków,

b) pomnik historii „Radom - zespół klasztorny Bernardynów” na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 15 marca 2022 r. (Dz. U. z 2022 r. poz. 632),

c) Park Kulturowy „Stary Radom” na podstawie uchwały nr 170/2011 Rady Miejskiej w Radomiu z dnia 29 sierpnia 2011 r.,

2) ujęte w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków, inne niż wpisane do rejestru zabytków.

2. Zasady ochrony oraz prowadzenia prac konserwatorskich i robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków województwa mazowieckiego, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami określa Wojewódzki Konserwator Zabytków. W szczególności pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wymaga:

1) prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, w tym prac polegających na usunięciu drzewa lub krzewu z nieruchomości lub jej części będącej wpisanym do rejestru parkiem, ogrodem lub inną formą zaprojektowanej zieleni;

2) wykonywanie robót budowlanych w otoczeniu zabytku;

3) prowadzenie badań konserwatorskich zabytku wpisanego do rejestru;

4) prowadzenie badań architektonicznych zabytku wpisanego do rejestru;

5) prowadzenie badań archeologicznych;

6) przemieszczanie zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru;

7) trwałe przeniesienie zabytku ruchomego wpisanego do rejestru, z naruszeniem ustalonego tradycją wystroju wnętrza, w którym zabytek ten się znajduje;

8) dokonywanie podziału zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru;

9) zmiana przeznaczenia zabytku wpisanego do rejestru lub sposobu korzystania z tego zabytku;

- 10) umieszczanie na zabytku wpisanym do rejestru: urządzeń technicznych, tablic reklamowych lub urządzeń reklamowych w rozumieniu art. 2 pkt 16b i 16c ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1130) oraz napisów, z zastrzeżeniem art. 12 ust. 1;
 - 11) podejmowanie innych działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku wpisanego do rejestru, z wyłączeniem działań polegających na usuwaniu drzew lub krzewów z terenu nieruchomości lub jej części niebędącej wpisanym do rejestru parkiem, ogrodem albo inną formą zaprojektowanej zieleni;
 - 12) poszukiwanie ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych, w tym zabytków archeologicznych, przy użyciu wszelkiego rodzaju urządzeń elektronicznych i technicznych oraz sprzętu do nurkowania.
3. Ustala się ochronę zabytków ujętych w gminnej ewidencji zabytków, prowadzonej przez Prezydenta Miasta Radomia innych niż wpisane do rejestru zabytków województwa mazowieckiego.
 4. Zasady ochrony oraz prowadzenia robót budowlanych w zabytkach wpisanych do gminnej ewidencji zabytków, innych niż wpisane do rejestru zabytków województwa mazowieckiego, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami określa się w uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w mpzp, a w przypadku jego braku – w decyzjach administracyjnych o ustaleniu warunków zabudowy i zagospodarowania terenu.
 5. Park Kulturowy Stary Radom został utworzony na mocy uchwały Rady Miejskiej w Radomiu nr 170/2011 z dnia 29 sierpnia 2011 r. Jej zapisy przewidują objęcie ochroną części doliny rzeki Mlecznej wraz z grodziskiem „Piotrówka” i „Starym Ogrodem”, w ramach dwu stref:
 - 1) Strefa A – obejmująca tereny zielone w dolinie rzeki Mlecznej łącznie z obszarem grodziska „Piotrówka”,
 - 2) Strefa B – obejmująca pozostałe tereny w granicach Parku Kulturowego niezakwalifikowane do strefy A, w tym obszary określane nazwą „Stary Radom” oraz „Stary Ogród”.
 6. Zasady ochrony parku, o którym mowa w ust. 5, określono w „Planie Ochrony Parku Kulturowego Stary Radom”, przyjętego uchwałą Rady Miejskiej w Radomiu nr 590/2017 z dnia 18 grudnia 2017 r. Zasady te winny być uwzględniane w mpzp sporządzanym obligatoryjnie dla obszaru parku kulturowego.

6.5.2. Strefa ochronny konserwatorskiej

1. W Radomiu za pomocą wpisu do rejestru zabytków pod nr 410/A/89 z dnia 14.09.1989 ustanowiony został zabytkowy zespół urbanistyczno-architektoniczny miasta Radomia.
2. Sposób zagospodarowania strefy, o której mowa w ust. 1, winien uwzględniać zasady wynikające z zapisów rejestrowych nr 410/A/89 z dnia 14.09.1989.
3. Działania konserwatorskie w strefie, o której mowa w ust. 1, zmierzać winny do zachowania i uczytelnienia historycznego układu przestrzennego i konserwacji jego głównych elementów: rozplanowania i przebiegu głównych ciągów komunikacyjnych, kompozycji wewnątrz urbanistycznych, historycznych linii zabudowy, kompozycji układów zieleni zabytkowej oraz historycznych podziałów własnościowych i sposobu użytkowania gruntów.
4. Wszelka działalność inwestycyjna, budowlana, jak również przebudowy, remonty, adaptacje, dostosowanie współczesnych funkcji czy podziały nieruchomości znajdujących się w obszarze strefy, o której mowa w ust. 1, wymagają uzgodnienia z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków w Warszawie Delegatura w Radomiu.

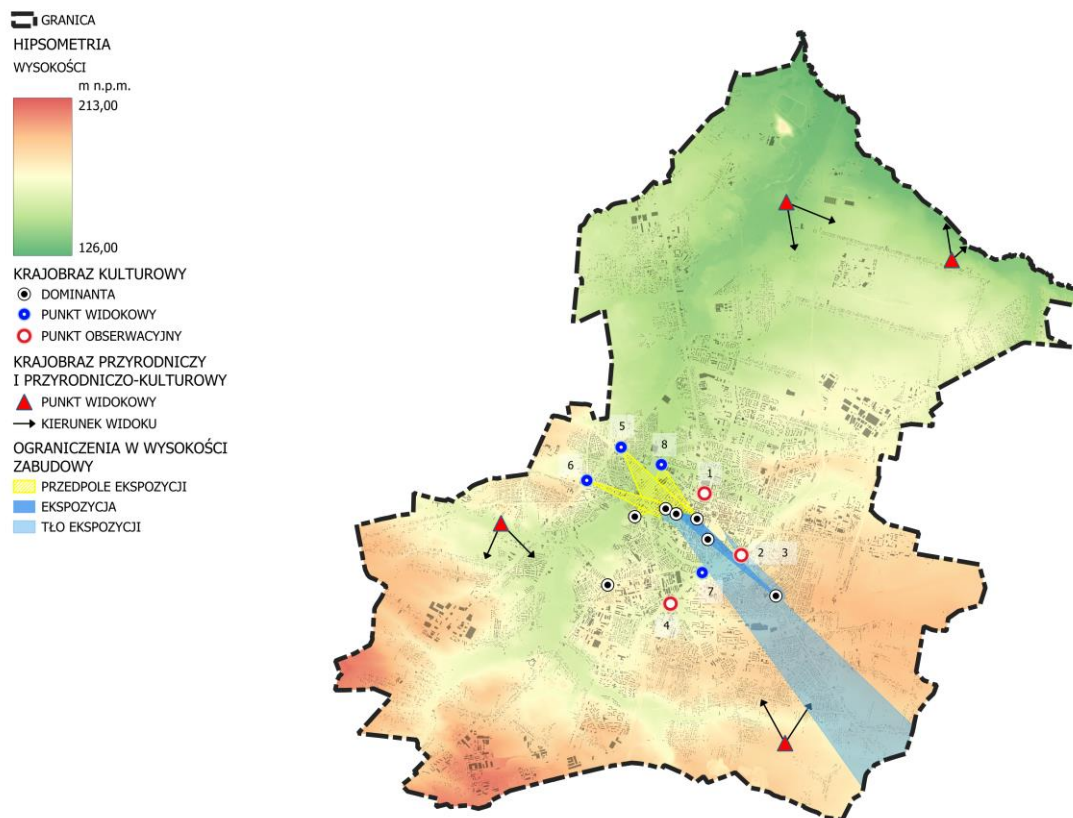
6.5.3. Ochrona dziedzictwa archeologicznego

1. W rejonach zewidencjonowanych stanowisk wszelka działalność inwestycyjna związana z pracami ziemnymi może być podejmowana tylko po uzgodnieniu szczegółowych warunków z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Rejony te są bowiem obszarami potencjalnego występowania znalezisk archeologicznych.
2. Poza rejonami, o których mowa w ust. 1 powyżej, w przypadku odkrycia podczas robót ziemnych przedmiotu, co do którego istnieje przypuszczenie, że jest on zabytkiem, należy:
 - 1) wstrzymać wszelkie roboty mogące uszkodzić lub zniszczyć odkryty przedmiot;
 - 2) zabezpieczyć, przy użyciu dostępnych środków, ten przedmiot i miejsce jego odkrycia;
 - 3) niezwłocznie zawiadomić o tym właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków lub organ działający w jego imieniu zgodnie z właściwością terytorialną, a jeśli nie jest to możliwe – Prezydenta Miasta Radomia.
3. Zgodnie z przepisami prawa o ochronie dóbr kultury, wstrzymanie robót, o którym mowa w pkt 1), winno trwać do czasu uzyskania decyzji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (lub organu działającego w jego imieniu zgodnie z właściwością terytorialną) o sposobie dalszego postępowania z odkrytym przedmiotem.

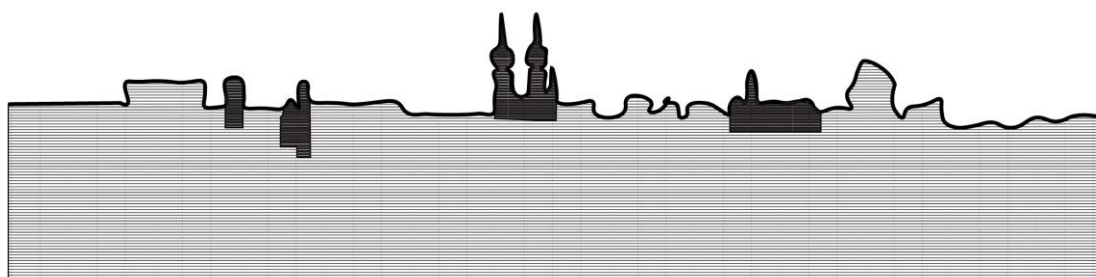

6.6. Ochrona i kształtowanie krajobrazu kulturowego

1. Ustala się zasady ochrony i kształtowania charakterystycznych wartości widokowych, w tym ekspozycji obiektów szczególnych, poprzez określenie zasad ukształtowania i zagospodarowania otaczających je przestrzeni, przede wszystkim przestrzeni publicznych dla obiektów charakterystycznych w krajobrazie:
 - 1) dla dominant ustala się w nowych działaniach ich zachowanie oraz podkreślanie kompozycją urbanistyczną (np. forma i kształt przestrzeni publicznej, osie widokowe, układ zabudowy lub zieleni) z poszanowaniem historycznej struktury, dopuszczenie sytuowania nowych dominant wyłącznie, jeśli wynika to z kompozycji urbanistycznej;
 - 2) dla otoczenia zabytków lub dóbr kultury współczesnej ustala się zasadę harmonijnego kształtowania nowej zabudowy oraz zagospodarowania przestrzennego uwzględniających charakterystyczne, historyczne cechy tych obiektów - ukształtowanie przedpola kościołów św. Teresy i św. Serca Jezusowego oraz zabudowy staromiejskiej;
 - 3) dla obszarów ekspozycji zabytków lub dóbr kultury współczesnej oraz związanych z nimi punktów i ciągów widokowych (w szczególności stanowiących przestrzeń publiczną) ustala się w nowych działaniach zapewnienie otwarć oraz wglądów widokowych, poprzez ich zachowanie lub wytworzenie;
 - 4) dla miejsc „pierwszego odbioru” miasta takich jak: główne wjazdy i przejazdy przez miasto (drogowe i kolejowe), „bramy miasta”, dworce i stacje kolejowe oraz lotnisko, ustala się potrzebę szczególnego kształtowania zagospodarowania z uwzględnieniem ochrony charakterystycznych otwarć lub wglądów widokowych na zabudowę miasta;
 - 5) dla panoram/sylwety miasta ustala się ochronę widoczności z punktów widokowych, na zasadach określonych poniżej;

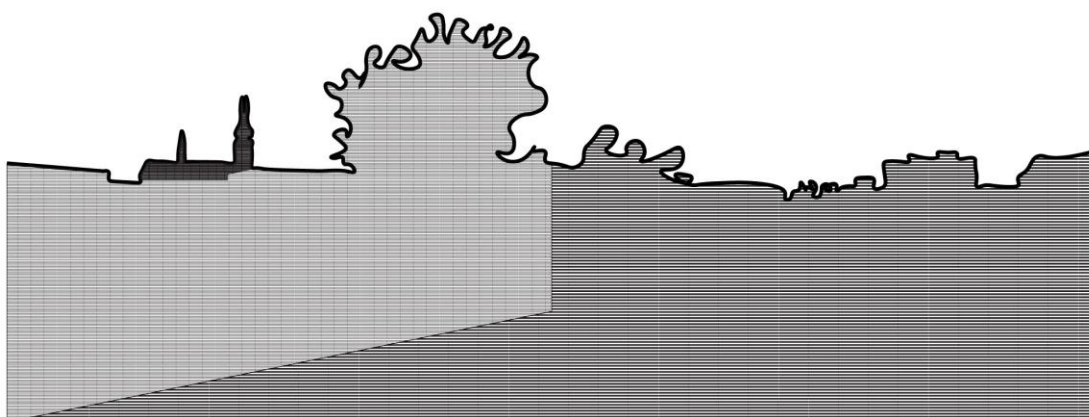
a) ul. Warszawska - widok w kierunku południowym

b) Wiadukt ul. Słowackiego - widok w kierunku północno-zachodnim

f) Widok ul. Słowackiego - widok w kierunku południowo-wschodnim

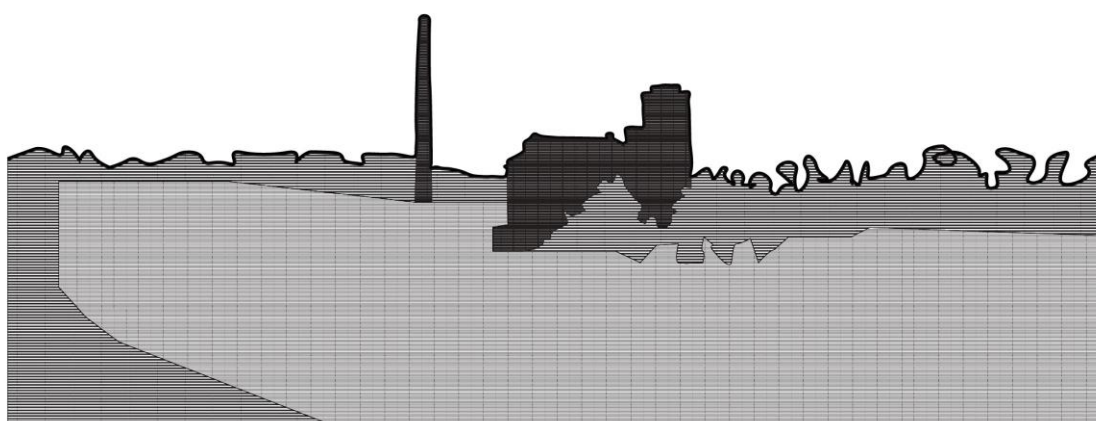
c) Wiadukt ul. Słowackiego - widok w kierunku południowo-wschodnim

f) Widok ul. Słowackiego - widok w kierunku południowo-wschodnim

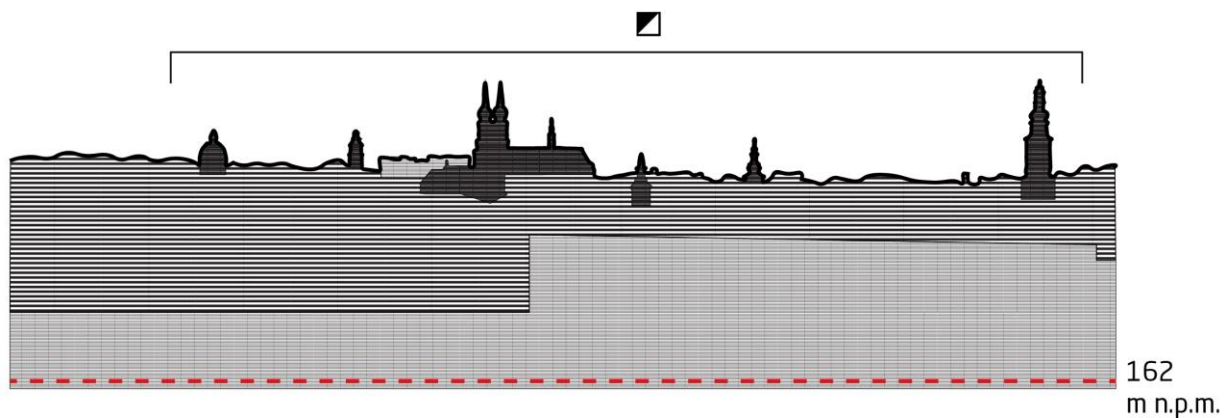

d) Wiadukt ul. Pallotyńska - widok w kierunku południowym

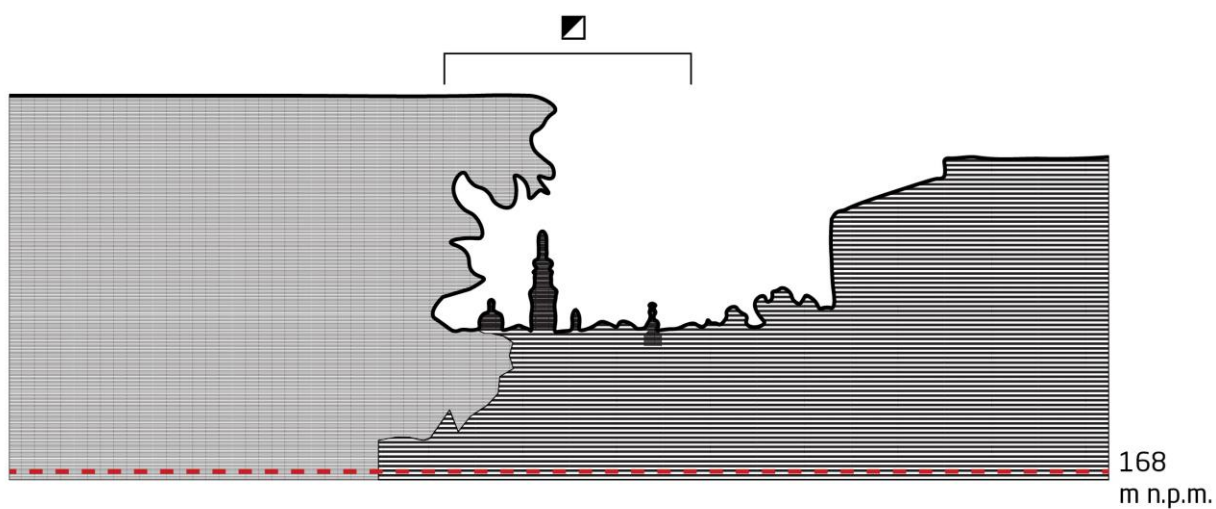
g) Widok ul. Pallotyńska - widok w kierunku południowym

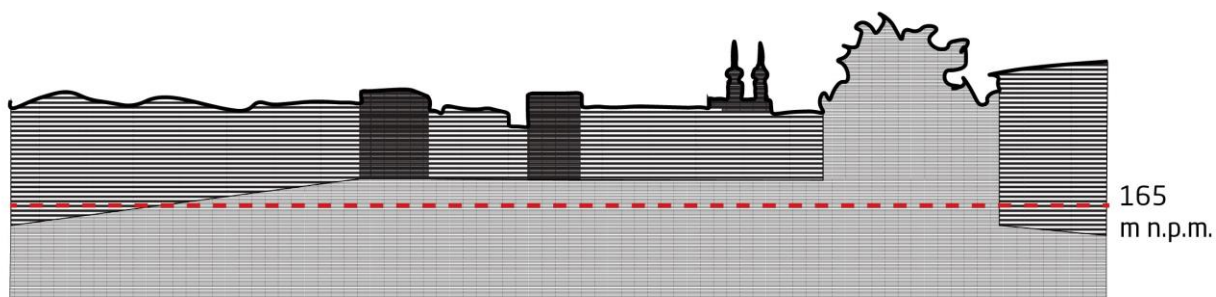
e) ul. Czarnieckiego - panorama miasta

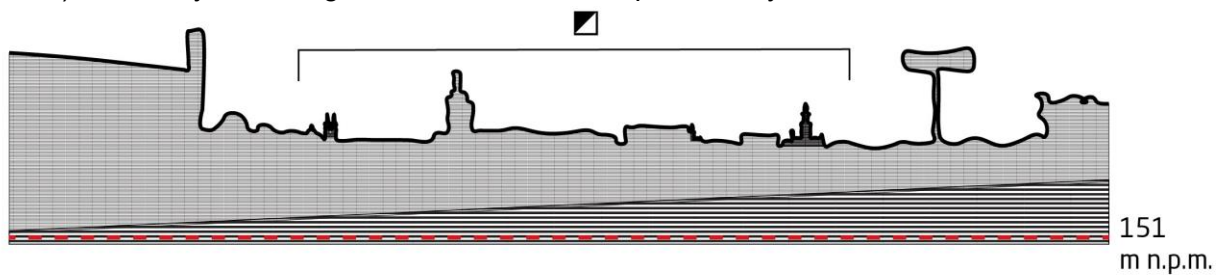
f) ul. Okulickiego - widok w kierunku wschodnim

g) Dworzec kolejowy - 'witacz miejski'

h) ul. Szarych Szeregów - widok w kierunku południowym

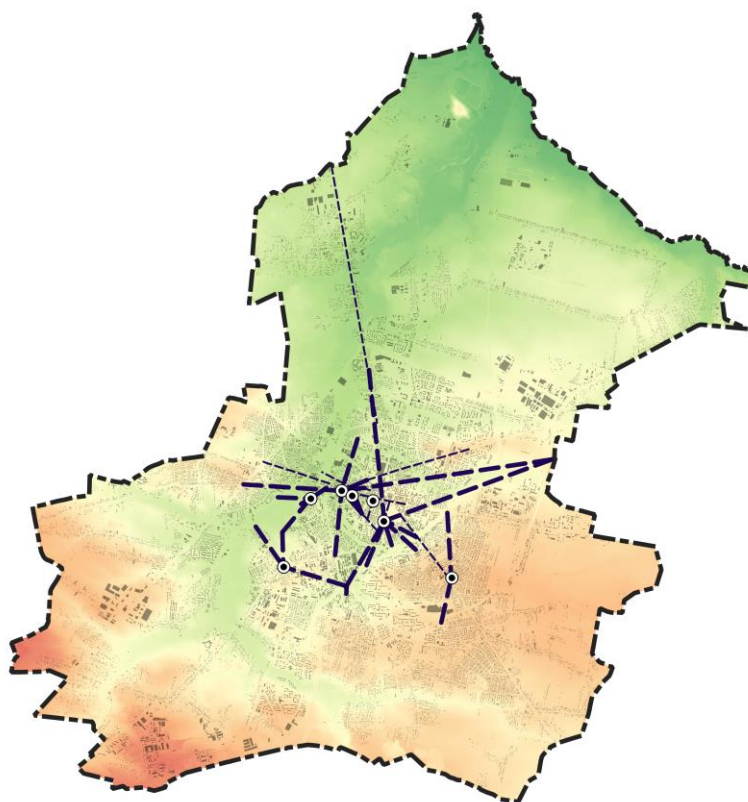
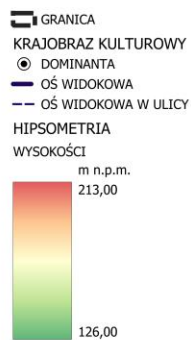
LEGENDA:

- linia sylwety miasta
- główny motyw sylwety miasta
- rzędna wysokości bezwzględnej punktu widokowego

waloryzacja widocznych elementów:

- obiekt wybitnie wyróżniający się w panoramie
- obiekt lub obszar o odbiorze pozytywnym lub obojętnym
- obiekt lub obszar o odbiorze negatywnym

- 6) dla dolin rzek ustala się ochronę ich ciągłości i czytelności, kształtowanie ciągów krajobrazowych, podkreślonych odcinkowo m.in. przez zieleń, ciągi piesze i rowerowe oraz inne elementy systemu przestrzeni publicznych;
- 7) dla miejsc odbioru krajobrazu miasta z przestrzeni takich jak: osie widokowe, osie widokowe w ulicach, ciągi widokowe, otwarcia widokowe wskazuje się potrzebę zapewnienia ekspozycji lub wglądów widokowych na obiekty charakterystyczne w krajobrazie, wskazane jako obiekty pozytywne i wybitnie wyróżniające się w panoramie miasta, dominanty widoczne w panoramie miasta oraz pozostałe dominanty;
- 8) zachowanie ekspozycji dominant ze wskazanych osi widokowych należy zapewnić poprzez nasadzenia szpalerów drzew w sposób nieprzesłaniający widoku na dominantę, a także poprzez zakaz realizacji nadwieszów i połączeń budynków nad przestrzeniami publicznymi wzdłuż ciągów widokowych;

a) ciąg widokowy na fragmencie ul. Żeromskiego

b) Ciąg widokowy na fragmencie ul. Traugutta

9) dla odcinków przejazdów przez miasto o pozytywnym odbiorze, a także punktów otwarcia widokowych widocznych z dróg samochodowych oraz z nasypów torów kolejowych wskazuje się potrzebę zapewnienia widoków poprzez kontrolowanie wprowadzania nowej zabudowy, a także ograniczenie nasadzeń wyłącznie do roślinności niskiej w strefach bezpośredniego przedpola odcinków dróg i punktów z zachowaną ekspozycją;

10) nakazuje się kształtowanie nowych układów przestrzennych i zespołów zabudowy zgodnie z istniejącymi kompozycjami przestrzennymi, w szczególności definiowanymi osiami.

1. W zakresie zasad kształtowania panoramy miasta ustala się:

1) wskazuje się cztery punkty widokowe:

- a) ul. Czarnieckiego – parking przy McDonald's – panorama miasta,
- b) ul. Okulickiego – widok w kierunku śródmieścia,
- c) ul. Szarych Szeregów – panorama miasta,
- d) widok z budynku dworca kolejowego i placu przed dworcem – „witacz miejski”;

2) dla ww. punktów widokowych wyznacza się obszary przedpola widokowego, dla których ustala się ograniczenie wysokości zabudowy wynikające z potrzeby zapewnienia widoczności głównego motywu sylwetki miasta

z uwzględnieniem ograniczeń wynikających z dotychczasowych ustaleń mpzp i dokumentów strategicznych;

- 3) dopuszcza się lokalne przewyższenia zabudowy (zgodnie z ustaleniami mpzp) jednak z zakazem sytuowania obiektów budowlanych przesłaniających obiekty wyróżniające się pozytywnie w głównych motywach panoramy miasta;
- 4) ze względu na ochronę widoku głównego motywu sylwety miasta widzianego z wymienionych punktów widokowych wprowadza się, poza ww. ograniczeniami wysokości zabudowy, następujące zasady kształtowania punktów widokowych i ich otoczenia:
 - a) ograniczenie wysokości zieleni zlokalizowanej w przedpolach ekspozycji punktów widokowych oraz ograniczenie wysokości i sytuowanie zabudowy w sposób nie zasłaniający ekspozycji sylwety miasta,
 - b) wyposażenie punktów widokowych w urządzenia oraz tablice informacyjne i edukacyjne dotyczące widocznego motywu sylwety miasta,
 - c) w kontekście ochrony panoramy od ul. Czarnieckiego kształtowanie zagospodarowania od strony widocznej sylwety miasta jako tarasów widokowych,
 - d) dla punktu widokowego z ul. Szarych Szeregów nakazuje się uporządkowanie sztyldów i masztów reklamowych oraz przedpola ekspozycji,
 - e) przesłanianie należy sprawdzić na etapie sporządzania mpzp poprzez umieszczenie projektowanych obiektów w widokach sylwety miasta.
- 5) dopuszcza się możliwość realizacji punktów widokowych w strukturze zurbanizowanej miasta z wykorzystaniem obiektów lub ich części (np. taras na budynku obecnego McDonald's przy ul. Czarnieckiego, wewnątrz dworca kolejowego z poziomu pierwszego piętra).

6.7. Dobra kultury współczesnej

W zakresie dóbr kultury współczesnej ochroną obejmuje się następujące obiekty:

- 1) dom towarowy „Sezam” przy ulicy Żeromskiego – ochronie powinny podlegać elewacje tworzące pierzeje uliczne oraz układ urbanistyczny polegający na utworzeniu wnętrza urbanistycznego powiązanego z ulicą Żeromskiego;
- 2) budynek „NOT” przy ulicy Kelles-Krauza – ochronie podlegać powinny elewacje z wyeksponowaną konstrukcją w postaci żelbetowego układu ramowego;
- 3) kościół p.w. Matki Bożej Królowej Świata przy ul. Grzybowskiej 22 – ochronie powinna podlegać bryła obiektu;
- 4) siedziba Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych, ul. 25 Czerwca 68;
- 5) osiedle „Ustronie” – ochronie powinien podlegać układ urbanistyczny

- polegający na konsekwentnym rozdziale pionowym ruchu pieszego od ruchu kołowego (estakady i kładki piesze nad drogami wewnętrznymi);
- 6) zespół budynków mieszkalnych dawnej Fabryki Broni (przedłużenie ul. Prażmowskiego) – ochronie powinien podlegać układ urbanistyczny osiedla przyfabrycznego oraz neorenesansowe elewacje budynków mieszkalnych;
 - 7) magazyny tytoniu Fabryki Papierosów PMT wraz z otoczeniem;
 - 8) budynki byłej garbarni zlokalizowane na terenie stref oznaczonych na rysunku mpzp symbolami U.4 i U.5 - na podstawie uchwały nr 607/2018 Rady Miejskiej w Radomiu z dnia 27 lutego 2018 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego „Stare Miasto”;
 - 9) budynki byłej garbarni zlokalizowane na terenie strefy oznaczonej na rysunku mpzp symbolem U.1 - na podstawie uchwały nr LXX/606/2021 Rady Miejskiej w Radomiu z dnia 29 listopada 2021 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Radomia obszaru doliny rzeki Mlecznej - „Piotrówka”;
 - 10) osiedle XV-Lecia - ochronie powinien podlegać oryginalny układ urbanistyczny osiedla mieszkaniowego złożonego z wolnostojących budynków mieszkalnych i usługowych w zieleni;
 - 11) osiedle stare Planty, powstałe w latach 20. do 50. XX w. - ochronie powinien podlegać oryginalny układ urbanistyczny osiedla mieszkaniowego złożonego z budynków mieszkalnych i usługowych z zielenią towarzyszącą;
 - 12) osiedle Obozisko - ochronie powinien podlegać oryginalny układ urbanistyczny osiedla mieszkaniowego złożonego z wolnostojących budynków mieszkalnych i usługowych w zieleni;
 - 13) kompleks budynków Zakładów Metalowych „Łucznik”, w szczególności budynek główny, narzędziownia i biurowiec.

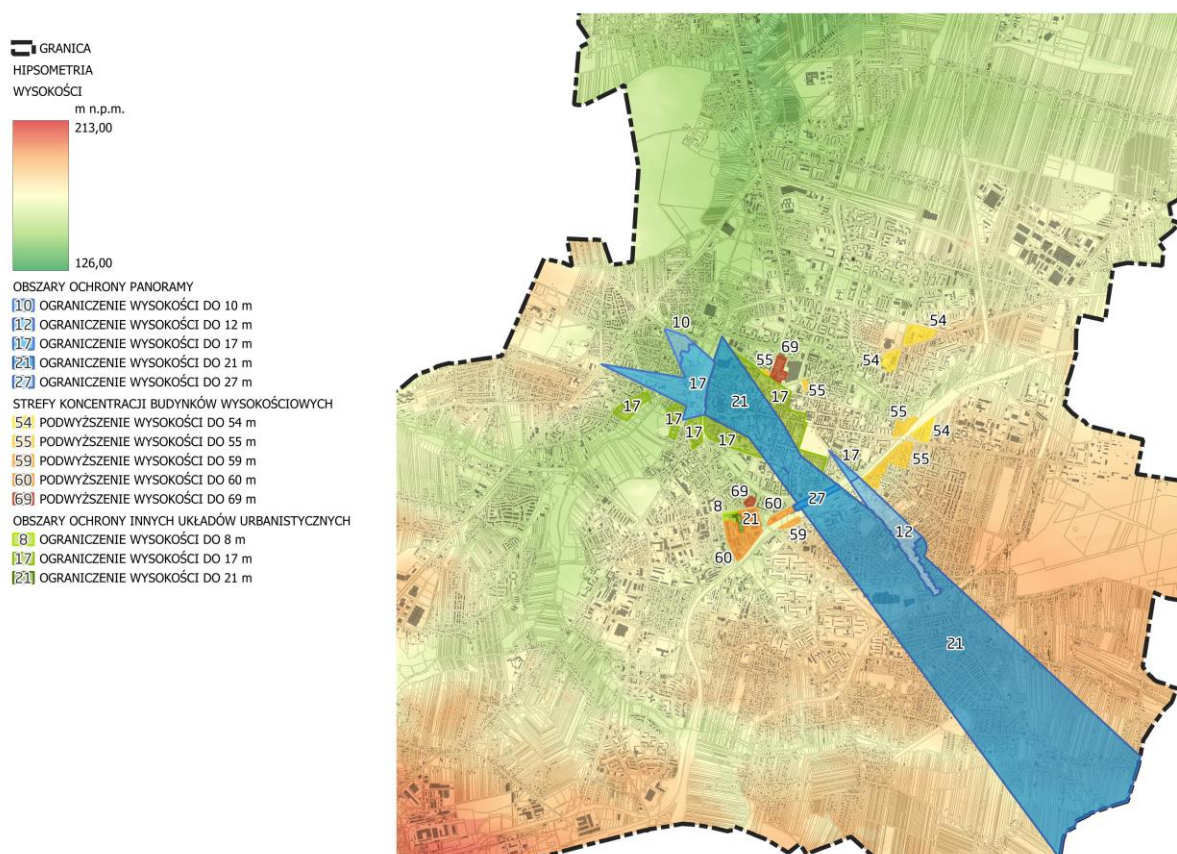
6.8. Zasady realizacji ustaleń Strategii w zakresie obszarów oraz zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (mpzp)

1. W mpzp należy uwzględniać obiekty, dla których zasady ochrony prawnej dóbr kultury obowiązują na podstawie przepisów odrębnych, w szczególności:
 - 1) obiekty wpisane do rejestru zabytków województwa mazowieckiego;
 - 2) zewidencjonowane stanowiska archeologiczne.
2. W mpzp należy uwzględniać pozostałe obiekty zabytkowe, o których mowa w Rozdziale 6.5 oraz ustalać zasady ochrony tych obiektów w postaci warunków modernizacji, rozbudowy lub przebudowy tych obiektów oraz zasad zabudowy i zagospodarowania ich otoczenia.

3. W mpzp należy uwzględnić ograniczenia oraz podwyższenia wysokości zabudowy, będące wynikiem analiz przedstawionych w pkt. 6.6 „Ochrona i kształtowanie krajobrazu kulturowego”, zgodnie z poniższym schematem:

Rycina 23. Ograniczenia i podwyższenia wysokości zabudowy do uwzględniania w ustaleniach mpzp

4. Odstępstwa od stosowania w mpzp wielkości ograniczeń i podwyższeń zabudowy, o których mowa w ust. 3 dopuszcza się dla:
- 1) obiektów istniejących, których wysokość odbiega od ww. wielkości;
 - 2) dominant i akcentów architektonicznych;
 - 3) budowli lub części budynków stanowiących konstrukcje techniczne lub obiekty infrastruktury technicznej.
5. Niezależnie od ustaleń ust. 4, wielkości ograniczeń i podwyższeń zabudowy, o których mowa w ust. 3:
- 1) mogą być przedmiotem pomniejszenia celem dostosowania wysokości nowej zabudowy do zabudowy istniejącej;
 - 2) mogą być przedmiotem różnicowania w stosunku do budynków i budowli.

7. Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów

7.1. Zasady kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta

Kształtowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta dokonywane będzie z poszanowaniem następujących zasad i wartości:

- **zasady rozwoju zrównoważonego;**
- **zasady efektywności ekonomicznej;**
- **odporności;**
- **inkluzywności.**

Omówienie ww. zasad i wartości zostało przedstawione poniżej.

7.1.1. Rozwój zrównoważony

Miasta są organizmami, w których skupia się większość działalności produkcyjnej, usługowej i skoncentrowane mieszkalnictwo, co pociąga za sobą intensywne użytkowanie ziemi. Tworzy to szereg korzyści, jednak z drugiej strony także problemy związane z degradacją środowiska naturalnego na skutek negatywnego oddziaływania miasta na powietrze, klimat, glebę wody powierzchniowe i podziemne oraz faunę i florę. Występują tu też problemy społeczno-gospodarcze, takie jak: bezrobocie, segregacja społeczna czy innego rodzaju patologie zagrażające równowadze i rozwojowi. Zapewnienie trwałego rozwoju miasta wymaga zatem szeregu działań prewencyjnych i przezorności w podejmowaniu decyzji. W związku z powyższym zakłada się, że także polityka przestrzenna Gminy Miasta Radomia będzie realizowana zgodnie z zasadą rozwoju zrównoważonego. Za swój cel obiera ona harmonijny rozwój społeczny, gospodarczy i środowiskowy, z uwzględnieniem równowagi między współczesnymi potrzebami społeczeństwa a zachowaniem zasobów naturalnych dla przyszłych pokoleń. Zasada ta może być realizowana za pomocą zróżnicowanych składowych polityki miejskiej, takich jak: efektywność energetyczna, ochrona środowiska, niskoemisyjność, gospodarka obiegu zamkniętego, zrównoważona mobilność (z preferencją dla publicznego transportu zbiorowego, komunikacji pieszej i urządzeń mobilności osobistej), systemy zielonej i błękitnej infrastruktury, zrównoważone budownictwo itp.

7.1.2. Efektywność ekonomiczna

Zasada efektywności ekonomicznej polityki miejskiej oznacza, że decyzje w zakresie kierunków rozwoju uwzględniać będą oszczędne gospodarowanie posiadanymi zasobami, maksymalizację zysków przy minimalizacji nakładów oraz efekt synergii podejmowanych działań. Zgodnie z tą zasadą kształtowane będą struktury miejskie

będące najmniej kosztownymi w budowie i eksploatacji, a przy tym zapewniające odpowiednie warunki życia mieszkańców. Efektem tak prowadzonej polityki przestrzennej mają być zwarte, energooszczędne i niskoemisyjne struktury intensywnego zagospodarowania z łatwym dostępem do terenów otwartych o odpowiedniej powierzchni i jakości środowiska. Możliwie ścisła segregacja funkcji zagospodarowania terenów zapobiegać będzie powstawaniu konfliktów, umożliwi obsługę transportem zbiorowym i ukształtuje trwałe relacje pomiędzy terenami usług i obsługiwanym przez nie mieszkalnictwem. Właściwie zastosowane kryteria efektywności ekonomicznej w polityce miejskiej winny prowadzić do osiągnięcia trwałej przewagi konkurencyjnej miasta nad otoczeniem. Dotyczyć to winno zarówno uwarunkowań lokalizacji działalności gospodarczej, jak i kosztów oraz warunków zamieszkiwania w strukturach miejskich. W szczególności wykorzystana winna być przewaga wynikająca z możliwości stosowania w zwartych strukturach osadniczych zbiorowych systemów infrastruktury i komunikacji, posiadających potencjał innowacyjności i obniżenia kosztów obsługi tych struktur w stosunku do obsługi rozproszonego osadnictwa wiejskiego, bazującego na rozwiązaniach indywidualnych.

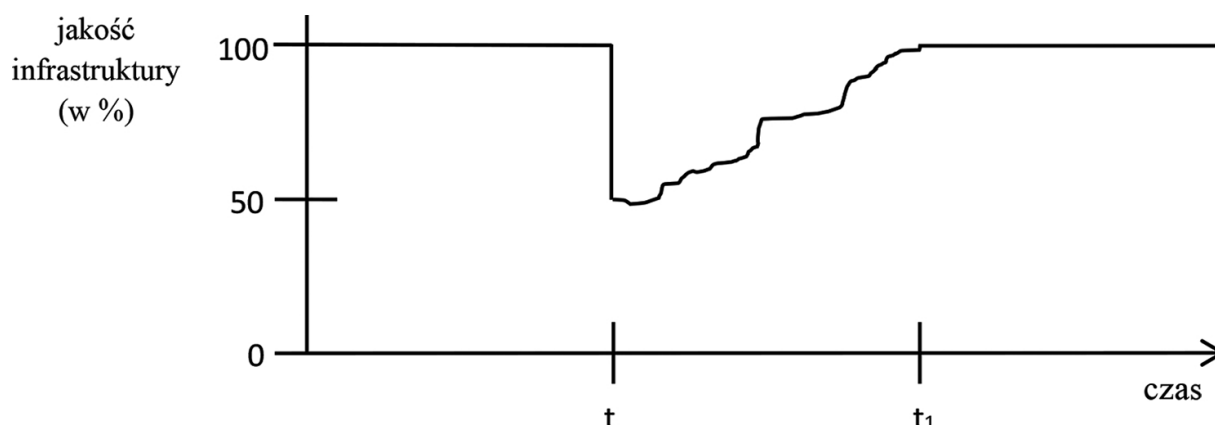
7.1.3. Odporność

Pojęcie odporności miasta definiowane jest jako jego gotowość na nieoczekiwane zdarzenia oraz możliwość skutecznej i wydajnej odpowiedzi na nie, w celu szybkiego przywrócenia systemu do pożądanego stanu.

Poziom odporności danej jednostki zilustrować można i zmierzyć za pomocą tzw. „trójkąta odporności” (*resilience triangle*; ryc. nr 21). Trójkąt ten ilustruje stopień utraty funkcjonalności systemu na skutek sytuacji kryzysowej oraz czas potrzebny do jej odzyskania (Tierney, Bruneau 2007). Działania zwiększające *odporność systemu* mają na celu poprawę jego wydajności, wizualizowaną jako zmniejszenie trójkąta na osi pionowej (stopień utraty funkcjonalności) oraz poziomej (skrócenie czasu powrotu do stanu normalnego). W *mieście* odpornym, w stosunku do miasta, które takie nie jest, w sytuacji wystąpienia nagłego kryzysu: straty w mieniu powinny być mniejsze, przerwy w dostawach energii powinny być krótsze, mniej ludzi powinno ucierpieć, mniejsza liczba przedsiębiorstw powinna być zagrożona itp.

Rycina 24. Trójkąt odporności

Źródło: Bevilacqua M., Ciarapica F.E., Marcucci G. 2017. Supply Chain Resilience Triangle: The Study and, Development of a Framework. *International Journal of Economics and Management Engineering*, 11(8): 2046–2053.

W kontekście europejskim i krajowym, pandemia COVID-19 stała się impulsem do tworzenia i wdrażania nowych polityk miejskich, mających na celu podnoszenie odporności miast. „Nowy Ład dla Europy”, mający stymulować odbudowę gospodarki i społeczeństwa po pandemii, został określony jako „Nowy Europejski Bauhaus”¹³. Takie podejście kluczową rolę w polityce unijnej przypisuje miastom i kulturze miejskiej. Europa może być bowiem określona jako cywilizacja miast i to właśnie miasta były kołami zamachowymi jej rozwoju, ośrodkami zmian społecznych i innowacji.

7.1.4. Inkluzywność

Doświadczenia miast europejskich prowadzą do wniosku, że model rozwoju miast bazujący wyłącznie na ideologii neoliberalnej nader często skutkuje postępującą gentryfikacją, segregacją przestrzenną i wykluczaniem społecznym. Prowadzi to do sytuacji kryzysowych i zwiększa nierówności społeczne. Aby zjawiskom tym przeciwdziałać, konieczne jest podejmowanie działań na rzecz wszechstronnego włączenia społecznego, co w dziedzinie zagospodarowania przestrzennego oznacza w szczególności realizację inwestycji skierowanych do osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami, m.in. poprzez likwidowanie barier architektonicznych, dostosowywanie przestrzeni publicznych do osób o zróżnicowanych potrzebach oraz poprawę dostępności do zróżnicowanej infrastruktury społecznej. Podejście to stanowi czynnik harmonizowania stosunków międzyludzkich, integracji społeczności lokalnej i reagowania na jej potrzeby. Wiąże się to także z realizacją zasady zwiększania odporności miasta. Jednym z ważnych doświadczeń pandemii była bowiem konstatacja, że gdy z powodu lockdownu usługi publiczne przestają funkcjonować lub działają w ograniczonym zakresie, to sąsiedztwo oparte na silnych więzach lokalnych może być instytucją zdolną do skutecznego zrekompensowania tego typu zakłóceń.

7.1.5. Kierunki przekształceń struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta

Przyjmuje się cztery główne kierunki przekształceń struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta:

- **pozyskiwanie nowych terenów inwestycyjnych pod funkcje gospodarcze, zmierzające do odbudowy bazy ekonomicznej miasta;**
- **rewitalizacja zdegradowanych struktur miejskich i ich przekształcenia funkcjonalne;**
- **kształtowanie struktur mieszkaniowych zgodnie z koncepcją „miasta 15-to minutowego”;**
- **kształtowanie prawidłowych relacji miasta z otoczeniem w obrębie obszaru funkcjonalnego.**

7.1.6. Odbudowa bazy ekonomicznej miasta

Transformacja systemowa w latach 90 ubiegłego wieku skutkowałą gruntowną zmianą struktury gospodarczej Radomia, polegającą głównie na utracie dotychczasowych funkcji produkcyjnych, częściowo tylko rekompensowanej rozwojem usług. Przestrzennym efektem tej transformacji są w większości samorzutne przekształcenia terenów przemysłowych, głównie w kierunku usługowym, ponieważ tereny te zdążyły już obrosnąć nową tkanką miejską, w tym terenami mieszkaniowymi. W tej sytuacji, w celu odbudowy funkcji produkcyjnych miasta, konieczne jest **pozyskiwanie nowych terenów inwestycyjnych, zlokalizowanych poza istniejącymi strukturami miejskimi**. Nowe lokalizacje terenów produkcyjnych mogą być odpowiednio odseparowane od terenów osiedleńczych, co pozytywnie skutkować będzie ograniczeniem negatywnych oddziaływań środowiskowych, jednak muszą też charakteryzować się odpowiednią dostępnością do infrastruktury technicznej i transportowej. O wartości nowych lokalizacji przesądzać bowiem będą zwłaszcza efektywne powiązania z układem zewnętrznym i rynkiem pracy.

Elementem pozyskiwania nowych terenów inwestycyjnych będzie także wnioskowana zmiana granic administracyjnych miasta w odniesieniu do obszarów zlokalizowanych na wschód od miasta i na południe od drogi krajowej nr 12 (w związku z rozbudową przylotniskowej strefy ekonomicznej) oraz terenów przyległych od południa do dzielnicy Potkanów, za linią kolejową (w związku z rozbudową istniejącej strefy przemysłowej na Potkanowie).

7.1.7. Rewitalizacja

Dekapitalizacja substancji budowlanej i infrastruktury, depopulacja i utrata dotychczasowych funkcji stanowią o występowaniu znacznych obszarów zdegradowanych w obrębie Radomia. Przywrócenie im funkcji miejskich jest jednym z kluczowych problemów rozwojowych, a jednocześnie szansą na przemodelowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta poprzez wyrugowanie funkcji konfliktowych z bezpośredniego sąsiedztwa intensywnych struktur mieszkaniowych. Racjonalna segregacja funkcji mieszkaniowych i gospodarczych nie może jednak zaprzepaścić niezbędnego zróżnicowania i wielofunkcyjności obszarów śródmiejskich, które decydują o ich żywotności i atrakcyjności jako przestrzeni społeczno-ekonomicznej. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych, dbałość o jakość zabudowy, estetykę obiektów, rozwój terenów zielonych z uwzględnieniem ochrony środowiska naturalnego i kulturowego, poza poprawą jakości środowiska zamieszkania, umożliwić ma także wzmocnienie tożsamości lokalnej oraz rozwój funkcji turystyki i wypoczynku. Rewitalizacji podlegać będą zwłaszcza zdegradowane społecznie i technicznie obszary historycznego śródmieścia, ale także tracące swoje funkcje obszary poprzemysłowe, powojkowe i pousługowe. Działania rewitalizacyjne będą mieć zatem na celu:

- kształtowanie zwartych struktur osadniczych, o wysokim standardzie dostępu do usługi społecznych i komercyjnych a także wysokiej jakości przestrzeniach publicznych;
- rozwój mieszkalnictwa w pierwszej kolejności w obrębie przeznaczonych pod zabudowę terenów już zagospodarowanych i wyposażonych w odpowiednią infrastrukturę komunikacyjną, techniczną, społeczną i „zieloną” tak, by intensyfikować obecne tereny mieszkaniowe oraz przeznaczone na działalność handlowo – usługową;
- odzyskiwanie terenów inwestycyjnych w istniejących strukturach miejskich, w tym rozwój stref przydworcowej i przylotniskowej;
- kształtowanie policentrycznej struktury przestrzennej, wzmacniającej znaczenie istniejących obiektów o ważnych funkcjach lokalnych i ponadlokalnych;
- racjonalną segregację funkcji zagospodarowania, pozwalającą na minimalizację konfliktów funkcjonalno-przestrzennych.

7.1.8. „Miasto 15-to minutowe”

W okresie pandemii idea „miasta 15-minutowego” zyskała ogromną popularność. W jej wdrażaniu upatruje się istotnego impulsu pozwalającego na odradzanie się miast po pandemii COVID-19. W okresie pandemii najbliższe sąsiedztwo stanowiło często jedyny obszar, na którym można było realizować podstawowe potrzeby.

Spółeczno-ekonomiczne skutki pandemii okazały się wyjątkowo trudne, zwłaszcza dla miast. Kolejne lockdowny, wprowadzane w celu ograniczania zakażeń, doprowadziły do ponownego odkrycia walorów wielofunkcyjnych, zwartych struktur miejskich. W jego wyniku uznano, że wdrożenie idei „miasta 15-minutowego” może zatem wzmocnić odporność danego ośrodka, ale także pomóc mu wyjść z kryzysu powodowanego skutkami pandemii.

Zgodnie z tą koncepcją, sąsiedztwa charakteryzować się powinny silną lokalną tożsamością i mieć dobrze rozwiniętą sieć usług, a także rozbudowany system parków kieszonkowych i innych miejsc, gdzie można odpocząć czy urządzić piknik sąsiedzki. Istotną rolę mogą odgrywać szkoły pełniące rolę centrów życia lokalnego. Pożądana jest decentralizacja usług publicznych, które winny być dostępne w każdej dzielnicy czy nawet w poszczególnych sąsiedztwach. Ważną rolę odgrywa także kształtująca tożsamość lokalną identyfikacja w przestrzeni publicznej, zapewniana zarówno dzięki środkom komunikacji elektronicznej, jak i informacji wizualnej w miejscach publicznie dostępnych.

Kluczową rolę we wdrażaniu idei „miasta 15-minutowego” odgrywa kwestia odzyskiwania przestrzeni publicznych, dotychczas zdominowanych przez samochody.

7.1.9.Relacje miasta z otoczeniem w obrębie obszaru funkcjonalnego

Miasta i tereny wiejskie to dwa różne konteksty, których specyfika decyduje o sposobie realizacji zasady rozwoju zrównoważonego. Wymagają one strategii i działań dostosowanych do potrzeb i wyzwań specyficznych dla każdego z ww. środowisk. Różnice między zrównoważonym rozwojem miast a zrównoważonym rozwojem terenów wiejskich wynikają z cech tych obszarów.

Miasta charakteryzują się gęstą zabudową, intensywnym użytkowaniem gruntów, wysokim poziomem urbanizacji oraz specyficznymi wyzwaniami związanymi z infrastrukturą, transportem publicznym i odpadami miejskimi.

Spółeczno-ekonomiczna charakterystyka terenów wiejskich związana jest natomiast z funkcjami rolniczymi, których trwałość i efektywność jest zagrożona przez suburbanizację i dyfuzję funkcji miejskich. Procesy te prowadzą do niekontrolowanego rozrostu struktur miejskich poza granice administracyjne miasta, co pozostawia je poza zasięgiem jednolitego zarządzania systemami komunikacyjnymi i infrastrukturalnymi. Powoduje także wzrost liczby i zasięgu codziennych przemieszczeń pomiędzy miastem rdzeniowym i jego otoczeniem, w konsekwencji prowadzi do przeciążenia i niewydolności systemów miejskich. Relacje pomiędzy miastem i obszarami gmin sąsiednich winny być zatem kształtowane z uwzględnieniem ograniczenia transportochłonności, emisji i konsumpcji zasobów środowiska, a także ograniczenia rozwoju mieszkalnictwa niespełniającego odpowiednich standardów dostępności do infrastruktury społecznej.

Dzięki odpowiednim restrykcjom, ograniczeniu podlegać winny koszty generowane przez obsługę gmin obszaru funkcjonalnego. Stosowane powinny być takie rozwiązania, które zmierzać będą do tego, aby zamieszkiwanie w mieście stało się bardziej atrakcyjne, a procesy migracji ludności w kierunku obszarów wiejskich ograniczone.

7.2. Określenie szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

7.2.1. Podstawy prawne szacowania zapotrzebowania miasta na nową zabudowę mieszkaniową

Sposób określania zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową na potrzeby opracowania planu ogólnego gminy co do zasady regulowany jest rozporządzeniem Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wrysów (Dz. U. 2023 r. Poz. 2758), zwanego dalej „rozporządzeniem w sprawie planu ogólnego”. Algorytm sposobu wyliczenia tego zapotrzebowania dla danej jednostki samorządu terytorialnego zawarto w § 3 ust. 1-9 ww. rozporządzenia. Zapotrzebowanie wyliczone zgodnie z tym algorytmem, z wykorzystaniem wyjściowych danych GUS za rok 2023 oraz przy prognozowanej przez GUS liczbie mieszkańców 154 050 w roku 2023 wynosi 22 452 mieszkańców. Kluczowym czynnikiem takiego wyniku jest założenie kontynuacji dotychczasowych trendów w zakresie przepływu ludności z miasta Radomia do gmin ościennych, skutkującego zwiększaniem się liczby ludności w tych gminach przy jednoczesnym kurczeniu się populacji miasta rdzeniowego. Założenie takie nie uwzględnia podstawowego problemu gospodarki przestrzennej w Polsce, jakim są ekonomiczne i społeczne skutki suburbanizacji. Przeciwnie: zawarty w ww. rozporządzeniu algorytm będzie to zjawisko stymulował poprzez wymuszenie programowania rozwoju mieszkalnictwa w obszarach funkcjonalnych zgodnie z dotychczasowymi trendami demograficznymi. Algorytm ten nie uwzględnia także możliwości wdrożenia skutecznej polityki przeciwdziałania suburbanizacji ani przez zainteresowane jednostki samorządu terytorialnego, ani za pomocą regulacji prawa powszechnie obowiązującego, które różnymi narzędziami może istotnie zmieniać uwarunkowania prawno-ekonomiczne procesów osadniczych.

Dodatkowym czynnikiem ryzyka uwzględniania w programowaniu rozwoju osadnictwa wyłącznie danych ludnościowych GUS jest niska korelacja tych danych z rzeczywistą liczbą osób zamieszkujących na stałe lub czasowo w miastach będących jednostkami osadniczymi ze swojej natury preferującymi minimalizację administracyjnych ograniczeń dla mobilności ludności, w tym meldunku bądź innego rodzaju rejestracji pobytu.

Zgodnie z § 3 ust. 10 ww. rozporządzenia „Dopuszcza się określenie wyższego zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową, niż wynika to ze wzoru, o którym mowa w ust. 2, jeżeli jest to uzasadnione szczególnymi potrzebami w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej określonymi w strategii rozwoju gminy, strategii rozwoju ponadlokalnego lub strategii rozwoju obszaru otoczenia Centralnego Portu Komunikacyjnego, o której mowa w art. 120zi ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o Centralnym Porcie Komunikacyjnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 892, 1113, 1688 i 1890).”

Wymienione w wyżej zacytowanym przepisie szczególne potrzeby w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej bez wątplenia występują w przypadku miasta Radomia. Są nimi w szczególności:

1. preferencja dla miejskich form zabudowy mieszkaniowej, polegających na realizacji raczej skoncentrowanej zabudowy wielorodzinnej w lokalizacjach z dobrym dostępem do infrastruktury technicznej, komunikacyjnej i społecznej, niż rozproszonej zabudowy jednorodzinnej na obszarach peryferyjnych;
2. uwzględnienie miejskiej polityki aktywnego przeciwdziałania negatywnym skutkom suburbanizacji i odpływu ludności do gmin ościennych;
3. uwzględnienie scenariuszy rozwoju miasta innych niż oparte na kontynuacji dotychczasowych trendów demograficznych.

Określenie zapotrzebowania na nową zabudowę dla miasta Radomia w sposób odmienny niż przewidziany w przepisach § 3 ust. 1-9 ww. rozporządzenia zostało także dopuszczone w Strategii rozwoju ponadlokalnego Partnerstwa Radomskiego Obszaru Funkcjonalnego, stanowiącej strategię rozwoju ponadlokalnego w rozumieniu przepisów o samorządzie gminnym. W jednostce redakcyjnej 4.2.3.1. pt.: „Zapotrzebowanie w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowo-usługowej” strategii ponadlokalnej, na stronie 126 części tekstowej tego dokumentu zawarto bowiem zapis: „W przypadku miasta Radomia dopuszcza się w Planie Ogólnym oszacowanie maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową w wielkości innej niż dokonane w tabeli 12 niniejszej Strategii, wskazanie strategicznych lokalizacji nowej zabudowy mieszkaniowej oraz ustalenie proporcji podziału tego zapotrzebowania na typy zabudowy mieszkaniowej: wielorodzinną, jednorodzinną i zagrodową. W przypadku pozostałych gmin ROF nie dopuszcza się oszacowania maksymalnego zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową w sposób inny niż na podstawie rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wrysów.” Wielkość zapotrzebowania na nową zabudowę w przywołanej tabeli 12 oszacowana została w perspektywie do 2041 r. i dla miast Radomia wynosi 47 981 osób lub 3 509 582 m² powierzchni użytkowej mieszkań.

Wskazać przy tym należy, że perspektywa czasowa przyjęta w strategii ponadlokalnej dla oszacowania zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową (do 2041 r., czyli 15 lat licząc od 2025 r.) nie odpowiada wymaganiom dla

perspektywy planu ogólnego (20 lat), o której mowa w § 3 ust. 5 tego rozporządzenia. Już chociażby z tego powodu przyjęcie ustaleń strategii ponadlokalnej w zakresie oszacowania zapotrzebowania na nową zabudowę w takiej perspektywie czasowej jako podstawy dla ustaleń planu ogólnego nie może być uznane za zgodne z zasadami sporządzania takiego planu. Sama wielkość zapotrzebowania może bowiem być w strategii szacowana odmiennie niż w wyniku obliczeń, o których mowa w § 3 ust. 2 rozporządzenia, jednak winna ona dotyczyć wymaganej rozporządzeniem perspektywy czasowej realizacji planu ogólnego i być wyrażona w odniesieniu do liczby mieszkańców³⁰.

Przyjęciu zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową określonego w strategii ponadlokalnej sprzeciwiają się także przepisy ustawy wprowadzającej reformę systemu planowania przestrzennego. Art. 51 ww. ustawy stanowi bowiem, iż: „(do dnia 31 grudnia 2025 r. ustalenia planu ogólnego gminy określa się, uwzględniając politykę przestrzenną gminy określoną w strategii rozwoju gminy lub strategii rozwoju ponadlokalnego, o ile gmina dysponuje strategią rozwoju gminy lub strategią rozwoju ponadlokalnego, których opracowanie zostało wszczęte od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.” Wynika z niego, że jeśli opracowanie danej strategii zostało wszczęte przed dniem wejścia w życie przedmiotowej ustawy - to nie może ona stanowić podstawy do sporządzenia planu ogólnego gminy, pomimo że może ona obowiązywać w innych obszarach na mocy przepisu art. 69 przedmiotowej ustawy, który dopuszcza m.in. kontynuację ich sporządzania. Sytuacja taka ma miejsce w przypadku strategii ponadlokalnej, której opracowanie zostało wszczęte przed wejściem w życie omawianych przepisów ustawy reformującej.

Biorąc pod uwagę wyżej omówione uwarunkowania prawne oraz występowanie szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej w Radomiu, merytorycznie zasadnym i prawnie dopuszczalnym jest określenie tego zapotrzebowania na potrzeby planu ogólnego w niniejszej strategii, w sposób odmienny niż regulowany rozporządzeniem w sprawie planu ogólnego.

³⁰ Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów (Dz. U. 2023 r. Poz. 2758) w odniesieniu do sposobu szacowania zapotrzebowania na nową zabudowę w § 3 ust. 1, 4 i 5 stanowi: „ust. 1: „Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową oraz chłonność terenów niezabudowanych w strefach planistycznych, o których mowa w art. 13c ust. 2 pkt 1–3 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, zwanej dalej „ustawą”, wyraża się w liczbie mieszkańców.”
ust. 4: „W obliczeniach, o których mowa w ust. 2 i 3, przez najnowsze dane rozumie się dane udostępniane przez statystykę publiczną z tego samego roku, z którego pochodzą najnowsze dostępne dane dotyczące liczby mieszkańców gminy udostępniane przez statystykę publiczną.”
ust. 5: „W obliczeniach, o których mowa w ust. 2, przyjmuje się okres prognozy obejmujący 20 lat od roku, którego dotyczą najnowsze dostępne dane dotyczące liczby mieszkańców gminy udostępnianych przez statystykę publiczną.”

7.2.2. Uwzględnienie preferencji dla miejskich form zabudowy mieszkaniowej

Charakterystyka funkcjonalno-przestrzenna miasta decyduje o występowaniu w nim specyficznych form zamieszkiwania, odmiennych niż w przypadku terenów wiejskich i podmiejskich. W mieście skupiają się bowiem głównie intensywne formy mieszkalnictwa, przynajmniej teoretycznie pozwalające na minimalizację kosztów budowy i funkcjonowania struktur osadniczych w powiązaniu z lokalizacjami aktywności gospodarczej. Ekstensywne formy mieszkalnictwa prowadzą bowiem do większej konsumpcji zasobów i energii, co w konsekwencji zagraża trwałości rozwoju miasta. Charakterystyka zapotrzebowania miasta na nową zabudowę winna zatem uwzględniać tę specyfikę poprzez ustanowienie priorytetu dla zaspokajania zapotrzebowania na skoncentrowane formy zabudowy w postaci zabudowy wielorodzinnej, podczas gdy zapotrzebowanie na zabudowę jednorodzinną może być zaspokajane na terenach dotychczas przeznaczonych pod tę formę zabudowy.

7.2.3. Uwzględnienie miejskiej polityki aktywnego przeciwdziałania negatywnym skutkom suburbanizacji i odpływu ludności do gmin ościennych

Przewaga konkurencyjna miasta jako miejsca zamieszkania nad ościennymi terenami wiejskimi polega na lepszej dostępności zbiorowych systemów infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, lepszej dostępności oraz zróżnicowaniu usług a także rynku pracy. Przewaga ta może być efektywna pod warunkiem zrekompensowania ograniczeń wynikających z uciążliwości intensywnego zagospodarowania i oddziaływania funkcji produkcyjnych i infrastrukturalnych, gorszego dostępu do zasobów środowiska naturalnego, zagrożeń patologiami społecznymi, kosztów życia, itp.

Zakłada się, że przestrzennymi aspektami miejskiej polityki aktywnego przeciwdziałania negatywnym skutkom suburbanizacji i odpływu ludności do gmin ościennych będą:

1. zwiększenie podaży mieszkań w mieście celem ograniczenia kosztu ich nabycia lub wynajmu,
2. poprawa standardów mieszkaniowych w mieście, w szczególności powierzchni użytkowej mieszkań na 1 mieszkańca,
3. poprawa dostępności terenów mieszkaniowych w mieście do infrastruktury społecznej,
4. modernizacja systemów infrastruktury i komunikacji z uwzględnieniem ograniczenia miejskich kosztów ich rozwoju i funkcjonowania,

5. zwiększenie podaży terenów pod funkcje gospodarcze w celu odbudowy bazy ekonomicznej miasta.

Spośród wyżej wymienionych aspektów polityki miejskiej, trzy pierwsze bezpośrednio dotyczą zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową i sposobu jej zaspokajania. Działanie polegające na zwiększeniu podaży i standardu mieszkań zasadza się w tym wypadku nie na reaktywnej odpowiedzi na zapotrzebowanie prognozowane na podstawie mało precyzyjnych przybliżeń prognostycznych liczby ludności, a na stymulowaniu zmian demograficznych poprzez kreowanie odpowiednich zachęt. Zakłada się, że ilość i jakość substancji mieszkaniowej w mieście w powiązaniu z dostępnością i jakością infrastruktury społecznej (w tym „zielonej” i „błękitnej”), technicznej i komunikacyjnej może być czynnikiem korekty negatywnych prognoz demograficznych poprzez zatrzymanie odpływu mieszkańców.

Jednym z czynników zwiększenia atrakcyjności zamieszkiwania w mieście będzie poprawa standardów mieszkaniowych, w szczególności wskaźnika powierzchni użytkowej mieszkań (PUM) na 1 mieszkańca. Zgodnie z rozporządzeniem w sprawie planu ogólnego przyjmuje się, że w perspektywie 20 lat wskaźnik ten winien osiągnąć wielkość **40m² PUM na 1 mieszkańca**, o 29% większą niż wielkość podana przez GUS dla roku 2023 r. (28,8 m²).

Szacowana skala korekty negatywnych prognoz demograficznych GUS wynikać będzie także z przyjęcia jednego z przedstawionych w jednostce redakcyjnej poniżej scenariuszy rozwoju miasta, innych niż oparte na kontynuacji dotychczasowych trendów.

7.2.4. Uwzględnienie scenariuszy rozwoju miasta innych niż oparte na kontynuacji dotychczasowych trendów demograficznych – wariantowa prognoza demograficzna

Ponieważ charakterystyka zapotrzebowania na nową zabudowę (wielkość i rodzaj nowej zabudowy) różni się w zależności od oczekiwanego scenariusza rozwoju miasta, szacowanie tego zapotrzebowania winno zostać oparte na odpowiednio sprecyzowanych założeniach kierunków rozwoju, zgodnych z tym scenariuszem. Kierunki te w znacznej części wynikają z obiektywnych uwarunkowań stanu istniejącego, w tym z systemowych regulacji zarządzania gospodarką przestrzenną zawartych w przepisach obowiązującego prawa. Jednak w istotnej części wynikają także ze strategicznego wyboru wspólnoty samorządowej miasta. Wybór ten, choć dotyczy tylko ograniczonego spektrum możliwych rozwiązań, jest jednak kwestią suwerennej decyzji samorządu miasta. Decyzja o wyborze preferowanego scenariusza rozwoju ma charakter strategiczny i dotyczy wielu różnych aspektów życia społeczno-gospodarczego miasta.

Na potrzeby obowiązującego dokumentu suikzp, opracowana została wariantowa prognoza demograficzna, uwzględniająca migracje w obszarze miejskim funkcjonalnym Radomia³¹. W ramach tej prognozy skonstruowano 6 scenariuszy rozwoju demograficznego Radomia, różniących się między sobą częściowymi założeniami, przede wszystkim napływów i odpływów migracyjnych. Scenariusze te scharakteryzowano następująco:

- (1) Scenariusz kontynuacji, który zakłada zachowanie aktualnych trendów gospodarczych i społeczno-demograficznych, tj. powolną polaryzację społeczno-gospodarczą kraju, powodującą utrzymanie się dość wyraźnej atrakcyjności pobliskiej Warszawy dla migrantów krajowych (przy ujemnych dla salda migracji procesach depopulacji zlewni migracyjnej), podobny poziom imigracji zagranicznej, podobny poziom suburbanizacji (w praktyce będzie to zmniejszenie skutków silnych zmian struktury wieku Radomia) oraz utrzymanie poziomu dzietności na obecnym poziomie (TFR = 1,4).
- (2) Scenariusz suburbanizacji, który zakłada zwiększoną dekoncentrację ludności, przy spadku i tak już stosunkowo niskiej imigracji (na korzyść strefy podmiejskiej) i słabym spadku dzietności w stosunku do obecnego poziomu (do poziomu obserwowanego 1-2 dekadę temu, czyli 1,2), a także podobnego jak aktualnie napływu zagranicznego (nierejestrowanego aktualnie jako zameldowania). W zasadzie jest to wariant minimalny, pokazujący dolną granicę rozwoju demograficznego Radomia, który wykaże silny bezwzględny spadek liczby ludności.
- (3) Scenariusz aktywizacji, który zakłada znaczne wyhamowanie suburbanizacji przy pozostałych zmiennych lepszych dla rozwoju demograficznego, jak przedstawione w wariantcie (1). W wariantcie tym TFR zostaje podniesiony do 1,6 we wszystkich latach (2019-2050), napływ jest wyższy w każdym roku o połowę w stosunku do wielkości zlewni w wariantcie 1, a odpływ stanowi 75% obserwowanego w latach 2012-2018 (na 1000 populacji według kategorii wieku i płci).
- (4) Scenariusz silnej polaryzacji gospodarczej. Jest to wariant, w którym procesy depopulacji powodują rozszerzanie się peryferyjnych obszarów problemowych w Polsce (Śleszyński i in. 2017) i odpływ („ucieczkę”) ludności do najbardziej atrakcyjnych aglomeracji tzw. wielkiej piątki (w tym zwłaszcza Warszawy) lub za granicę. Zasadniczo jest to obok scenariusza suburbanizacji (2) wariant minimalny, pokazujący dolną granicę regresu demograficznego. Jest to wariant zdecydowanie niekorzystny dla Radomia. Scenariusz ten oznacza bowiem wzrost podaży miejsc pracy w pobliskiej Warszawie i jej konkurencję o pracowników, co spowoduje dalszy drenaż Radomia przez stolicę. W wariantcie tym założono, że napływ będzie wynosił 75% w stosunku do zlewni wyjściowej (1), natomiast odpływ zwiększa się o 25% (na 1000 populacji według wieku i płci).
- (5) Scenariusz migracyjny „niski”. Jest to odmiana wariantu (1), zakładająca znacznie większy napływ imigrantów zagranicznych. Nazwany został „niskim”, bowiem zakłada

³¹ Śleszyński P.: Wariantowa prognoza demograficzna Radomia na potrzeby studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN, 2020

się w nim, że do kraju i Radomia napłyną osoby z tych kręgów kulturowych, w których dieta jest stosunkowo niska (np. Ukraina i inne kraje b. ZSRR). Założono, że napływy wzrastają do poziomu o 50%, a odpływy są takie same, jak w wariantie 1. Innymi słowy przyjęto, że co 3 migrujący do Radomia jest obcokrajowcem.

- (6) Scenariusz imigracyjny „wysoki”. Jest to odmiana wariantu (5), zakładająca napływ imigrantów zagranicznych w jeszcze większym stopniu (co 2 migrant pochodzi z zagranicy), ale z kręgów kulturowych o wysokiej diecie (np. kraje muzułmańskie, Indie, Filipiny). Odpływy pozostają na poziomie wariantu 1. Trzeba tu podkreślić, że w świetle dotychczasowego stanu wiedzy, m.in. Komitetu Badań nad Migracjami PAN, wariant ten w przypadku imigracji z krajów muzułmańskich jest jednak nie tylko najmniej prawdopodobny dla Radomia, ale także dla Polski, przynajmniej w najbliższych 1-2 dekadach.

Następnie dla tych wariantów przyjęto szczegółowe założenia cząstkowe, co pozwoliło na dokonanie prognozy demograficznej dla każdego z ww. scenariuszy. Wyniki poszczególnych wariantów zamieszczono w tabeli poniżej.

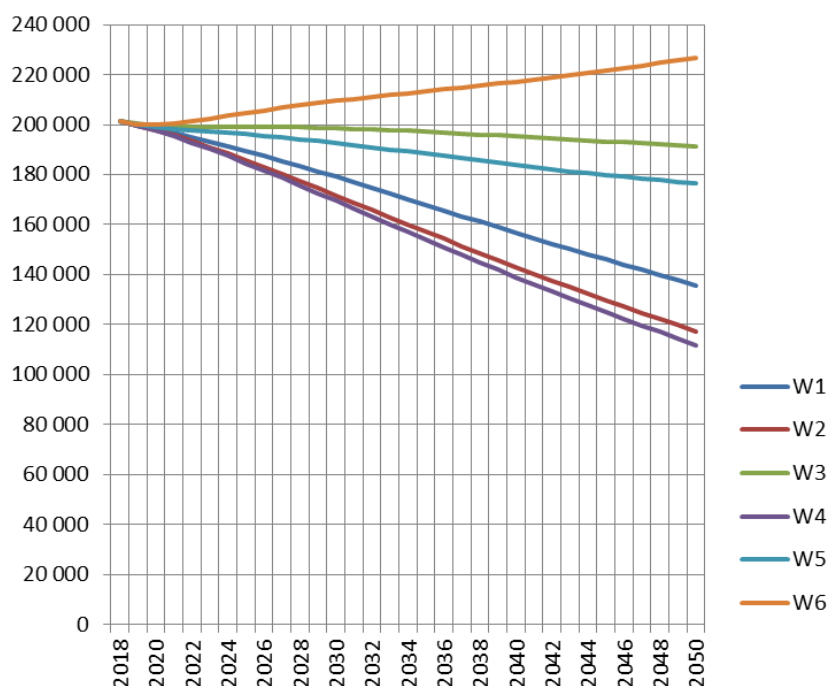
Tabela 7. Oszacowana liczba ludności w latach 2018-2050 dla Radomia według 6 wariantów projekcyjnych.

Rok (okres)	Wariant 1	Wariant 2	Wariant 3	Wariant 4	Wariant 5	Wariant 6
Liczba ludności (tys.)						
2018 (wyjściowy)	201,2	201,2	201,2	201,2	201,2	201,2
2020	198,3	197,8	199,8	197,6	199,0	200,0
2025	189,5	185,7	199,2	184,6	196,2	204,7
2030	179,1	171,6	198,6	169,5	192,7	209,5
2035	167,9	157,1	197,2	154,0	188,3	213,4
2040	156,7	143,0	195,3	139,0	183,9	217,3
2045	146,0	129,7	193,3	124,9	179,9	221,7
2050	135,8	117,4	191,3	111,9	176,5	226,8
Zmiany (2018 = 100)						
2018-2030	89,0	85,3	98,7	84,2	95,8	104,1
2018-2040	77,9	71,1	97,1	69,1	91,4	108,0
2018-2050	67,5	58,3	95,1	55,6	87,7	112,8

Źródło: „Wariantowa prognoza demograficzna Radomia na potrzeby studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego” dr hab. prof. IGiPZ PAN Przemysław Śleszyński, Warszawa 2019 r.

Rycina 25. Szacowana liczba ludności w latach 2018-2050 w Radomiu według sześciu wariantów.

Źródło: „Wariantowa prognoza demograficzna Radomia na potrzeby studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego” dr hab. prof. IGiPZ PAN Przemysław Śleszyński, Warszawa 2019 r.

Z wyżej opisanych scenariuszy rozwoju miasta wyprowadzić można m.in. zróżnicowane sposoby określania zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową. Każdy z tych scenariuszy, poza odpowiednim wariantem prognozy demograficznej, wiąże się bowiem także z osiągnięciem zróżnicowanych wskaźników charakteryzujących wielkość i jakość zasobu mieszkaniowego.

Biorąc pod uwagę rozwój sytuacji, jaki nastąpił od opracowania ww. scenariuszy (od 2018 r.), za mało prawdopodobne uznać należy warianty rozwoju bazujące na migracji (warianty 5 i 6). Od 2018 r. Radom nie odnotował bowiem istotnych zmian trendu liczby ludności na skutek migracji, czy to z krajów kulturowo zbliżonych do Polski, czy też innych. W tej sytuacji w grze pozostaje scenariusz aktywizacji (wariant 3), który w znacznym stopniu związany jest z reaktywacją polityki miejskiej zarówno na poziomie krajowym, jak lokalnym. Przewiduje on **w 2045 r. liczbę mieszkańców 193,3 tys.** przy założeniu wyhamowania procesów suburbanizacji na skutek prowadzenia skutecznej polityki miejskiej.

7.2.5. Określenie zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową w Radomiu do 2045 r.

Wielkość zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową do 2045 r. obliczono zgodnie ze wzorem analogicznym do obowiązującego na podstawie rozporządzenia w sprawie planu ogólnego:

$$ZAP_c = M_p - PUM_0/P_p$$

gdzie:

ZAP – oznacza całkowite zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową,

M_p – oznacza prognozowaną liczbę mieszkańców Radomia (wariant 3 dla scenariusza aktywizacji),

PUM_0 – oznacza łączną powierzchnię użytkową mieszkań w Radomiu w 2023 r.,

P_p – oznacza prognozowaną powierzchnię użytkową mieszkań na 1 mieszkańca w Radomiu w 2045 r.

Oszacowanie zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową do 2045 r. zgodnie z założeniami niniejszej strategii przedstawiono w tabeli 3 poniżej.

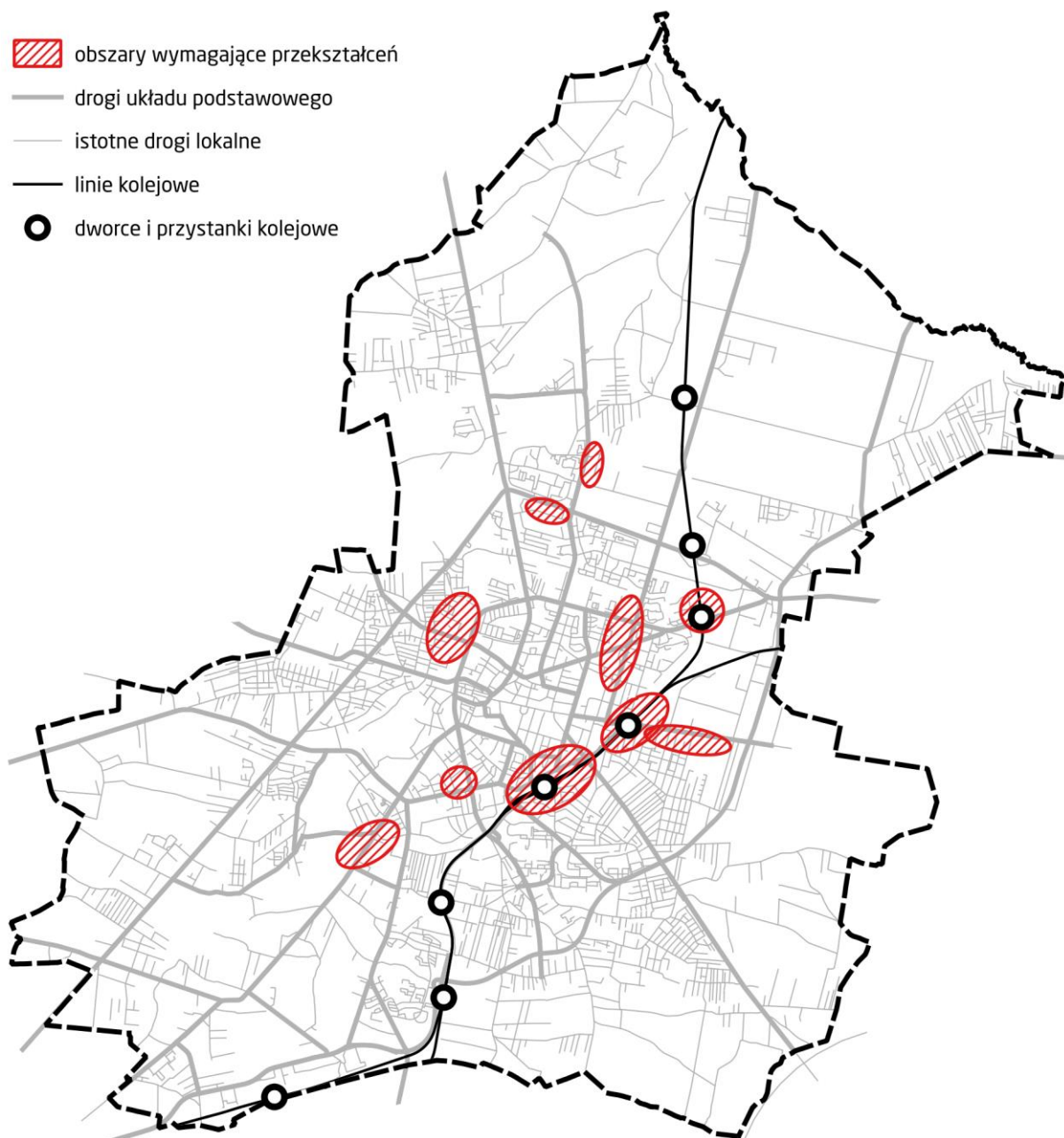
Tabela 8. Oszacowanie zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową do 2045 r.

prognozowana liczba mieszkańców w 2045 r.	193 300
łączna powierzchnia użytkową mieszkań w Radomiu w 2023	5 639 242
prognozowana PUM na mieszkańca w 2045 r.	40 m ²
zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową	52 319 mieszkańców

Celem uwzględnienia specyfiki zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową w Radomiu, zapotrzebowanie to winno być zaspokajane poprzez wyznaczenie w POG miasta Radomia w pierwszej kolejności stref wielofunkcyjnych z zabudową mieszkaniową wielorodzinną (SW). W tym celu wykorzystać należy, zgodnie z zasadami wyznaczania stref funkcjonalnych z zabudową mieszkaniową, m.in. wskazania obszarów wymagających przekształceń funkcjonalnych w związku z rozwojem zainwestowania w rejonie przystanków kolejowych i ważniejszych ciągów komunikacyjnych oraz w związku z ograniczeniem konfliktów środowiskowych.

Rycina 26. Postulowane strefy mieszkaniowe z zabudową wielorodzinną w obrębie obszarów wymagających przekształceń funkcjonalnych.

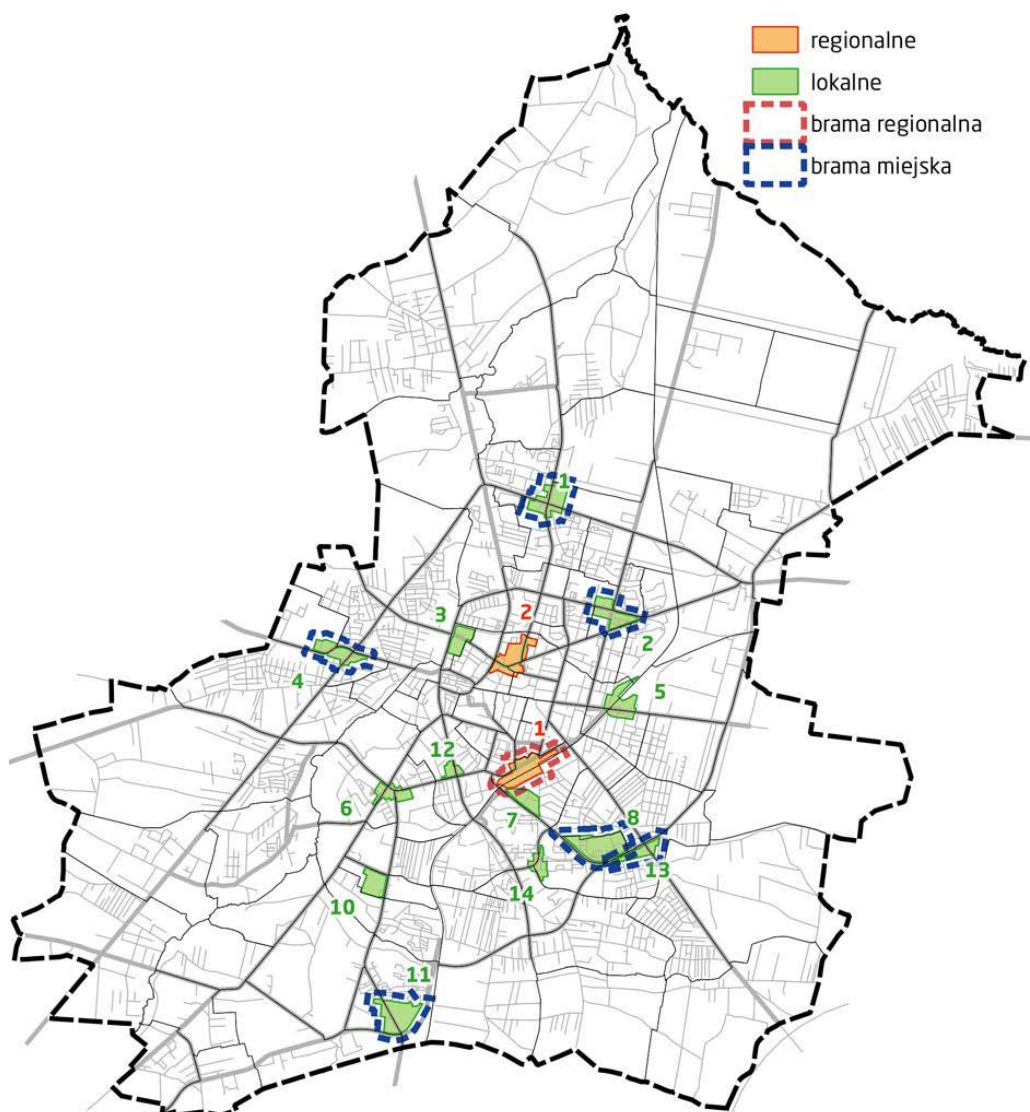

7.3. Zasady lokalizacji infrastruktury społecznej w tym usług publicznych

1. Rozwój infrastruktury społecznej o znaczeniu ogólnomiejskim i regionalnym przewidywać należy w obrębie stref usługowych, stanowiących również preferowane lokalizacje usług komercyjnych o charakterze miastotwórczym.
2. Lokalizację infrastruktury społecznej, w tym usług publicznych, dopuszcza się ponadto w obrębie wskazanych w POG miasta Radomia stref funkcjonalnych:
 - 1) wielofunkcyjnych z zabudową mieszkaniową wielorodzinną;
 - 2) wielofunkcyjnych z zabudową mieszkaniową jednorodzinną;
 - 3) zieleni i rekreacji.
3. Lokalizację zabudowy usługowej należy ustalać z m.in. z uwzględnieniem lokalizacji centrów lokalnych;
 - a) Północ (1);
 - b) Gołębiów (2);
 - c) Korej (3);
 - d) Radiostacja (4);
 - e) Lubelska (5);
 - f) Borki (6);
 - g) Śląska (7);
 - h) Grzeczmarowski (8);
 - i) Ustronie (9);
 - j) Toruńska (10);
 - k) Południe (11);
 - l) 1905 Roku (12);
 - m) Wojska Polskiego (13).

Rycina 27. Rozmieszczenie i klasyfikacja centrów lokalnych

4. W zakresie zasad lokalizacji usług publicznych w **strefach wielofunkcyjnych z zabudową mieszkaniową wielorodzinną i jednorodziną** ustala się:

- 1) w obrębie wyznaczanych w mpzp terenów zabudowy mieszkaniowej i mieszkaniowo-usługowej należy:
- 2) precyzować rodzaj usług, preferując usługi o znaczeniu lokalnym, zaspokajające podstawowe potrzeby mieszkańców, takie jak: zakłady opieki zdrowotnej, żłobki, przedszkola, świetlice, domy kultury itp.;
- 3) wykluczyć usługi o charakterze konfliktowym lub skali nieodpowiadającej funkcji mieszkaniowej, takie jak: schroniska dla zwierząt, szpitale, itp.;
- 4) na wydzielonych w mpzp terenach zabudowy usługowej precyzować rodzaj usług, preferując usługi powiązane lub niekonfliktowe z zapleczem mieszkaniowym, takie jak: szkoły podstawowe i ponadpodstawowe, zakłady opieki zdrowotnej (inne niż szpitale), przedszkola, żłobki, domy opieki społecznej, usługi kultury, nauki, kultu religijnego itp.

5. Na wydzielanych w mpzp terenach usług publicznych dopuszczać można realizację usług towarzyszących typu handel, gastronomia, hotelarstwo, zamieszkanie zbiorowe, itp.
6. Ustalenie w pierwszej wersji POG Radomia gminnych standardów dostępności infrastruktury społecznej nie jest możliwe ze względu na brak odpowiednich analiz dostępności i zapotrzebowania na infrastrukturę społeczną. Ustalenie takich standardów przynajmniej dla wybranych części miasta rekomenduje się w przypadku kolejnych zmian i aktualizacji POG, po uprzednim wykonaniu ww. analiz, przy czym w pierwszej kolejności pod uwagę należy wziąć standardy, o których mowa w art. 13f ust. 1 UPZP.

7.4. Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego

Lokalizację kluczowych inwestycji celu publicznego przewidywać należy w obrębie stref funkcjonalnych:

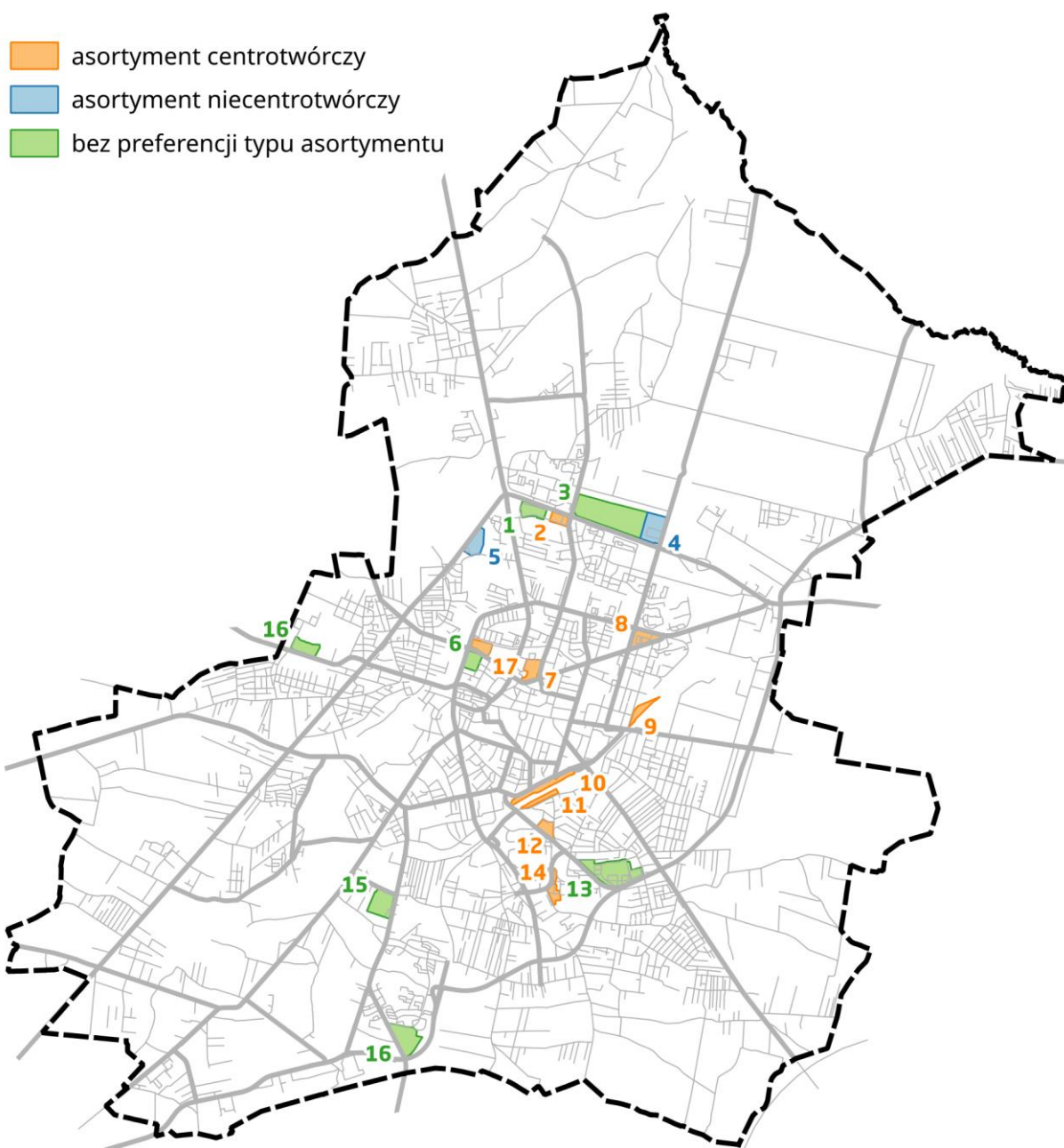
- 1) usługowych (SU),
- 2) infrastrukturalnych (SI)
- 3) komunikacyjnych (SK).

7.5. Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego

1. Za wielkopowierzchniowe obiekty handlowe (WOH) uznaje się obiekty handlowe o powierzchni sprzedaży powyżej 2 000 m², o których mowa w art. 2 pkt 27 UPZP.
2. Przewiduje się następujące obszary, na których mogą być sytuowane WOH:
 - 1) ul. Żółkiewskiego/Warszawska w jednostce SIM Akademickie;
 - 2) ul. Żółkiewskiego/Mieszka i w jednostce SIM Akademickie;
 - 3) ul. Żółkiewskiego w jednostce SIM Brzustówka;
 - 4) ul. Żółkiewskiego/Energetyków w jednostce SIM Brzustówka;
 - 5) ul. Czarnieckiego w jednostce SIM Koniówka,
 - 6) ul. Mireckiego/Wernera w jednostce SIM Śródmieście;
 - 7) ul. Struga/Chrobrego w jednostce SIM Śródmieście;
 - 8) ul. Struga/Zbrowskiego w jednostce SIM Osiedle nad Potokiem;
 - 9) ul. Lubelska/Szklana w jednostkach SIM Dzierzków i Śródmieście;
 - 10) ul. Beliny-Prażmowskiego/Poniatowskiego w jednostkach SIM Śródmieście i Planty;
 - 11) ul. Tadeusza Mazowieckiego w jednostkach SIM Ustronie i Glinice
 - 12) ul. Śląska/Grzeczmarzowskiego w jednostce SIM Ustronie;
 - 13) ul. Grzeczmarzowskiego w jednostce SIM Ustronie i Glinice;
 - 14) ul. Jana Pawła II, w jednostce SIM Ustronie;
 - 15) ul. Wierzbicka/Toruńska w jednostce SIM Żakowice;
 - 16) ul. Walentynowicz/Wierzbicka w jednostce SIM Południe;
 - 17) ul. Przytycka w jednostce SIM Wacyn;
 - 18) ul. Wernera/Szarych Szeregów w jednostce SIM Śródmieście.

3. Granice obszarów wymienionych w ust. 2 określone zostaną w POG miasta Radomia w postaci:
 - 1) stref planistycznych handlu wielkopowierzchniowego (SH) lub
 - 2) stref planistycznych wielofunkcyjnych z zabudową mieszkaniową wielorodzinną (SW), posiadających w swoim profilu funkcjonalnym funkcję terenów handlu wielkopowierzchniowego.
4. Należy dążyć do różnicowania asortymentu handlu detalicznego prowadzonego na obszarach lokalizacji WOH w podziale na:
 - 1) niecentrotwórczy asortyment handlu detalicznego – rozumiany jako:
 - 2) asortyment wolno zbywalny (np. sklepy meblowe, salony samochodowe);
 - 3) asortyment wielkogabarytowy lub masowy, obsługiwany głównie transportem samochodowym (np. markety i składy budowlane, markety ogrodnicze, itp.).
 - 4) centrotwórczy asortyment handlu detalicznego – rozumiany jako każdy asortyment nie będący asortymentem niecentrotwórczym.
5. Dopuszcza się wyznaczenie w POG miasta Radomia niewskazanych w ust. 2 lokalizacji WOH w obrębie stref planistycznych wielofunkcyjnych z zabudową mieszkaniową wielorodzinną (SW) posiadających w swoim profilu funkcjonalnym funkcję terenów handlu wielkopowierzchniowego, spełniających łącznie następujące warunki:
 - 1) będą w całości zlokalizowane w obrębie obszaru zabudowy śródmiejskiej wyznaczonego w POG miasta Radomia;
 - 2) będą zlokalizowane w odległości nie większej niż 150 m od osi co najmniej jednego korytarza wysokiej jakości transportu zbiorowego, wskazanego w ustalonym w niniejszej strategii modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej.

Rycina 28. Rozmieszczenie wielkopowierzchniowych obiektów handlowych

1. W lokalizacjach, o których mowa w ust. 5, preferować należy obiekty handlowe o centrotwórczym asortymencie handlu detalicznego.
2. Na obszarach wymienionych w ust. 2:
 - 1) w pkt 2, 7-12, 14 i 18 – preferuje się obiekty handlowe o centrotwórczym asortymencie handlu detalicznego;
 - 2) w 2 pkt 4 i 5 – preferuje się obiekty handlowe o niecentrotwórczym asortymencie handlu detalicznego;

- 3) w pkt 1, 3, 6, 13, 15, 16 i 17 – nie przewiduje się ograniczeń dla typu asortymentu obiektów handlowych.
3. Dla poszczególnych obszarów lokalizacji WOH, wymienionych w ust. 2, zaleca się:
 - 1) realizację usług w WOH o minimalnej liczbie 2 kondygnacji nadziemnych w całym obrysie powierzchni zabudowy – w przypadku lokalizacji, o których mowa w pkt 6-10 i 12;
 - 2) zapewnienie, zintegrowanego z głównym wejściem do największego obiektu, publicznie dostępnego placu pieszego o minimalnej wielkości 400 m² – w przypadku lokalizacji, o których mowa w pkt 6, 8 i 10;
 - 3) zapewnienie publicznie dostępnego placu pieszego o minimalnej wielkości 400 m² zintegrowanego z wejściem do największego obiektu od strony osiedla mieszkaniowego – w przypadku lokalizacji, o których mowa w pkt 12, 14, 17 i 18;
 - 4) bezpośrednie skomunikowanie piesze z sąsiednimi strefami zabudowy mieszkaniowej, przez co rozumie się:
 - a) zapewnienie wejścia do obiektu od strony każdej takiej strefy, powiązanego bezpośrednio z ciągiem pieszym prowadzącym do tej strefy;
 - b) w przypadku konieczności przekroczenia ulicy o kategorii G lub GP, zapewnienie bezkolizyjnego, bezschodowego przejścia nadziemnego lub podziemnego;
 - 5) bezpośrednie skomunikowanie piesze WOH z dworcami: kolejowym i autobusowym – w przypadku lokalizacji, o których mowa w pkt 10 i 11;
 - 6) stosowanie garaży wielopoziomowych i/lub wbudowanych w obiekty oraz ograniczenie lokalizacji parkingów terenowych – w przypadku lokalizacji, o których mowa w pkt 1, 2, 6-14.

7.6. Polityka zrównoważonej mobilności

Zakłada się przejście z obecnego systemu transportowego miasta w kierunku bardziej zrównoważonego, w którym podział zadań przewozowych odwzorowuje piramida mobilności o następujących cechach:

- 1) podróże piesze są najbardziej korzystną formą przemieszczania się,
- 2) wykorzystanie rowerów i UMO³² to drugi najbardziej pożądaný sposób komunikacji,
- 3) transport zbiorowy to trzeci w kolejności sposób podróżowania,
- 4) ostatnim sposobem przemieszczania się jest korzystanie z samochodu indywidualnego – środka transportu najsilniej wpływającego na przestrzeń, najbardziej uciążliwego środowiskowo oraz najbardziej energo- i kapitałochłonnego.

Rycina 29. Piramida mobilności dla Radomia – wizja hierarchii sposobów przemieszczania się w mieście.

³² UMO – Urządzenia Mobilności Osobistej, do których zaliczane są rowery elektryczne, hulajnogi elektryczne, urządzenia transportu osobistego, urządzenia wspomagające ruch i inne podobne im urządzenia i pojazdy przeznaczone do transportu indywidualnego.

7.6.1.Rekomendacje w zakresie kierunków rozwoju infrastruktury dla ruchu pieszego

Z wyników dotychczas przeprowadzanych w Radomiu badań ruchu wynika, że odsetek mieszkańców poruszających się pieszo w codziennych podróżach jest znaczący. Przyjmuje się zatem, że w kierunkach miejskiej polityki transportowej wsparcie funkcjonowania i rozwoju infrastruktury dla tych właśnie użytkowników przestrzeni powinno być istotne i nie podlegać ograniczeniom.

Jednocześnie podkreśla się, że realizacja infrastruktury komunikacyjnej kosztem infrastruktury pieszej oraz zawłaszczanie infrastruktury pieszej przez samochody są zagrożeniem dla zrównoważonego transportu w mieście oraz negatywnie wpływają na atrakcyjność podróży pieszych.

7.6.2.Poprawa jakości, spójności i parametrów użytkowych infrastruktury dla pieszych

Rozwój infrastruktury dla pieszych w zakresie poprawy jakości, spójności i parametrów użytkowych infrastruktury dla pieszych powinien obejmować:

- 1) poprawianie ciągłości infrastrukturalnej chodników,
- 2) zwiększanie ilości chodników i ich szerokości użytkowej,
- 3) podnoszenie jakości nawierzchni istniejących chodników,
- 4) likwidację barier w komunikacji pieszej,
- 5) realizację rozwiązań pozwalających na skracanie odległości między źródłami i celami podróży, m.in. poprzez tworzenie skrótów pieszych i realizację ciągów prowadzonych również poza przestrzenią drogową,
- 6) skracanie czasu podróży i poprawianie bezpieczeństwa ruchu pieszych poprzez:
 - a) stosowanie preferencji na przejściach dla pieszych – budowa wyniesionych tarcz przejść, montaż dedykowanego oświetlenia, programowanie sygnalizacji świetlnej z długim efektywnym sygnałem zielonym dla pieszych,
 - b) realizację większej liczby przejść, w tym przejść bezkolizyjnych,
 - c) stosowanie w szerokim zakresie oświetlenia ciągów pieszych.
- 7) eliminowanie parkowania samochodów na chodnikach,
- 8) wprowadzanie w szerokim zakresie stref uspokojonego ruchu,
- 9) tworzenie przyjaznych przestrzeni dla pieszych, które cechować powinny:
 - a) wysoki poziom bezpieczeństwa,

- b) atrakcyjny przebieg,
 - c) powiązanie z zielenią,
 - d) wyposażenie w miejsca do odpoczynku i schronienia przed niekorzystnym oddziaływaniem warunków atmosferycznych,
 - e) prowadzenie w oddaleniu od jezdni ulic o dużym natężeniu ruchu, chroniące przed negatywnym oddziaływaniem hałasu, zanieczyszczonego powietrza oraz mgły wodnej wywoływanych przez przejeżdżające samochody.
- 10) lokalizowanie parkingów w oddaleniu od głównych wejść do budynków publicznych i najważniejszych generatorów ruchu, z jednoczesnym przeznaczeniem tych przestrzeni dla pieszych lub zieleni.

7.6.3. Priorytety rozwoju infrastruktury dla pieszych

Przyjmuje się, że rozwój infrastruktury dla pieszych będzie dostosowany do:

- 1) rozkładu demograficznego,
- 2) rozkładu przestrzennego generatorów ruchu,
- 3) powiązania z obszarami koncentracji usług, w tym przede wszystkim ze śródmieściem i z centrami lokalnymi,
- 4) powiązania z komunikacją zbiorową, w tym przede wszystkim z węzłami przesiadkowymi.

7.6.4. Piesza dostępność do obiektów oświaty i administracji

Rozwój infrastruktury dla pieszych w zakresie pieszej dostępności do obiektów oświaty i administracji publicznej powinien obejmować:

- 1) stosowanie infrastrukturalnych rozwiązań promujących piesze dojścia,
- 2) realizację infrastruktury pieszej zapewniającej wysoki priorytet i jakość,
- 3) nastawienie na silne powiązanie z komunikacją zbiorową, generatorami ruchu oraz z obszarami gęstego zamieszkania.

7.6.5. Piesza dostępność do lokalnych centrów

Rozwój infrastruktury dla pieszych w zakresie dostępności pieszej do lokalnych centrów powinien obejmować:

- 1) stosowanie infrastrukturalnych rozwiązań promujących piesze dojścia,
- 2) realizację infrastruktury pieszej, zapewniającej wysoki priorytet i jakość,
- 3) nastawienie na silne powiązanie z komunikacją zbiorową oraz z obszarami gęstego zamieszkania.

7.6.6.Rekomendacje w zakresie kierunków rozwoju infrastruktury dla rowerów i UMO

Analizy rozkładu ludności, rozkładu generatorów ruchu i izochron dojazdu rowerowego wykazały, że w Radomiu jest potencjał znacznego zwiększenia liczby podróży rowerowych.

W celu podniesienia udziału tego ruchu w podziale zadań przewozowych wskazuje się na konieczność zwiększenia zaangażowania w rozwój i utrzymanie infrastruktury rowerowej.

Jednocześnie podkreśla się, że analogicznie jak w przypadku infrastruktury pieszej, realizacja infrastruktury komunikacyjnej kosztem infrastruktury rowerowej oraz zawłaszczanie infrastruktury rowerowej przez samochody są zagrożeniem dla zrównoważonego transportu w mieście oraz negatywnie wpływają na atrakcyjność podróży rowerowych.

7.6.7.Ustalenia funkcjonalne

1. W zakresie poprawy jakości, spójności i parametrów użytkowych infrastruktury dla rowerów i UMO przyjmuje się:
 - 1) poprawianie ciągłości infrastrukturalnej,
 - 2) zwiększanie ilości i szerokość użytkowej infrastruktury rowerowej,
 - 3) eliminację parkowania i zastawiania infrastruktury rowerowej,
 - 4) likwidację barier w komunikacji rowerowej i UMO,
 - 5) podnoszenie jakości nawierzchni (gładka infrastruktura, preferowana asfaltowa),
 - 6) zwiększanie bezpieczeństwa i skracanie czasu podróży m.in. poprzez:
 - a) stosowanie większej liczby przejazdów,
 - b) uprzywilejowanie na przejazdach rowerowych na ulicach układu uzupełniającego (wynoszenie przejazdów i ich oświetlanie, korekta programów sygnalizacji świetlnej w przypadku jej stosowania),
 - c) stosowanie słuz,
 - d) stosowanie kontraruchu,
 - e) stosowanie dodatkowych wlotów na skrzyżowaniach,
 - f) stosowanie bezkolizyjnej infrastruktury,
 - g) oświetlanie ciągów,
 - h) tworzenie skrótów.

- 7) poprawę powiązania z komunikacją zbiorową,
- 8) poprawę jakości i liczby infrastruktury parkingowej dla użytkowników rowerów i UMO, w szczególności na osiedlach mieszkaniowych, przy generatorach ruchu, centrach lokalnych, węzłach przesiadkowych i przystankach komunikacji zbiorowej,
- 9) realizację infrastruktury uzupełniającej, jak np. miejsca odpoczynku i schronienia przed warunkami atmosferycznymi, punktów naprawy,
- 10) tworzenie przyjaznych dla rowerzystów stref uspokojonego ruchu,
- 11) tworzenie nowych tras rowerowych w oddaleniu od jezdni ulic, w przyjaznych, bezpiecznych i atrakcyjnych przestrzeniach.

7.6.8. Rozwój infrastruktury dla ruchu rowerów i UMO

1. Przyjmuje się, że priorytety rozwoju infrastruktury dla rowerzystów i użytkowników UMO będą dostosowane do istniejącego potencjału, określanego przez:
 - 1) rozkład demograficzny,
 - 2) rozkład generatorów ruchu,
 - 3) powiązania z obszarami koncentracji usług, w tym przede wszystkim ze śródmieściem i centrami lokalnymi,
 - 4) powiązania z komunikacją zbiorową, w tym przede wszystkim z węzłami przesiadkowymi.
2. Przyjmuje się, że w celu poprawy jakości wykonywanej infrastruktury zasadnym jest:
 - 1) opracowanie zeszytu dobrych praktyk rowerowych,
 - 2) stworzenie programu wsparcia dla rozwoju komunikacji rowerowej,
 - 3) wprowadzenie dedykowanej formy nadzoru na etapie projektu, realizacji i utrzymania.

7.7. Rekomendacje w zakresie kierunków rozwoju transportu zbiorowego

Przyjmuje się, że w kierunkach miejskiej polityki transportowej wzrośnie wsparcie finansowe, infrastrukturalne i organizacyjne dla komunikacji zbiorowej.

Celem jest poprawia efektywności ekonomicznej, wydajności i atrakcyjności transportu zbiorowego oraz zwiększenie udziału w podziale zadań przewozowych.

7.7.1. Założenia ogólne

Jako główne cele przyjmuje się:

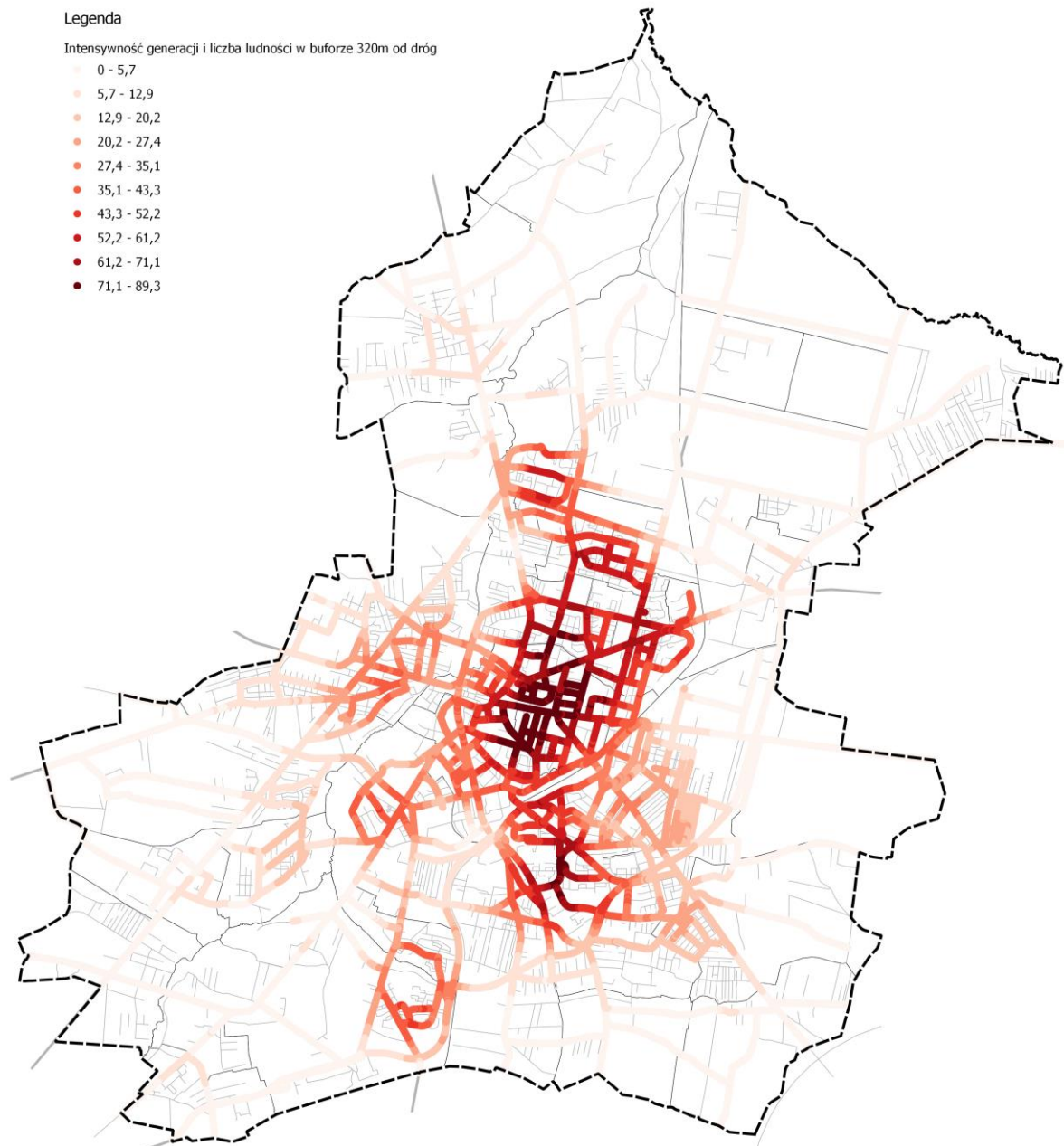
- 1) dostosowanie transportu zbiorowego do przestrzennego rozkładu demograficznego i generatorów ruchu,
- 2) poprawę dostępności do transportu zbiorowego,
- 3) ułatwianie przesiadek pomiędzy poszczególnymi liniami publicznego, miejskiego transportu zbiorowego oraz innymi środkami transportu zbiorowego,
- 4) skrócenie czasu przejazdu między źródłem i celem podróży,
- 5) skrócenie czasu oczekiwania na pojazd na przystankach,
- 6) powiązanie węzłów transportu zbiorowego z centrami lokalnymi,
- 7) integrację transportu zbiorowego miejskiego z transportem regionalnym, krajowym i międzynarodowym,
- 8) integrację publicznego transportu zbiorowego z innymi środkami transportu,
- 9) zapewnienie dostępności transportu zbiorowego dla osób niepełnosprawnych.

7.7.2. Przystanki i węzły przesiadkowe

1. Przyjmuje się, że lokalizacja przystanków transportu zbiorowego ustalana będzie w oparciu o wyniki analiz rozkładów demograficznego oraz generatorów ruchu.

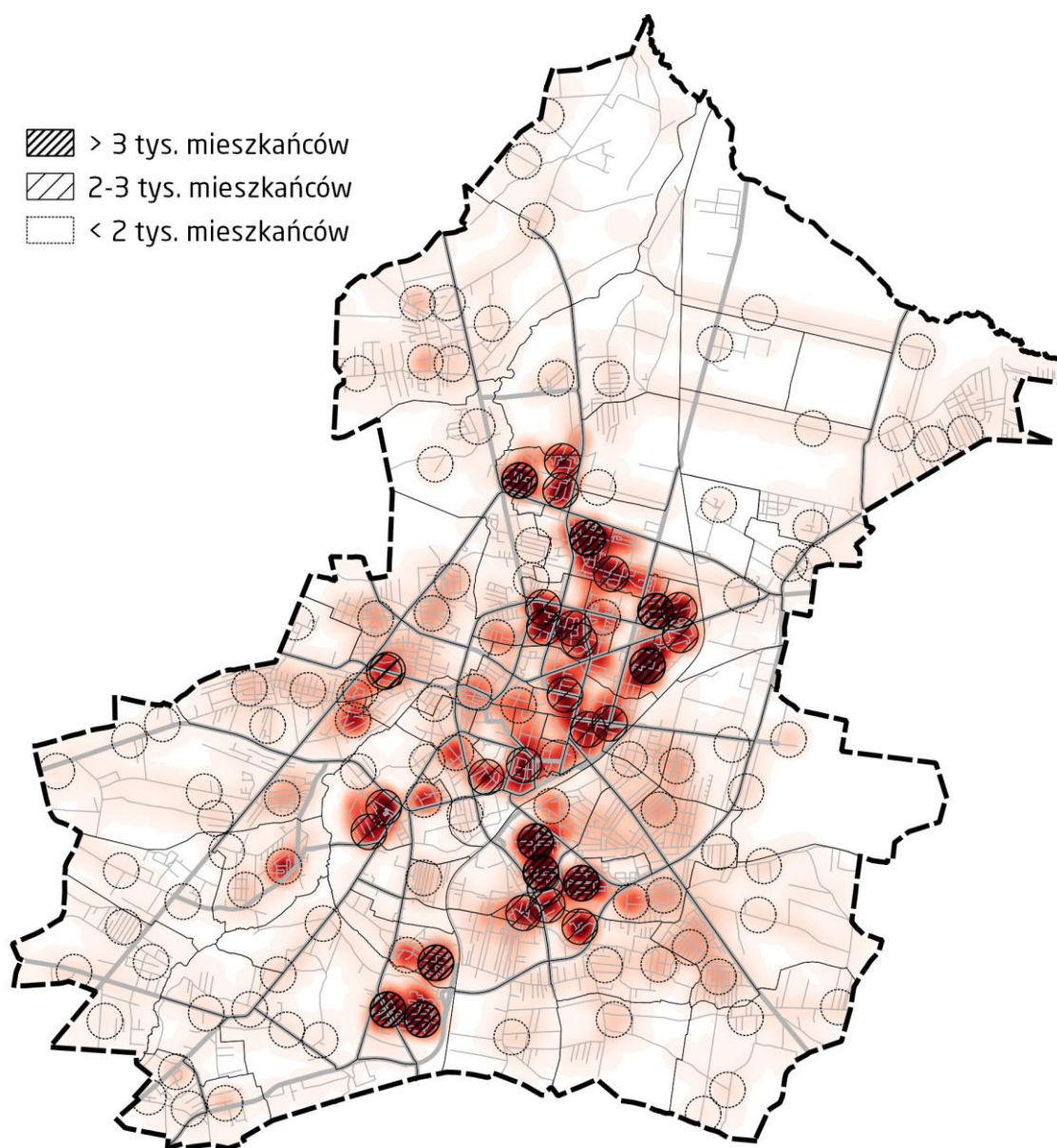
Rycina 30. Rozkład generatorów ruchu i ludności w buforze 320 m od dróg.

2. Jako wytyczną do rozmieszczania najważniejszych przystanków komunikacji publicznej, uwzględniającą rozkład demograficzny, przyjmuje się wynik analizy rozkładu skupisk ludności do 3 tysięcy mieszkańców w buforze 320 m.

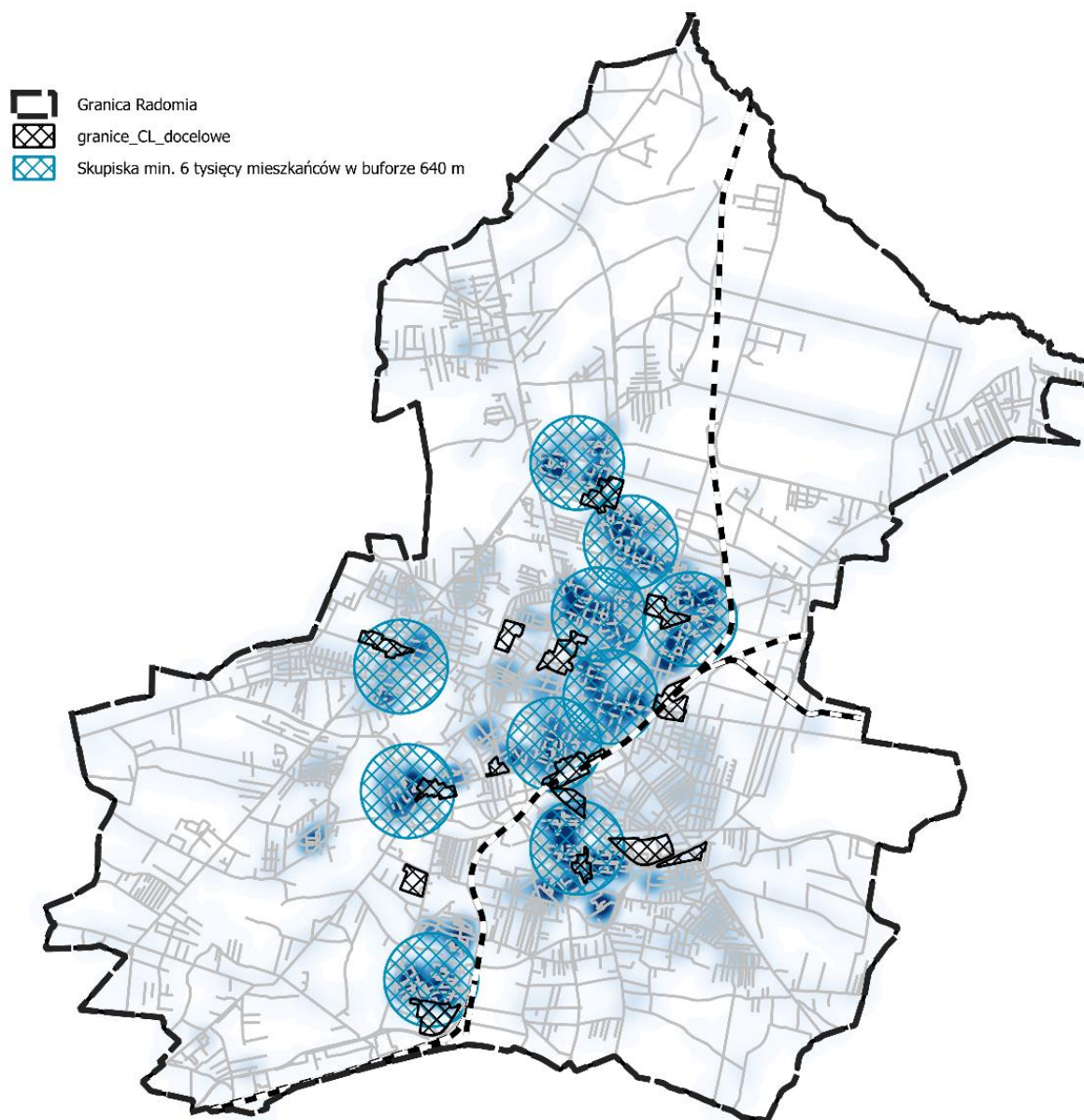
Rycina 31. Centra skupisk ludności w buforze 320 m.

3. Jako wytyczną do lokalizowania węzłów transportu zbiorowego przyjmuje się rozmieszczenie centrów lokalnych oraz rozkład skupisk ludności powyżej 6 tysięcy mieszkańców w buforze 640 m.

Rycina 32. Rozmieszczenie centrów lokalnych i skupisk ludności powyżej 6 tys mieszkańców.

4. Przyjmuje się, że węzły komunikacyjne będą podstawowym elementem integrującym różne środki transportu i będą miały zapewnione wysokiej jakości powiązania piesze z terenami mieszkaniowymi, centrami lokalnymi oraz generatorami ruchu. W zależności od kategorii, położenia i programu należy dążyć do zapewnienia integracji opisanej w poniższej tabeli.

Tabela 9. Szczegółowa charakterystyka najważniejszych typów węzłów przesiadkowych

Typ węzła	Nazwa (lokalizacja) węzła	Integrowane, niepiesze środki transportu
5	Dworzec PKP	kolej międzyregionalna, kolej regionalna, autobus miejski, autobus zamiejski, transport indywidualny, rower, UMO
4	Żółkiewskiego/Chrobrego	autobus miejski, autobus zamiejski, transport indywidualny, rower, UMO
	Struga/Kozienicka	kolej regionalna, autobus miejski, autobus zamiejski, transport indywidualny, rower, UMO
	Radom Wschodni	kolej regionalna, autobus miejski, autobus zamiejski, transport indywidualny, rower, UMO
	Wernera	autobus miejski, autobus zamiejski, transport indywidualny, rower, UMO
	Kielecka/Okulickiego	autobus miejski, autobus zamiejski, transport indywidualny, rower, UMO
	Borki	autobus miejski, autobus zamiejski, transport indywidualny, rower, UMO
	Południe	kolej regionalna, autobus miejski, autobus zamiejski, transport indywidualny, rower, UMO
3	Chrobrego/Rapackiego	autobus miejski, rower plus uzupełniająco w zależności od lokalizacji kolej regionalna, autobus zamiejski, transport indywidualny, samolot
	Chrobrego/11 Listopada	
	Chrobrego/Kusocińskiego	
	Plac Jagielloński	
	25 Czerwca/Struga	
	RCS	

		Plac Konstytucji	
		Traugutta/Piłsudskiego	
		Traugutta/Mickiewicza	
		25 Czerwca/Słowackiego	
		25 Czerwca/Prażmowskiego	
		1905 Roku/Młodzianowska	
		Jana Pawła II	
		Stalowa/PKP	
		Terminal	
2		Wg rysunku „Typy i lokalizacja węzłów przesiadkowych”	autobus miejski, rower plus uzupełniająco w zależności od lokalizacji kolej regionalna, autobus zamiejski, transport indywidualny
1		Wg rysunku „Typy i lokalizacja węzłów przesiadkowych”	autobus miejski, rower plus uzupełniająco w zależności od lokalizacji kolej regionalna, autobus zamiejski, transport indywidualny

5. Dla znajdującego się przy dworcu Radom Główny węzła typu 5, będącego głównym węzłem multimodalnym o znaczeniu regionalnym, wskazuje się na konieczność integracji wszystkich modułów transportowych, z naciskiem na przybliżenie do siebie przystanków transportu zbiorowego, łącząc transport kolejowy z zamiejskim transportem autobusowym oraz miejskim transportem autobusowym. Należy przez to rozumieć realizację przystanków komunikacji miejskiej na jednym zwartym obszarze, analogicznie realizację przystanków zamiejskiej komunikacji autobusowej w obrębie jednej przestrzeni oraz powiązanie ich z transportem kolejowym. Docelowo parking samochodowy znajdujący się bezpośrednio przed dworcem PKP powinno się przenieść, a plac Dworcowy wykorzystać jako miejsce integracji transportu pieszego, rowerowego i UMO, miejskiego transportu autobusowego, zamiejskiego transportu autobusowego oraz transportu kolejowego.

7.7.3. Korytarze wysokiej jakości

1. Poprawę efektywności czasowej – skrócenie czasów przejazdów środków transportu zbiorowego – planuje się osiągnąć poprzez wprowadzenie priorytetyzacji przejazdów autobusów w ruchu drogowym.
2. Poprawę przestrzennej dostępności transportu zbiorowego w śródmieściu ustala się w oparciu o wprowadzenie korytarzy transportu zbiorowego oraz przystanków (węzłów przesiadkowych) w obszary, przez które obecnie nie poprowadzone zostały żadne linie autobusowe. Dotyczy to w szczególności ulic Piłsudskiego, Focha, Kilińskiego oraz Placu Konstytucji.
3. W przypadku terenów miasta położonych poza śródmieściem, poprawę dostępności powinien gwarantować system korytarzy wysokiej jakości i przystanków/węzłów przesiadkowych połączony z generatorami ruchu jak najwyższej jakości i gęstości ciągami pieszymi i/lub pieszo-rowerowymi.
4. Dopuszcza się organizowanie w obszarach osiedli mieszkaniowych wydzielonych jezdni dla autobusów jako korytarzy transportu zbiorowego. Dopuszcza się organizowanie nowych korytarzy transportu zbiorowego również poza istniejącym układem drogowym.
5. Przyjmuje się, że przedstawione przebiegi korytarzy wysokiej jakości oraz lokalizacje węzłów przesiadkowych mogą być modyfikowane w przypadku zaistnienia zmiany zapotrzebowania komunikacyjnego, zmiany rozmieszczenia centrów lokalnych, przestrzennego rozkładu generatorów ruchu, rozkładu skupisk ludności lub szczególnych uwarunkowań technicznych lub przestrzennych.

7.7.4. Podstawy organizacyjne

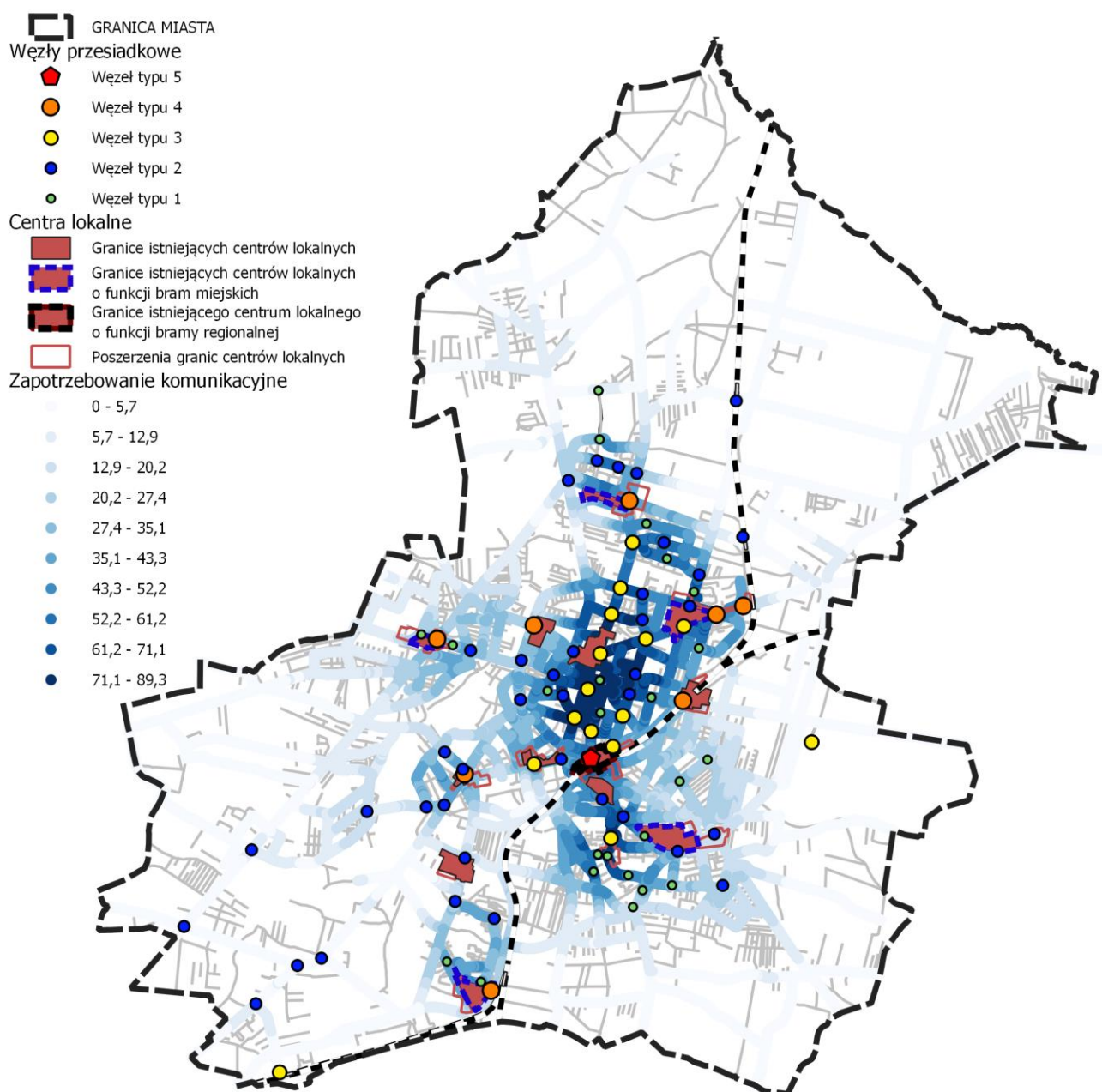
Jako podstawę przestrzennej organizacji transportu zbiorowego przyjmuje się:

1. Dostosowanie do przestrzennego rozkładu demograficznego,
2. Dostosowanie do przestrzennego rozkładu generatorów ruchu,
3. Powiązanie z systemem centrów lokalnych, w szczególności bram miejskich i bramy regionalnej,
4. Infrastrukturalną integrację z pozostałymi systemami transportowymi,
5. Wprowadzenie priorytetyzacji infrastrukturalnej poprzez stosowanie m.in.:
 - a. śluz dla autobusów,
 - b. kontrapasów dla autobusów,
 - c. wydzielonych pasów/relacji dla autobusów,

- d. dedykowanego oznakowania i sygnalizacji świetlnej ułatwiającej autobusom wyjazd z zatok przystankowych,
 - e. przykrawędziowych i przylądkowych przystanków,
 - f. przestrzeni wyłączonych z ruchu samochodowego a z dopuszczeniem przejazdu autobusów.
6. Stosowanie rozwiązań i udogodnień przestrzennych dających przewagę komunikacji zbiorowej nad samochodami osobowymi.

Rycina 33. Plansza podstawowych wytycznych dla przestrzennej organizacji transportu zbiorowego

7.8. Rekomendacje w zakresie kierunków prowadzenia polityki parkingowej

7.8.1. Cele i planowane korzyści polityki parkingowej

Przyjmuje się wykorzystywanie polityki parkingowej jako narzędzia kształtującego jakość struktur urbanistycznych oraz zachowania i przyzwyczajenia komunikacyjne mieszkańców.

Jako główne cele polityki parkingowej przyjmuje się:

- 1) zmniejszenie negatywnego wpływu komunikacji na środowisko,
- 2) zmniejszenie liczby pojazdów parkujących w śródmieściu,
- 3) zatrzymanie wzrostu, a następnie zmniejszenie zapotrzebowania na miejsca postojowe,
- 4) przeniesienie presji budowy stanowisk postojowych z podmiotów publicznych na prywatne,
- 5) zmniejszenie konsumpcji przestrzeni przez parkingi,
- 6) umożliwianie wykorzystywania stanowisk postojowych na cele miastotwórcze,
- 7) koordynacja polityki parkingowej z polityką lokalizacyjną i inwestycyjną miasta,
- 8) zwiększenie rotacji i eliminacja parkowania długoterminowego,
- 9) podniesienie stopnia wykorzystania istniejących stanowisk postojowych,
- 10) likwidacja parkowania na chodnikach, zieleńcach oraz w miejscach niedozwolonych,
- 11) zrównanie traktowania wszystkich mieszkańców Radomia w kontekście dostępu do stanowisk postojowych,
- 12) zmniejszenie kosztów budowy chodników i ścieżek rowerowych,
- 13) poprawa jakości zieleni miejskiej,
- 14) poprawa jakości infrastruktury i estetyki,
- 15) stosowanie przepuszczalnej nawierzchni np. na stanowiskach postojowych zmniejszających spływ wody opadowej do kanalizacji deszczowej oraz pozwalających wykorzystanie ich jako miejsc rozsączania wody.

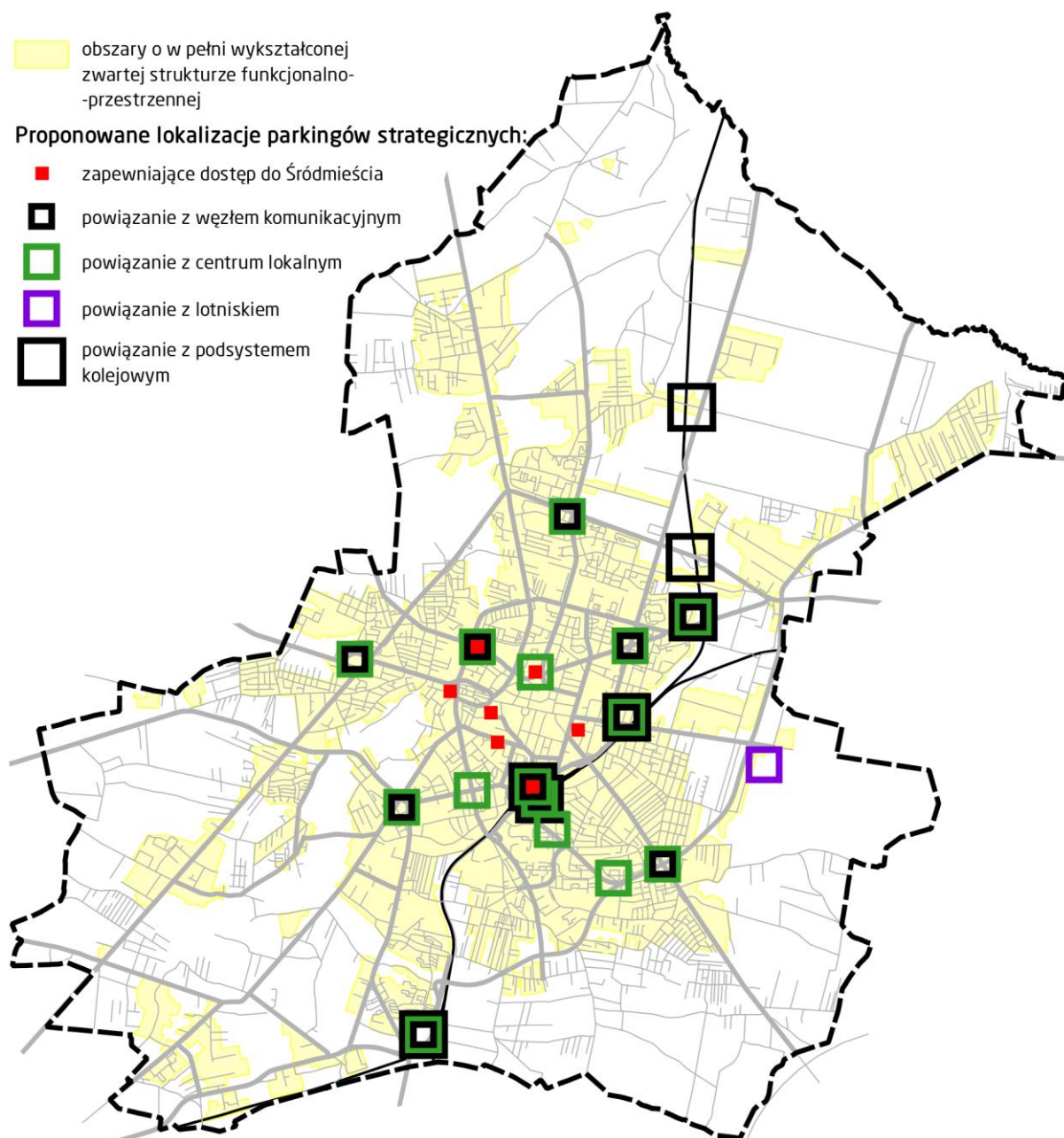
7.8.2. Przewidywane środki realizacji polityki parkingowej

1. Dla osiągnięcia zakładanych celów wskazuje się następujące środki ich realizacji:
 - 1) powiązanie parkingów z bramami miejskimi, systemem centrów, multimodalnymi węzłami komunikacji,
 - 2) budowa strategicznych parkingów,
 - 3) stosowanie rozwiązań poprawiających konkurencyjność komunikacji zbiorowej, pieszej, rowerowej i UMO,
 - 4) rozwój infrastruktury i promocja środków transportu nie wymagających budowy stanowisk postojowych - roweru, UMO, komunikacji pieszej,
 - 5) wspomaganie rozwoju i promocja pojazdów współdzielonych (samochodów, skuterów, rowerów, hulajnóg, itp.),
 - 6) weryfikacja stosowanych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wskaźników parkingowych zwiększających liczbę stanowisk postojowych w śródmieściu,
 - 7) eliminacja nieprawidłowego parkowania,
 - 8) eliminacja w śródmieściu obszarów nie objętych strefą płatnego parkowania niestrzeżonego, umożliwiającą unikanie opłat parkingowych w przestrzeniach publicznych,
 - 9) zmniejszanie liczby parkujących pojazdów uprzywilejowanych,
 - 10) ujednolicenie wysokości opłat za parkowanie w SPPN dla wszystkich mieszkańców miasta,
 - 11) rezygnacja z dopuszczenia możliwości wykupywania stanowisk postojowych w SPPN,
 - 12) ograniczanie parkowania wielogodzinnego/stałego w SPPN,
 - 13) ograniczanie liczby wydawanych abonamentów parkingowych w SPPN,
 - 14) przeniesienie presji budowy stanowisk postojowych w przestrzeniach publicznych oraz finansowania ich przez samorząd, na tereny prywatne z finansowaniem przez zainteresowane podmioty.
2. Wskazuje się orientacyjne lokalizacje strategicznych parkingów zapewniające:
 - 1) powiązanie z systemem lokalnych centrów,
 - 2) powiązanie z węzłami przesiadkowymi typu IV i V,
 - 3) powiązanie z bramami miejskimi,
 - 4) powiązanie z bramą regionalną,

- 5) powiązanie z podsystemem kolejowym,
- 6) dostęp do śródmieścia Radomia.

Rycina 34. Orientacyjne lokalizacje strategicznych parkingów

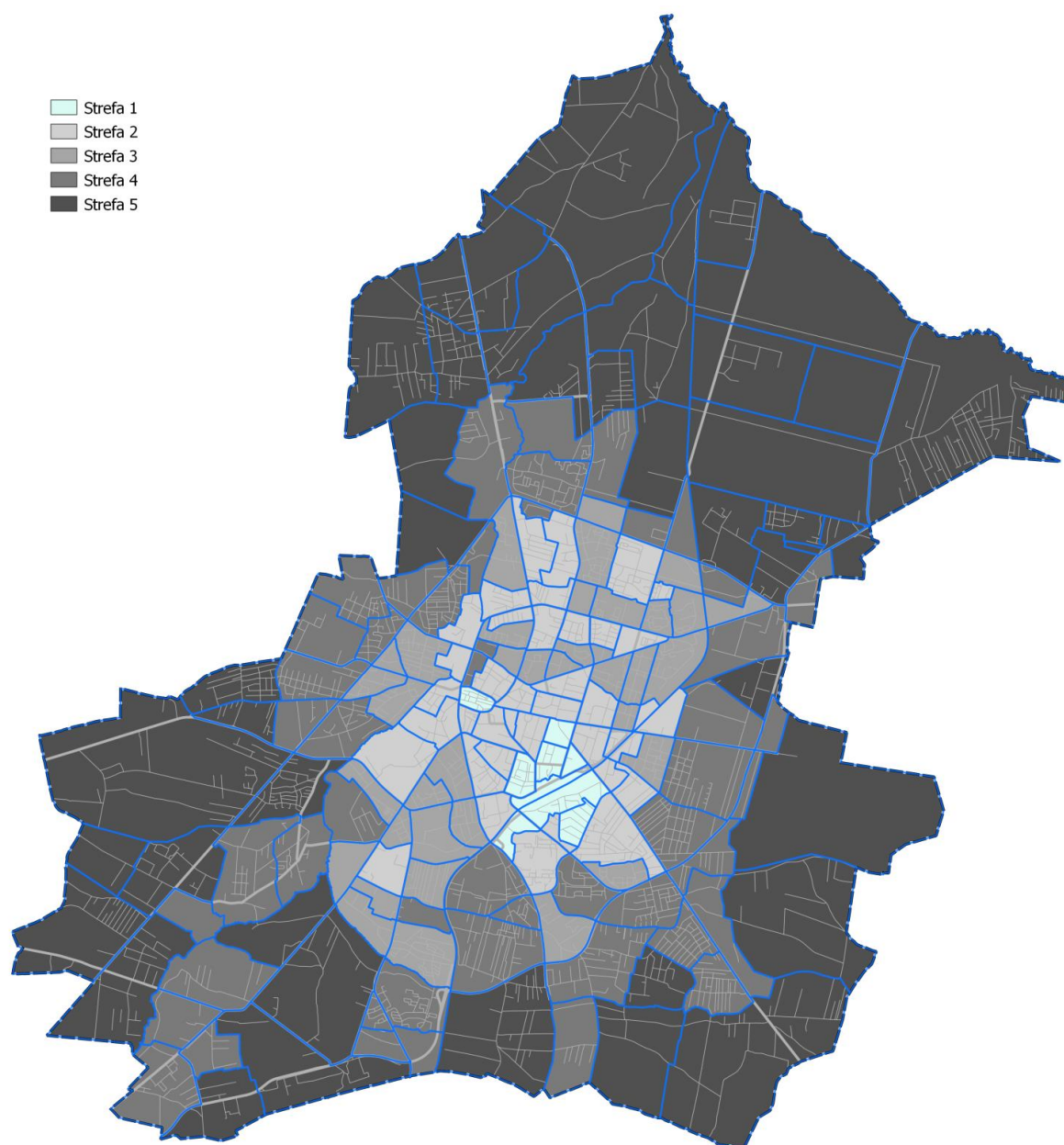
3. Dopuszcza się inne, nie wskazane lokalizacje parkingów strategicznych, wybrane na skutek przeprowadzenia indywidualnych analiz uwzględniających kryteria wynikające z celów polityki parkingowej, potrzeb i uwarunkowań lokalnych.
4. Poza działaniami bezpośrednimi przyjmuje się pakiet działań wspomagających:

- 1) tworzenie centrów komunikacyjno-usługowo-handlowych z parkingami P&R, B&R, K&R, powiązanych z systemem centrów w Radomskim Obszarze Funkcjonalnym,
- 2) zmiana polityki transportowej Radomia uwzględniająca obszar funkcjonalny miasta,
- 3) dążenie do podejmowania strategicznych, urbanistycznych i planistycznych decyzji, uwzględniających zasady rozwoju zrównoważonego transportu na całym obszarze ROF,
- 4) wzrost integracji miejskiego systemu transportu zbiorowego z transportem zbiorowym obsługującym Radomski Obszar Funkcjonalny oraz połączenia wojewódzkie, krajowe i międzynarodowe,
- 5) promocja zrównoważonego transportu.

7.8.3. Wskaźniki parkingowe

1. Przyjmuje się, że elementem realizacji polityki parkingowej będzie ustalanie wskaźników parkingowych na podstawie ustalonych w tabeli wskaźników parkingowych i zróżnicowania strefowego jednostek parkingowych. Przyjmuje się, Wskaźniki te będą stosowane przez właściwe jednostki UM przy formułowaniu ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego; mogą być również stosowane w procedurach wydawania decyzji o warunkach zabudowy oraz o lokalizacji inwestycji celu publicznego.
2. Zróżnicowanie stref parkingowych na obszarze Radomia sprowadza się do obszarów jednostek parkingowych. Ustalenie stref opiera się na zapotrzebowaniu parkingowym skorygowanym o działania kierunkowe.
3. Przyjmuje się podział miasta na pięć stref parkingowych.

Rycina 35. Podział miasta na strefy parkingowe

4. Wprowadza się pojęcie ogólnodostępnego stanowiska postojowego. Jako ogólnodostępne stanowisko postojowe należy rozumieć takie stanowisko, do którego zapewniony jest swobodny i bezpłatny dostęp dla wszystkich pojazdów niezależnie od pory dnia czy roku, z zastrzeżeniem zachowania zgodności rodzaju pojazdu z przeznaczeniem stanowiska postojowego.

5. Przyjmuje się tabelę wskaźników parkingowych.

Tabela 10. Wskaźniki parkingowe

Symbol klasy przeznaczenia	Przeznaczenie ogólne	Kod przeznaczenia	Symbol przeznaczenia	Przeznaczenie szczegółowe	Jednostka odniesienia	Wskaźnik parkingowy - liczba stanowisk postojowych (sp) przypadających na jednostkę obliczeniową					Minimalny wskaźnik stanowisk postojowych ogólnodostępnych
						Strefa 1	Strefa 2	Strefa 3	Strefa 4	Strefa 5	
M	zabudowa mieszkaniowa	1_1_	MN	zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna	1 mieszkanie	0 - 1,1	0,3 - 1,2	0,7 - 1,3	min. 0,9	min. 1,1	-
		1_2_1_	MWK	zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna pierzejowa	1 mieszkanie	0 - 1,1	0,3 - 1,2	0,7 - 1,3	min. 0,9	min. 1,1	10%
		1_2_2_	MWW	zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna wolnostojąca	1 mieszkanie	0 - 1,2	0,4 - 1,3	0,7 - 1,4	min. 1,0	min. 1,2	10%
		1_3_	ML	zabudowa letniskowa lub rekreacja indywidualna	1 budynek letniskowy lub 1 działka rekreacyjna	min. 1	min. 1	min. 1	min. 1	min. 1	-
U	usługi	2_1_	UH	usługi handlu	100 m2 powierzchni sprzedaży	0 - 3	0,5 - 3	0,9 - 3,6	min. 2,4	min. 3	30%
		2_2_	UW	usługi handlu wielkopow.	100 m2 powierzchni sprzedaży	0 - 3	0,5 - 3	0,9 - 3,6	min. 2,4	min. 3	
		2_3_	UL	usługi rzemieślnicze	100 m2 pow. użytkowej	0 - 3	0,5 - 3	0,9 - 3,6	min. 2,4	min. 3	
		2_4_	UT	usługi turystyki	100 m2 pow. użytkowej lub 10 łóżek w obiektach hotelowych	0 - 3	0,5 - 3	0,9 - 3,6	min. 2,4	min. 3	
		2_5_	UG	usługi gastronomii	100 m2 pow. użytkowej	0 - 3	0,5 - 3	0,9 - 3,6	min. 2,4	min. 3	
		2_6_	UZ	usługi zdrowia i pomocy społecznej	10 łóżek w przypadku szpitali, obiektów opieki społecznej i socjalnej, 100 m2 pow. użytkowej w przypadku pozostałych	min. 3 (szpitale, obiekty opieki społecznej i socjalnej) min. 2 (pozostałe)	min. 3 (szpitale, obiekty opieki społecznej i socjalnej) min. 2 (pozostałe)	min. 3 (szpitale, obiekty opieki społecznej i socjalnej) min. 2 (pozostałe)	min. 4 (szpitale, obiekty opieki społecznej i socjalnej) min. 3 (pozostałe)	min. 4 (szpitale, obiekty opieki społecznej i socjalnej) min. 3 (pozostałe)	
		2_7_	UN	usługi nauki	100 miejsc dla studentów - uczelnie wyższe 100 zatrudnionych - pozostałe	2 - 8	3,4 - 8,8	4,8 - 9,6	min. 6,4	min. 8	
		2_8_	UE	usługi edukacji	100 uczniów na zmianę w przypadku szkół podstawowych i średnich, 100 dzieci w przypadku przedszkoli i żłobków, 100 uczniów w przypadku pozostałych	0 - 3	0,5-3	0,9-3,6	min. 2,4	min. 3	
		2_9_	US	usługi sportu i rekreacji	100 widzów lub 100 użytkowników	3 - 12	5,1 - 13,2	7,2 - 14,4	min. 9,6	min. 12	
		2_10_	UK	usługi kultury i rozrywki	100 widzów lub 100 użytkowników	3 - 12	5,1 - 13,2	7,2 - 14,4	min. 9,6	min. 12	
		2_11_	UR	usługi kultu religijnego	100 m2 pow. użytkowej	0,5 - 2	0,9 - 2,2	1,2 - 2,4	min. 1,6	min. 2	

		2_12_	UB	usługi bezpieczeństwa i porządku publicznego	100 m2 pow. użytkowej	1 - 3	1,4 - 3,3	1,8 - 3,6	min. 2,4	min. 3	
		2_13_	UA	usługi biurowe i administracji	1000 m2 pow. użytkowej	0 - 15	4,5 - 16,5	9 - 18	min. 12	min. 15	
P	produkcja	3_1_	PP	produkcja przemysłowa	100 zatrudnionych	12 - 20	14 - 22	16 - 24	min. 18	min. 20	20%
		3_2_	PE	produkcja energii		–	–	–	–	–	-
		3_3_	PS	składy i magazyny	100 zatrudnionych	12 - 20	14 - 22	16 - 24	min. 18	min. 20	20%
		3_4_	PR	przemysł portowy		–	–	–	–	–	-
G	górnictwo i wydobywanie	4_	G		10 zatrudnionych	–	–	–	min. 3	min. 3	-
K	komunikacja	5_1_	KD	komunikacja drogowa publiczna	–	–	–	–	–	–	-
I	infrastruktura techniczna	6_	I	infrastruktura techniczna	10 zatrudnionych	1 - 3	1,4 - 3,3	1,8 - 3,6	min. 2,4	min. 3	10%
R	rolnictwo	7_1_	RN	rolnictwo z zakazem zabudowy		–	–	–	–	–	–
		7_2_	RZ	zabudowa związana z rolnictwem	10 zatrudnionych	1 - 3	1,4 - 3,3	1,8 - 3,6	min. 2,4	min. 3	–
		7_3_	RA	akwakultura i obsługa rybactwa	–	–	–	–	–	–	–
W	wody	8_1_	WM	wody powierzchniowe morskie	–	–	–	–	–	–	–
		8_2_	WS	wody powierzchniowe śródlądowe	–	–	–	–	–	–	–
L	las	9_	L	las	–	–	–	–	–	–	–
Z	zieleń	10_1_	ZN	zieleń naturalna	–	–	–	–	–	–	–
		10_2_	ZP	zieleń urządzona	–	–	–	–	–	–	–
		10_3_	ZD	ogrody działkowe	1 ha	1 - 5	2 - 5,5	3 - 6	min. 4	min. 5	–
		10_4_	ZB	plaża	–	–	–	–	–	–	–
C	cementarze	11_L	CC	cementarze czynne	1 ha	0,5 - 1,5	0,7 - 1,7	0,9 - 1,8	min. 1,2	min. 1,5	–
		11_2_	CZ	cementarze zamknięte	–	–	–	–	–	–	–
N	niesklasyfikowane	12_	N		–	–	–	–	–	–	–

6.W zakresie ustalenia wskaźnika parkingowego dla stanowisk postojowych dla rowerów przyjmuje się, że dla każdego przeznaczenia terenu, dla którego ustalony został wskaźnik parkingowy dla pojazdów, obowiązuje wymóg wyznaczenia

stanowisk postojowych dla rowerów w liczbie co najmniej 10% liczby stanowisk postojowych dla pojazdów.

7. Wskaźniki parkingowe określone w tabeli 10 należy stosować, jak następuje:

- 1) miejsca parkingowe w liczbie wynikającej z zastosowania wskaźników dla poszczególnych funkcji przeznaczenia szczegółowego należy lokalizować w obrębie terenu/działki budowlanej, na których funkcje te będą realizowane;
- 2) całkowita liczba miejsc parkingowych wyliczona dla danego terenu/działki budowlanej winna stanowić sumę liczb wyliczonych dla wszystkich funkcji, które mają być realizowane na danym terenie / działce budowlanej;
- 3) w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego dopuszcza się określenie lokalizacji miejsc parkingowych w sposób odmienny niż podany w lit. a;
- 4) w przypadku wskaźników określonych w przedziale wielkości, np. „0-1,1”, dopuszcza się przyjęcie dowolnej wielkości mieszczącej się w takim przedziale;
- 5) liczbę wszystkich stanowisk postojowych należy określać zaokrąglając w górę do pełnej wartości,
- 6) w przypadku przyjęcia zerowej liczby stanowisk postojowych liczba stanowisk postojowych ogólnodostępnych wynosi 0,
- 7) liczbę stanowisk postojowych ogólnodostępnych należy rozmieść jako część ogólnej, wyznaczonej liczby stanowisk postojowych, czyli np. jeśli z obliczeń wynika liczba stanowisk postojowych 35,2 to należy przyjąć co najmniej 36 stanowisk postojowych, z pośród których 10%, czyli 3,6, a po zaokrągleniu w górę 4 stanowiska postojowe mają zostać zorganizowane jako ogólnodostępne.

7.8.4. Rozwiązania techniczne

Realizując stanowiska postojowe należy zmniejszać ich negatywny wpływ na środowisko, nie tylko poprzez ograniczanie ich liczby, ale również poprzez zmianę rozwiązań technicznych na bardziej przyjazne dla środowiska. Przyjmuje się:

- 1) wzrost realizacji infrastruktury parkingowej z przepuszczalnych nawierzchni,
- 2) ograniczanie ilości wód opadowych odprowadzanych do kanalizacji deszczowej,
- 3) wykorzystywanie przestrzeni przeznaczonej na parkowanie samochodów jako potencjalnej powierzchni rozsączającej wody opadowe,
- 4) przeciwdziałanie występowaniu lokalnych podtopień,
- 5) zmniejszanie lokalnie występujących niedoborów wody gruntowej,
- 6) wzrost realizacji parkingów „zielonych” (z zastosowaniem np. nawierzchni trawiastych, wzmocnionych ażurowymi kratami) stanowiących powierzchnię biologicznie czynną,

- 7) powiązanie ukształtowania wysokościowego stanowisk postojowych z projektem w planie dającym możliwość stosowania elementów błękitno-zielonej infrastruktury, zarówno w obrębie parkingu jak i w jego sąsiedztwie,
- 8) rozpowszechnianie stosowania systemów informacji parkingowej i innych nowych technologii, ułatwiających znalezienie wolnego stanowiska postojowego i zapewniających jednocześnie optymalne ich wykorzystanie,
- 9) uzupełnianie infrastruktury parkingowej o zieleni urządzoną, której zadaniem jest poprawa mikroklimatu, zmniejszanie problemu lokalnych wysp ciepła oraz poprawa walorów estetycznych przestrzeni,
- 10) dopuszczenie sezonowej zmiany przeznaczenia parkingów na inne cele. umożliwiające lepsze wykorzystywanie przestrzeni i zmniejszające zapotrzebowanie przestrzenne na różnego rodzaju funkcje miastotwórcze (ogródki letnie, wesołe miasteczka, festyny, jarmarki, etc.),
- 11) optymalizowanie wykorzystania przestrzeni poprzez wzrost liczby parkingów wielopoziomowych i wbudowywanie stanowisk postojowych w kubaturę budynku.

7.8.5. Estetyka

- 1) Podstawowym celem działań związanych z poprawą estetyki infrastruktury parkingowej jest zmniejszenie negatywnego wpływu parkingów i zaparkowanych pojazdów na wygląd miasta. Przyjmuje się zatem, że projektowane zagospodarowanie, zbiór rozwiązań technicznych, kompozycja oraz stosowane materiały będą uwzględniać wpływ na krajobraz.
- 2) Ustala się, że:
- 3) dobór materiału, w tym jego kolor, faktura, wielkość oraz sposób ułożenia, ma nawiązywać do charakteru miejsca, architektury oraz istniejącej w przestrzeni kompozycji posadzki,
- 4) w strefie ścisłego centrum i w terenach reprezentacyjnych będą stosowane materiały wyższej jakości niż na obszarach peryferyjnych czy przemysłowych,
- 5) stosowane materiały powinny ułatwiać identyfikację infrastruktury parkingowej,
- 6) uzupełnianie infrastruktury parkingowej zielenią urządzoną, zmniejszającą negatywny wpływ na przestrzeń,
- 7) stopniową eliminację parkowania strip-mall.

8. Gospodarka wodno-ściekowa

Niniejsze ustalenia i rekomendacje stanowią wykonanie dyspozycji art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków w brzmieniu: „Gmina ustala kierunki rozwoju sieci w strategii rozwoju gminy lub strategii rozwoju ponadlokalnego”.

8.1. Ustalenia obowiązujących dokumentów branżowych

1. Przez Gminę Miasta Radomia realizowany jest odpowiedni zakres Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych, stosownie do zapisów II aktualizacji Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły.
2. Dokumentem, na podstawie którego przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne prowadzi działalność w Radomiu jest wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych będących w posiadaniu Wodociągów Miejskich w Radomiu Spółka z o. o. na lata 2021 – 2025, przyjęty uchwałą Nr LIII/478/2021 Rady Miejskiej w Radomiu z dnia 22 lutego 2021 r. realizujący dyspozycję art. 21 ustawy z dn. 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków.
3. Realizacja ww. planu obejmuje:
 - 1) rozwiązywanie problemów związanych z awaryjnością sieci wodociągowej,
 - 2) zagwarantowanie możliwości dostarczania wody o odpowiednim ciśnieniu i wymaganej jakości,
 - 3) eliminację wtórnego zanieczyszczenia wody,
 - 4) zapewnienie odpowiedniej jakości wody do spożycia dzięki zastosowaniu nowoczesnych technologii uzdatniania,
 - 5) zapewnienie monitoringu sieci wodociągowej.
 - 6) Działania inwestycyjne w zakresie modernizacji i rozbudowy systemu wodociągowego, wymienione w planie, o którym mowa w ust. 1, obejmowały głównie zadania realizowane w latach 2021-2023.
4. Kompleksowy Projekt zarządzania zasobami wodnymi w Aglomeracji Radomskiej zakłada modernizację stacji uzdatniania wody, zwiększenie wydajności ujęć wody oraz wykonanie nowych studni do poboru wody, wykonanie kontenerowej stacji wytwarzania oraz dozowania podchlorynu sodu w ramach zabezpieczenia procesów dezynfekcji wody, zakup niezbędnego wyposażenia, zapewnienie cyberbezpieczeństwa systemów sterowania
5. Działania inwestycyjne w zakresie modernizacji i rozbudowy systemu wodociągowego obejmują nie tylko modernizację stacji uzdatniania wody, ale także modernizację i budowę sieci wodociągowej na terenie miasta Radomia.

8.2. Rekomendacje w zakresie kierunków rozwoju systemów infrastruktury wodno-ściekowej

8.2.1. Zaopatrzenie w wodę i kanalizacja sanitarna

1. Rozwój systemów zaopatrzenia w wodę powinien zapewnić obecnym i przyszłym odbiorcom dostawy wody pitnej, do celów gospodarczych i przeciwpożarowych w ramach obowiązujących standardach jakościowych i ilościowych, a także minimalizację kosztów tych dostaw ponoszonych zarówno przez gminę, jak i przez konsumentów.
2. Sieć kanalizacyjna winna docelowo obsługiwać obszary uprzednio lub równolegle wyposażane w sieć wodociągową, z wyłączeniem stref planistycznych nieprzewidujących zabudowy. Jej realizacja jest niezbędną, aby móc zapewnić kompleksowe rozwiązania problemów zabudowy miast, ze szczególnym uwzględnieniem gospodarki wodnej i odprowadzania ścieków, co jest celem ustawowym planowania przestrzennego wynikającym z delegacji ustawowej Prawa ochrony środowiska.
3. W zakresie kanalizacji sanitarnej przewiduje się przede wszystkim rozbudowę i modernizację sieci, a także rozdział sieci kanalizacji ogólnospławnej na deszczową i sanitarną.
4. Rozwój systemów zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków bytowych winien być skoordynowany z polityką przestrzenną miasta, w następujący sposób:
 - 1) zapotrzebowanie na dostawy wody należy prognozować:
 - a) w wyznaczonych w planie ogólnym strefach planistycznych, z uwzględnieniem profilu funkcjonalnego oraz wskaźnika maksymalnej nadziemnej intensywności zabudowy danej strefy – jeśli wskaźnik ten został ustalony w gminnym katalogu stref planistycznych,
 - b) na terenach zainwestowania wyznaczonych w obowiązujących mpzp, ocenionych jako niesprzeczne z aktualną polityką przestrzenną gminy w najnowszej analizie, o której mowa w art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym: z uwzględnieniem przeznaczenia oraz wskaźników mających wpływ na intensywności zabudowy danego terenu – jeśli zostały dla tego terenu ustalone;
 - 2) niezależnie od ustaleń mpzp i planu ogólnego dopuszcza się uzupełnienia i modernizację sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na obszarach już zabudowanych, w szczególności tych, na których istniejące wyposażenie jest niewystarczające dla obsługi istniejącego zainwestowania;
 - 3) lokalizację sieci należy projektować w sposób umożliwiający dostęp w celach serwisowych (np. w obrębie pasów drogowych dróg publicznych lub wzdłuż

innych ciągów komunikacyjnych istniejących lub projektowanych w mpzp) oraz minimalizujący kolizje z zainwestowaniem terenów istniejącym lub projektowanym w mpzp;

- 4) tereny przeznaczone pod infrastrukturę wodociągową i kanalizacyjną należy wydzielać w mpzp jako tereny lokalizacji inwestycji celu publicznego o odpowiedniej klasie przeznaczenia:
 - a) teren pompowni wody,
 - b) teren ujęcia wód,
 - c) teren obiektu uzdatniania wody,
 - d) teren oczyszczalni ścieków,
 - e) teren pompowni ścieków.
- 5) Zasady, o których mowa w ust. 1-4, winny być uwzględniane odpowiednio w mpzp oraz w wieloletnim planie rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych, zgodnie z przepisami, odpowiednio: art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz art. 21 ust. 3, 4 i 5 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków.

8.2.2. Gospodarka wodami opadowymi i roztopowymi

1. W zakresie gospodarowania wodami opadowymi i roztopowymi, jako główny kierunek działań przyjmuje się zwiększenie możliwości retencjonowania na obszarze miasta, zgodnie z obowiązującym dokumentem „Adaptacja do zmian klimatu poprzez zrównoważoną gospodarkę wodą w przestrzeni miejskiej Radomia”.
2. Odprowadzanie wód opadowych i roztopowych do sieci kanalizacyjnej przewidywać należy w przypadku obszarów intensywnie przekształconych, dla których nie są możliwe rozwiązania bazujące na istniejących i potencjalnych powierzchniach biologicznie czynnych.
3. Planowanie inwestycji z zakresu rozwoju systemów gospodarowania wodami opadowymi i roztopowymi winno ponadto uwzględniać rekomendacje branżowe zawarte w dziale 6.1.5. Zasady ochrony wód powierzchniowych i podziemnych, 6.1.6. Zasady ochrony powietrza i klimatu, 6.3.1 Obszary wymagające przekształceń oraz 7.8.1. Cele i planowane korzyści polityki parkingowej i 7.8.4 Rozwiązania techniczne.

9. Energetyka miejska

9.1. Ustalenia obowiązujących dokumentów branżowych

1. W Radomiu obowiązują „Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe Gminy Miasta Radomia na lata 2027-2031”, zaktualizowane uchwałą nr XCIV/909/2023 Rady Miejskiej W Radomiu z dnia 24 kwietnia 2023 r.
2. Ww. dokument obejmuje cele deklarowane przez operatorów systemów energetycznych i zadania inwestycyjne w krótkiej perspektywie (maksymalnie do 2025 r.) i nie zawiera oceny przewidywanych zmian zapotrzebowania wynikających z obowiązujących aktów planowania przestrzennego i kierownictwa wewnętrznego gminy ani sprecyzowania planowanego zakresu współpracy miasta z innymi gminami. Niniejszym stwierdzone braki winny być przedmiotem uzupełnienia w kolejnej aktualizacji założeń, celem prawidłowej realizacji funkcji tego dokumentu jako narzędzia koordynacji polityki miejskiej z zadaniami przedsiębiorstw energetycznych.

9.2. Rekomendacje w zakresie energetyki miejskiej

9.2.1. Gospodarka ciepła

1. W zakresie ciepłownictwa, przyjmuje się następujące kierunki działań:
 - 1) ograniczanie w źródłach ciepła wykorzystania węgla kamiennego jako paliwa na rzecz zastępowania go przez inne paliwa (paliwo alternatywne, biomasa i gaz);
 - 2) doprowadzenie do uzyskania przez system ciepłowniczy Radomia statusu efektywnego systemu energetycznego, zgodnie z kryteriami określonymi w Prawie Energetycznym oraz zgodnie z planowanymi zmianami w tym zakresie zasygnalizowanymi w pakiecie FIT for 55;
 - 3) promowanie wymiany urządzeń grzewczych na urządzenia proekologiczne, w tym systemy zasilane energią elektryczną, pompy ciepła, kotły zasilane biomasą, itp.;
 - 4) rezerwowanie terenów pod inwestycje celu publicznego umożliwiające realizację sieci i urządzeń ciepłowniczych;
 - 5) rozwój i modernizacja sieci ciepłowniczych na obszarach śródmiejskich podlegających rewitalizacji;
 - 6) termomodernizacja istniejącej zabudowy.
2. W opracowywanych mpzp należy uwzględnić obowiązek podłączenia do sieci będących w zasięgu systemu ciepłowniczego obiektów istniejących i nowo realizowanych, z wyłączeniem obiektów lub grup obiektów wykorzystujących odnawialne źródła energii cieplnej, inne niż wymienione w art. 14 ust. 6a UPZP.

3. W ramach realizacji działań, o których mowa ust. 1, Radomskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej RADPEC S.A. planuje:
 - a) realizację projektu dotyczącego wysokosprawnej kogeneracji gazowej na terenie Ciepłowni Północ,
 - b) realizację projektu dotyczącego dostosowania części kotłów WR-25 do spalania biomasy na terenie Ciepłowni Południe,
 - c) działania z zakresu rozbudowy sieci ciepłej.
4. W perspektywie realizacji niniejszego dokumentu zakłada się możliwość budowy instalacji termicznego przekształcania odpadów komunalnych w Radomiu wraz z niezbędną modernizacją sieci ciepłej umożliwiającej wyprowadzenie mocy ciepłej z nowego źródła.
5. Rozwój systemów zaopatrzenia w ciepło winien ponadto polegać na działaniach skoordynowanych z polityką przestrzenną miasta, polegających na:
 - 1) prognozowaniu wzrostu zapotrzebowania na ciepło systemowe na obszarach urbanizacji, w oparciu o kryteria wynikające z Prawa Energetycznego, w szczególności w wyznaczonych w planie ogólnym strefach planistycznych przewidujących zabudowę mieszkaniową wielorodzinną i/lub usługową, z uwzględnieniem;
 - a) wskaźnika maksymalnej nadziemnej intensywności zabudowy danej strefy
 - b) możliwości rozwoju w tych strefach instalacji do produkcji energii ciepłej wykorzystujących odnawialne źródła energii, innych niż wymienione w art. 14 ust. 6a UPZP;
 - 2) uzupełnieniu i modernizacji sieci ciepłowniczych na obszarach zabudowanych, w szczególności tych, na których istniejące wyposażenie jest niewystarczające lub zdekapitalizowane;
 - 3) lokalizacji sieci w sposób umożliwiający dostęp w celach serwisowych (np. w obrębie pasów drogowych dróg publicznych lub wzdłuż innych ciągów komunikacyjnych) oraz minimalizujący kolizje z przyszłym zainwestowaniem terenów;
 - 4) wydzielaniu terenów przeznaczonych pod infrastrukturę ciepłownictwa jako terenów lokalizacji inwestycji celu publicznego o odpowiedniej klasie przeznaczenia:
 - a) teren ciepłownictwa,
 - b) teren spalarni odpadów,
 - c) teren instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych.
 - 5) Zasady, o których mowa w ust. 2, 4 i 5, winny być uwzględniane w mpzp oraz w założeniach do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe.

9.2.2. Zaopatrzenie w gaz

1. Zakłada się dalszy rozwój i modernizację sieci gazowych w mieście, głównie w strefach planistycznych przewidujących zabudowę mieszkaniową i/lub usługową lub produkcyjną, prognozowany w oparciu o kryteria opłacalności inwestycji.
2. Celem ułatwienia budowy, obniżenia kosztów eksploatacji, poprawienia sprawności systemu gazowniczego oraz perspektywicznego wykorzystania instalacji wodorowych, do budowy nowych sieci oraz przy wymianie starych wyeksploatowanych rurociągów zaleca się stosowanie nowe technologii (rury PE).
3. Działania w kierunku rozbudowy sieci rozdzielczej średniego ciśnienia należy prowadzić nie tylko na peryferiach miasta, ale przede wszystkim w śródmieściu, na obszarze podlegającym rewitalizacji.
4. Rozwój systemów zaopatrzenia w gaz winien ponadto polegać na działaniach skoordynowanych z polityką przestrzenną miasta, polegających na:
 - 1) prognozowaniu wzrostu zapotrzebowania na paliwa gazowe w wyznaczonych w planie ogólnym strefach planistycznych przewidujących zabudowę mieszkaniową i/lub usługową lub produkcyjną, z uwzględnieniem profilu funkcjonalnego oraz wskaźnika maksymalnej nadziemnej intensywności zabudowy danej strefy – jeśli wskaźnik ten został ustalony w gminnym katalogu stref planistycznych;
 - 2) uzupełnieniu i modernizacji sieci gazowej na obszarach przeznaczonych pod zabudowę, w szczególności tych, na których istniejące wyposażenie jest niewystarczające;
 - 3) uwzględnieniu stref ochronnych wzdłuż istniejących i projektowanych gazociągów w planowaniu zagospodarowania terenów;
 - 4) uwzględnianiu możliwości lokalizacji instalacji zbiornikowych gazu na terenach przeznaczanych w mpzp pod odpowiednie funkcje zabudowy i zagospodarowania terenów.
5. Zasady, o których mowa w ust. 1- 4 powyżej, winny być uwzględniane w mpzp oraz w założeniach do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe.

9.2.3. Zaopatrzenie w energię elektryczną

1. Rozwój systemów zaopatrzenia miasta w energię elektryczną powinien zapewnić obecnym i przyszłym odbiorcom, niezbędne dostawy mocy i energii elektrycznej o obowiązujących standardach, minimalizację kosztów ponoszonych przez gminę na oświetlenie przestrzeni publicznych ulic i placów, a także ograniczenie ingerencji elektroenergetycznych linii napowietrznych w krajobraz i obszary planowanego zainwestowania.

2. W przypadku zaopatrzenia w energię elektryczną najważniejszym zadaniem przestrzennym jest ustalenie rezerwy terenowej pod realizację głównej inwestycji PGE na terenie miasta tj. budowy GPZ Wośniki tj. budowy stacji transformatorowej WN/SN – 2 x 16 MVA (planowany okres realizacji 2025 rok) wraz z liniami 110 kV do jego zasilania, a także rozbudowy sieci średniego napięcia umożliwiającej przyjmowanie energii wytwarzanej w urządzeniach opartych na odnawialnych źródłach energii.
3. W zakresie lokalizacji urządzeń i dystrybucyjnej sieć elektroenergetycznej wysokiego i średniego napięcia na obszarze miasta:
 - 1) należy dążyć do skablowania istniejących napowietrznych linii wysokiego napięcia, w szczególności na obszarach wskazanych w niniejszym dokumencie pod zabudowę mieszkaniową;
 - 2) dopuszcza się prowadzenie linii jako napowietrznych na obszarach rolnych, leśnych i zieleni pod warunkiem poszanowania cennych przyrodniczo siedlisk i miejsc występowania chronionych gatunków.
4. Rozwój systemów elektroenergetycznych winien ponadto polegać na działaniach skoordynowanych z polityką przestrzenną miasta, polegających na:
 - 1) prognozowaniu wzrostu zapotrzebowania na energię elektryczną w wyznaczonych w planie ogólnym strefach planistycznych, z uwzględnieniem profilu funkcjonalnego oraz wskaźnika maksymalnej nadziemnej intensywności zabudowy danej strefy – jeśli wskaźnik ten został ustalony w gminnym katalogu stref planistycznych;
 - 2) uzupełnieniu i modernizacji sieci rozdzielczej średniego i niskiego napięcia oraz budowie nowych stacji transformatorowych SN/nn, na obszarach przeznaczonych pod zabudowę, w szczególności tych, na których istniejące wyposażenie jest niewystarczające;
 - 3) uwzględnieniu stref ochronnych wzdłuż istniejących i projektowanych napowietrznych linii elektroenergetycznych w planowaniu zagospodarowania terenów;
 - 4) budowaniu linii elektroenergetycznych kablowych na terenach o zwartej zabudowie i/lub o wysokich walorach krajobrazowych;
 - 5) uwzględnianiu możliwości budowy stacji transformatorowych w pobliżu punktów ładowania w związku z rozwojem elektromobilności oraz w innych lokalizacjach, w których występują problemy z zasilaniem;
 - 6) realizacji stacji transformatorowych wbudowanych w inne obiekty budowlane na intensywnie zabudowanych obszarach śródmiejskich, w tym zwłaszcza objętych ochroną prawną zabytków.
5. Zasady, o których mowa w ust. 1- 4 powyżej, winny być uwzględniane w mpzp oraz w założeniach do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe.

6. Działania inwestycyjne planowane w związku z rozwojem niskoemisyjnego transportu publicznego w mieście, to m.in.:

- 1) budowa stacji zasilającej na terenie operatora komunalnego MPK sp. z o.o.;
- 2) budowę niezbędnej infrastruktury zasilającej na 22 pętlach końcowych i na ok. 20 przystankach pośrednich (węzłowych).

9.2.4. Odnawialne źródła energii

1. Głównym założeniem dla kierunków rozwoju energetyki odnawialnej w mieście jest osiągnięcie unijnych celów udziału energii pochodzącej z OZE w bilansie energii finalnej.
2. Zgodnie z „Projektem założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe Gminy Miasta Radomia”, technologie oparte o wykorzystanie energii słonecznej winny być rozwijane w oparciu o zastosowanie procesów chemicznego przetwarzania energii solarnej i pełniejszego zintegrowania jej wytwarzania z budynkiem, jako nieodłącznego elementu inteligentnych domów.
3. Koniecznym elementem rozwoju systemów wytwarzających energię z wykorzystaniem OZE jest uzupełnienie ich o magazyny energii, w tym magazynowanie energii w wodorze.
4. Na terenach przeznaczanych w mpzp pod odpowiednie funkcje zabudowy i zagospodarowania terenów uwzględniać należy możliwości lokalizacji biogazowi, przy czym możliwość taka winna wynikać z ustaleń dokonanych w procedurze SOOŚ danego mpzp.
5. Zasady rozmieszczenia instalacji do produkcji energii wykorzystujących OZE jest przedmiotem ustaleń zawartych w Celu Strategicznym II, kierunek Miasto odnawialnej energii niniejszego dokumentu.

10. Gospodarka odpadami

1. Podejmowane działania z zakresu gospodarki odpadami winny kontynuować dotychczasową politykę miasta nakierowaną na ograniczenie powstawania odpadów, rozwój systemów selektywnej zbiórki odpadów i zwiększenie poziomu przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów.
2. W celu zapewnienia warunków do poprawnego funkcjonowania systemowych rozwiązań dla gospodarki odpadami w mieście oraz regionie, działki nr ewid. 115/6, 115/3, 5/13, 115/10, 115/2, 5/9, 5/3, 5/15, 5/16, 5/4, 5/8, obręb Wincentów (ul. Kąkolowa/Stepowa), wskazuje się do przygotowywanej rozbudowy składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne.
3. Do dalszej rozbudowy funkcji związanych z gospodarką odpadami wskazuje się działki nr ewid. 3/1, 8, 9 i 10 obręb Wincentów.

4. W zakresie poprawy dostępności dla ludności do alternatywnych form selektywnego zbierania odpadów na terenie miasta winno się uwzględnić takie formy jak: PSZOK i mobilne PSZOK, gniazda recyklingowe, mobilne zbiórki, punkty wymiany i punkty napraw. Ich lokalizacje należy wyznaczać uwzględniając:
 - 1) równomierne rozlokowanie ich na terenie miasta;
 - 2) preferowanie lokalizacji w strefach planistycznych: usługowych, gospodarczych i infrastrukturalnych o dobrej dostępności komunikacyjnej (komunikacja zbiorowa, rowerowa i piesza).
5. Zgodnie z Planem gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego 2030 (Warszawa, luty 2025 r.) do realizacji przewiduje się następujące inwestycje w zakresie gospodarowania odpadami:
 - 1) Budowa nowego PSZOK,
 - 2) Budowa bloku kogeneracyjnego opalanego paliwem alternatywnym powstałym z odpadów komunalnych na terenie Ciepłowni Południe w Radomiu. Planowana nominalna moc elektryczna brutto ok. 4,4 MWe, planowana nominalna moc cieplna ok. 17,5 MWt,
 - 3) Budowa składowiska odpadów komunalnych, 1 – kwaterowego – przekształcenie w ramach inwestycji dotychczasowego składowiska odpadów paleniskowych w składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne.

11. Telekomunikacja

Polityka przestrzenna powinna ułatwiać i stwarzać warunki do rozwoju sieci telekomunikacyjnej zarówno tej przewodowej jak i bezprzewodowej. Rozwój inwestycji z zakresu telekomunikacji realizowany będzie na podstawie ustawy z dnia 7 maja 2010 roku o wspieraniu rozwoju usług i sieci telekomunikacyjnych, a głównym zadaniem miasta pozostanie współpraca w szczególności poprzez udostępnianie budynków i budowli miejskich w celu możliwości lokalizacji stacji bazowych telefonii komórkowej.

12. Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 KW

12.1. Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 KW

1. Przewiduje się rozmieszczenie na terenie miasta Radomia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 500 kW, w postaci urządzeń:

- 1) wykorzystujących biometan, biogaz, biopłyny, biomasę oraz spalanie odpadów,
 - 2) niepowodujących emisji do środowiska, w tym np. ogniw fotowoltaicznych,
 - 3) wykorzystujących geotermię, aerotermię i wodór odnawialny.
2. Jako obszary lokalizacji urządzeń do wytwarzania energii z odnawialnych źródeł o mocy przekraczającej 500 kW z biometanu, biogazu, biopłynów, biomasy oraz spalania odpadów, a także urządzeń kogeneracyjnych wytwarzających energię ciepłą skojarzonych z urządzeniami do wytwarzania energii z odnawialnych źródeł o mocy przekraczającej 500 kW, przewiduje się strefy infrastrukturalne (SI) posiadające w profilu funkcjonalnym dodatkową funkcję terenu produkcji, w których mają być lokalizowane funkcje gospodarki odpadami, energetyki ciepłej oraz oczyszczania ścieków, w odległości nie mniejszej niż 200 m od następujących stref:
- 1) wielofunkcyjnej z zabudową mieszkaniową wielorodzinną (SW),
 - 2) wielofunkcyjnej z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (SJ),
 - 3) wielofunkcyjnej z zabudową zagrodową (SZ).
3. Z zastrzeżeniem ust. 4, 5 i 6, jako obszary rozmieszczenia urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 500 kW w postaci urządzeń niepowodujących emisji do środowiska, w tym np. **ogniw fotowoltaicznych**, wskazuje się:
- 1) strefy usługowe (SU);
 - 2) strefy handlu wielkopowierzchniowego (SH);
 - 3) strefy gospodarcze (SP);
 - 4) strefy infrastrukturalne (SI);
 - 5) strefy górnictwa (SG);
 - 6) strefy otwarte (SO), z wyłączeniem zwartych kompleksów gruntów rolnych klas I-III oraz strefy do 100 m od stref planistycznych:
 - a) wielofunkcyjnych z zabudową mieszkaniową wielorodzinną (SW);
 - b) wielofunkcyjnych z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (SJ),
 - c) wielofunkcyjnej z zabudową zagrodową (SZ).
4. Lokalizację urządzeń, o których mowa w ust. 3 wyklucza się na obszarach objętych ochroną prawną przyrody (istniejących i projektowanych) oraz w systemie przyrodniczym.
5. Z zastrzeżeniem ust. 7, lokalizację urządzeń, o których mowa w ust. 3, w obrębie stref planistycznych: usługowych (SU), handlu wielkopowierzchniowego (SH), gospodarczych (SP) i infrastrukturalnych (SI) dopuszczać należy wyłącznie

w postaci urządzeń montowanych na niebędących budynkami zadaszeniach i wiatkach.

6. Sposób lokalizacji urządzeń, o których mowa w ust. 3 nie może zakłócać bezpiecznego funkcjonowania ruchu drogowego, lotniczego i kolejowego w wyznaczonych strefach komunikacyjnych (SK).
7. W celu realizacji zapisów ust. 6 w mpzp można m.in. określać kierunek i zakres nachylenia instalacji, nakazać stosowania powłok antyrefleksyjnych lub innych materiałów ograniczających odbłask z ich powierzchni.
8. Jako obszary lokalizacji urządzeń do wytwarzania energii z odnawialnych źródeł o mocy przekraczającej 500 kW wykorzystujących geotermię, aerotermię i wodór odnawialny, a także urządzeń kogeneracyjnych wytwarzających energię ciepłą skojarzonych z urządzeniami do wytwarzania energii z odnawialnych źródeł o mocy przekraczającej 500 kW, wskazuje się strefy planistyczne gospodarcze (SP).
9. Ustalenia niniejszej strategii w zakresie zasad lokalizacji urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 500 kW nie dotyczą urządzeń montowanych na budynkach.

12.2. Zasady lokalizacji pozostałych urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 KW

Lokalizację urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW, innych niż wymienione w podrozdziale 12.1, dopuszcza się w wyznaczonych w POG miasta Radomia strefach planistycznych gospodarczych (SP), zgodnie z przepisami odrębnymi.

13. Obszary strategicznej interwencji

13.1. Obszary strategicznej interwencji w Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze.

W „Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze”³³ wyznaczono dwa typy OSI:

1. **problemowe – podregiony NUTS 3:** w regionie Mazowieckim regionalnym: ciechanowski, ostrołęcki, plocki, radomski, siedlecki, żyrardowski, w regionie Warszawskim stołecznym: warszawski zachodni, warszawski wschodni i miasto Warszawa,

2. **bieguny wzrostu – miejskie obszary funkcjonalne:** miejski obszar funkcjonalny Warszawy (region Warszawski stołeczny) jako istniejący biegun wzrostu, miejskie obszary funkcjonalne miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze oraz Płocka, Siedlec i Żyrardowa jako potencjalnych biegunów wzrostu.

OSI problemowe obejmują podregiony NUTS 3 województwa mazowieckiego. Obszary wyznaczone zostały w celu zniwelowania istniejących problemów i barier dla rozwoju nowych lub istniejących funkcji oraz poprawy warunków życia mieszkańców w podregionach województwa mazowieckiego. Interwencję w każdym OSI problemowym ograniczono do dwóch kluczowych obszarów tematycznych:

- których potencjał jest niedostatecznie wykorzystany
- które negatywnie oddziałują na pozostałe sfery życia społeczno-gospodarczego z uwagi na kumulację niekorzystnych czynników, uniemożliwiając efektywne wykorzystanie istniejących potencjałów rozwojowych podregionów.

Drugim typem OSI wojewódzkich, określonym w *Strategii*, są **bieguny wzrostu** (istniejące i potencjalne). Obejmują one **miasta wraz z obszarami funkcjonalnymi** (MOF). Istniejącym biegunem wzrostu jest miejski obszar funkcjonalny Warszawy z Warszawą jako jego miastem centralnym i jednocześnie ośrodkiem metropolitalnym rangi europejskiej. Potencjalne bieguny wzrostu tworzą miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze – Radom, Ciechanów, Ostrołęka, Pułtusk, Ostrów Mazowiecka, Gostynin, Sierpc i Kozienice oraz pozostałe miasta subregionalne – Płock, Siedlce i Żyrardów wraz z obszarami funkcjonalnymi.

Wsparcie dla miast i ich obszarów funkcjonalnych ukierunkowane będzie na rozwój i poprawę jakości współpracy w obszarach funkcjonalnych w celu wzmacniania potencjałów i przezwyciężania problemów rozwojowych w skali ponadlokalnej. Doskonalenie zintegrowanego zarządzania i współrzędzenia rozumiane jest jako podejmowanie i prowadzenie efektywnej współpracy samorządów, instytucji, grup społecznych i gospodarczych z obszaru poszczególnych MOF na rzecz wielowymiarowego i wielopoziomowego współzarządzania, wykorzystującego partycypacyjne formy procesu decyzyjnego. Współpraca we wszystkich MOF powinna być ukierunkowana w szczególności na:

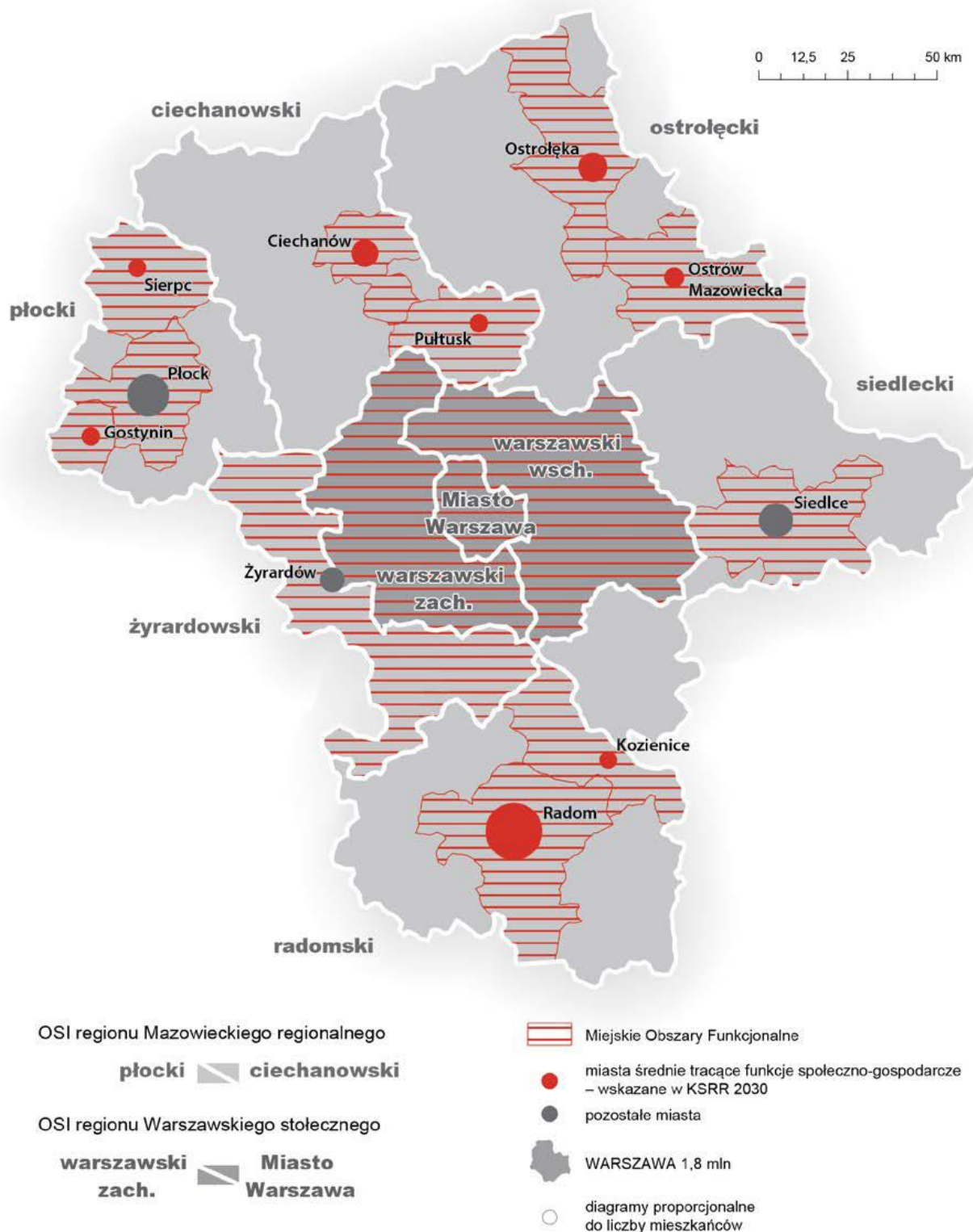
³³ Strategia rozwoju województwa, przyjęta [uchwałą 72/22 Sejmiku Województwa Mazowieckiego](#),

1. uporządkowanie gospodarki przestrzennej i przywrócenie ładu przestrzennego w miejskich obszarach funkcjonalnych, obejmujące w szczególności koordynację procesów planowania przestrzennego w celu ochrony ładu przestrzennego, terenów otwartych przed rozpraszaniem zabudowy, chaosem inwestycyjnym i przeznaczaniem gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne, jak też rewitalizację oraz dbałość o dostęp do wysokiej jakości terenów zieleni i ograniczanie emisji hałasu;
2. rozwój efektywnego systemu transportowego opartego na transporcie zbiorowym i nie-zmotoryzowanym, tj. rozwój infrastruktury pieszej, zintegrowanej sieci tras rowerowych zgodnej ze standardami określonymi na poziomie województwa połączonej z trasami wojewódzkimi, a także niskoemisyjnego transportu zbiorowego zintegrowanego z systemem wojewódzkim
3. poprawę jakości powietrza, w tym kompleksową modernizację energetyczną budynków, likwidację źródeł niskiej emisji, inwestycje w OZE, tworzenie korytarzy regeneracyjnych miast, rozwój zielonej i niebieskiej infrastruktury oraz ograniczanie indywidualnego ruchu samochodowego w miastach i ich obszarach funkcjonalnych;
4. zwiększenie efektywności i dostępności do usług publicznych dostosowanych do potrzeb różnych grup społecznych w miejskich obszarach funkcjonalnych. Należy przy tym uwzględnić starzenie się społeczeństwa i spadek liczby ludności, zwłaszcza w miastach średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze. Współpraca jednostek samorządu terytorialnego na rzecz bardziej efektywnej koordynacji i integracji świadczenia usług publicznych, rozwój wspólnych centrów usług publicznych, instytucji otoczenia biznesu czy spójnej w skali obszaru funkcjonalnego oferty edukacyjnej lub biznesowej przyczyni się do optymalizacji kosztów i podniesienia efektywności prowadzonych działań.

Rycina 36. Obszary strategicznej interwencji województwa mazowieckiego

Źródło: Strategia rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze, str. 77

W strategii uwzględniono więc OSI:

1. **problemowe – podregiony NUTS 3:** w regionie Mazowieckim regionalnym: ciechanowski, ostrołęcki, plocki, radomski, siedlecki, żyrardowski, w regionie Warszawskim stołecznym: warszawski zachodni, warszawski wschodni i miasto Warszawa,
2. **bieguny wzrostu – miejskie obszary funkcjonalne:** miejski obszar funkcjonalny Warszawy (region Warszawski stołeczny) jako istniejący biegun wzrostu, miejskie obszary funkcjonalne miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze oraz Płocka, Siedlec i Żyrardowa jako potencjalnych biegunów wzrostu.

W przypadku miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze (Radom, Ciechanów, Ostrołęka, Pułtusk, Ostrów Mazowiecka, Gostynin, Sierpc, Kozienice) i pozostałych miast subregionalnych (Płock, Siedlce, Żyrardów), niezbędne jest efektywne wykorzystanie potencjału, którym dysponują, i wzmacnianie współpracy w obszarach funkcjonalnych, tak aby miasta te mogły pełnić rolę biegunów wzrostu w swoim otoczeniu – w przypadku Radomia, Płocka, Siedlec, Ostrołęki, Ciechanowa i Żyrardowa w skali subregionalnej, natomiast w przypadku pozostałych miast – w skali lokalnej.

Efektywna współpraca i współzarządzanie w obrębie miejskich obszarów funkcjonalnych, skoncentrowane na niwelowaniu ponadlokalnych problemów i barier rozwojowych, przyczynią się do wzmocnienia powiązań funkcjonalnych między miastami i otaczającymi je obszarami, w tym w wymiarze miasto – obszary wiejskie. Pozwoli to na włączenie obszarów wiejskich w procesy rozwojowe i ich pobudzenie gospodarcze, zwłaszcza gmin zaliczonych do grupy obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, wskazanych na poziomie krajowym. W przypadku miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze, kluczowe będzie zatrzymanie lub przynajmniej spowolnienie utraty ich dotychczasowych funkcji oraz rozwój nowych gałęzi gospodarki, które pozwolą na wzmocnienie ich pozycji konkurencyjnej oraz poprawę sytuacji społeczno-gospodarczej, przy jednoczesnej poprawie stanu środowiska.

Sprzyjać powyższemu będzie koncentracja współpracy na:

- działaniach wspólnych dla wszystkich MOF,
- rozwoju lokalnych rynków pracy i aktywizacji zawodowej mieszkańców, w tym w zakresie dostosowania oferty edukacyjnej i doradztwa zawodowego, zapewniając równowagę popytowo-podażową na rynku pracy i niwelując zjawisko bezrobocia strukturalnego,
- zwiększeniu atrakcyjności inwestycyjnej i wspieraniu przedsiębiorczości w celu rozwoju nowych gałęzi gospodarki, w tym w zakresie przemysłu przyszłości oraz zielonych (zrównoważonych) inwestycji,
- rozwoju uczelni wyższych w ośrodkach subregionalnych.

OSI problemowe oparte zostały o granice podregionów (NUTS 3) województwa mazowieckiego. Skoncentrowane są na szczególnych wyzwaniach o charakterze sektorowym, charakterystycznych dla poszczególnych podregionów, określonych na podstawie analizy zawartej w diagnozie sytuacji społeczno-gospodarczej województwa mazowieckiego. Interwencja skierowana do obszarów problemowych

powinna brać pod uwagę specyfikę każdego z podregionów, wynikającą z uwarunkowań społeczno-gospodarczych i przestrzennych, kształtujących ich wyzwania rozwojowe i potencjały.

13.2. Radomski obszar strategicznej interwencji

Interwencja w OSI radomskim zorientowana będzie na pobudzenie społeczno-gospodarcze, w tym restrukturyzację branż przemysłowych, aktywizację zawodową osób długotrwale bezrobotnych, wzmocnienie bazy dochodowej samorządów lokalnych i poprawę warunków życia mieszkańców. Wysoki potencjał w postaci bazy przemysłowej miast oraz funkcjonowanie uczelni wyższych, instytucji naukowych i klastrów powinny stanowić podstawę rozwoju nowych branż, w tym w obszarze przemysłu 4.0, w celu rozwoju lokalnych rynków pracy. Ponadto szansę na rozwój i wzmocnianie konkurencyjności przedsiębiorstw, w tym w zakresie przetwórstwa żywności, stwarzają specjalizacje produkcji rolniczej podregionu. Poprawa dostępności komunikacyjnej wewnątrz obszaru, zwłaszcza za pomocą zintegrowanego, niskoemisyjnego transportu publicznego i niezmotoryzowanego przyczyni się do zwiększenia mobilności mieszkańców i wpłynie pozytywnie na ich aktywizację społeczną oraz zawodową. Wspierane będą działania na rzecz podniesienia jakości kapitału ludzkiego i społecznego, zwłaszcza poprzez rozwój oferty edukacyjnej, w tym ukierunkowanej na podnoszenie lub zmianę kwalifikacji zawodowych osób dorosłych. Zapewnienie atrakcyjnej oferty edukacyjnej będzie także kluczowe dla zatrzymania ludzi młodych w podregionie. W tym celu niezbędna będzie także poprawa dostępności do usług i infrastruktury społecznej w zakresie ochrony zdrowia.

Działania w OSI radomskim skoncentrowane będą na wskazanych poniżej obszarach.

1. Wsparcie rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru poprzez:

- rozwój skoordynowanej oferty inwestycyjnej, w tym zapewnienie terenów inwestycyjnych i poprawę ich dostępności transportowej,
- zapewnienie atrakcyjnej oferty edukacyjnej i wzbogacenie bazy dydaktycznej,
- aktywizację osób bezrobotnych i wspieranie przedsiębiorczości, w tym przez wspieranie uczenia się przez całe życie, doradztwo i kształcenie zawodowe, zapewnienie opieki nad dziećmi,
- rozwój instytucji otoczenia biznesu,
- poprawę dostępu do infrastruktury zdrowotnej i specjalistycznej opieki zdrowotnej,
- rozwój strefy okołolotniskowej oraz budowę bazy logistycznej.

2. Poprawa dostępności obszaru poprzez:

- rozwój transportu kolejowego z wykorzystaniem nowych i zmodernizowanych linii kolejowych oraz uzupełnienie sieci przystanków,
- rozwój i poprawę jakości zintegrowanego, niskoemisyjnego transportu zbiorowego,

- rozwój sieci tras rowerowych i infrastruktury dla pieszych.

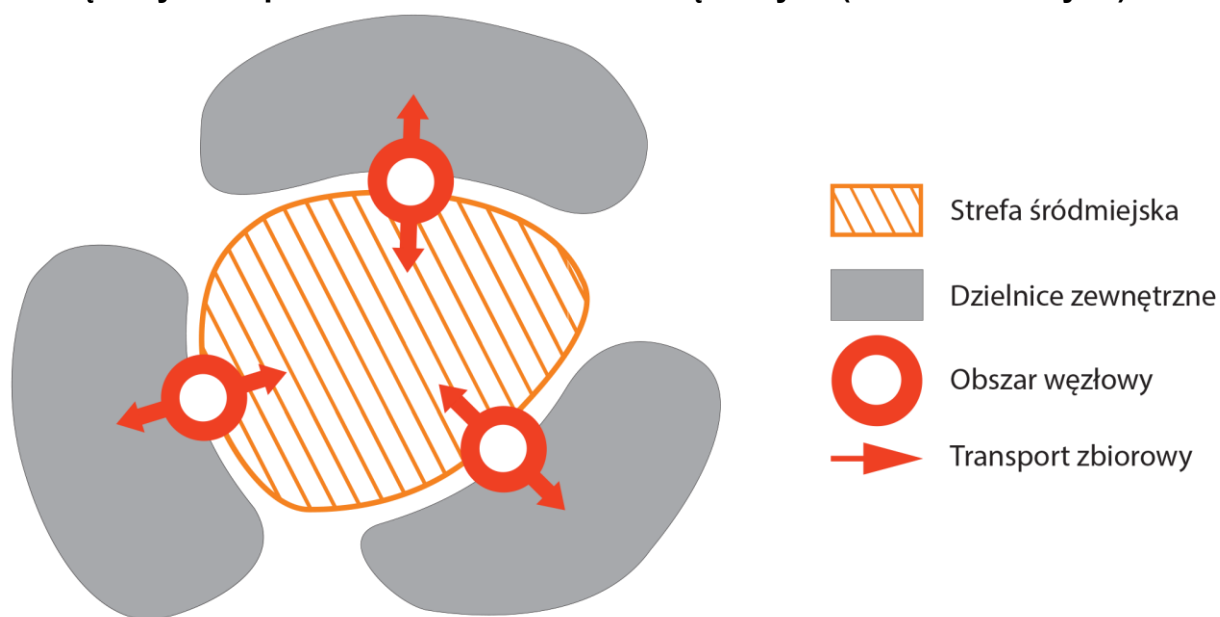
13.3. Oszary strategicznej interwencji kluczowe dla Gminy

13.3.1. Strefa Śródmiejska

1. Celami strategicznej interwencji na obszarze strefy śródmiejskiej są:
 - 1) zwiększenie gęstości zaludnienia strefy poprzez wykreowanie przestrzeni zamieszkiwania:
 - a) dostępnej dla zróżnicowanych warstw społecznych,
 - b) bezpiecznej i atrakcyjnej dla wszystkich grup wiekowych,
 - c) bogato wyposażanej w infrastrukturę społeczną, „zieloną” i „błękitną”;
 - 2) wykorzystanie potencjału koncentracji funkcji i atrakcji dla:
 - a) rozwoju miejskiego modelu konsumpcji (cechującego się intensywnym współużytkowaniem przestrzeni, usług i infrastruktury),
 - b) integracji społecznej,
 - c) rozwoju gospodarki opartej na zróżnicowanych usługach i przemysłach kultury,
 - d) wyprowadzenie ze stanu kryzysu obszaru rewitalizacji wskazanego w uchwale nr LXXVI/685/2022 Rady Miejskiej w Radomiu z dnia 28 marca 2022 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Miasta Radomia,
 - e) kształtowania marki i wizerunku miasta,
 - f) rozwoju innowacyjnych modeli:
 - mobilności,
 - biznesowych,
 - zarządzania infrastrukturą miejską.
2. Obszaru strefy śródmiejskiej dotyczyć będą następujące kierunki przekształceń struktury funkcjonalno-przestrzennej:
 - 1) koncentracja funkcji miastotwórczych;
 - 2) uzupełnianie luk w zabudowie i dogęszczanie zainwestowania terenów zabudowanych ekstensywnie;
 - 3) rugowanie form zagospodarowania konfliktowych w stosunku do skoncentrowanej zabudowy mieszkaniowej i usługowej;
 - 4) rozbudowa i uzupełnianie ciągłego systemu terenów „zielonej” i „błękitnej” infrastruktury;
 - 5) wykreowanie obszarów węzłowych na krawędzi strefy śródmiejskiej, będących jednocześnie centrami uzupełniającymi różnych typów i łącznikami strefy z dzielnicami zewnętrznymi na przecięciach z trasami komunikacyjnymi tranzytu ogólnomiejskiego i zamiejskiego (patrz: rycina 34)

Rycina 37. Ideogram powiązania strefy śródmiejskiej z dzielnicami zewnętrznymi za pośrednictwem obszarów węzłowych (centów lokalnych)

3. Kierunki przekształceń strefy, o których mowa w ust. 2, wspierane będą za pomocą następujących działań:

1) w sferze rozwoju funkcji gospodarczych:

- a) ustalanie w mpzp zasad lokalizacji funkcji usługowych z preferencją dla usług miastotwórczych;
- b) dopuszczenie zwiększonej intensywności zabudowy pod funkcje usługowe poprzez:
 - wyznaczenie obszarów zabudowy śródmiejskiej w rozumieniu przepisu §3 pkt 1 rozp. Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie,
 - kształtowanie stref koncentracji budynków wysokościowych;
- c) wyznaczenie obszarów przestrzeni publicznej i ustalenie dla nich zasad zagospodarowania nakierowanych na poprawę estetyki i funkcjonalności;
- d) wyprowadzenie ze stanu kryzysu obszaru rewitalizacji wskazanego w uchwale nr LXXVI/685/2022 Rady Miejskiej w Radomiu z dnia 28 marca 2022 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Miasta Radomia.

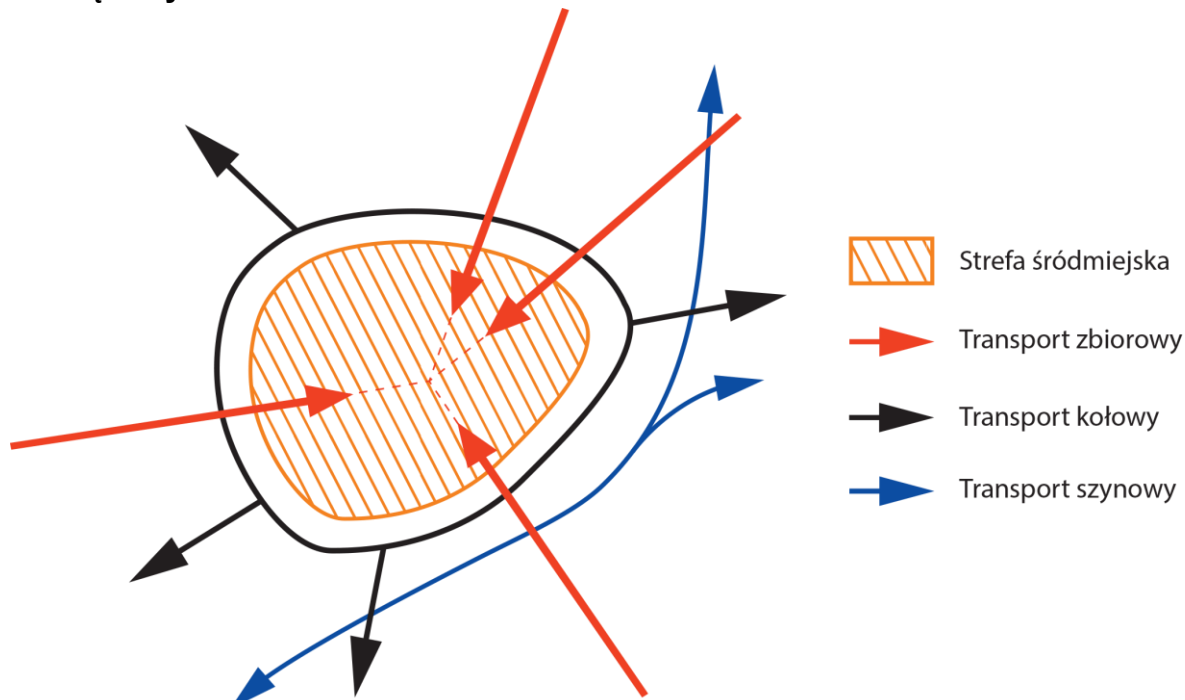
2) w sferze rozwoju funkcji mieszkaniowych:

- a) ustalanie w mpzp zasad lokalizacji funkcji mieszkaniowych z preferencją dla zabudowy wielorodzinnej;
- b) dopuszczenie zwiększonej intensywności zabudowy pod funkcje mieszkaniowe poprzez:
 - wyznaczenie obszarów zabudowy śródmiejskiej w rozumieniu przepisu §3 pkt 1 rozp. Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie,
 - kształtowanie stref koncentracji budynków wysokościowych;

- c) realizacja wysokich standardów dostępności infrastruktury społecznej oraz terenów rekreacyjnych;
 - d) adaptacja do zmian klimatu, w tym np. likwidacja „wysp ciepła”;
 - e) wyprowadzenie ze stanu kryzysu obszaru rewitalizacji wskazanego w uchwale nr LXXVI/685/2022 Rady Miejskiej w Radomiu z dnia 28 marca 2022 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Miasta Radomia.
- 3) w sferze komunikacyjnej:
- a) dokończenie realizacji trasy N-S, uzupełnionej trasą po południowo-wschodniej stronie linii kolejowej;
 - b) działania techniczne i organizacyjne, o których mowa w dziale 5, zmierzające do:
 - wyprowadzenia ruchu ciężkiego i samochodów indywidualnych na trasy tranzytu ogólnomiejskiego zlokalizowane na krawędzi strefy śródmiejskiej i poza nią (patrz: rycina 35.), w tym na trasy, o których mowa w lit. a;
 - uprzywilejowania transportu zbiorowego w skomunikowaniu strefy z układem zewnętrznym;
 - uprzywilejowania niskoemisyjnych mediów transportu;
 - poprawy bezpieczeństwa ruchu (rozwiązania preferują ruch pieszzy i UMO);
 - realizacji restrykcyjnej polityki parkingowej.

Rycina 38. Ideogram sposobu skomunikowania strefy śródmiejskiej z układem zewnętrznym

13.3.2. Strefa Przydworcowa

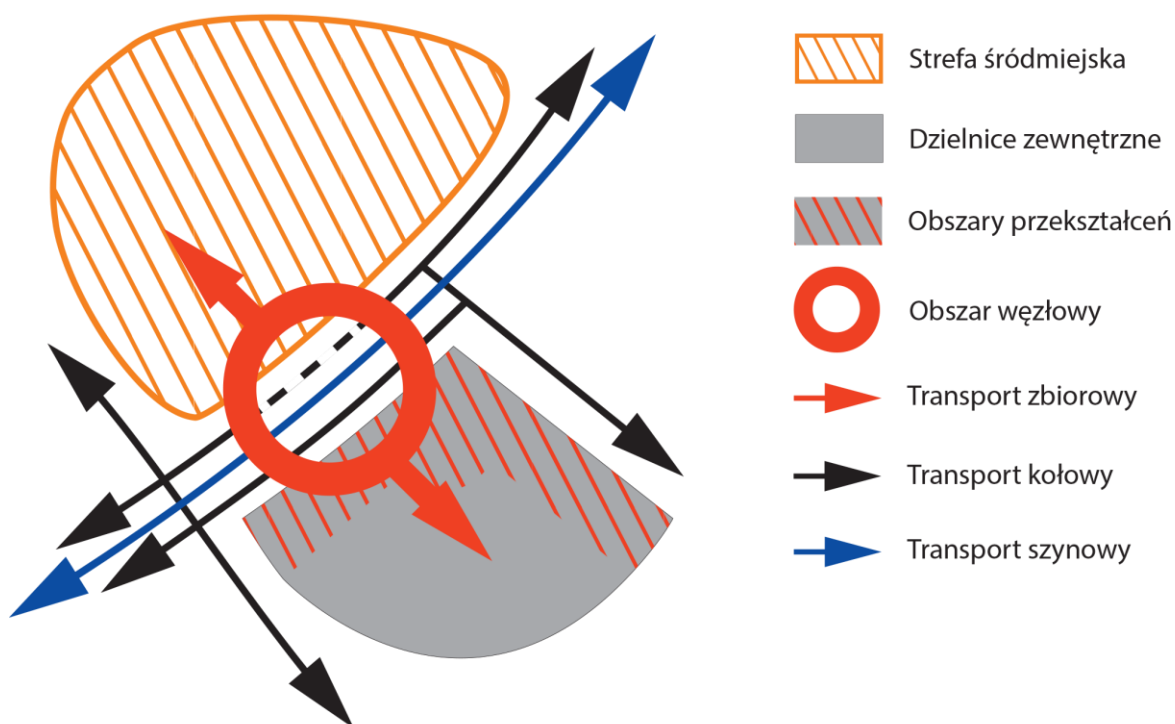
1. Celami strategicznej interwencji na obszarze strefy przydworcowej są:
 - 1) wykreowanie obszaru węzłowego na styku strefy śródmiejskiej i dzielnic zewnętrznych: Ustronie i Glinice, integrującego systemy komunikacji kolejowej, drogowej, zamiejscowej, transportu zbiorowego oraz pieszej i UMO;
 - 2) wykreowanie centrum uzupełniającego o znaczeniu regionalnym, wykorzystującego potencjał powiązań transportowych obszaru węzłowego, o którym mowa w pkt. 1.
2. Obszaru strefy przydworcowej dotyczyć będą następujące kierunki przekształceń struktury funkcjonalno-przestrzennej:
 - 1) koncentracja funkcji miastotwórczych, w szczególności: administracji, biur, hotelarstwa, handlu, kultury i rozrywki w rejonie centrum regionalnego (Dworzec PKP);
 - 2) przekształcenie funkcji terenów przemysłowych po południowej stronie linii kolejowej na usługową i mieszkaniową;
 - 3) uzupełnianie luk w zabudowie i dogęszczanie zainwestowania terenów zabudowanych ekstensywnie;
 - 4) rugowanie form zagospodarowania konfliktowych w stosunku do skoncentrowanej zabudowy mieszkaniowej i usługowej;
 - 5) realizacja węzła multimodalnego o znaczeniu regionalnym (węzeł przesiadkowy 5-rzędu);
 - 6) rozbudowa i uzupełnianie systemu terenów „zielonej” infrastruktury.
3. Kierunki przekształceń strefy, o których mowa w ust. 2, wspierane będą za pomocą następujących działań:
 - 1) w sferze rozwoju funkcji gospodarczych:
 - a) ustalanie w mpzp zasad lokalizacji funkcji usługowych z preferencją dla usług miastotwórczych;
 - b) opracowanie koncepcji utworzenia obszaru węzłowego w rejonie centrum regionalnego Dworzec Kolejowy na styku ze strefą śródmiejską;
 - c) ustalanie w mpzp przeznaczenia terenów po południowej stronie linii kolejowej z uwzględnieniem przekształceń funkcjonalnych tych terenów w zgodzie z profilem funkcjonalnym stref planistycznych, które zostaną wyznaczone w POG miasta Radomia;
 - d) dopuszczenie zwiększonej intensywności zabudowy pod funkcje usługowe poprzez:
 - e) wyznaczenie obszarów zabudowy śródmiejskiej w rozumieniu przepisu §3 pkt 1 rozp. Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie,
 - f) kształtowanie stref koncentracji budynków wysokościowych;
 - g) wyznaczenie obszarów przestrzeni publicznej i ustalenie dla nich zasad zagospodarowania nakierowanych na poprawę estetyki i funkcjonalności;

- h) wyprowadzenie ze stanu kryzysu obszaru rewitalizacji wskazanego w uchwale nr LXXVI/685/2022 Rady Miejskiej w Radomiu z dnia 28 marca 2022 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Miasta Radomia.
- 2) w sferze rozwoju funkcji mieszkaniowych:
- a) ustalanie w mpzp zasad lokalizacji funkcji mieszkaniowych z preferencją dla zabudowy wielorodzinnej;
 - b) dopuszczenie zwiększonej intensywności zabudowy pod funkcje mieszkaniowe poprzez:
 - c) wyznaczenie obszarów zabudowy śródmiejskiej w rozumieniu przepisu §3 pkt 1 rozp. Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie po północnej stronie ul. Beliny-Prażmowskiego,
 - d) kształtowanie stref koncentracji budynków wysokościowych;
 - e) ustalanie i realizacja wysokich standardów dostępności infrastruktury społecznej oraz terenów rekreacyjnych;
 - f) adaptacja do zmian klimatu, w tym np. likwidacja „wysp ciepła”;
 - g) wyprowadzenie ze stanu kryzysu obszaru rewitalizacji wskazanego w uchwale nr LXXVI/685/2022 Rady Miejskiej w Radomiu z dnia 28 marca 2022 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Miasta Radomia.
- 3) w sferze komunikacyjnej:
- a) dokończenie realizacji trasy N-S, uzupełnionej trasą po południowo-wschodniej stronie linii kolejowej;
 - b) realizacja powiązań transportowych centrum regionalnego (Dworzec PKP) na zasadach ustalonych w ramach Celu strategicznego IV Kierunek działań Miasto zielonej mobilności;
 - c) działania techniczne i organizacyjne, o których mowa w dziale 5, zmierzające do:
 - separacji ruchu ciężkiego i samochodów indywidualnych na trasach tranzytu ogólnomiejskiego, zlokalizowanych na krawędzi strefy śródmiejskiej i poza nią, w tym na trasy, o których mowa w lit. a;
 - uprzywilejowania transportu zbiorowego w skomunikowaniu strefy z układem zewnętrznym;
 - uprzywilejowania niskoemisyjnych mediów transportu;
 - poprawy bezpieczeństwa ruchu (rozwiązania preferują ruch pieszego i UMO);
 - zaspokojenia zapotrzebowania na parkingi strategiczne, obsługujące centrum regionalne i strefę śródmiejską.

Rycina 39. Ideogram powiązań funkcjonalnych w strefie przydworcowej

13.3.3. Strefa Przyłotniskowa

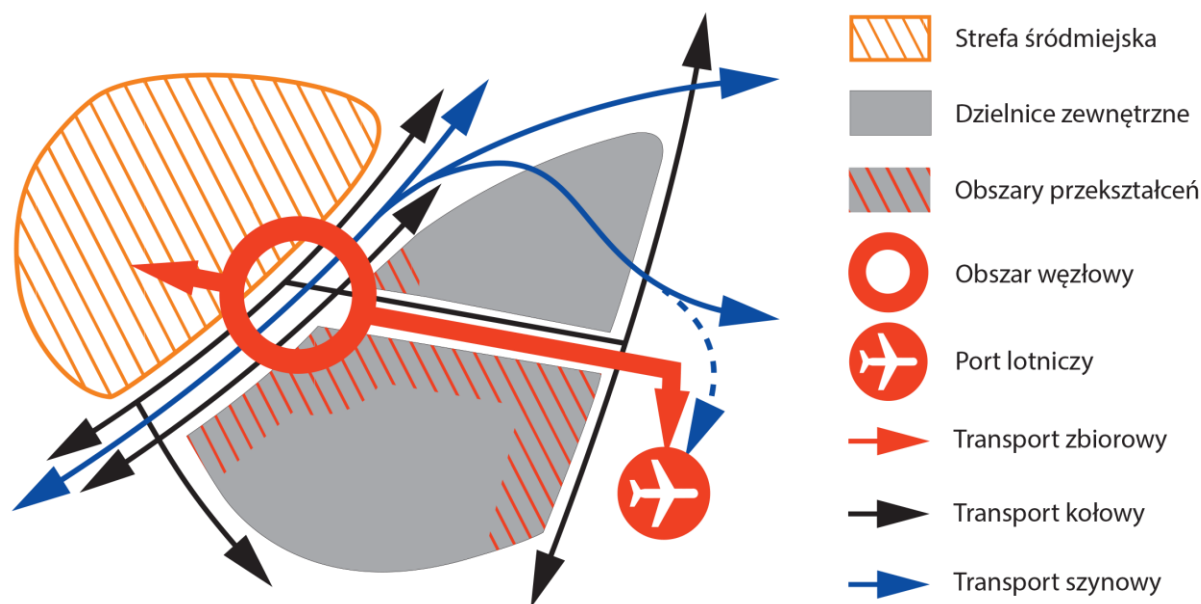
1. Obszaru strefy przyłotniskowej dotyczyć będą następujące kierunki przekształceń struktury funkcjonalno-przestrzennej:
 - 1) rozwój funkcji produkcyjno-usługowych po północnej stronie ul. Lubelskiej, w tym powiększenie strefy przemysłowej;
 - 2) wykreowanie lokalnego centrum usługowego, preferowanego dla rozwoju funkcji miastotwórczych, zlokalizowanego w rejonie przystanku kolejowego Radom Wschodni;
 - 3) sukcesywna eliminacja funkcji mieszkaniowych z bezpośredniego sąsiedztwa terenu Lotniska Warszawa-Radom im. Bohaterów Radomskiego Czerwca 1976 Roku w celu ograniczenia konfliktów środowiskowych, poprzez przekształcanie terenów zabudowy jednorodzinnej na tereny usług.
2. Kierunki przekształceń strefy, o których mowa w ust. 1, wspierane będą za pomocą następujących działań:
 - 1) w sferze rozwoju funkcji gospodarczych:
 - a) wyznaczenie i przygotowanie pod inwestycje nowych stref produkcyjno-magazynowych w rejonie pomiędzy drogą nr 12, linią kolejową nr 26 i boczniką kolejową obsługującą bazę lotnictwa wojskowego,
 - b) opracowanie koncepcji utworzenia obszaru węzłowego w rejonie przystanku kolejowego Radom Wschodni na styku ze strefą śródmiejską,
 - c) wyznaczenie i przygotowanie pod inwestycje nowej strefy usługowej, jako części obszaru węzłowego, o którym mowa w lit. b,

- d) ustalanie w mpzp przeznaczenia terenów po obu stronach ul. Wojska Polskiego z uwzględnieniem przekształceń funkcjonalnych tych terenów na zasadach określonych w niniejszym dokumencie;
- 2) w sferze komunikacyjnej:
 - a) powiązanie korytarza lotniskowego ze strefą śródmiejską i trasą N-S w ramach obszaru węzłowego poprzez przebudowany wiadukt w osi ul. Lubelskiej oraz skrzyżowanie z ul. Zbrowskiego;
 - b) rozbudowa układu komunikacyjnego dzielnicy przemysłowej pod kątem dostępności dla ruchu ciężkiego;
 - c) likwidacja niebezpiecznych skrzyżowań ul. Lubelskiej z ulicami obsługującymi osiedle Dzierzków;
 - d) poprawa bezpieczeństwa ruchu na drogach osiedlowych (rozwiązania preferują ruch pieszego i UMO).
- 3. Kluczowym elementem przekształceń obszaru będzie rozbudowa ul. Lubelskiej, stanowiącej jego oś komunikacyjną i kompozycyjną, zwornik poszczególnych elementów jego struktury funkcjonalno-przestrzennej, a jednocześnie powiązanie strefy śródmiejskiej z układem zewnętrznym. Przebudowa tej ulicy winna zatem umożliwić osiągnięcie następujących celów:
 - 1) stworzenie korytarza wysokiej jakości transportu zbiorowego, w szczególności tworzącego efektywne powiązanie transportowe pomiędzy podsystemem kolejowym (przystanek Radom Wschodni) i lotniczym (Lotnisko Warszawa-Radom im. Bohaterów Radomskiego Czerwca 1976 Roku);
 - 2) wykreowanie reprezentacyjnej przestrzeni publicznej (wielofunkcyjny przekrój ulicy, uwzględniający zielen przyuliczną, miejsca parkingowe oraz potrzeby pieszych i rowerzystów);
 - 3) poprawa dostępności komunikacyjnej i bezpieczeństwa ruchu drogowego;
 - 4) umożliwienie tranzytu ogólnomiejskiego pomiędzy elementami podstawowego układu komunikacyjnego: droga krajowa nr 12 - trasa N-S;
 - 5) wykup na cele rozbudowy części nieruchomości z zabudową substandardową, zdegradowaną technicznie i funkcjonalnie.

Rycina 40. Ideogram powiązań funkcjonalnych w strefie przylotniskowej

13.3.4. Obszar Rewitalizacji

1. Obszar rewitalizacji został uwzględniony jako odrębny obszar strategicznej interwencji, którego dotyczyć mają działania realizowane na podstawie ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji, na zasadach określonych w gminnym programie rewitalizacji.
2. Ponieważ w skład obszaru rewitalizacji wchodzi części wszystkich pozostałych OSI, obszaru tego dotyczą odpowiednie kierunki przekształceń struktury funkcjonalno-przestrzennej, które sformułowano dla poszczególnych jej elementów w R. 13.3.1- 13.3.3.

14. System realizacji Strategii oraz wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

14.1. Odpowiedzialność za realizację Strategii Rozwoju

Zakres odpowiedzialności za realizację zaktualizowanej Strategii należy do Gminy Miasta Radomia i jej jednostek organizacyjnych, jak również instytucji i innych podmiotów wyznaczonych do realizacji, uczestnictwa w realizacji oraz monitorowania postępu rzeczowego. Wyodrębnienie odpowiednich komórek organizacyjnych, odpowiedzialnych za podejmowanie poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych uzasadniony jest zasobami wiedzy i kompetencji. Ponadto rozkład odpowiedzialności wynika także z dokumentów regulujących ustrój Gminy, jej podział strukturalny oraz kompetencyjny.

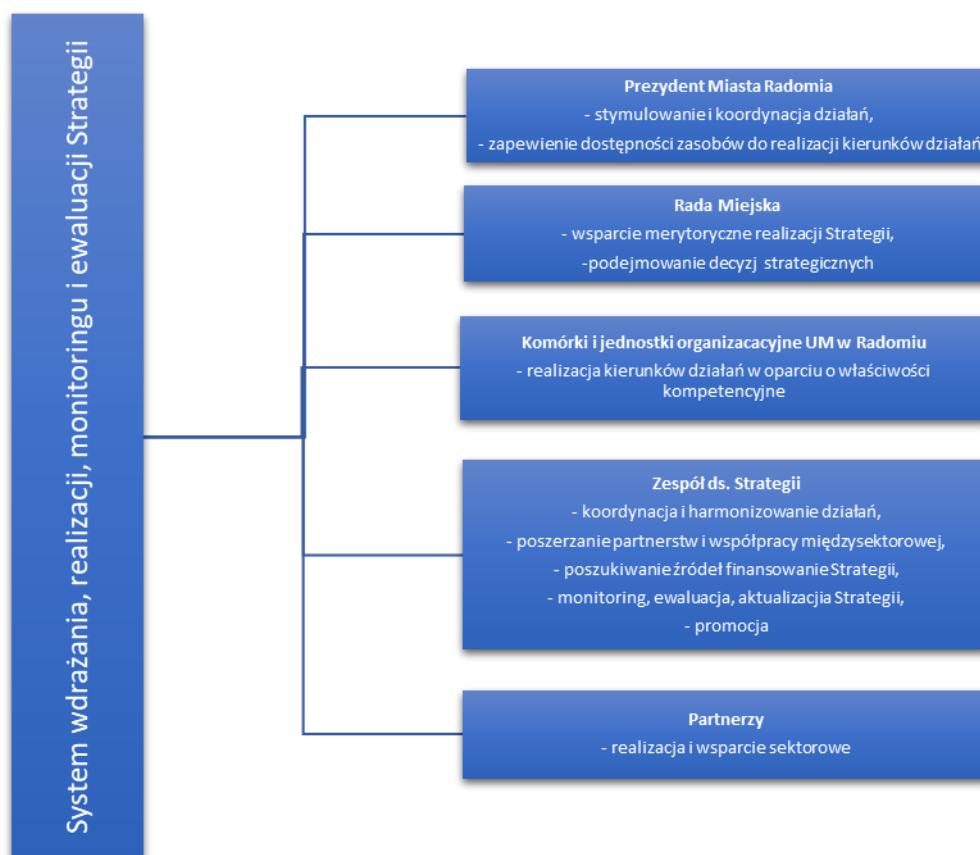

Podejmowane działania na rzecz wyodrębnienia podmiotów, komórek i struktur organizacyjnych na rzecz realizacji strategii zwiększa szanse powodzenia i sukcesu. Ustalenie właściwej struktury podmiotowej w ramach systemu realizacji wpływa na uzyskanie oczekiwanych rezultatów.

Interesariuszami strategii ze strony realizacyjnej nie powinny być wyłącznie podmioty reprezentujące władze lokalne, dlatego właśnie struktura podmiotowa wskazuje na istotę partnerstw i wielostronnej współpracy pomiędzy sektorem publicznym, sektorem prywatnym (biznesowym- lokalną i regionalną przedsiębiorczością), jak również sektorem społecznym reprezentowanym przez różnorodne organizacje pozarządowe, mieszkańców, osoby reprezentujące grupy społeczne. Dopiero taka struktura może mieć realny wpływ na efektywną realizację i wykonanie strategii. W tym miejscu należy również podkreślić, że założeniem opracowanego dokumentu jest rozwój lokalny, bazujący o posiadany potencjał, rozwijający się w oparciu o komponenty, takie jak społeczeństwo, gospodarka, środowisko i zarządzanie. Tak ujęte, generalne założenie Strategii podkreśla istotę aktywnej współpracy, korelacji podejmowanych zakresów, jak również wielostronnego partnerstwo, w tym aktywny udział społeczności lokalnej.

Instytucjonalną strukturę systemu wdrażania, realizacji, ewaluacji oraz aktualizacji Strategii tworzą:

- **Prezydent Miasta Radomia** jako organ wykonawczy Miasta, wykonuje zadania z zakresu stymulowania i koordynacji działań podmiotów i środowisk uczestniczących we wdrażaniu Strategii. Ponadto, zapewnia zasoby niezbędne do realizacji celów, osiągnięcia zamierzonych wskaźników i rezultatów;
- **Rada Miejska**, będąca wsparciem merytorycznym w zakresie podejmowania decyzji mających kluczowe znaczenie dla przyjętych do wdrożenia i realizacji założeń strategicznych, ewaluacji jak również podejmowania decyzji strategicznych;
- **Zespół ds. Strategii**, składający się z Radnych Miejskich oraz dyrektorów wydziałów Urzędu Miejskiego, oraz podmiotów reprezentujących placówki kulturalne, oświatowe, społeczne oraz gospodarcze. Zespół odpowiedzialny jest za koordynację wdrażania założeń Strategii, w tym za integrowanie i rozwijanie współpracy międzysektorowej oraz budowanie partnerstw, poszukiwanie nowych źródeł finansowania wraz z bieżącym monitoringiem i ewaluacją założeń Strategii. Do zadań Zespołu należeć będą również działania informacyjno-promocyjne związane z realizacją Strategii;
- **Komórki i jednostki organizacyjne Urzędu Miejskiego w Radomiu** – podmioty aktywnie uczestniczące i wspierające realizację zaplanowanych kierunków działań.
- **Partnerzy** – realizacja i wsparcie merytoryczne.

Rycina 41. System wdrażania, realizacji, monitoringu i aktualizacji Strategii

Źródło: opracowanie własne

Zgodnie z przedstawionym schematem, prezentującym założenia systemu wdrażania, realizacji, monitorowania, ewaluacji oraz aktualizacji Strategii, każdorazowo do poszczególnych kierunków działań przyporządkowane trzy grupy podmiotów, których obecność zapewni sprawne i rzetelne wykonanie oraz skuteczność i efektywność działań. Dla każdego celu operacyjnego przyporządkowano:

1. głównego realizatora zadania,
2. podmiot odpowiedzialny za monitoring realizacji działania (chyba, że jest tożsamy z głównym podmiotem realizującym zadanie, wtedy wskazuje się jedynie głównego realizatora zadania),

14.2. Podmioty uczestniczące w realizacji.

Cel operacyjny	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Podmioty uczestniczące w realizacji	Podmiot monitorujący
Cel strategiczny I. Radom – miejsce wykorzystanych potencjałów			
Cel operacyjny I.1. Miasto społecznie przyjazne	Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej Biuro Rozwoju i Rewitalizacji Biuro Kadr i Szkoleń Wydział Promocji i Komunikacji Społecznej Biuro Centrum Organizacji Pozarządowych	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej Centrum Usług Wspólnych Domów Pomocy Społecznej w Radomiu, organizacje pozarządowe, sektor NG O	Zespół ds. Strategii Biuro Rozwoju i Rewitalizacji
Cel operacyjny I.2. Miasto z dostępną opieką zdrowotną	Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej	Inspektor ds. BHP i p. poż. Radomski Szpital Specjalistyczny im. Dr Tytusa Chałubińskiego Radomska Stacja Pogotowia Ratunkowego w Radomiu	Zespół ds. Strategii Biuro Rozwoju i Rewitalizacji
Cel operacyjny I.3. Miasto ożywionej kultury, turystyki oraz sportu i rekreacji	Wydział Promocji i Komunikacji Społecznej Biuro Centrum Organizacji Pozarządowych Wydział Kultury Wydział Inwestycji Biuro Rozwoju i Rewitalizacji Wydział Teleinformatyczny Biuro Sportu	Instytucje kultury Zakład Usług Komunalnych w Radomiu Placówki oświatowe funkcjonujące na obszarze miasta Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji Spółka z o. o. Organizacje pozarządowe, sektor NGO	Zespół ds. Strategii Biuro Rozwoju i Rewitalizacji

Cel operacyjny I.4. Miasto perspektyw edukacyjnych i zawodowych	Wydział Edukacji Wydział Inwestycji Biuro Przedsiębiorczości i Obsługi Inwestora	Dyrektorzy placówek oświatowych z terenu miasta Podmioty prowadzące ofertę edukacyjną z zakresu szkolnictwa wyższego Lokalni przedsiębiorcy	Zespół ds. Strategii Biuro Rozwoju i Rewitalizacji
Cel operacyjny I.5. Radom – miasto sprawnie zarządzane	Wydział Teleinformatyczny Biuro Obsługi Mieszkańca Wydział Promocji i Komunikacji Społecznej Biuro Prezydenta i Współpracy Międzynarodowej Biuro Przedsiębiorczości i Obsługi Inwestora Wydział Gospodarowania Odpadami Komunalnymi	Placówki oświatowe z terenu miasta, Instytucje kultury Spółki i jednostki organizacyjne Gminy Miasta Radomia Lokalni przedsiębiorcy i inwestorzy Sektor NGO Mieszkańcy	Zespół ds. Strategii Biuro Rozwoju i Rewitalizacji
Cel strategiczny II: Radom – środowisko przyjazne mieszkańcom			
Cel operacyjny II.1. Miasto odporne na zmiany klimatu	Wydział Ochrony Środowiska i Rolnictwa Wydział Inwestycji Wydział Bezpieczeństwa, Zarządzania Kryzysowego i Ochrony Wydział Gospodarowania Odpadami Komunalnymi	Zakład Usług Komunalnych w Radomiu Wodociągi Miejskie w Radomiu Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowo Handlowe „RADKOM” Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Radomskie Przedsiębiorstwo Energetyki ciepłej RADPEC –	Zespół ds. Strategii Biuro Rozwoju i Rewitalizacji

		Spółka Akcyjna Komenda Miejska Policji w Radomiu, Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Radomiu Straż Miejska Placówki oświatowe z terenu miasta Organizacje pozarządowe, Radomskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego „Administrator” Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością „Rewitalizacja” Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji sp. z o.o. Prywatni właściciele budynków mieszkalnych	
Cel operacyjny II.2. Miasto odnawialnej energii	Wydział Ochrony Środowiska i Rolnictwa Wydział Inwestycji Wydział Gospodarowania Odpadami Komunalnymi	Radomskie Przedsiębiorstwo Energetyki ciepłej RADPEC – Spółka Akcyjna	Zespół ds. Strategii Biuro Rozwoju i Rewitalizacji
Cel strategiczny III. Radom – centrum aktywności gospodarczej			
Cel operacyjny III.1. Miasto dobrych perspektyw	Biuro Przedsiębiorczości i Obsługi Inwestora Wydział Obsługi Nieruchomości Publicznych	Placówki oświatowe prowadzące edukację na poziomie szkolnictwa wyższego	Zespół ds. Strategii Biuro Rozwoju i Rewitalizacji

	Wydział Gospodarki Komunalnej i Lokalowej		
Cel operacyjny III.2. Miasto rozpoznawalnej marki gospodarczej	Biuro Przedsiębiorczości i Obsługi Inwestora Wydział Promocji i Komunikacji Społecznej Biuro Nadzoru Właścicielskiego Biuro Prezydenta i Współpracy Międzynarodowej	Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacji w Radomiu Spółka z.o.o. Placówki oświatowe z terenu miasta, Instytucje kultury Spółki i jednostki organizacyjne Gminy Miasta Radomia Lokalni przedsiębiorcy i inwestorzy	Zespół ds. Strategii Biuro Rozwoju i Rewitalizacji
Cel strategiczny IV. Radom – harmonijnie ukształtowana przestrzeń			
Cel operacyjny IV.1. Miasto racjonalnie zagospodarowane	Wydział Architektury Wydział Inwestycji Wydział Gospodarki Komunalnej i Lokalowej	Miejska Pracownia Urbanistyczna Wodociągi Miejskie w Radomiu Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Zakład Usług Komunalnych w Radomiu	Zespół ds. Strategii Biuro Rozwoju i Rewitalizacji
Cel operacyjny IV.2. Miasto zielonej mobilności	Miejski Zarząd Dróg i Komunikacji Wydział Inwestycji	Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacji w Radomiu Spółka z.o.o. Zakład Usług Komunalnych w Radomiu	Zespół ds. Strategii Biuro Rozwoju i Rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

W celu zapewnienia skutecznej realizacji Strategii, zdefiniowano pewne reguły i zasady. Realizacja Strategii będzie opierała się m.in. na następujących zasadach:

I. *Partycypacji i dialogu*

Założenia strategiczne realizowane będą poprzez zapewnienie współpracy i partnerstwa pomiędzy instytucjami publicznymi, podmiotami prywatnymi oraz poprzez partnerstwa mieszane. Strategia zapewnia powszechną dostępność i równe traktowanie wniosków i opinii reprezentantów różnorodnych środowisk z sektora publicznego, prywatnego oraz społecznego, jak również pozwala na swobodę dyskusji i możliwość głoszenia uwag podczas konsultacji społecznych.

II. *Otwartości i transparentności prowadzenia działań*

Zaktualizowana Strategia dalszego rozwoju Gminy Miasta Radomia – Radom 2030 jest dokumentem o charakterze otwartym, ukazującym kierunki działań, niezbędne do podjęcia z perspektywy dążenia do rozwoju lokalnego. Przyjęte założenia wynikają wprost ze stanu zastanego, o którym traktuje zaktualizowana Diagnoza strategiczna. W przygotowaniu, jak i realizacji Strategii zapewnione zostały właściwe formy komunikacji pomiędzy podmiotami głównymi, odpowiedzialnymi za realizację poszczególnych działań, podmiotami uczestniczącymi w realizacji celów, jak również podmiotami monitorującymi proces wdrażania i realizacji Strategii. Otwartość i transparentność prowadzonych przez Gminę Miasta Radomia działań wyraża się również w zaangażowaniu mieszkańców miasta oraz grup interesów w opracowanie właściwych kierunków rozwoju. Zapewniono też bieżące informowanie i konsultowanie podejmowanych decyzji i planów dotyczących wdrażania.

III. *Zaangażowania i dążenia do osiągnięcia wspólnego celu*

System realizacji Strategii oparty został na podmiotach i komórkach organizacyjnych Gminy Miasta Radomia, jak również na organizacjach pozarządowych – licznie i aktywnie współdziałających na rzecz sektorowego rozwoju lokalnego, oraz lokalnych przedsiębiorcach i ogóle mieszkańców – jako na najważniejszych grupach interesu. Wyrazem zaangażowania jest poczucie odpowiedzialności za powierzone zadania oraz determinacja w ich zrealizowaniu, jak również współpraca wraz z aktywną postawą, uwzględniającą elastyczne i kreatywne podejścia do zmieniających się warunków wewnętrznych i zewnętrznych.

14.3. Instrumenty realizacji Strategii dalszego rozwoju Gminy Miasta Radomia – Radom 2030

Strategia rozwoju nie stanowi konkretnego planu, zawierającego wykaz przedsięwzięć służących jej realizacji, ale wyraża intencje, których celem jest doprowadzenie do wzmocnienia istniejących potencjałów lokalnych, zminimalizowania lub też całkowitego wyeliminowania dostrzeganych braków i deficytów. Konieczne jest określenie form, za pomocą których możliwa będzie zmiana intencji w działania, urzeczywistniające przyjęte założenia, uwzględniając cele i założenia modelu struktury funkcjonalno–przestrzennej.

W związku z tym, że instrumenty realizacji mogą mieć różnorodną formę, mogą być wykorzystywane wewnątrz struktury instytucjonalno–organizacyjnej Gminy, jak również prezentować mogą charakter partycypacyjny, poniżej określono katalog możliwych form. Przedstawiony katalog nie jest zestawieniem zamkniętym, co wskazuje, że w miarę pojawiających się potrzeb, może być aktualizowany i rozszerzany o nowe elementy. Instrumenty realizacji mogą mieć formę m.in.:

- gminnych strategii sektorowych/branżowych, planów, programów, procedur czy projektów, uszczegóławiających priorytety oraz strategie postępowania w ramach konkretnych obszarów rozwojowych,
- regulaminów Urzędu Miejskiego w Radomiu, wydziałów, referatów, pozostałych jednostek organizacyjnych Gminy oraz spółek gminnych,
- uchwał budżetowych, a także innych dokumentów finansowych, określających krótko- i długookresowe kierunki koncentracji środków finansowych, budżetów zadaniowych, projektów społecznych realizowanych w ramach funduszy europejskich, ofert dla organizacji pozarządowych, systemu małych grantów dla organizacji pozarządowych, systemu zachęt dla przedsiębiorców czy budżetu obywatelskiego,
- uchwał Rady Miejskiej w Radomiu, decyzji administracyjnych,
- miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, procedur zapewniających udział mieszkańców w planowaniu przestrzennym,
- inicjatyw społecznych z zakresu edukacji, promocji, konsultacji wewnętrznych, konsultacji społecznych, stron internetowych, profili w mediach społecznościowych,
- inicjatyw kadrowych, w tym, zespołów zadaniowych, kadry kierowniczej, koordynatorów programów i projektów, liderów lokalnych dobrych praktyk,
- instrumentów koordynacyjnych np. partnerstw lokalnych, regionalnych, krajowych, międzynarodowych, współpracy międzysektorowej (samorządowym, prywatnym i społecznym), uwzględniając również partnerstwo publiczno-prywatne, zespoły zadaniowe i wdrożeniowe itp.,
- instrumentów kontrolnych.

15. System monitoringu, ewaluacji oraz aktualizacji Strategii

Elementem gwarantującym prawidłowość i skuteczność wdrażania Strategii jest efektywny monitoring w zakresie realizacji wskazanych założeń strategicznych. Monitoring Strategii będzie prowadzony w celu sprawdzenia skuteczności podejmowanych działań zdefiniowanych w ramach poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych.

Monitoring będzie zatem prowadzony poprzez weryfikację osiąganych rezultatów i odpowiadających im wskaźników, o których informacja pochodzić będzie z realizacji poszczególnych zadań, odwołujących się do wskazanych kierunków rozwoju.

Zgodnie z zestawieniem opisującym system wdrażania i realizacji Strategii, za prowadzenie monitoringu osiąganych rezultatów oraz uzyskiwanych wskaźników odpowiedzialny będzie powołany w Urzędzie Miejskim w Radomiu Zespół ds. Strategii wraz z Biurem Rozwoju i Rewitalizacji.

Sprawozdawczość w ramach monitoringu, prowadzona będzie m.in. w formie analizy wskaźnikowej, której wyniki oraz wnioski z niej płynące będą opracowane w formie raportu z monitoringu Strategii. Na cele sprawozdawczości wykorzystywane będą dane własne Radomia, wraz z informacjami i statystykami gminnych jednostek organizacyjnych, spółek miejskich oraz instytucji wykonujących działalność publiczną. W ramach statystyki publicznej głównym źródłem będą opracowania Głównego Urzędu Statystycznego. Informacje na rzecz sprawozdawczości pochodzić będą również od podmiotów uczestniczących w realizacji Strategii, w tym z raportów podsumowujących podejmowane zadania. W tym celu jednostki organizacyjne Gminy oraz komórki organizacyjne urzędu odpowiedzialne za realizację właściwych kompetencyjnie celów operacyjnych, zobowiązane są do przekazania do Biura Rozwoju i Rewitalizacji informacji, w której zawarte będą dane prezentujące stan realizacji projektów, uzyskane wskaźniki, aktualne wartości wskaźników oraz trudności i problemy powstałe w wyniku realizacji zadań. Ustalono również, że raporty z realizacji zadań, zgodnie z przyporządkowaniem kompetencyjnym, przekazywane będą jednostce monitorującej z wykorzystaniem standaryzowanego formularza sprawozdawczego, do końca lutego każdego roku.

Monitoring zbiorczy zaktualizowanej Strategii dalszego rozwoju Gminy Miasta Radomia – Radom 2030, w tym zrealizowanych wskaźników odbywał się będzie raz na dwa lata (w roku 2027 i 2029) i będzie realizowany do końca maja, korespondując z corocznie opracowywanym Raportem o stanie Gminy.

Oprócz monitoringu zaplanowano również ewaluację, tj. badanie, którego podstawowym założeniem jest ocena prawidłowości procesu oraz efektów wdrażania przyjętej polityki rozwoju. Badanie to dostarczy praktycznych wniosków i rekomendacji, służących udoskonaleniu bieżącej lub przyszłej interwencji, zapewniając jej jak najwyższą jakość. Ewaluacja ma na celu zapewnić wysoką jakość działań dzięki zwiększeniu ich adekwatności, skuteczności, efektywności i trwałości. Przewidziano przeprowadzenie:

- ewaluacji ex-ante – przeprowadzona w fazie przygotowania Strategii,
- ewaluacji on-going - w trakcie wdrażania założeń strategicznych, w roku 2027,
- ewaluacji ex-post – po zakończeniu okresu obowiązywania Strategii Rozwoju, w roku 2031.

15.1. Ewaluacja ex-ante

Pierwszorzędnie podejmowaną formą ewaluacji jest ewaluacja ex-ante, której zadaniem jest próba ustalenia czy kierunki działań zaplanowane w Strategii są właściwe, czy przyniosą oczekiwane efekty przy użyciu dedykowanych im instrumentów i zasobów. Podstawowym założeniem tego rodzaju ewaluacji jest ocena trafności przyjętych założeń i ich wewnętrznej oraz zewnętrznej spójności. Do przeprowadzenia ewaluacji ex-ante przyjęto następujące założenia:

- **Trafności** – analizie poddaje się adekwatność postawionych celów i wybranych do realizacji zadań względem zdefiniowanych problemów,
- **Przewidywanej skuteczności** – sprawdzenie czy cele wyznaczone w Strategii są możliwe do osiągnięcia poprzez zaproponowane działania, metody ich wdrożenia i zabezpieczone zasoby,
- **Efektywności** – określenie czy suma przeznaczonych zasobów i nakładów finansowych pozwoli na osiągnięcie wyznaczonych celów,
- **Spójności wewnętrznej i zewnętrznej dokumentu** – zdefiniowanie czy cele, priorytety i działania są spójne oraz czy wykazują spójność również z dokumentami wyższego rzędu lub równorzędnymi.

Na potrzeby przeprowadzenia ewaluacji ex-ante stosuje się metodę desk research – analizie poddano raporty o stanie Gminy, jak również dane ogólnodostępne, w tym dane zgromadzone przez Urząd Miejski w Radomiu oraz pozostałe gminne jednostki organizacyjne. Ponadto, do stosowanych metod włącza się także analizę statystyczną prowadzoną na bazie danych udostępnionych i prezentowanych przez Główny Urząd Statystyczny, badania jakościowe i ilościowe pozwalające na szacowania wskaźnikowe, jak również analizę dotychczasowych polityk rozwoju, wskazując na istniejące potencjały i szanse rozwojowe oraz dostrzegane problemy, deficyty i zagrożenia mogące mieć realny wpływ na zahamowanie rozwoju lokalnego.

Ewaluacja ex - ante projektu aktualizacji Strategii wskazuje, że

- strategia jest spójna pod względem wyznaczonych celów strategicznych, operacyjnych i przypisanych im kierunków działań;
- zaplanowane założenia strategiczne zostały sformułowane na podstawie zaktualizowanej diagnozy społeczno–gospodarczej, klimatyczno–środowiskowej oraz przestrzennej i wynikającej z niej wniosków (zidentyfikowanych problemów i niedoborów, jak również zidentyfikowanych potencjałów i zagrożeń),
- Radom dysponuje odpowiednimi zasobami organizacyjno–instytucjonalnymi do wdrożenia działań i podejmowania współpracy wzmacniającej te działania, zapewniając ich skuteczność. Świadczą o tym także dotychczas zrealizowane działania wynikające z obecnej Strategii Rozwoju oraz planów i programów strategicznych obowiązujących w Gminie,

- zaplanowane ramy realizacyjno–organizacyjne pozwolą na wdrożenie zaplanowanych działań, w tym w ujęciu finansowym – Gmina Miasta Radomia dysponuje potencjałem finansowym do realizacji działań strategicznych,
- założenia strategiczne, w tym cele i kierunki działań wyznaczone w Strategii są spójne z założeniami dokumentów strategicznych wyższego rzędu,
- w procesie opracowania Strategii uwzględniono udział i opinie społeczeństwa oraz innych interesariuszy, w celu zweryfikowania trafności przyjętych założeń oraz realności ich wdrożenia.

15.2. Ewaluacja on-going

Ewaluacja on-going, tj. badanie realizowane w trakcie wdrażania Strategii, przeprowadzone zostanie w okresie obowiązywania dokumentu strategicznego, tj. w 2027 roku. W wyniku ewaluacji możliwa będzie ocena poziomu realizacji celów strategicznych oraz właściwych dla nich kierunków działań.

Źródłem danych przyjętym do ewaluacji on-going będą raporty o stanie Gminy, stanowiące podsumowanie działalności władz samorządowych na rzecz realizacji polityk, strategii i programów sektorowych. Wykorzystywane będą również dane jakościowe i ilościowe pozwalające na określanie wskaźników założonych w dokumencie wraz z analizą statystyczną danych GUS. Podsumowaniem dla przeprowadzonej ewaluacji będzie Raport.

15.3. Ewaluacja ex-post

Po zakończeniu okresu obowiązywania Strategii przeprowadzona zostanie ewaluacja ex-post w formie raportu końcowego zawierającego analizę podjętych działań i efektywności wydatkowania środków finansowych. Raport końcowy ma na celu odpowiedź w jakim stopniu osiągnięte zostały założone cele, do czego służyć będzie m.in. analiza osiągnięcia wskaźników założonych dla działań. Przeprowadzenie ewaluacji ex-post zaplanowano na I kwartał 2031 roku, kiedy to wydany zostanie Raport końcowy prezentujący dane dla pełnego okresu obowiązywania Strategii.

15.4. Aktualizacja Strategii

Strategia dalszego rozwoju Gminy Miasta Radomia – Radom 2030 jest dokumentem strategicznym przyjmowanym na okres kilkuletni. Pierwotny dokument sporządzony został na bazie danych za okres 2008-2020, i na tej też podstawie wyznaczono założenia strategiczne, w tym cele i kierunki działań. W związku z uwarunkowaniami wewnętrznymi i zewnętrznymi – zmiany ustawowe, zgodnie z którymi strategia jest dokumentem planowania przestrzennego, dotyczące zakresu strategii i metod jej opracowania oraz zmian dokumentów, z którymi powinny być spójne jej zapisy, jak również w odniesieniu do postępujących zmian, na bazie przeprowadzonego monitoringu, podjęto decyzję o potrzebie aktualizacji diagnozy oraz strategii.

Procedurę aktualizacji prowadziło Biuro Rozwoju i Rewitalizacji, do którego przeniesione zostały zadania związane z wdrażaniem oraz aktualizacją Strategii. Zakres aktualizacji wynika z obowiązujących przepisów prawa, zmian dokumentów strategicznych wyższego rzędu oraz zaktualizowanej diagnozy.

16. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

16.1. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Strategia wyznacza cele strategiczne, operacyjne oraz kierunki działań Gminy Miasta Radomia. Założenia dokumentu wdrażane będą z wykorzystaniem różnych, dostępnych instrumentów realizacji m.in. poprzez realizację planów, programów itd. funkcjonujących w Gminie ze względu na ustawowe obowiązki ich opracowania bądź inicjatywy własne władz samorządowych. Poniżej przedstawiono dokumenty wykonawcze i inne obowiązujące wraz z informacją o ich aktualności i wytycznymi do ich opracowania lub aktualizacji, przy jednoczesnym wskazaniu spójności w kontekście zapisów strategii.

Tabela 11. Weryfikacja i wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Obszar tematyczny	Dokument na poziomie Gminy Miasta Radomia	Wytyczne wynikające z planowanych działań
Planowanie przestrzenne	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Radom	Studium zgodne z założeniami modelu przestrzenno-funkcjonalnego miasta. Zastąpienie suikzp planem ogólnym
	Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego miasta Radom	Aktualizacja obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jako bezpośrednia konsekwencja przyjęcia planu ogólnego, strategii lub GPR, zgodnie z wieloletnim programem sporządzania mpzp, o którym mowa w art. 32 ust. 1 upzp. Podejmowanie dalszych kroków na rzecz zwiększenia obszaru miasta, która byłaby objęta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego
	Gminny Program Rewitalizacji miasta Radomia na lata 2023-2032 Uchwała nr C/958/2023 w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Radomia na lata 2023-2032	Działania określone w ramach GPR pozostają zgodne z wyznaczonymi kierunkami działań w ramach niniejszej Strategii Dokument aktualny obejmujący lata 2023-2032
Energetyka	Aktualizacja „Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe Gminy Miasta Radomia na lata 2017-2031” - Uchwała nr XCIV/909/2023 Rady Miejskiej w Radomiu z dnia 24 kwietnia 2023 r.	Cele gospodarki energetycznej Gminy Miasta Radomia, określone w Założeniach, w tym: polepszenie jakości powietrza, podniesienie bezpieczeństwa energetycznego, akceptacja społeczna działań gminy w zakresie energetyki, odpowiadają założeniom strategicznym, uszczegóławiając i precyzując je. Zakres perspektywy czasowej obowiązywania niniejszej Strategii skorelowany z okresem obowiązywania Założeń do planu (...).

Gospodarka komunalna	Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych na lata 2021-2025	Zakres przewidzianych do realizacji przedsięwzięć z zakresu rozwoju, modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych jest zgodny z planowanymi kierunkami działań określonymi w ramach niniejszej Strategii. Pomiędzy dokumentami występuje korelacja rezultatów oraz potencjalnych źródeł finansowania. Dokument aktualny jednak po roku 2026 wymagający aktualizacji lub uchwalenia nowego dokumentu.
Ochrona i opieka nad zabytkami oraz zarządzanie dziedzictwem	Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Miasta Radomia na lata 2021 – 2024	Zapisy Programu wykazują zgodność i uszczegółowienie dla założeń wynikających z niniejszej Strategii. Cel strategiczny, cele szczegółowe i priorytetowe zadania inwestycyjne korespondują z założeniami Strategii. Program wymaga aktualizacji lub opracowania nowego dokumentu.
	Plan Ochrony Parku Kulturowego Stary Radom	Plan sporządzony został w roku 2011. Zapisy dokumentu pozostają zgodne z aspektami strategicznymi dotyczącymi ochrony form krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi, charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej. Aktualizacja dokumentu w wyniku ewentualnej zmiany, aktualizacji czy też uchwalenia nowego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dotyczącego terenu Parku Kulturowego Stary Radom.
	Koncepcja programowa Miejskiego Ośrodka Kultury Amfiteatr na lata 2019 – 2026	Koncepcja stanowi uszczegółowienie założeń strategicznych nawiązujących do rozwoju oferty kulturalnej oraz tworzenia i upowszechniania sposobów zaspokajania potrzeb kulturalnych radomskiej społeczności. Dokument aktualny, jednak po roku 2026 wymagający aktualizacji lub uchwalenia nowego dokumentu.
	Program kadencyjny działania Teatru Powszechnego im. Jana Kochanowskiego w Radomiu na okres od dnia 1 września 2022 roku do 31 sierpnia 2025 roku	Założenia Programu wskazują na możliwości zaspokajania potrzeb kulturalnych społeczności lokalnej, pozostając tym samym uszczegółowieniem założeń Strategii. Program kadencyjny określa zakres 3 lat, co wskazuje, że po 31 sierpnia 2025 roku wymagać będzie przyjęcia nowego dokumentu bądź aktualizacji.

Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu	Plan gospodarki niskoemisyjnej dla miasta Radomia z perspektywą do 2026	Zakres celów i założeń strategicznych pozostaje zgodny z uwarunkowaniami strategicznymi ujętymi w Strategii, jednak z uwagi na długi okres obowiązywania Planu gospodarki Niskoemisyjnej, wymaga jest aktualizacja założeń w oparciu o bilans energetyczny miasta, dotychczas osiągnięte wyniki oraz zaplanowane do realizacji kierunki działania, określone w Strategii. Dokument aktualny, jednak po roku 2026 wymagający aktualizacji lub uchwalenia nowego dokumentu.
	Program ochrony środowiska dla miasta Radomia na lata 2021 – 2026 z perspektywą do roku 2030	Zakres Programu precyzuje założenia strategiczne i kierunki działań. Ramy czasowe obowiązywania dokumentu korespondują z okresem obowiązywania Strategii.
	Plan Adaptacji do zmian klimatu miasta Radomia do roku 2030	Założenia Planu są zgodne z uwarunkowaniami strategicznymi ujętymi w Strategii, wymagany jest monitoring osiągniętych efektów w odniesieniu do zaplanowanych do realizacji kierunków działań, określonych w Strategii. Ramy czasowe obowiązywania dokumentu korespondują z okresem obowiązywania Strategii.
	Program rozwoju terenów zieleni w Radomiu – Uchwała nr C/959/2023 Rady Miejskiej w Radomiu z dnia 28 sierpnia 2023 r.	Cele i zadania Programu zgodne z uwarunkowaniami strategicznymi ujętymi w Strategii, wymagany monitoring osiągniętych efektów w odniesieniu do zaplanowanych do realizacji kierunków działań, określonych w Strategii.
Transport	Strategia Rozwoju Elektromobilności dla Gminy Miasta Radomia	Strategia spójna z celami operacyjnymi dotyczącymi transportu oraz mobilności, a także w zakresie ochrony środowiska. Dokument aktualny, niewymagający aktualizacji.
	Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Miasta Radomia na lata 2022-2030	Założenia Planu korespondują z celami i kierunkami strategicznymi, nawiązującymi do zakresu rozwoju w zakresie możliwości transportowych i komunikacyjnych w Radomiu. Ramy czasowe obowiązywania dokumentu korespondują z okresem obowiązywania Strategii.

	Plan Zrównoważonej Mobilności Miejskiej dla Gmin Obszaru Funkcjonalnego Radomia 2030+	Dokument spójny z celami operacyjnymi dotyczącymi transportu oraz mobilności, a także z zagadnieniami z zakresu ochrony środowiska. Ramy czasowe obowiązywania dokumentu korespondują z okresem obowiązywania Strategii.
Polityka społeczna	Samorządowy Program Miasta Radomia na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami na lata 2024 – 2028” - Uchwała nr CVI/1029/2023 Rady Miejskiej w Radomiu z dnia 18 grudnia 2023 r.	Dokument zakłada zwiększenie świadomości społecznej o niepełnosprawności wśród mieszkańców Radomia, jak również formułuje możliwości do utworzenia właściwych warunków dla pełnego funkcjonowania osób niepełnosprawnych w społeczeństwie. Niepełnosprawność jest jedną z podstaw wykluczenia społecznego – wobec tego zakres dokumentu koresponduje z założeniami celu strategicznego I. Dokument aktualny, uchwalony na lata 2024 – 2028, zaś po tym czasie wymagać będzie aktualizacji.
	Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Miasta Radomia na lata 2022-2025	Program traktuje o tematyce profilaktyki uzależnień, co wpisuje się w założenia strategiczne określone w Strategii. Zapisy Programu są uszczegółowieniem pojęcia profilaktyki, wskazując na profilaktykę uzależnień. Dokument aktualny, jednak po roku 2025 wymagający aktualizacji lub uchwalenia nowego dokumentu.
	Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie Gminy Miasta Radomia na 2023 rok	Program jest integralną częścią systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, jaki funkcjonuje na terenie Gminy Miasta Radomia, zapewniając bezpieczeństwo publiczne i społeczne. Program zawiera aktualne uwarunkowania rozwoju sfery społecznej. Tematyką Programu wykracza poza ramy Strategii. Dokument wymaga aktualizacji lub uchwalenia nowego programu.

	Gminny Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2018-2022	Zakres ochrony zdrowia psychicznego ujęty jest w ramach opieki zdrowotnej, która z kolei pozostaje jednym z kluczowych uwarunkowań wysokiej jakości życia w Radomiu. Założenia Programu uszczegółowiają cele strategiczne i operacyjne. Dokument nieaktualny, wymagający aktualizacji lub uchwalenia nowego dokumentu.
	Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie na terenie Gminy Miasta Radomia na lata 2021-2025	Program jest integralną częścią systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, jaki funkcjonuje na terenie Gminy Miasta Radomia, zapewniając bezpieczeństwo publiczne i socjalne. Program zawiera aktualne uwarunkowania rozwoju sfery społecznej. Tematyką Programu wykracza poza ramy Strategii. Dokument aktualny, jednak po roku 2026 wymagający aktualizacji lub uchwalenia nowego dokumentu.
	Programu osłonowy w zakresie dożywiania "Pomoc Gminy Miasta Radomia - posiłek w szkole i w domu" na lata 2024-2028	Zakres celów i założeń strategicznych pozostaje zgodny z uwarunkowaniami strategicznymi ujętymi w Strategii. Dokument aktualny, jednak po roku 2028 wymagający aktualizacji lub uchwalenia nowego dokumentu.
	Program „Karta Rodzina Plus”	Program definiuje pomoc skierowaną do rodzin wielodzietnych oferując preferencyjne warunki, zwolnienia i ulgi podczas korzystania z usług publicznych, zwiększając tym samym ich udział w kulturze, edukacji, możliwości rekreacji czy usług społecznych. Program pozostaje zgodny z założeniami Strategii.
	Radomski Program na Rzecz Seniorów - „Siła w Seniorach” na lata 2018-2023	Program precyzuje założenia celu strategicznego i operacyjnych Strategii, nawiązując do pozycji seniorów i ich potrzeb, w tym dostępności do usług publicznych jak również możliwości uczestnictwa i współdecydowania rozwoju lokalnym. Dokument nieaktualny, wymagający aktualizacji lub uchwalenia nowego dokumentu.

	Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Miasta Radomia na lata 2021-2023	Program ma na celu wsparcie systemu pieczy zastępczej funkcjonującej na obszarze miasta, wskazując tym samym na poprawę sytuacji społecznej, poprawę warunków dorastania i wychowania. Realizacja projektu opiera się o elementy niewskazane bezpośrednio w Strategii, jednak mające kluczowe znaczenia dla budowania miasta społecznie zintegrowanego. Dokument nieaktualny, wymagający aktualizacji lub uchwalenia nowego dokumentu.
	Program wsparcia i rozwoju wspólnot i społeczności lokalnych w Radomiu	Dokument wymaga aktualizacji - jego założenia korespondują z poprzednio obowiązującą Strategią Rozwoju Gminy Miasta Radomia.
	Program oddziaływań psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie na terenie Gminy Miasta Radomia na lata 2021 – 2025	Program jest integralną częścią systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, jaki funkcjonuje na terenie Gminy Miasta Radomia, zapewniając bezpieczeństwo publiczne i socjalne. Program zawiera aktualne uwarunkowania rozwoju sfery społecznej. Tematyką Programu wykracza poza ramy Strategii. Dokument aktualny, jednak po roku 2025 wymagający aktualizacji lub uchwalenia nowego dokumentu.
	Karta Rodziny Osoby z Niepełnosprawnością	Niepełnosprawność jest jedną z podstaw wykluczenia społecznego – wobec tego zakres dokumentu koresponduje z założeniami celu strategicznego I.
	Program Gminy Miasta Radomia "Opieka wytnieniowa"- edycja 2023	Zakres Programu obejmuje wsparcie społeczne osób niepełnosprawnych, wskazując na eliminowanie problemu wykluczenia społecznego. Dokument nieaktualny, wymagający aktualizacji lub uchwalenia nowego dokumentu.

	Powiatowy Program Zapobiegania Przestępczości oraz Ochrony Bezpieczeństwa Obywateli i Porządku Publicznego na lata 2019-2023	Realizacja „Programu” przyniesie korzyści mieszkańcom Radomia polegające na ograniczeniu przestępczości, zjawisk patologicznych i innych zagrożeń, wskazując bezpośrednio na wyższą jakość życia i zwiększone poczucie bezpieczeństwa. Zakres celów strategicznych Strategii nie nawiązuje wprost do zapobiegania przestępczości i ochrony bezpieczeństwa obywateli oraz porządku publicznego, jednak niewątpliwie wspiera budowanie wysokiej jakości życia i tworzenie atrakcyjnej przestrzeni do życia i inwestowania. Dokument nieaktualny, wymagający aktualizacji lub uchwalenia nowego dokumentu.
	Programu Wspierania Rodziny dla Miasta Radomia na lata 2021-2023	Program stanowi doszczegółowienie założeń strategicznych nawiązujących do minimalizowania zjawiska wykluczenia społecznego, integracji społecznej oraz zapewnienia możliwie najlepszych warunków do rozwoju społecznego i zawodowego. Dokument nieaktualny, wymagający aktualizacji lub uchwalenia nowego dokumentu.
	Obywatelski Program Promocji Zdrowia Psychicznego Dzieci i Młodzieży w Radomiu - Uchwała nr XCVII/926/2023	Program w ramach projektu pn. „Obywatelski Program z zakresu promocji zdrowia psychicznego” realizowanego z dotacji programu aktywni Obywatele - Fundusz Krajowy finansowanego przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię w ramach Funduszy EOG. Nadrzędnym celem programu jest propozycja realizacji oddolnych działań i inicjatyw służących ograniczeniu ilości prób samobójczych podejmowanych przez dzieci i młodzież w Radomiu. Zakres ochrony zdrowia psychicznego ujęty jest w ramach opieki zdrowotnej, która z kolei pozostaje jednym z kluczowych uwarunkowań wysokiej jakości życia w Radomiu. Założenia Programu uszczegółowiają cele strategiczne i operacyjne.

Rozwój lokalny	Strategia marki Radom	Strategia Marki nawiązuje do potencjałów i możliwości jakie rozwijają i budują konkurencyjności regionu. Dokument stanowi doprecyzowanie założeń strategicznych bazujących na potencjale i budowaniu relacji wewnętrznych i zewnętrznych.
	Program współpracy Gminy Miasta Radomia z organizacjami pozarządowymi	Program przyjmowany corocznie, wymaga aktualizacji i dostosowania przepisów do założeń strategicznych, wynikających ze Strategii dalszego rozwoju Gminy Miasta Radomia – Radom 2030.
Finanse publiczne	Uchwała nr XV/166/2024 Uchwała Budżetowa na 2025 rok- Rady Miejskiej w Radomiu z dnia 19 grudnia 2024 roku	Uchwała przyjmowana corocznie. Odzwierciedla cele i kierunki działań określone w strategii, zintegrowana z wieloletnią prognozą finansową
	Wieloletnia Prognoza Finansowa - Uchwała Nr XV/167/2024 Rady Miejskiej w Radomiu z dnia 16.12.2024 r. w sprawie: zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Miasta Radomia na lata 2025 – 2049.	Dokument aktualny, zgodny z zapisami strategii. Aktualizacja zgodnie z potrzebami. Na jej podstawie sporządzono ramy finansowe Strategii dalszego rozwoju Gminy Miasta Radomia - Radom 2030.

Źródło: opracowanie własne

16.2. Wytyczne do sporządzania dokumentów strategicznych

Oprócz analizy obecnie obowiązujących dokumentów, sformułowano również wytyczne/zalecenia w zakresie sporządzania dokumentów wykonawczych, którymi mogą być m.in. projekty oraz inicjatywy o charakterze rozwojowym, polityki tematyczne (sektorowe), jak również programy operacyjne.

Przez projekty/inicjatywy o charakterze rozwojowym rozumie się przedsięwzięcia realizowane w celu stworzenia jakiegoś produktu lub usługi czy też dostarczenia rozwiązania lub określonego rezultatu. Mają one charakter jednorazowy, incydentalny, mogą również stanowić przedsięwzięcia bardziej złożone, jak również zawsze mają zdefiniowany czas realizacji tj. początek i koniec. Projekty / inicjatywy są wdrażane przez powołany do tego zespół projektowy.

Natomiast polityki tematyczne (sektorowe) dotyczą konkretnych dziedzin funkcjonowania samorządu, mogą być związane np. z kulturą, ochroną środowiska, adaptacją do zmian klimatu, transportem itp. Polityki dotyczące konkretnych dziedzin, w jakich miasto prowadzi działania, mają charakter łączenia działań wskazanych w Strategii z poziomem operacyjnym w zakresie zarządzania, jak również wskazywać zasady czy standardy świadczenia usług publicznych przez Gminę Miasta Radomia.

Z kolei przez programy operacyjne rozumie się dokumenty/opracowania mające charakter wykonawczy, których podstawy prawne do opracowania wynikają z ustaw. Wśród takich dokumentów można wymienić m.in. Program Gospodarki Niskoemisyjnej czy też Gminny Program Rewitalizacji, czy Gminny Program Opieki nad Zabytkami itd.

W przypadku opracowania dokumentów o charakterze wykonawczym, które będą wdrażały założenia rozwojowe określone w Strategii, podstawową zasadą jest ich spójność. Dokumenty wykonawcze oprócz zachowania zgodności ze Strategią powinny również:

- być poprzedzone przeprowadzeniem diagnozy,
- zawierać wnioski z przeprowadzonej diagnozy,
- definiować cele strategiczne oraz kierunki działań służące ich realizacji,
- wskazywać oczekiwane, mierzalne rezultaty, źródła ich weryfikacji oraz podmioty odpowiedzialne za monitoring i ewaluację,
- określać ramy finansowe i źródła finansowania realizacji przyjętych w dokumencie założeń.

17. Ramy finansowe oraz źródła finansowania Strategii Rozwoju

Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym, jednym z elementów strategii rozwoju gminy jest określenie ram finansowych oraz źródeł finansowania strategii rozwoju.

Realizacja założeń „Strategii dalszego rozwoju Gminy Miasta Radomia – Radom 2030” będzie wiązała się z inicjowaniem i wdrażaniem działań o charakterze

infrastrukturalnym, jak również działań nieinwestycyjnych. W ten sposób zostanie zastosowane kompleksowe podejście do rozwiązania istniejących problemów i rozwoju Radomia w perspektywie do roku 2030.

Wielkość środków finansowych planowanych do przeznaczenia na finansowanie realizacji działań ujętych w Strategii została przedstawiona na poziomie celów strategicznych, które kumulują cele operacyjne oraz kierunki działań. Za bezcelowe zostało uznane przedstawianie szczegółowego planu finansowego dla każdego z celów operacyjnych oraz kierunków działania – takie podejście wynika z przewidywanej długookresowej perspektywy realizacji Strategii tj. do roku 2030. Najważniejszym aspektem jest natomiast określenie prognozowanej skali wydatków i orientacyjnych źródeł ich finansowania. Ponadto, przepisy prawa nie definiują w jaki sposób należy oszacować koszty realizacji Strategii, samorządy mają dowolność w zakresie wyboru właściwej metodyki.

Budżet planowanych wydatków Strategii ma charakter orientacyjny oraz szacunkowy, co jest związane z zachodzeniem różnych zmian i pojawianiem się nowych okoliczności, zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych, które wpływają na budżet miasta, a więc będą mogły mieć również przełożenie na plan finansowy Strategii. Budżet Strategii, podobnie jak budżet miasta, będzie zatem podlegał aktualizacjom, co jest naturalnym zjawiskiem w polityce finansowej i inwestycyjnej samorządów. Takie podejście przyczyni się do zapewnienia dyscypliny i odporności finansowej miasta w perspektywie długookresowej.

Przy określaniu ram finansowych i ich aktualizacji będą uwzględniane m.in. następujące elementy:

- analiza dochodów i wydatków miasta w perspektywie ostatnich lat,
- analiza możliwości inwestycyjnych miasta,
- analiza płynności finansowej oraz analiza zadłużenia,
- analizy aktywności i skuteczności miasta w pozyskiwaniu pozabudżetowych źródeł finansowania działań,
- ustaleń zawartych w wieloletniej prognozie finansowej miasta,
- informacji na temat potencjalnych zewnętrznych źródeł finansowania, harmonogramu konkursów, warunków udziału i realizacji projektów, w tym wkładu własnego i przewidywanego poziomu dofinansowania,
- wiedzy i doświadczeń powstałych w wyniku realizacji różnego typu inwestycji na terenie miasta,
- bazy wiedzy i doświadczenia powstałych w wyniku tworzenia ram finansowych dla innych dokumentów funkcjonujących w mieście,
- informacji zapisanych w opracowanych już projektach, studiach wykonalności itp.
- innych informacji wnoszących wartość do ustalania ram finansowania.

Tabela 12. Ramy finansowe działań w ramach Strategii

Cel strategiczny	Szacunkowy budżet (zł)	Lata realizacji
I. Radom – miejsce wykorzystanych potencjałów	516 362 000	2021 - 2030
II. Radom – środowisko przyjazne mieszkańcom	469 314 000	2021 - 2030
III. Radom – centrum aktywności gospodarczej	104 000 000	2021 - 2030
IV. Radom – harmonijnie ukształtowana przestrzeń	736 860 000	2021 - 2030
Łącznie	1 826 536 000	2021-2030

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Radomiu

Źródła finansowania będą miały dwojaki charakter, będą to środki własne Gminy Miasta Radomia, jak również będą to środki pozyskane ze źródeł zewnętrznych – w formie bezzwrotnej i/lub zwrotnej. Władze miasta będą podejmowały wszelkie działania w celu prowadzenia skutecznej i efektywnej polityki rozwoju, w tym będą starały się wykorzystywać wszystkie dostępne możliwości finansowania.

Potencjalnymi źródłami finansowania realizacji Strategii będą zatem:

- środki budżetowe Gminy Miasta Radomia, jak również innych jednostek samorządowych tj. regionalnych;
- środki z budżetu państwa w dyspozycji poszczególnych ministerstw, z dedykowanych programów i funduszy;
- środki pochodzące z funduszy celowych będących w dyspozycji różnych instytucji m.in. Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie, Banku Gospodarstwa Krajowego, Funduszu Pracy, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej, i innych;
- środki pochodzące z UE w ramach różnych funduszy, programów oraz inicjatyw ze środków europejskich;
- środki pochodzące z innych niż europejskie funduszy finansowych, w tym m.in. funduszy norweskich;
- finansowanie oferowane przez banki i inne instytucje finansujące;
- innych dostępnych źródeł finansowania umożliwiających realizację założeń Strategii.

W zakresie finansowania realizacji Strategii Gmina Miasta Radomia będzie się starała wykorzystywać szanse na pozyskanie dodatkowych, poza budżetowych środków finansowych, tak by zapewnić efektywność i optymalizację finansową.

W tym zakresie szczególne możliwości upatruje się w środkach finansowych planowanych do udostępnienia w ramach perspektywy finansowej UE na lata 2021 – 2027.

18. Matryca zgodności celów Strategii z dokumentami wyższego rzędu

Wyznaczając cele strategiczne oraz planowane kierunki działań kierowano się również zasadą zgodności założeń strategicznych, z zapisami aktów wyższego rzędu. W poniższej tabeli przedstawiono matrycę zgodności pomiędzy Strategią a kluczowymi dokumentami wyższego rzędu, istotnym z punktu widzenia niniejszego dokumentu.

Tabela 13. Matryca zgodności celów Strategii z dokumentami wyższego rzędu

Cele Strategii	Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030+ - Innowacyjne Mazowsze	Strategia Rozwoju Ponadlokalnego Stowarzyszenia Radomskiego Obszaru Funkcjonalnego	Program Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej na lata 2021-2027
Cel strategiczny 1. Radom – miejsce wykorzystanych potencjałów	Spójność celów i kierunków działań z: Celem szczegółowym II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony Celem szczegółowym III - Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu	Spójność celów i kierunków działań z: Celem 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym, Celem 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych, Celem 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.	Spójność celów i kierunków działań z celem: Mazowsze zintegrowane społecznie – Poprawa jakości i dostępności do usług społecznych oraz wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego w ramach nowoczesnej gospodarki, Mazowsze bogate kulturowo – Wykorzystanie walorów środowiska naturalnego oraz potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju województwa i poprawy jakości życia	Spójność celów i kierunków działań z celem: Cel strategiczny A. Skuteczne wykorzystanie potencjałów do rozwoju gospodarki opartej na przedsiębiorczości, innowacyjności i kreatywności Cel strategiczny B. Aktywne społeczeństwo z dostępem do usług publicznych, otwarte na integrację i sprzyjające włączeniu grup wykluczonych Cel strategiczny C. Zrównoważony rozwój przestrzenny i funkcjonalny z nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami	Spójność celów i kierunków działań z celem szczegółowym: Cel szczegółowy (V) Zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej Cel szczegółowy CS (VI) Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych

Cel strategiczny 2. Radom – środowisko przyjazne mieszkańcom	Spójność celów i kierunków działań z: Celem szczegółowym II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony	Spójność celów i kierunków działań z: Celem 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.	Spójność celów i kierunków działań z celem Zielone, niskoemisyjne Mazowsze – Poprawa stanu środowiska poprzez racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody	Spójność celów i kierunków działań z celem Cel strategiczny C. Zrównoważony rozwój przestrzenny i funkcjonalny z nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami	Spójność celów i kierunków działań z celem szczegółowym: Cel szczegółowy CS (III) Rozwój inteligentnych systemów i sieci energetycznych oraz systemów magazynowania energii poza transeuropejską siecią energetyczną (TEN-E) Cel szczegółowy 12 CS (IV) Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego
Cel strategiczny 3. Radom – centrum aktywności gospodarczej	Spójność celów i kierunków działań z: Celem szczegółowym I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną	Spójność celów i kierunków działań z: Celem 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym, Celem 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych, Celem 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.	Spójność celów i kierunków działań z celem Konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze - Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii.	Spójność celów i kierunków działań z celem: Cel strategiczny A. Skuteczne wykorzystanie potencjałów do rozwoju gospodarki opartej na przedsiębiorczości, innowacyjności i kreatywności	Spójność celów i kierunków działań z celem szczegółowym: Cel szczegółowy (III) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne.

Cel strategiczny 4. Radom – harmonijnie ukształtowana przestrzeń	Spójność celów i kierunków działań z: Celem szczegółowym II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony	Spójność celów i kierunków działań z: Celem 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.	Spójność celów i kierunków działań z celem Dostępne i mobilne Mazowsze – Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu przy ograniczeniu presji na przestrzeń i środowisko, kształtowanie ładu przestrzennego	Spójność celów i kierunków działań z celem: Cel strategiczny A. Skuteczne wykorzystanie potencjałów do rozwoju gospodarki opartej na przedsiębiorczości, innowacyjności i kreatywności Cel strategiczny B. Aktywne społeczeństwo z dostępem do usług publicznych, otwarte na integrację i sprzyjające włączeniu grup wykluczonych Cel strategiczny C. Zrównoważony rozwój przestrzenny i funkcjonalny z nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami	Spójność celów i kierunków działań z celem szczegółowym: Cel szczegółowy 12 CS (IV) Wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego Cel szczegółowy (vii) wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia Cel szczegółowy (VIII) Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej Cel szczegółowy (i) Rozwój odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej, bezpiecznej, zrównoważonej i intermodalnej TEN-T Cel szczegółowy (II) Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej
--	--	---	--	--	--

Źródło: Opracowanie własne

SPIS, TABEL, WYKRESÓW, RYCIN, SCHEMATÓW

Rycina 1. Etapy opracowania aktualizacji Strategii dalszego rozwoju Gminy Miasta Radomia – Radom 2030	10
Rycina 2. Interwencje policji w I półroczu 2025 roku.....	30
Rycina 3 Jednolite części wód powierzchniowych rzecznych na obszarze Radomia ...	48
Rycina 4 Jednolite części wód podziemnych na obszarze Radomia	49
Rycina 5. Lokalizacja obszarów, na których w ramach SMH Radom 2022, stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu	51
Rycina 6. Położenie Radomia.....	54
Rycina 7. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – główne elementy sieci osadniczej	119
Rycina 8. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – rozmieszczenie funkcji gospodarczych.....	121
Rycina 9. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – system powiązań przyrodniczych.....	124
Rycina 10. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – tereny zieleni.....	125
Rycina 11. Zielony pierścień Śródmieścia.....	126
Rycina 12. Radomski Park Rieczny	128
Rycina 13. Główne korytarze i elementy sieci transportowych – Główne korytarze piesze.....	130
Rycina 14. Główne korytarze i elementy sieci transportowych – Obszar strefy przyjaznego ruchu pieszych w śródmiejskiej części Radomia.....	131
Rycina 15. Główne korytarze i elementy sieci transportowych – Główne korytarze rowerowe	132
Rycina 16. Główne korytarze i elementy sieci transportowych – System przystanków i węzłów przesiadkowych.....	133
Rycina 17. Główne korytarze i elementy sieci transportowych – System korytarzy wysokiej jakości.....	134
Rycina 18. Główne korytarze i elementy sieci transportowych - Struktura i powiązania sieci drogowej	136
Rycina 19. Główne korytarze i elementy sieci transportowych - Struktura i powiązania sieci kolejowej.....	138
Rycina 20. Główne korytarze i elementy sieci infrastruktury	140
Rycina 21. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa mazowieckiego	141
Rycina 22. Obszary wymagające przekształceń funkcjonalnych	154
Rycina 23. Ograniczenia i podwyższenia wysokości zabudowy do uwzględniania w ustaleniach mpzp	170
Rycina 24. Trójkąt odporności	173
Rycina 25. Szacowana liczba ludności w latach 2018-2050 w Radomiu według sześciu wariantów.	184
Rycina 26. Postulowane strefy mieszkaniowe z zabudową wielorodzinną w obrębie obszarów wymagających przekształceń funkcjonalnych.....	186
Rycina 27. Rozmieszczenie i klasyfikacja centrów lokalnych.....	188
Rycina 28. Rozmieszczenie wielkopowierzchniowych obiektów handlowych	191
Rycina 29. <i>Piramida mobilności dla Radomia – wizja hierarchii sposobów przemieszczania się w mieście</i>	193
Rycina 30. Rozkład generatorów ruchu i ludności w buforze 320 m od dróg.....	199

Rycina 31. Centra skupisk ludności w buforze 320 m.....	200
Rycina 32. Rozmieszczenie centrów lokalnych i skupisk ludności powyżej 6 tys mieszkańców.....	201
Rycina 33. Plansza podstawowych wytycznych dla przestrzennej organizacji transportu zbiorowego.....	205
Rycina 34. Orientacyjne lokalizacje strategicznych parkingów.....	208
Rycina 35. Podział miasta na strefy parkingowe.....	210
Rycina 36. Obszary strategicznej interwencji województwa mazowieckiego.....	228
Rycina 37. Ideogram powiązania strefy śródmiejskiej z dzielnicami zewnętrznymi za pośrednictwem obszarów węzłowych (centów lokalnych).....	232
Rycina 38. Ideogram sposobu skomunikowania strefy śródmiejskiej z układem zewnętrznym.....	233
Rycina 39. Ideogram powiązań funkcjonalnych w strefie przydworcowej.....	236
Rycina 40. Ideogram powiązań funkcjonalnych w strefie przylotniskowej.....	238
Rycina 41. System wdrażania, realizacji, monitoringu i aktualizacji Strategii.....	240
Tabela 1. Liczba członków klubów sportowych w Radomiu.....	18
Tabela 2. Relacja podmiotów zarejestrowanych i wyrejestrowanych w rejestrze REGON w 2023 r.	42
Tabela 3. Analiza SWOT - sfera społeczna.....	61
Tabela 4. Analiza SWOT sfera gospodarcza.....	62
Tabela 5. Analiza SWOT - sfera klimatyczno-środowiskowa.....	63
Tabela 6. Analiza SWOT - sfera przestrzenna.....	64
Tabela 7. Oszacowana liczba ludności w latach 2018-2050 dla Radomia według 6 wariantów projekcyjnych.....	183
Tabela 8. Oszacowanie zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową do 2045 r.	185
Tabela 9. Szczegółowa charakterystyka najważniejszych typów węzłów przesiadkowych.....	202
Tabela 10. Wskaźniki parkingowe.....	211
Tabela 11. Weryfikacja i wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych.....	251
Tabela 12. Ramy finansowe działań w ramach Strategii.....	261
Tabela 13. Matryca zgodności celów Strategii z dokumentami wyższego rzędu.....	263
Wykres 1. Zmiana liczby mieszkańców Gminy Miasta Radomia i innych jednostek porównawczych w latach 2008-2023.....	13
Wykres 2. Liczba wydarzeń kulturalnych w Radomiu w latach 2009-2023.....	15
Wykres 3. Liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej.....	21
Wykres 4. Udział wydatków na pomoc społeczną w wydatkach ogółem (%).....	22
Wykres 5. Udział wydatków na gospodarkę mieszkaniową w wydatkach gminy w 2023 roku (%).....	24
Wykres 6. Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych na 1000 mieszkańców 2013 i 2023 roku.....	27
Wykres 7. Zdawalność egzaminu ósmoklasisty w roku szkolnym 2023-2024.....	32
Wykres 8. Uczniowie radomskich szkół ponadpodstawowych według miejsca zamieszkania.....	33
Wykres 9. Zmiana liczby studentów w latach 2012-2023 (2012=100%).....	34
Wykres 10. Liczba lekarzy w Radomiu na 10 000 ludności w latach 2013 – 2023.....	35

Wykres 11. Pacjenci przychodni specjalistycznych według miejsca zamieszkania w latach 2015-2023.....	37
Wykres 12. Pacjenci Radomskiego Szpitala Specjalistycznego im. dr. Tytusa Chałubińskiego według miejsca zamieszkania w latach 2011-2023.....	37
Wykres 13. Spadek stopy bezrobocia w latach 2008-2023 (%).....	39
Wykres 14. Liczba najmłodszych i najstarszych bezrobotnych w Radomiu w latach 2015-2023.....	40
Wykres 15. Udział wydatków inwestycyjnych w Radomiu w wydatkach ogółem (%)....	44
Wykres 16. Udział terenów zieleni w powierzchni miast w 2023 r. (%)	46
Wykres 17. Stopień pokrycia miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w latach 2009-2023 (%).....	55